

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

Rigorózní práce

Mgr. Daniela Haubertová

INTIMITA V TĚSNÝCH INTERPERSONÁLNÍCH VZAZÍCH

Intimacy in close interpersonal relationships

Praha 2013

Konzultant práce: PhDr. Ivan Slaměník, CSc.

Poděkování

Děkuji zejména vedoucímu této práce PhDr. Ivanu Slaměnkovi, CSc., který se mi plně věnoval a jehož odborné připomínky byly cennými zdroji poznatků, bez nichž by práce vůbec nevznikla. Dále děkuji rodině za podporu a povzbuzení v nesnadných časech, které se objevily při vzniku této práce a v neposlední řadě také přátelům, kteří pomohli s technickými potížemi při finálním zpracování celého textu a kteří mě inspirovali svými vlastními zkušenostmi a vnímáním tématu, kterému se zde věnuji.

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracovala samostatně a že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu. Tato práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Jihlavě dne

.....

Abstrakt:

Těsné vztahy naplňují touhu jedince navazovat a udržovat blízké vztahy s druhými, což patří k jedné ze základních potřeb člověka. Mezi těsné vztahy tradičně řadíme partnerské, rodinné a přátelské vztahy, v rámci nichž můžeme najít mnohé společné prvky, ale shledáváme zde i jejich specifické rozdíly. Za jednu z hlavních komponent těsných vztahů je označována intimita, které je věnována tato práce. Uvedeny jsou poznatky, které lze na toto téma najít v literatuře, a to s důrazem na zahraniční zdroje.

Práce nabízí výsledky prototypické studie pojmu intimita, které odkrývají laickou strukturu tohoto pojmu a nabízí tak vedle tradičních definic poněkud odlišný pohled na tuto problematiku, a to s důrazem na rozlišení těch specifík, která jsou typická pro těsné vztahy v rámci partnerského vztahu, těsných vztahů v rodině i vztahů mezi přáteli.

Dále se práce blíže zaměřuje na často v literatuře zmiňované subtypy intimity, tyto subtypy popisuje a představuje výsledky studie, zaměřené na roli jednotlivých subtypů intimity v partnerských vztazích.

Práce se snaží čtenáři co možná nejplastičtěji přiblížit pojem intimita a poukázat na to, kudy by se mohl ubírat další výzkum věnovaný tomuto tématu. Výsledky porovnává se zahraniční literaturou, ale přináší i nové postřehy.

Klíčová slova:

Blízké vztahy, těsné vztahy, partnerské vztahy, intimita, prototypická metoda, prototypická škála

Abstract:

Close relationships fulfil the need of an individual to start and keep close relationships with other people. These are main basic needs of a human being. Partnership, family and friendship are all considered to be close relationships. We can find common elements among them but also there are specific differences. Intimacy is by all means one of the main components of close relationships and this work is focused on it. We mention knowledge which can be found in literature, emphasis is put on foreign sources.

This work shows results of prototypical study of the term intimacy, which reveals layman structure of this term and offers, apart from traditional definitions, a different view of the subject, especially the contrasts which are typical for close relationships in partnerships, family relationships and friendships.

We mention subtypes of intimacy which are also referred in foreign literature. We describe these subtypes of intimacy and we present results of a study of different subtypes of intimacy in partnership.

This work tries to explain the term intimacy and point out in which way it could go in further research on this subject. Results are compared with foreign literature but also bring new insights.

Key words:

Close relationships, intimacy, partnership, prototypical approach, prototypic scale

Obsah

Úvod.....	10
TEORETICKÁ ČÁST I.....	12
1. Vymezení těsných vztahů	12
2. Charakteristické znaky těsných vztahů	15
2. 1 Princip sociální výměny a vzájemná závislost.....	15
2. 2 Závazek a důvěra	18
3. Intimita	21
3. 1 Definice a charakteristika intimity	22
3. 2 Různé pohledy na intimitu	26
3. 2. 1 Rozdíly mezi muži a ženami	26
3. 2. 2 Intimita jako sebeodhalování	27
3. 2. 3 Intimita jako zahrnutí druhého do vlastního já	30
3. 2. 4 Intimita a identita	31
3. 3 Teorie intimity.....	32
3. 3. 1 Teorie attachmentu – John Bowlby	33
3. 3. 2 Vývojový model – Erik Erikson	36
3. 3. 3 Trojúhelníková teorie lásky - Robert Sternberg.....	38
3. 4 Vývoj intimity ve vztahu.....	40
3. 4. 1 Intimita a její vývoj v rámci partnerských vztahů.....	42
3. 4. 2 Intimita a její vývoj ve vztazích v rámci rodiny	44
3. 4. 3 Intimita a její vývoj v rámci přátelských vztahů.....	46
3. 5 Vyhýbání se intimitě	49
3. 6 Intimita a sexualita	52
4. O metodě.....	55
PRAKTICKÁ ČÁST I.....	62

1. Prototypická metoda	62
1. 1 První etapa.....	63
1. 1. 1 Popis vzorku respondentů účastnících se první fáze sběru dat	64
1. 1. 2 Kategorizace.....	65
1. 1. 3 Kvalitativní rozbor první fáze sběru dat	67
1. 2 Druhá etapa	71
1. 2. 1 Záznamové archy	74
1. 2. 2 Popis vzorku respondentů účastnících se druhé fáze sběru dat	75
2. Výsledky prototypické metody	78
2. 1. Výsledky prototypické analýzy pro partnerské vztahy	81
2. 1. 1 Výsledky prototypické analýzy pro partnerské vztahy – porovnání mužů a žen.....	82
2. 2 Výsledky prototypické analýzy pro rodinné vztahy	83
2. 2. 1 Výsledky prototypické analýzy pro rodinné vztahy – porovnání mužů a žen	83
2. 3 Výsledky prototypické analýzy pro přátelské vztahy	84
2. 3. 1 Výsledky prototypické analýzy pro přátelské vztahy – porovnání mužů a žen.....	85
2. 4 Celkové výsledky prototypické metody.....	86
3. Statistické zpracování dat	89
3. 1. Výsledky t - testu a Wilcoxonova testu pro partnerské vztahy	90
3. 2 Výsledky t – tesu a Wilcoxonova testu pro rodinné vztahy.....	91
3. 3 Výsledky t - testu a Wilcoxonova testu pro přátelské vztahy	92
4. Diskuse I	93
4. 1 Zhodnocení použité metody	93
4. 2 Zhodnocení výzkumného vzorku.....	96
4. 3 Zhodnocení výsledků výzkumu	97
4. 3. 1 Zhodnocení výsledků první fáze šetření	97
4. 3. 2 Zhodnocení výsledků druhé fáze šetření.....	98
4. 3. 3 Zhodnocení výsledků statistického zpracování.....	99
TEORETICKÁ ČÁST II.	100

1. K definici intimity	100
1. 1 Emoční intimita	103
1. 2 Sexuální intimita	105
1. 3 Intelektuální intimita	107
1. 4 Sociální a volnočasová intimita	109
2. Další z pohledů na intimitu	110
2. 1 Intimita z behaviorálního hlediska	110
2. 2 Hranice intimity	111
PRAKTICKÁ ČÁST II.....	113
1. Cíl.....	113
1. 2 Metoda zkoumání a tvorba výzkumných nástrojů	114
1. 3 Škály jednotlivých subtypů intimity	115
1. 4 Popis vzorku respondentů účastnících se výzkumu	118
2. Výsledky.....	119
2. 1 Ověření platnosti jednotlivých škál.....	123
3. Diskuse II.....	124
3. 1 Vhodnost použití zvolené metody výzkumu.....	124
3. 1. 1 Obsahové zhodnocení jednotlivých škál.....	126
3. 2 Zhodnocení vzorku účastníků výzkumu.....	127
3. 3 Zhodnocení výsledků výzkumu	127
3. 3. 1 Výsledné pořadí jednotlivých subtypů.....	127
3. 3. 2 Porovnání výsledků u mužů a žen.....	130
4. Závěrečná diskuze.....	130
5. Závěr	132
Seznam použité literatury:	135
Přílohy:.....	143

The deepest need of man, then, is the need to overcome his separateness, to leave the prison of his aloneness. The absolute failure to achieve this aim means insanity, because the panic of complete isolation can be overcome only by such a radical withdrawal from the world outside that the feeling of separation disappears – because the world outside, from which one is separated, has disappeared.

- Erich Fromm, *The Art of loving*

Nejhlubší potřeba člověka je potom potřeba překonat odloučení, opustit vězení osamocení. Úplné selhání v dosažení tohoto cíle znamená šílenství, protože panika navozená kompletní izolací může být překonána pouze radikálním stažením se z okolního světa, čímž zmizí pocit oddělení – jelikož okolní svět, z něhož se jedinec vyčlenil, se vytratil.

- Erich Fromm, *Umění milovat*

Úvod

Jedním z témat, která pravděpodobně nikdy nezevšední a stále budou přitahovat pozornost lidí bez ohledu na jejich pohlaví, věk či vzdělání, je jistě otázka mezilidských vztahů. Živému zájmu se tato tematika těší mezi laickou i odbornou veřejností. Blízkost druhých lidí kolem nás je jedním z hlavních pilířů, na kterých stavíme své štěstí a spokojenost v životě. Touha po těsné blízkosti druhého je vlastní každé zdravé lidské bytosti a vyjadřuje to, co je pro lidské pokolení nejpřirozenější, totiž milovat a být milován, touhu cítit blízkost a podporu druhých, potřebu vědomí, že bude-li třeba, máme se ke komu přichýlit.

Z těchto i mnoha jiných důvodů se lidé vždy budou živě zajímat o to, co mezilidské vztahy podporuje a co jim naopak brání. Jednou z komponent, která se jeví jako nezbytná pro kvalitu vztahů mezi lidmi, ať už se jedná o vztahy na úrovni partnerské či přátelské, je míra navázané intimity mezi zúčastněnými. A právě intimita je v centru zájmu této rigorózní práce, jejíž vznik navazuje na diplomovou práci autorky.

Práce je dělena na dvě teoretické a dvě praktické části. Důvodem k tomuto členění je to, že ačkoli intimita zůstává hlavním tématem práce, jde o dva různé a relativně samostatné pohledy v rovině teoretické i empirické. První část je věnována samostatnému konceptu intimity a jeho zkoumání, zatímco druhá část se věnuje detailnějšímu pohledu na intimitu ve smyslu ověřování existence několika subtypů intimity, které zpětně přispívají k hlubšímu pochopení samotného pojmu intimita.

První teoretická část práce se zaměřuje na to, co lze o intimitě a s ní spojenými jevy nalézt v odborné literatuře, a to zejména zahraniční, kde se této problematice mnoho autorů živě věnuje na teoretické i empirické úrovni. Uvádíme některé dílčí koncepty intimity i celé teorie, které s pojmem intimity pracují. V neposlední řadě uvádíme i výsledky několika zahraničních empirických studií.

V první praktické části představíme prototypický přístup k intimitě, který nám poodhalí, co vše podle laické veřejnosti k intimitě patří – tedy jak sami lidé na tento fenomén pohlížejí. Prototypická studie probíhala ve dvou etapách. Vlastní data jsme statisticky zpracovali a výsledky porovnali s údaji uvedenými v citované literatuře pro všechny typy těsných vztahů, tedy pro vztahy přátelské, rodinné i partnerské.

Zde prezentované poznatky ukazují, že existují značné podobnosti v tom, jak na intimitu ve vztazích nahlížejí muži a ženy, tedy co je podle nich podstatou intimity ve vztahu. Tyto podobnosti ve vnímání intimity u obou pohlaví jsou výraznější než rozdíly.

Dále v prototypické studii uvádíme možné shody a odlišnosti v intimitě mezi jednotlivými těsnými vztahy a poukazujeme na to, jakou roli mohou tyto nuance v uvedených vztazích hrát.

Druhá teoretická část posouvá dosavadní uvedené informace zase o něco dále. Autorka práce se na základě provedené prototypické analýzy pojmu intimita snaží dojít k vlastní definici intimity a porovnat ji s několika novými zdroji z odborné literatury, které nebyly do diplomové práce zahrnuty, a přece by svou povahou mohly přispět k prohloubení dosud uvedených informací. Krátce proto v této části představujeme i méně časté koncepty intimity, které poukazují na to, jak široké je toto téma.

Zmiňujeme metody, které se ve světě hojně využívají ve výzkumu věnovanému intimitě, a stručně uvádíme, z čeho vycházejí. Popisujeme jednotlivé subtypy intimity, které se v literatuře objevují a které často stojí v základu těchto metod.

Druhá praktická část této práce se jednotlivým subtypům věnuje konkrétně. S pomocí literatury a výsledků prototypické analýzy byl sestaven dotazník, na jehož základě zjišťujeme, jak si jednotlivé subtypy intimity stojí v očích respondentů a vzájemně je mezi sebou porovnáваме. Nezaměřujeme se už na všechny typy těsných vztahů, ale věnujeme se hlouběji pouze vztahu mezi partnery. I zde se ukazuje spíše shodné vidění problematiky u obou pohlaví, i když jsme zaznamenali i zajímavé rozdíly.

Výsledky obou na sebe navazujících studií mohou posloužit jako dobrý základ pro další budoucí bádání na poli interpersonálních vztahů a intimity.

TEORETICKÁ ČÁST I.

1. Vymezení těsných vztahů

Jak jsme zmínili již v úvodu, touha po blízkých vztazích s druhými lidmi, ať už je jejich základem blízkost fyzická, emocionální či intelektuální, zdá se být jednou ze základních potřeb člověka. Jak píše na příklad McAdams (1989) či Lippertová a Pragerová (2001), touha po blízkosti patří k základním psychologickým potřebám a v případě, že není naplňována, může být prožívaná samota jednou z nejničivějších lidských zkušeností. Kvalitní blízké vztahy řadíme mezi základní komponenty, které se podílejí na vnímané pohodě (well - being) každého člověka.

Naplnění potřeby vřelých mezilidských vztahů se tedy zásadním způsobem podílí na psychické pohodě jedince, na jeho celkovém prožívání a vnímání sebe sama. Z tohoto důvodu tematika blízkých vztahů vždy tolik přitahovala pozornost nejen laickou, ale i pozornost odborné veřejnosti. A zřejmě i to je důvodem, proč existuje mnoho rozličných definic toho, co to vlastně těsné vztahy jsou, co je intimita, čím jsou tyto jevy syceny, a čím nikoliv.

Před tím, než se budeme blíže věnovat tematice interpersonálních vztahů a intimity, zastavme se u slovního spojení *těsné vztahy* (*těsné interpersonální vztahy*), které je součástí názvu této práce.

Adjektivum *intimní* pro popis vztahů mnohdy soupeřilo s přídavným jménem *těsný* či *blízký* (close), což v mnoha případech vedlo ke zmatení užívání těchto pojmů, které poté byly často vedeny jako synonyma. Pojem *intimita* byl tedy často zaměňován za pojem *blízkost* (closeness), ale užíval se i v situacích, kdy se mluvilo o pozitivních citech mezi partnery, o jejich vzájemném sdílení osobních myšlenek a pocitů, ale taktéž pro vyjádření intenzivních forem nonverbálních interakcí, jakými jsou na příklad dotyky, oční kontakt, fyzická blízkost či sexuální aktivita (Berscheid, Regan, 2005). Pojem intimita byl tedy něčím, co na sebe bralo mnoho rozličných podob a mohlo být vysvětlováno více způsoby.

Světlo do této problematiky přinesli na příklad Reis a Shaver (1988), kteří na intimitu nazírají jako na speciální případ těsného vztahu. Ne všechny blízké vztahy jsou nutně intimní, ale naopak všechny intimní vztahy jsou vztahy těsnými.

Pojednáváme-li o interpersonálních vztazích, nesmíme opomenout Harolda H. Kelleyho. Byl to právě Kelley, který původně zavedl pojem *osobní vztahy* (personal relationships), které vymezoval zejména na základě teorie sociální výměny (viz dále). Při charakteristice osobních vztahů Kelley zmiňoval zejména jejich těsnost,

což následně vedlo k tomu, že právě název pro tuto charakteristiku vytlačil pojem osobní vztahy a nahradil jej dnes široce užívaný název *těsné vztahy* (close relationships) (Slaměník, Hurychová, 2010). Adjektivum *těsné* či *blízké* je proto tak často užívaným slovem při popisu vztahů (Berscheid, 2004) v psychologii.

Na tomto místě se zastavme u jazykové a významové stránky slovního spojení *close relationships* a jeho překladu z angličtiny do češtiny. Toto slovní spojení můžeme přeložit jako *blízký, těsný* či *úzký vztah*. V češtině se v každodenní mluvě většinou užívá spíše spojení *blízký vztah*, méně (jestli vůbec) už spojení *těsný vztah*. Ve významové rovině zde ale narážíme na drobný posun, který čeština nabízí a který v této práci rozlišujeme. Mohu s někým mít velmi blízký vztah, ale tento vztah ještě nutně nemusí být těsný. Domníváme se, že jistý kvalitativní posun je v českém jazyce v uvedeném slovním spojení cítit. Vrátili se ještě jednou k uvedené definici Reize a Shavera (1988), můžeme shrnout, že v rámci této práce se zaměřujeme právě na těsné vztahy, a tohoto názvu také užíváme, ač se v běžném jazyce nejedná o slovní spojení běžně užívané.

Jak dále píše Berscheid et al. (2004), Kelley zastával názor, že pokusy o systematizaci znalostí o těsných vztazích budou problematické do té doby, dokud se odborná veřejnost neshodne na tom, kdy se lidé skutečně nacházejí v těsném vztahu a kdy nikoliv - dokud se neshodnou na kritériích, jejichž naplnění je třeba, aby mohl být vztah pojímán jako těsný. Kelley jako jednu ze základních esencí vztahu mezi dvěma lidmi považoval jejich vzájemnou interakci. Proto spatřoval jako nevyhnutelné, aby všechny vztahy, tedy i ty, jež považujeme za těsné, poukazovaly na vzorce vzájemné závislosti zúčastněných osob. Těsné vztahy tak byly Kelleyem konceptualizovány jako ty, jejichž interakční vzorce vykazují vysokou míru vzájemné závislosti.

Velmi kontroverzním krokem bylo, když Kelley (1983) vydělil z konceptualizace těsných vztahů city (sentiments), které mají jednotlivci vůči sobě nebo vůči vztahu jako takovému (cit. podle Berscheid et. al, 2004, st. 82). Dříve než se tak stalo, bylo běžné na těsné vztahy nahlížet jako na takové, ve kterých jsou nutně přítomny pozitivní prožitky vůči partnerovi či alespoň vůči vztahu samotnému. Kladné city byly tedy jednou z hlavních komponent, které se podílely na dosavadní definici těsných vztahů (Berscheid, Kelley, 2002, cit. podle Berscheid et al. 2004, st. 83).

Kelley (1983) toto uzavřel jasným názorem, že kladný sentiment k druhému či ke vztahu, by neměl být zahrnován do konceptu těsných vztahů jakožto jeho hlavní nositel, ale měl by být od vzájemné závislosti zkoumán odděleně. Ačkoliv mnoho těsných vztahů (vztahů vykazujících vysokou míru vzájemné závislosti) je rovněž spojeno s kladnými

emocemi, nemusí tomu tak být vždy. Existují zajisté i vztahy, které se neslučují v míře vzájemné závislosti a kladných prožitků (stabilní avšak nešťastná manželství apod.) (cit. podle Berscheid et al. 2004, st. 83). Tímto se Kelley nesmazatelně vepsal do historie konceptualizace pojmu těsných vztahů a obohatil tak tehdejší pohled na tuto problematiku, jak uvidíme dále, o zcela novou dimenzi.

Kelley v knize *Personal Relationships* (2010), která je jedním ze zásadních děl, věnujících se vztahové tematice, píše, že pojmu těsné osobní vztahy (*close personal relationships*) užíváme, chceme-li mluvit o vztazích, které vznikají v partnerském vztahu, v manželství, u nejlepších přátel, ale i osob, které spolu velmi blízce spolupracují. Hlavní podmínkou je podle Kelleyho dlouhotrvající charakter tohoto vztahu, tedy fakt, že zúčastněné osoby spolu tráví spoustu času, dělají mnoho věcí společně, často sdílejí životní či pracovní prostor, vzájemně sdílejí osobní informace, sdělují si svoje pocity, a cítí se i působí jako neoddělitelný celek.

Pro úplnost vysvětlení pojmů tak, jak s nimi pracujeme v této práci, uveďme, že těsnost vztahu charakterizujeme takovými interakcemi, které se vyznačují vzájemnou péčí, odpovědností a důvěrou, v nichž je chování partnerů vzájemně vysoce závislé a přináší tak důsledky pro oba partnery. Vzájemná závislost referuje o tom, jak se zúčastnění jedinci vzájemně ovlivňují, jak chování jednoho působí na druhého apod., a tato závislost může být popsána mnoha různými způsoby, s ohledem na charakter účinku, na který se ptáme. Tak bychom mohli vzájemnou závislost definovat na příklad jako přenášení vlastních emocionálních stavů na druhého, vzájemnou výměnu informací, nebo situaci, kdy každé chování jednoho, vyvolává nějakou reakci druhého ze zúčastněných. Vztahem přitom rozumíme ustanovenou vazbu mezi dvěma lidmi, která má své specifické vlastnosti a historii (Kelley, 2010; Slaměník a Hurychová, 2010).

Mezi těsné vztahy, podobně jako Kelley, řadíme romantickou lásku, manželství či partnerství, přátelství a rodinné vztahy. Jak píše Cox (1984), život v dnešní společnosti nabízí spoustu rozličných možností, jak a kde naplnit potřeby spojené s těsnými vztahy, a manželství již tak není jedinou cestou k intimitě, protože lidé mají možnost navazovat různé intimní svazky různé intenzity apod.

Také McAdams (1989) píše, že v dospělém životě hledáme intimitu skrze různé vztahy. Nejčastěji sdílíme naše nejvnitřnější záležitosti s partnery, přáteli, členy rodiny, známými, ale také s dalšími lidmi v našem životě, se kterými jsme nějakým způsobem svázáni a ke kterým se vztahujeme, ať už třeba jen na malý okamžik. Jak tedy vidíme, McAdams na rozdíl od Kelleyho (viz výše) nevidí časovou proměnnou tak striktně

a neomezuje se pouze na dlouhodobé vztahy.

Ač se každý z těchto vztahů vyznačuje svými vlastními specifiky, přeci je spojují jisté znaky, které jsou charakteristické pro těsné vztahy. Mezi tyto znaky řadíme na příklad již zmiňovanou vzájemnou závislost, důvěru, závazek či princip sociální výměny, o kterých se budeme v této práci několikrát zmiňovat podrobněji, a jejichž role se může během trvání vztahu měnit.

2. Charakteristické znaky těsných vztahů

V literatuře se můžeme setkat s výčtem mnoha různých znaků, které jsou označovány jako charakteristické pro těsné vztahy. Slaměnik a Hurychová (2010) zmiňují na příklad tyto: vzájemná závislost, důvěra, závazek, intimita a s ní spojené další jevy, obsazení druhého ve vlastním já, sdílení společných postojů, zájmů a potřeb, emoční souznění, opora, společné zvyky, specifická komunikace, očekávání a uspokojování ve vztahu, sebeobětování, společně vykonávané aktivity atp.

Kouneski a Olson (2004) píší, že dvojice v těsném vztahu jsou emočně propojeny a jeden závisí na podpoře druhého. Pro tyto dvojice je příjemné, když mohou být spolu a mohou-li sdílet mnohé zájmy, přičemž ale neopomíjejí individualitu druhého. Ve výsledku tito jedinci prožívají jakýsi bezpečný pocit sounáležitosti. To všechno se podílí na vytváření takové atmosféry, která dává vzkvétat další intimitě ve vztahu.

Jak jsme zmínili výše, Kelley jako jeden z velmi podstatných znaků těsných vztahů považoval princip sociální výměny, na který se proto v následující kapitole zaměříme konkrétněji.

2. 1 Princip sociální výměny a vzájemná závislost

Harold H. Kelley byl jedním z těch, kdo se snažili utřídit poznatky o těsných vztazích a usnadnit tak jejich studium. Kelley jádro každého vztahu spatřoval v interakcích, které se odehrávají mezi dvěma lidmi. Na dvojici lidí lze nahlížet jako na pár, pokud můžeme pozorovat, že se svým chováním vzájemně ovlivňují – tedy jejich chování je na sobě vzájemně závislé.

Jednou z nevlivnějších teorií interpersonálních vztahů je právě teorie vzájemné závislosti Harolda Kelleyho a Johna Thibauta a tento princip je velmi dobře popsán v jejich knize *The social psychology of groups*. Teorie popisuje tzv. zisky a ztráty, které vztahy mohou přinášet zúčastněným stranám. Podle tohoto přístupu jsou trvání či odolnost vztahu determinovány podobnými principy, jaké se uplatňují v ekonomii – odměny, ztráty, alternativy apod. Zjednodušeně řečeno, podle této teorie v podstatě „nakupujeme“ ty nejlepší

vztahy, které můžeme. Upřednostňujeme ty vztahy, které nám přinesou nejvíce užitku, a zároveň nejméně ztrát, a budou pro nás ve srovnání se vztahy jinými tou nejlepší alternativou (Brehm, 1985).

Pojem vzájemné závislosti se, jak jsme zmínili výše, opakovaně objevuje v mnoha definicích těsných vztahů, potažmo intimity. Vzájemná závislost vyjadřuje míru vlivu, jaký má jeden partner na druhého. Zjednodušeně bychom mohli tuto provázanost přiblížit tak, že akt jednoho z partnerů vyvolává reakci druhého partnera. V intimních vztazích je frekvence těchto vzájemně se ovlivňujících aktivit vysoká (jeden z partnerů často ovlivňuje chování druhého partnera), má určitou sílu (partneři mají významný vliv jeden na druhého), rozmanitost (partneři se navzájem ovlivňují v různých oblastech života) a trvalost (partneři ovlivňují jeden druhého po významně dlouhé období) (Brehm, 1985; Slaměnik, Hurychová, 2010). Vzájemná závislost se konstituuje a prohlubuje společnou odpovědností obou partnerů za psychickou pohodu druhého, investicemi do jeho potřeb, zájmů a cílů, vzájemnou pomocí, ohledy na jeho prožívání apod. Její úroveň je dána tím, na kolik oba partneři navzájem ovlivňují své chování, na kolik je ve vztahu naplňováno očekávání, se kterým do vztahu vstupují a jak moc jsou výsledky vztahu pro ně příjemné či nepříjemné - tedy míra jakou jsou spokojeni s pocitem bezpečí, ochrany a podpory, s emoční vřelostí, názorovou shodou, či sexuálním uspokojením atp. Vzájemná závislost je tak v podstatě péčí o druhého. Partneři jsou si schopni navzájem poskytovat příjemné zážitky, znají preference a potřeby druhého a snaží se je systematicky a dlouhodobě naplňovat, aby zachovali fungování vztahu a minimalizovali tak možnost jeho narušení (Slaměnik, Hurychová, 2010).

Jak píše Kelley (2010), princip sociální výměny ale neprezentuje pouze jakousi teorii odměn a ztrát, jak je někdy mylně interpretováno. Záměrem této teorie nebylo identifikovat odměny a náklady jakožto důsledky interakce, ale spíše identifikovat vzorce interakcí takovýchto vztahů a jejich důsledků a tyto vzorce blíže popsat.

Některé vztahy se pro zúčastněné partnery zdají být uspokojivějšími než jiné. U vztahů, které mohou být označeny jako více uspokojivé, je typická tendence k jejich přetrvání. Pro méně uspokojivé vztahy, zdá se být tato tendence opačná. Důsledky těchto interakcí mohou být popsány mnoha způsoby, ale Thibaut a Kelley (1961) uvádějí jako užitečné, rozdělovat je právě na odměny (na příklad potěšení, spokojenost ve vztahu, uspokojování potřeb), které jedinec ze vztahu čerpá, a naopak ceny (ztráty), které tento vztah vyžaduje. Odměny jsou vlastně všechny dobré a příjemné věci, které se snažíme maximalizovat, stejně jako se snažíme minimalizovat možné ztráty. Odměny a náklady přitom mohou být podle Thibauta a Kelleyho identifikovány a alespoň přibližně

kvantifikovány.

Popis vztahů a to, jak jeden ze zúčastněných svým chováním ovlivňuje druhého, nám poskytují informace, díky kterým můžeme mnohé z těchto interakcí pochopit a za určitých podmínek dokonce i předpovídat (Kelley, 2010). Thibaut a Kelley analyzovali různé způsoby, kterými mohou osoby být navzájem provázané, a to právě s ohledem na odměny a náklady. Za tímto účelem - porozumění a predikce - pracují Thibaut a Kelley s maticí (payoff matrix či outcome matrix) – koncept vypůjčený z teorie her - která je jakousi logickou metodou, jak popsat zisky i ztráty jedné osoby různými způsoby, v závislosti na vlastních akcích, a na akcích partnera (Kelley, 2010). Bližší popis těchto matic je nad rámec této práce a dále se jimi zabývat nebudeme. Zaměřujeme se spíše na teorii samotnou, a to především na skutečnost, jaký vliv měla na chápání těsných vztahů jako takových.

Na ztráty, jak píše Brehm (1985), nemůžeme nazírat jakožto na absolutní překážky ve vztahu, protože koneckonců každý vztah s sebou přináší určité investice, ale každá ztráta je zároveň relativizována tím, jaké naopak zisky mohou ze vztahu plynout. V každém vztahu musí jedinec počítat i s jeho méně lákavými stránkami. Základní otázka teorie sociální výměny tedy nezní, zda zaplatíme za trvání vztahu nějakou cenu, protože k tomu dojde za každé situace, ale kolik jsme ochotni pro trvání vztahu obětovat, a co už je příliš.

Každý z partnerů hodnotí, jak moc uspokojivý pro něj vztah je, a tento vztah současně porovnává vzhledem k možným alternativám. Porovnání toho, co daný vztah přináší s alternativami, které se zároveň nabízejí, určuje, zda jedinec ve vztahu přetrvá, či vztah naopak opustí, přičemž těmito alternativami není myšlen pouze jiný, náhradní vztah, ale i možnost zůstat sám, stát se členem větších komplexnějších skupin, nebo na příklad věnovat se práci apod. (Thibaut, Kelley, 1961).

Shrňme-li tyto poznatky - základem každého interpersonálního vztahu je podle Thibauta a Kelleyho (1961) interakce. Interakcemi rozumíme takové situace, v nichž se jedinci chovají způsobem, jehož výsledky se bezprostředně dotýkají druhého, když spolu vzájemně komunikují apod. Výsledky těchto interakcí označujeme jako vzájemnou závislost obou partnerů a tato vzájemná závislost spolu s dalšími ukazateli spoluurčuje pravděpodobnost, s jakou jedinec opustí či uchová vztah, ve kterém se nachází. Čím více daná osoba odmítá ze vztahu odejít, tím větší je pravděpodobně její závislost na daném vztahu.

Tato závislost může být popsána mnoha různými způsoby. Můžeme ji definovat jako vliv na postoje druhého, šíření emočních stavů (kontaminace), výměnu informací či ovlivňování partnera svým chováním apod. To vše na jedné straně zahrnuje výhody a zisky,

a na straně druhé s sebou přináší ztráty a investice (Kelley, 2010).

V této spojitosti Kelley (2010) píše, že bez ohledu na další možné intervenující faktory obecně platí, že méně závislý partner mívá větší vliv ve vztahu, než závislejší z partnerů. Jinak řečeno závislejší osoby tolerují, že musí do vztahu vložit více, než od něj dostanou. V extrémních případech mohou snášet i násilí či nadávky apod. Podobný fenomén můžeme podle Kelleyho (2012) spatřit i v rámci interpersonální atraktivity. To, co nás na druhých nejvíce přitahuje, je zároveň velmi často tím, co nás na nich činí závislými (Kelley, 2010).

Setrvání ve vztahu či naopak jeho ukončení tedy není jednoduchou problematikou, jak by se mohlo na první pohled zdát, a hlavní roli zde nehrají pouze odměny, které nám vztah přináší. Závislost totiž není definována pouze tím, co od vztahu dostáváme, ale také tím, co si myslíme, že bychom dostávali od případné alternativy. Můžeme být ve vztahu i velmi nešťastní, ale pokud neexistuje jiná – lepší – alternativa k tomuto vztahu, můžeme v nevyhovujícím vztahu dále setrávat. Je-li na příklad jedinou alternativou k existujícímu vztahu sociální izolace od ostatních lidí, většina si zvolí zůstat v aktuálním vztahu, ať už je jakkoliv bolestným či nevyhovujícím (Brehm, 1985).

Ve snaze lépe pochopit fungování a dynamiku mezilidských vztahů je třeba dále brát v potaz, že lidé neradi obětují jednou vynaložené investice a uvědomují si, kolik další námahy a investic by stálo vybudovat vztah nový, ve kterém budou opět začínat od začátku. Investovaný čas, emoce, společně prožité chvíle, ale i materiální komponenty dnes již neuspokojivého vztahu, to vše působí ve prospěch zachování starého svazku a v neprospěch nově přichozích šancí započít vztah nový (Slaměnik, Hurychová, 2010). Kelley (2010) píše, že rozchod se objeví teprve tehdy, když zisky spojené s udržením vztahu jsou nízké, když cena za ukončení vztahu je taktéž nízká, ale zisk z ukončení vztahu (na příklad z toho, co nám nabízí jiný vztah) je vysoký.

2. 2 Závazek a důvěra

Výše zmiňovaná teorie sociální výměny se často objevuje v mnoha koncepcích interpersonálních vztahů. Jak ale zmiňují jiní autoři (Slaměnik a Hurychová, 2010), hodí se tento princip spíše pro méně těsné vztahy, a jen v omezené míře pro dlouhodobé těsné vztahy. Rozvine-li se mezi dvěma jedinci vzájemná závislost, spíše než na základě vkladů a zisků funguje vztah na základě normy sociální odpovědnosti či závazku. Závazek je považován za jeden z prostředků, který podporuje trvání dlouhodobých těsných vztahů i v případě jejich ohrožení a nejistoty. Se vzájemnou narůstající závislostí v těsných vztazích

tedy stoupá i role závazku, který představuje dlouhodobou orientaci na zájmy a potřeby partnera s tendencí vztah zachovat a případně ho rozvíjet.

Odlišně se na problematiku závazku dívají Sternberg a Kelley. Zatímco Sternberg (1986) spatřuje závazek jako jednu z komponent lásky, spolu s intimitou a vášní, Kelley (1983) vidí závazek a lásku jakožto pojmy, které se sice hodně překrývají, ale jsou na sobě nezávislémi (cit. podle Fehr, 1988, st. 559). Ať už je otázka samotné povahy závazku na straně té či oné, v této práci závazkem rozumíme, podobně jako Sternberg (1986), dlouhodobou investici jedince do vztahu, kterou vyvíjí za účelem zachování tohoto vztahu. Nevyjadřuje tak pouhý stupeň zodpovědnosti jednoho z partnerů za pocity druhého.

Jak píší Hatfield a Rapson (1993), závazek můžeme definovat na příklad jako stupeň, jakým je jedinec ochoten stát při druhém, třebaže to znamená vzdát se některých svých vlastních potřeb či tužeb v jeho prospěch. Akceptujeme druhého i spolu s jeho chybami a problémy, které mohou učinit náš vlastní život poněkud složitější, než jaký by mohl být, kdybychom vztah s druhým ukončili. Závazek znamená, že se již méně soustředíme na výhody a nevýhody vztahu, ale naopak více pracujeme na tom, aby tento vztah, i navzdory možným nepříjemnostem, které s sebou přináší, trval co nejdéle.

Ve shodě s tímto Skolnick (1987) píše, že atraktivita může spojit dohromady dva lidi takzvaně na první pohled, ale není v jejích silách udržet vztah, chybí-li společné hodnoty a zájmy - chybí-li rozhodnutí se zavázat.

S narůstající vzájemnou závislostí partnerů tedy ve vztahu stoupá i role závazku, jakožto dlouhodobé orientace na zájmy a potřeby partnera s přáním vztah zachovat a dále ho rozvíjet. S rostoucí mírou závazku se oba partneři snaží dlouhodobě naplňovat potřeby a přání druhého, a za tímto účelem porozumět emocionálním, intelektuálním a fyzickým potřebám blízké osoby (Slaměník, Hurychová, 2010).

Každý vztah je nevyhnutelně spjat se zdary i nezdary a během jeho trvání dochází k situacím, kdy závazek, který jsme si k druhému partnerovi vytvořili, je jedinou, nebo téměř jedinou věcí, která udržuje vztah v chodu. Tato komponenta tedy hraje zásadní roli v situacích, kdy je třeba přenést se přes těžkosti a vrátit se k časům, kdy byli partneři ve vztahu spokojeni (Sternberg, 1986).

Na druhou stranu, jak píše Šulová (2005), jedním z charakteristických znaků současné rodiny patří i jistá absence očekávání trvalosti vztahu. Objevuje se mnoho alternativ partnerského soužití, které většinou akcentují osobní svobodu, možnost vztah kdykoliv ukončit, neuplatňování vzájemných závazků ani zodpovědnost ke členům rodiny. Narůstá odsouvání rodičovství na pozdější věková období. Dochází k omezování

bezprostředních kontaktů mezi partnery i mezi dětmi a rodiči následkem pozměněného životního způsobu, tempa, měřítek, hodnot atp.

Jak píše Orthner (1981), lidé se zároveň mohou lišit v tom, co je důvodem jejich závazku vůči druhému, a za tímto účelem popisuje dva základní typy závazku – instrumentální a intrinsický.

Instrumentální typ závazku k druhému vzniká proto, že je vztah s druhým pro nás užitečný, že nám přináší ty výsledky, po kterých toužíme, které potřebujeme. V základu vztahu charakteristického instrumentálním závazkem stojí otázka, co může daný jedinec udělat pro druhého, co mu vztah s ním přináší. Vzájemná vazba obou partnerů tak může být brána jako jakýsi druh směny.

Zde můžeme spatřovat jistou paralelu k teorii sociální výměny, jak ji popisují Thibaut a Kelley, kde je rovněž základem vztahu to, jaké zdroje jeden druhému ve vztahu nabízí. Orthner uvádí, že mnohé vztahy na této bázi zpočátku své existence opravdu fungují – někteří hledají osobu, která naplní jejich čas něčím příjemným, poskytne jim sexuální uspokojení nebo třeba jen plní funkci krásného „doplňku“, kterým se můžeme pyšnit. Hodnocení vztahu tedy v tomto druhu závazku vychází z toho, co zúčastněným stranám nabízí.

Intrinsický druh závazku se od instrumentálního odlišuje v tom, že hodnocení vztahu se neodvívá pouze od toho, co nám druhý může dát, ale je pozitivně hodnocen pro vztah samotný. Osoba, se kterou vztah udržujeme, je přijímána pro to, jaká je, ne na základě toho, co (pro nás) dělá a co nám nabízí.

Další zásadní roli v intimních vztazích sehraává důvěra. Většina lidí jen zřídka odhaluje své nejnítěrnější sny či obavy, pokud nevěří, že jejich vyznání nebude zneužito. Také Cox (1984) připomíná tři primární komponenty intimity, kterými jsou volba, vzájemnost a důvěra. Dva lidé si zvolí jeden druhého pro budování vztahu. Tento akt musí být aktem vzájemným a společným sdílením a vzájemným odkrýváním myšlenek a pocitů narůstá mezi oběma partnery vzájemná důvěra a závazek.

Berscheidová a Reganová (2005) píší, že mnozí autoři vidí důvěru jakožto vztahovou proměnnou, tedy něco, co je specifické pro ten který vztah.

Jedni z prvních, kdo vyvinuli metodu k měření partnerské důvěry, byli Larzelere a Huston (1980). Tito autoři zjistili, že důvěra v partnera byla silně pozitivně propojena s láskou vůči partnerovi a s hloubkou sebeodhalování. Síla důvěry podle těchto autorů stoupá spolu se stoupajícím závazkem ve vztahu a naopak klesá, je-li vztah založen na

rozumu. Důvěra mezi partnery je tedy jakousi prerekvizitou k rozvoji závazku a intimity.

Přestože fenomén důvěry ve vztahu byl podle Berscheidové a Reganové (1995) mnohdy v pozadí zájmu výzkumných studií, porozumění vývoji a zániku důvěry ve vztahu může vysvětlovat budoucí chování lidí ve vztahu.

3. Intimita

Intimita, která je jako jeden ze znaků těsných vztahů hlavním předmětem této práce, je konstruktem, který je vymezen různými způsoby. V následujících odstavcích se budeme blíže zabývat tímto pojmem, jeho definicí, jednotlivými komponentami intimních vztahů a důvody jejich vzniku tak, jak jsou popsány v literatuře.

Slova jako *intimita* či *intimní* jsou běžně užívána v situacích, mluvíme-li o lidech, interakcích mezi lidmi, vztazích, prostředí, komunikaci, myšlenkách či pocitech atp. (Laurenceau et al., 2004). Podobně Hydeová a Delamatar (2007) zmiňují, že na intimitu lze nahlížet jakožto na charakteristiku osoby či charakteristiku samotného vztahu. Často popisujeme, jakou má určitá osoba motivaci k intimitě či proč se někdo chová intimněji než druhý, proč je některý vztah intimnější než jiný vztah apod.

Zatímco již zmiňovaná těsnost vztahu referuje spíše o obecném modelu závislosti, intimita referuje o specifickém typu sociální interakce zúčastněných (Collins, Feeney, 2004). Intimita je interakční fenomén tvarovaný chováním, myšlenkami a pocity v něm vytvořených. Tři hlavní kategorie intimity, mezi které patří právě intimní chování (odkrývání osobních informací a pozitivních pocitů), pozitivní afekt (např. příjemnost) a kognice (vnímání, že nám partner rozumí) se podle některých autorů (na příklad Lippert, Prager, 2001) nezávisle na sobě podílejí na tomto tvarování intimity ve vztahu.

Na roli intimity a jejího významu při udržování vztahu v čase se již zaměřovaly mnohé výzkumy. Vzniklo tak množství definic a stalo se ne příliš snadným se v této různorodosti definic orientovat. Vymezení intimních vztahů a jejich jasné prozkoumání je možná i z těchto důvodů, jak uvidíme dále, velmi problematické.

Ačkoliv je o problematiku těsných vztahů a intimity na straně odborné i laické veřejnosti velký zájem, Hatfield a Rapson (1993) píší, že se nejedná o jev, který by byl odedávna samozřejmostí. Naopak se v historii člověka jedná o jev relativně nový. Podle zmiňovaných autorů je třeba mít na paměti, že dosažení intimního svazku s druhými se v západním světě v době renesance před pěti sty lety očekávalo jen velmi zřídka, a jen stěží něco takového běžně existovalo na příklad před dvěma tisíci lety apod. Konečně ani dnes, ne všichni a priori směřujeme k cíli dosáhnout intimního propojení s druhým. Ačkoliv

se tedy jedná o jev oceňovaný, mnoho lidí v západním světě, obzvláště mužů, toto stále ještě nebere vážně natolik, aby byli schopni intimity dosáhnout. Pro mnoho z nich je, jak zmiňovaní autoři připomínají, „intimita“ stále ještě převážně spojena hlavně se „sexem“.

Mimo západní svět je snižená důležitost intimity jako jednoho z životních cílů ještě nápadnější. Na příklad v chudých společnostech, kde je nedostatek jídla a věcí každodenní potřeby, jistě nebude hlavním tématem intimita, ale lidé budou orientováni na jiné aspekty vztahů - na příklad na ty materiální apod. Proto, jak dále Hatfield a Rapson připomínají, mluvíme-li o intimitě a o tom, co nám může do života přinést, popisujeme něco, co je v historii člověka poměrně mladé a hlavně velmi závislé na kultuře, ze které pocházíme. Prožitek něhy, citlivost, schopnost sblížit se s druhým atp., to všechno posouvá člověka mimo normy, které jsou v podstatě běžné pro život na planetě napříč její historií, která se naopak nesla v duchu násilí, surovostí, potlačovaných emocí, nenávisti, krevní msty, podrobování se autoritě apod., tedy v duchu mnohdy brutalitou prostoupených životů (Hatfield, Rapson, 1993).

Za určitých okolností je tedy intimita považována za vysoce oceňovaný jev ve společnosti. Pro mnoho lidí může představovat cíl, k němuž mají obrovskou touhu se přiblížit. Existence či naopak neexistence uspokojivého blízkého vztahu s druhými lidmi, bývá brána jako jeden z prediktorů prospívání či naopak neprospívání člověka. Za všechny autory, kteří se této problematice bohatě věnují, zmiňme na příklad McAdamse, který ve své knize (1989) připomíná, že špatné zdraví a negativně prožívané well-being v dospělosti, může pramenit z rozvatů v osobních vztazích a selhání intimity. Obrazně řečeno „zlomená srdce“ mohou mít za následek porušení našeho mentálního zdraví jako takového.

3. 1 Definice a charakteristika intimity

Slovo intimita má svůj původ ve slově *intimus*, latinském výrazu, mezi jehož jednotlivé významy řadíme na příklad: nejhlubší, skrytý, tajný, nejvnitřnější apod.

Jak jsme naznačovali výše, definovat pojem intimita, je velmi problematické. Přesto lze ale v literatuře najít jisté styčné plochy, které dávají tušit, že existuje určitá shoda v tom, co nejspíše pojem intimity představuje, které komponenty do intimity vstupují a které nikoliv. V následujících kapitolách se budeme tímto pojmem blíže zabývat a představíme různé pohledy, se kterými se lze v rámci této problematiky setkat.

Intimita je podstatným znakem těsných vztahů. Některé vztahy mohou být hodnoceny jako intimnější než jiné vztahy, někteří jedinci mají větší touhu po intimních vztazích než druzí lidé, role intimity se může s postupem trvání vztahu měnit atp. Co tedy

konstituuje intimitu ve vztahu? A co vlastně intimita je?

Podle Mosiera (2006) je intimita silně osobní vztah, vyznačující se trvalým pocitem blízkosti, ve kterém je každý z partnerů láskyplně a bezpodmínečně přijat druhým. Vztah, který se vyznačuje intimitou, má tendenci přetrvávat v čase. Čím více se intimita ze vztahu vytrácí, tím méně pravděpodobné je, že vztah dvou lidí bude zdravý a dále setrvá. Intimita je způsob, jak být blízko druhému, oddat se mu a odhalit část sebe sama. Intimní vztah je ten, kde jsou dva lidé, třebaže jsou od sebe vzdáleni, vnímaví jeden vůči druhému. Být emocionálně propojen s druhou osobou a prožívat pocit, že jsme plně v souladu s tímto jedincem, to je základní zkušenost intimity. Je to vzájemná otevřenost, kdy spolu s druhým sdílíme prožitky našeho (pro ostatní) skrytého já. Podstatou intimního svazku je tedy silné emoční propojení s druhým, vzájemná empatie a hluboká důvěra.

Sternberg (1986) ve své trojúhelníkové teorii lásky (viz dále) také operuje s pojmem intimita. Ta podle něj zahrnuje prožitky blízkosti, vzájemného propojení a pouta ve vztahu, a je tak jakousi emocionální komponentou vztahu.

Intimita je prožívání podstaty sebe sama v intenzivním duševním, fyzickém a emocionálním spojení s jinou lidskou bytostí (Kieffer, 1977, cit. podle Cox, 1984, st. 18), či jak píší Hydeová a Delamatar, (2007) intimita je hlavní komponentou každého blízkého nebo romantického vztahu.

McAdams (1989) píše, že touha po intimitě je přáním sdílet to nejnaternější s druhou osobou. Díky intimitě sdílíme nejhlubší části nás samých s těmi, kteří sdílejí části svého nitra na oplátku s námi. Touha po intimitě je elementární psychologickou potřebou lidského života a jednou z mála základních potřeb, které naplňují naše životy smyslem.

Intimita je proces a prožitek, který se v optimálním případě vyskytuje v láskyplném vztahu. Je to dynamický proces, který se vyvíjí během vztahu tím, jak se vyvíjí pozitivní prožitky mezi partnery (Kouneski, Olson, 2004).

Podle Perlmana a Fehra (1987) rysy intimity zahrnují otevřenost, upřímnost, vzájemné sebeodhalování, pečování, vřelost, ochraňování, vzájemnou oddanost, všímavost a zavázanost, pocity odhození bariér apod. V behaviorální rovině se potom intimita projevuje sdílením a sebeodhalováním v rámci komunikace, nebo různými důkazy, které mají vyjadřovat, že máme druhého rádi apod.

Weingartentová (1991) konceptualizuje intimitu spíše jakožto kvalitu konkrétní interakce než kvalitu vztahu jako takového. Autorka definuje intimitu jako výsledek interakce, která vzniká v situaci, kdy se oba jedinci podílejí na tvorbě a vzniku významů vnímání okolního světa, a jsou na základě těchto společně utvořených významů schopni

koordinovat své budoucí jednání a činy.

Jak píše Fehr (2004), typické definice intimity zahrnují prožitky sociální opory, důvěry, vzájemného porozumění, citu a vyjadřování emocí. Podobně také Hydeová a Delamatar (2007) definují intimní vztahy jako takové vztahy, které jsou v zásadě charakterizovány závazkem, pocity blízkosti a důvěry. Intimitu ve vztahu lze dle zmiňovaných autorů podporovat zejména vzájemným odhalováním sebe sama před druhým (za předpokladu, že druhému důvěřujeme, protože je velmi těžké, ne-li nemožné, navazovat intimitu ve vztahu s nedostatkem důvěry).

Perlman a Fehr (1987) zkoumali, jak většina teoretiků užívá pojem intimita, a shrnují, že většina z nich předpokládá, že intimní vztahy v sobě zahrnují city (affection) a vřelost, sebeodhalení, blízkost a vzájemnou závislost (cit. podle Hatfield, Rapson, 1993, st. 134).

Heller a Wood (1998) spatřují jako nejdůležitější komponenty intimity ty, které se opakovaně vyskytují v literatuře: přirozenost, sebeodhalování, sexualita, autonomie versus splynutí a intelektuální, psychická a emocionální blízkost.

Mnohými z těchto zmiňovaných komponent se budeme zabývat v různých kapitolách této práce a diskutovat je budeme i v souvislosti s empirickými částmi práce, které zde rovněž uvedeme.

Jisté opakující se prvky, které se objevují v intimních vztazích různých lidí, nám mohou poskytnout představu, o tom, co by se mělo objevit v konečné definici intimity a toho, co je pro ni typické. Jedinci, kteří mají zkušenosti se vztahem, který můžeme definovat jako intimní, měli jistě možnosti v těchto vztazích zakusit vzájemné sebeodhalování, přijetí či vzájemné porozumění apod., a z jejich osobních zkušeností tak můžeme čerpat. Na příklad Lippertová a Pragerová (2001) se zabývaly pracovní definicí intimity tak, jak ji vnímají sami lidé skrze každodenní zkušenosti s ní – tedy zkušeností se situacemi, které sami vnímají jako intimní. Na základě tohoto šetření uvedené autorky zjistily, že definice intimity zahrnuje následující: prožívanou příjemnost ve vztahu, sdílení osobních informací, pochopení, sdílení a vyjadřování pozitivních emocí.

Postupným narůstáním vzájemných citových prožitků mezi dvěma lidmi, a postupným odhalováním sebe sama druhému, se vztah čím dál tím více odlišuje od jiných, běžných (neintimních), vztahů. To vše tedy právě skrze postupně narůstající znalost druhého a prohlubující se pochopení. Ve vztazích, které aspirují na to, stát se vztahy intimními, je třeba, aby výše popsané prožitky a zkušenosti mezi oběma partnery postupně narůstaly. Intimní vztah tedy můžeme charakterizovat vzájemnou vysokou znalostí druhého (Prager,

Roberts, 2004).

Mezi další charakteristiky intimních vztahů bývá často řazeno jakési emoční přilnutí k druhému. Vzájemné pozitivní city či láska jsou pravděpodobně první podmínkou pro vznik intimního spojení mezi dvěma lidmi. Oblíbené či milované osobě jsme ochotni vyjevit o sobě více, než druhým lidem. Základem těsných vztahů, které vznikají mezi partnery, rodiči a dětmi, přáteli stejného i opačného pohlaví, je tedy podle některých autorů oboustranná sympatie, vztah mít rád či emoce lásky (srov. Kelley, 2010). Láska jako taková ovšem může existovat i za předpokladu, že neexistuje vzájemná závislost zúčastněných osob, protože je samozřejmě možné milovat někoho, kdo má na náš každodenní život jen malý či vůbec žádný vliv - někoho, kdo nemá zájem city opětovat. To je tedy jakýsi základní a velmi důležitý rozdíl mezi láskou a intimním spojením, které naopak tyto charakteristiky vyžaduje. Intimita nemůže existovat bez vzájemné závislosti obou zúčastněných partnerů, láska ano.

McAdams (1989) v kapitole s názvem *What Is Intimacy?* taktéž připomíná, že intimita není to samé jako láska. Nemůžeme intimitu definovat na příklad na základě znalosti různých typů lásky, jak jsou často probírány v literatuře zaměřující se na vztahy. Jedná se o pojem, který je obecnější než tyto zmiňované typy. Intimita v nějaké své formě může procházet skrze všechny druhy lásky a může tedy být zažita v kontextu každé z nich.

Jak shodně píše Mosier (2006), aby mohla intimita mezi dvěma partnery existovat, musí emocionální blízkost a propojení mezi partnery být vzájemné. Intimita tak může vzniknout teprve po jakési vzájemné dohodě mezi oběma partnery. Chce-li jeden z partnerů blízkost ve vztahu, ale druhý ne, intimita se nemůže rozvinout, nemůže o ní v takového souvislosti být vůbec řeč. Vznik těsných vztahů je založen na vzájemně prohlubující se důvěře, porozumění, vzájemné závislosti, společných postojích, společně prožívaných emocích, zvycích apod. (Brehm, 1985; Slaměník, Hurychová, 2010). Bez této vzájemnosti podmínky pro vznik intimního spojení nenastanou. Také Heller a Wood (1998) píší, že intimita je ze své podstaty vzájemná. Vztah nemůže být považován za intimní, pokud partneři nesdílejí pocity intimity.

Dále na příklad Reis (1998) píše, že intimita je interakční proces. Nezáleží tedy pouze na sebevyjádření, ale také na odpovědi druhého. Nakonec také Prager (2000) píše, že intimní vztahy jsou postaveny na intimní interakci.

V předešlých odstavcích jsme si ukázali, co vše může podle literatury spadat pod pojem intimita, a jak vidíme, lze na fenomén intimity nahlížet z několika úhlů. Někteří autoři nahlízejí intimitu jako prožitek, jiní intimitu spatřují jako dynamický proces, další

jako interakci mezi dvěma jedinci.

Člověk je obvykle součástí více těsných vztahů zároveň (partnerské, přátelské, rodičovské atp.), přičemž určité obecné charakteristiky platí pro všechny z nich. Specifikum těchto vztahů je ale dáno odlišnou historií společných zážitků, odlišnými spojujícími zájmy či potřebami, snahou o dosažení nějakého cíle, specifickými zvyky, jedinečným způsobem nahlížení na určité události, jedinečným způsobem kooperace apod. Tyto jedinečné prožitky mají často charakter jakéhosi tajemství dvou zúčastněných lidí a přispívají k důvěře partnerů v těsném vztahu (Slaměník, Hurychová, 2010). V případě rodiny se jedná o ryze soukromé záležitosti dotýkající se rodinného kruhu, které jsou skryty před veřejností a tvoří tak specifickou historii či vyladění konkrétní rodiny a jejích členů.

Jaké jsou základní komponenty intimity jako takové?

Podle Hatfieldové a Rapsona (1993), ale i podle jiných autorů, jak jsme poznali výše, mezi základní komponenty intimity patří: city, důvěra, vyjadřování emocí, komunikace a v případě partnerského vztahu také sex. Tyto komponenty jsou natolik propletené, že je nelze od sebe oddělit. V následujících kapitolách se zaměříme na rozličné pohledy na intimitu, popisující tyto různé komponenty intimity, které mohou do intimního vztahu mezi dvěma lidmi vstupovat a ovlivňovat tak jeho kvalitu.

3. 2 Různé pohledy na intimitu

Ač lze v názorech na podstatu těsných vztahů najít jistou shodu, mnozí z autorů se na fenomén intimity a těsných vztahů dívají z jiného úhlu.

V souvislosti s tímto na příklad McAdams (1989) připomíná, že různí lidé prožívají intimitu různými způsoby. Lidé se liší v tom, jaký zájem mají o intimní vztahy, ale také v tom, zda jsou schopni intimní vztahy vůbec navázat apod.

Zatímco někteří autoři se snaží intimitu ve vztahu co možná nejvíce specifikovat, jiní spojují intimitu s mnoha různými, mnohdy spolu ne zcela souvisejícími aspekty každodenního života, soustředí se na mnohé ukazatele kvality vztahu jako takového apod., a proto se v následujících odstavcích s několika pohledy na fenomén intimity blíže seznámíme a hlouběji do této problematiky pronikneme v druhé teoretické části.

3. 2. 1 Rozdíly mezi muži a ženami

Někteří autoři připomínají, že v intimitě mohou existovat rozdíly mezi jednotlivými pohlavími. Na příklad Cancian (1986) poznamenává, že ženy a muži preferují odlišné styly lásky, které jsou odvislé od jejich rozličných genderových rolí. Podle tohoto autora mají ženy tendenci preferovat emoční blízkost, která je navíc vyjadřována verbálně. Přejí si emocionální

propojení s druhým, které je posilováno sebeodhalováním. Naproti tomu muži upřednostňují poskytování instrumentální pomoci, sdílení aktivit a sex, a hledají tedy spíše ty formy lásky, které s sebou nepřinášejí přílišnou závislost na ženě. Často jsou tak muži považováni za neschopné intimity, zatímco ženám je přisuzována vyšší schopnost milovat apod. (cit. podle Heller, Wood, 1998, st. 276)

Jak píše Heller a Wood (1998), takovéto esencialistické pohledy na problematiku pohlaví, kdy se domníváme, že je jeden člověk schopen zformulovat platné hypotézy o všech mužích a ženách skrze všechny generace a kultury, mohou být v současné době napadeny měnícími se rolemi mužů a žen, či postmoderní perspektivou, která tvrdí, že gender je pouze sociální konstrukt. Jinak řečeno, genderové rozdíly mohou být připisovány odlišnému procesu socializace a psychického vývoje mužů a žen stejně tak, jako je můžeme připisovat možným pochybením v definici intimity jako takové či v jejím zkoumání.

Podle jiných autorů je totiž pojetí intimity spojeno s jistou mírou feminizace tohoto pojmu, které vede ke zmatení interpretace dat ve prospěch žen. V rámci výzkumu vztahů byla vyšší tendence k sebeodhalování (viz dále) na straně žen spojována s intimitou, zatímco mužské projevy v rámci vztahu byly při definování intimity snižovány. Širší definice intimity, která by zahrnovala jak mužské, tak ženské upřednostňované styly lásky a sdílení, a citlivější metodologie, by podle některých autorů mohly poskytnout flexibilnější porozumění intimitě (Wood, Inman, 1993, cit. podle Heller, Wood, 1998, st. 285) v závislosti na pohlaví.

Na druhé straně jiné výzkumy poukazují na to, že ženy mají v rámci těsných interpersonálních vztahů oproti mužům skutečně vyvinutější smysl pro intimní spojení. Jak ukázalo šetření Hellerové a Woodové (1998), ženy vykazovaly signifikantně vyšší míru intimity a byly lépe než muži schopny rozpoznávat a predikovat pocity partnera.

Všechny tyto protichůdné výsledky mohou být interpretovány různě. Na jedné straně poukazují na to, že ženy jsou pravděpodobně více vyladěné na intimní vztahy, na straně druhé se ukazuje, že definice intimity jsou generově zaujaté, či dokonce obojí (Heller, Wood, 1998).

Další průzkumy věnující se problematice ženského a mužského chápání intimity uvedeme dále, kde se budeme k této problematice ještě několikrát vracet.

3. 2. 2 Intimita jako sebeodhalování

Jak jsme viděli výše, většina pokusů o operacionalizaci a definici pojmu intimita má často, jak se zdá, jednu věc společnou, a to pojem *sebeodhalování*.

Sebeodhalení je v podstatě odkrývání ryze osobních a citlivých informací o sobě sama (Hyde, Delamatar, 2007). Takovéto intimní vztahy se vyznačují jakýmsi

překračováním hranic, za kterými se nacházejí privátní zóny jedince. Vyjadřujeme druhému nejhlubší emoce a odhalujeme nejskrytější stránky sebe sama (Výrost, 2008). Přičemž odkrývání či sdílení emocí se na tomto rozvoji intimity podílí spíše, než sdílení věcných (popisných) informací (Laurenceau et al., 2004).

Se zvyšující se intimitou klesá fyzická vzdálenost až k tělesným kontaktům, narůstá psychologické přibližování, kdy oba partneři vzájemně nechávají druhého proniknout až za hranice běžných, veřejnosti nepřístupných projevů. Vyjevují tak své skutečné názory, přesvědčení a emoce, a shazují před svým parterem pomyslnou masku, pod kterou v běžném životě nechají druhé jen těžko nahlédnout (Slaměník, Hurychová, 2010). Od rozebírání běžných věcí se tak dvojice dostává k zásadním otázkám osobního významu, které mají pro svého nositele ohromnou důležitost.

Také Laurenceau et al. (2004) vidí intimitu jako interpersonální proces, ve kterém jsou zahrnuty následující dva principy: sebeodhalování a vnímavost vůči druhému. V procesu sebeodhalování jedinec vyzrazuje nejosobnější informace o sobě sama, což se zdá být jedním z hlavních předpokladů pro budování intimního vztahu. Vnímavost vůči druhému se projevuje jako jisté vyladění na potřeby druhého, péče o něj apod.

Intimní vztah je tedy charakterizován vzájemnou hlubokou znalostí. V těch nejintimnějších vztazích nechávají partneři druhého proniknout do nejosobnějších, nejsoukromějších a nejzranitelnějších částí své osobnosti, která se tak ukazuje ve své nechráněné podobě. Z tohoto vzniká zážitek velmi intenzivního citu vzájemného propojení partnerů a hlubokého porozumění (Prager, Roberts, 2004). Vznik intimního vztahu je spojen s odhalováním osobně významných informací, myšlenek a pocitů druhému (Laurenceau et al., 2004). Partneři mají hlubokou znalost jeden o druhém, kterou museli po určitou dobu budovat, a to skrze společné zážitky a zkušenosti, díky kterým se navzájem stali svědky vnitřního prožívání partnera, a byli jím tak pozváni do privátních sfér jeho života.

Schaefer a Olson (1981) vidí intimitu jako proces a zkušenost, které jsou výsledkem odhalování intimních témat a sdílení intimních zkušeností. Intimita pro zmiňované autory znamená vztah dvou lidí, kteří sdílejí intimní zážitky v čase a při tom očekávají, že tento vztah a toto sdílení budou mít trvalý charakter (cit. podle Heller, Wood, 1998, st. 275).

Vzájemné sebeodhalování podporuje rozkvět intimity a dává vzniknout pocitům, že jsme druhému blízko. Tento prožitek musí být vzájemný, a vzájemné prožívání intimity může posléze zpětně uvolňovat další vlnu sebeodhalování.

Existují ale i opačné názory některých autorů, kteří varují, že vztah mezi sebeodhalováním a prožívanou intimitou není tak jednoduchý, jak se může na první pohled

zdat. Cozby (1973) v rozsáhlém průzkumu literatury zabývající se touto tematikou odhalil, že vztah mezi sebeodhalujícím se chováním a spokojeností ve vztahu má pravděpodobně křivočarý charakter. Podle něj existuje bod, ve kterém další nárůst v sebeodhalování snižuje spokojenost ve vztahu (cit. podle Gilbert, 1976, st. 223).

Zdá se tedy, že existují pro i proti, která s sebou otevřenost přináší a nemůžeme tak s jistotou tvrdit, že je zde jednoznačný vztah mezi sebeodhalením a spokojeností. Jednotlivé elementy si zasluhují bližší zkoumání (Gilbert, 1976). Jak uvidíme v jedné z dalších kapitol, přílišné sebeodhalení s sebou totiž může přinášet i značnou míru rizika.

Dále na příklad autorky Pragerová a Robertsová (2004) v souvislosti s problematikou sdílení píší, že intimní vztahy nejsou závislé pouze na vztahových kvalitách, jakými jsou na příklad láska (viz dříve), ale také na našem vlastním já, které s partnerem sdílíme – tedy na tom, co sami ze sebe do vztahu přinášíme. Tyto autorky zastávají názor, že intimní vztahy se od vztahů neintimních odlišují ve třech základních bodech, kterými jsou: sebeodhalující chování, pozitivně prožívané propojení s druhým člověkem a sdílené porozumění.

Sebeodhalující chování je takové chování, ve kterém jeden odhaluje osobní a soukromé stránky svého já a dovoluje tak druhému vstoupit do jeho intimní zóny, přičemž do tohoto chování můžeme počítat jak verbální, tak neverbální (fyzický dotek, sexuální kontakt) složky. Chovat se sebeodhalujícím způsobem tedy vyžaduje ochotu vzdát se svých obranných postojů, které často zaujímáme vůči druhým lidem, a dovolit tak druhému, aby se stal jakýmsi svědkem těch nejosobnějších aspektů naší osobnosti. Podmínkou pro intimní navázání vztahu se tak stává naše ochota ukázat se druhému v pravé, a mnohdy i zranitelné podobě.

Pro navázání těsného vztahu je dále důležité, aby oba jedinci byli vůči sobě v jakémsi pozitivním propojení. Jedná se o celkově pozitivní postoj, který zaujímáme a který může být vyjadřován rovněž verbálně i neverbálně. Tento kladný postoj vůči druhému zamezuje vzniku averzivního chování a brání pocitům narůstajícího odcizení či vzdalování se mezi dvěma lidmi. Nicméně je třeba dodat, že pozitivní afekty jako na příklad štěstí či láska nejsou tak úplně nezbytnými elementy intimních vztahů. Těsné vztahy sice mohou zahrnovat prožitky lásky, ale mohou zahrnovat i negativní pocity, jako na příklad výčitky či smutek, jak budeme zmiňovat v jedné z dalších kapitol.

Dále jsou podle výše uvedených autorek intimní vztahy charakterizovány sdíleným porozuměním, které vůči sobě daní jedinci mají. V intimních vztazích mívají oba partneři

smysl pro porozumění vnitřním zážitkům druhého – jeho niterným myšlenkám, pocitům, přesvědčením, ale také jeho charakteristickým zvykům či sexuálním fantasiím a preferencím apod.

Jsou-li tyto tři základní kameny (sebeodhalující chování, pozitivně prožívané propojení s druhým člověkem a sdílené porozumění) přítomny, je podle zmiňovaných autorek rovněž přítomen alespoň určitý stupeň intimní interakce ve vztahu (Prager, Roberts, 2004).

Jourard (1959) spojuje sebeodhalující chování se sebevědomím (self esteem). Domnívá se, že sebevědomí je znakem zdravé osobnosti, a také že duševní zdraví je závislé na přímosti a míře intimacy v komunikaci. Lidé se podle tohoto autora stávají nepřizpůsobivými do té míry, do jaké nejsou schopni odhalit sebe sama alespoň před jednou osobou. Sebeodhalení a sebevědomí spolu podle Jourarda silně pozitivně korelují (cit. podle Gilbert, 1976, st. 225).

Sebeodhalování je proces, který má postupný charakter. Vybudovat intimní vztah zabere nějaký čas. Lidé se přibližují jeden druhému postupně. Jejich konverzace postupuje od neosobních a obecných věcí k záležitostem, které jsou čím dál tím více osobnější, až se postupně propracují k tématům, která se dotýkají zásadních a nejniternějších problémů každého z nich.

Nic, co by mohlo urychlit tento proces, zřejmě neexistuje. Nemůžeme najít žádný recept na rychlé navázání intimního spojení s druhým člověkem. V některých vztazích dokonce intimní spojení není možné, a to z různých důvodů. Intimita tedy, rozhodně není něčím samozřejmým, co by nutně muselo být přítomno v každém vztahu – ať už v partnerském či přátelském, ale bohužel dokonce ani v rodinném.

3. 2. 3 Intimita jako zahrnutí druhého do vlastního já

Intimní vztahy jsou někdy nahlíženy jakožto proces, ve kterém zahrnujeme druhého do sebe sama, do vlastního self. Stane-li se takto partner naší vlastní součástí, nutně musí ovlivňovat naši vlastní identitu, naše cíle, chování, modeluje to, co si myslíme apod. Zveme-li druhého do vlastního já, rozšiřujeme svoje osobní hranice směrem k druhému. Protějšek se stává částí nás samých, přebíráme za něj díl zodpovědnosti, prožíváme jeho osobní zdary i nezdary, příležitosti i překážky tak, jako by byly naše vlastní, učíme se na svět dívat nejenom svými očima, ale i očima partnera, přebíráme jeho názory, jeho přesvědčení či postoje. Jsme citliví k hodnocení partnera druhými, jako bychom sami byli hodnoceni, někdy dokonce přebíráme části identity druhého. Všechny tyto recipročně probíhající

procesy posilují těsnost vztahu (Slaměník, Hurychová, 2010).

Přijetí druhého do vlastního já s sebou rovněž přináší zahrnutí druhého do vlastních osobních potřeb. Potřeby blízké osoby se stávají i našimi vlastními potřebami, přičemž tyto potřeby mohou mít jak čistě citový, tak, podle některých autorů, i materiální charakter.

Aron, Mashek a Aronová (2004) zmiňují, že dochází k jakémusi přebírání zdrojů, kterými partner disponuje, do arzenálu zdrojů vlastních. Najedná se tedy pouze o sdílení věci nehmotných, ale naopak i věcí materiálních apod. Svět jako celek tedy prožíváme, ať už vědomě či nevědomě, očima druhého a zároveň s tím i užíváme toho, co partnerovi náleží.

Představa, že vztahem přijímáme za své spolu s partnerem i zdroje, kterými disponuje, zde odhaluje styčné body s teorií sociální výměny Thibauta a Kelleyho. Vnímáme-li (třebaže nevědomě) prostředky, které vlastní náš partner jako svoje vlastní, dotýkají se nás i výsledky (odměny a ztráty), které jsou s tímto spojeny. Pomáháme-li tedy druhému, je to, jako bychom pomáhali sobě apod. Podle zmiňovaných autorů je tedy možné, že z hlediska nevědomé motivace, jedním z hlavních benefitů, které s sebou zahrnutí druhého do vlastního já přináší, mohou být rozšířené přístupové cesty k novým zdrojům různé podoby.

3. 2. 4 Intimita a identita

Jistým kontrastem k teoriím popisujícím intimitu jako splynutí s druhým, kdy druhého přijímáme jakožto svoji součást a boříme tak hranice, které mezi námi stály, by mohl být přístup, který zmiňuje na příklad Giddens (1992). Podle tohoto autora intimita neznamena být druhým naprosto pohlcen, ale naopak dobře znát vlastnosti druhého a zároveň dát možnost průchodu vlastnostem a charakteristikám svým. Otevření se druhému paradoxně vyžaduje pevné osobní hranice a schopnost uchovat si své vlastní myšlenky. Není příliš výhodné žít vedle někoho bez jakýchkoliv ryze soukromých prožitků. Teprve vyváženost mezi otevřeností, zranitelností a důvěrou, které se ve vztahu vyvinuly, určí, zda takto vytvořené hranice spíše podporují či znesnadňují komunikaci mezi partnery. Jasně hranice ve vztahu jsou tak podle Giddense velmi důležité pro plynulý vztah a následné navázání pevného intimního svazku.

Také McAdams (1989) varuje, že intimita rozhodně neznamena úplné splynutí dvou lidí. Touha být blízko druhému skrze sdílení není to stejné, jako touha s druhým splynout do jedné nediferencované jednoty. Ačkoliv se obě tyto tendence mohou v mezilidských vztazích objevovat, neměli bychom je míchat dohromady jako jeden pojem. Intimita vyžaduje dva jedince, kteří cítí, že k sobě vzájemně patří, ale jako dvě oddělené osoby.

Jsou to dvě oddělené bytosti, které hledají propojení jedna s druhou, chtějí si být blíž a vzájemně sdílet. Nehledají ale úplnou jednotu, protože v jednotě by se vytratila jejich jedinečnost a individualita.

Hatfield a Rapson (1993) ve své knize rovněž souhlasně vyslovují, že intimita a nezávislost nejsou oddělené, ale naopak dvě vzájemně související věci. Můžeme se k druhému přiblížit, ale stále zůstáváme nezávislými jedinci. Jsme sice součástí dvojice, ale v této dvojici neztrácíme svoji individualitu. Podle těchto autorů to ale mnohdy bývá právě naopak, protože žijeme ve světě, kde se ve filmech a v populárních písních stále opakuje jeden a týž leitmotiv, totiž intimita a závislost – spolu, ruku v ruce. Obraz lásky plně zoufalství a závislosti je podle těchto autorů až příliš častý, a tím také matoucí.

Někteří autoři jsou v souvislosti s problematikou identity a intimity toho názoru, že existují značné rozdíly mezi muži a ženami. Gilliganová (1982) píše, že pro ženy je charakteristické splynutí vlastní identity s intimitou. Podle této autorky mnohé ženy definují vlastní identitu na základě vztahů a péče o druhého. Jako by skrze tento vztah říkaly, kým ve skutečnosti jsou a co je jejich úkolem (cit. podle Heller, Wood, 1998, st. 276).

Mosier (2006) vznáší otázku, zda ve vztahu, který se vyznačuje vysokou mírou empatie a obětování se, není přítomen i risk, že v druhém ztratíme svoji jedinečnost a individualitu. Následně odpovídá, že tomu tak není. Ve skutečnosti jsou v intimních vztazích partneři schopni sdílet s druhým, aniž by při tom nutně museli svou individualitu ztratit. Zvýšená míra empatie podporuje a zintenzivňuje vědomí sebe sama, potažmo vědomí vlastní identity. Intimita se tak podle Mosiera prohlubuje právě v situacích, kdy se jeden cítí druhým pochopen. Každý z partnerů umožňuje druhému vidět to, co v něm skutečně je. Intimita má tedy dle Mosiera naopak schopnost prohlubovat vnímání vlastní identity, než aby tuto individualitu pohlcovala.

Podíváme-li se na tento problém z vývojového hlediska, podle Vágnerové (2005) je dosažení pravé intimity možné až po té, co si jedinec vybuduje dostatečnou základu své vlastní identity. Nezralá identita podle této autorky intimitu nepřipouští, k čemuž se vrátíme i dále.

3. 3 Teorie intimity

V následujících odstavcích zmíníme několik významných autorů a jejich pohled na problematiku těsných vztahů, potažmo intimity. Zmíníme se na příklad o neopsychoanalytických teoriích Johna Bowlbyho a Erika Eriksona, jejichž teorie, ačkoliv jsou obě založeny na zcela odlišných předpokladech, každá z nich nabízí určité pohledy,

kteře mohou obohatit jedna druhou (Pittman et. al, 2011). V těchto teoriích se jedná o zaměření na dva opačné konce dětství – v rámci Bowlbyho teorie attachmentu je pozornost obrácena hlavně na studium raného dětství a v rámci Eriksonova psychosociálního vývoje se jedná o zaměření se na krizi identity a intimity v období ke konci adolescence.

Jako třetího zástupce teorií intimity jsme vybrali Sternbergovu trojúhelníkovou teorii lásky, která se rovněž originálním způsobem zabývá pojmem intimita.

3. 3. 1 Teorie attachmentu – John Bowlby

Jedny z prvních zážitků těsných vztahů, které zároveň bývají brány jako jedny z těch nejintenzivnějších, bezpochyby zakoušíme v rámci rodiny, ve které vyrůstáme. Stále více se do popředí dře otázka, zda je raná vazba matky s dítětem skutečně tak určující pro jeho další socioemocionální vývoj (Šulová, 2005). Důležitost rodinných vazeb pro raný vývoj člověka ale jistě není třeba zdůrazňovat. Nemá-li dítě možnost navázání těsného vztahu se svými rodiči či s jinou významnou osobou, stává se toto pro jeho vývoj zásadním. Rodina má tedy vzhledem k těsným interakcím mezi jejími jednotlivými členy a intenzitě vztahů, které se zde uskutečňují, velký vliv na pozitivní či naopak negativní rozvoj jedince. Žažíváme zde první intimní vztahy, rodina nám poskytuje zážitek bezpečí, sdílení, péče apod. (Cox, 1984).

V ideálním případě tedy právě v rodině poprvé zažíváme výhody těsného vztahu s druhou osobou. V rodinách, které tyto prožitky nenabízejí, bývají její členové právě v těchto významných potřebách frustrováni.

Teorie attachmentu (vztah, připoutání, přilnutí) Johna Bowlbyho (a později také Ainsworthové) zdůrazňuje, že mentální stav jedince (a to nejen v dětství, ale po celý jeho život) je výrazně ovlivněn interpersonálními vztahy v raném dětství, jejich harmoničností a vřelostí, či naopak brutalitou, úzkostností, citovým odstupem nebo chladem. Za klíčový pro mentální vývoj a zdraví jedince J. Bowlby považuje vytvoření vztahu s druhým člověkem (caregiver), schopnost hledat péči, a péči a zájem poskytovat (Šulová, 2005). Toto jedinečné nastavení, které jedinec získal v procesu attachmentu, ho charakterizuje, jak píše Bowlby (1979, st. 129) „*from the cradle to the grave*“.

Teorie attachmentu zdůrazňuje důležitost blízkosti (closeness) a procesu intimity mezi dítětem a jeho pečovatelem pro rozvoj a udržování důvěry a bezpečí v těsném vztahu vůbec. Vyzdvihuje centrální roli péče v raném věku jakožto zvláštního druhu intimní interakce. Rozdíly mezi jednotlivci v prožité péči přitom formují kvalitu dalších intimních vztahů v životě jedince, či samotné vnímání těchto vztahů (Collins, Feeney, 2004).

Bowlby a Ainsworthová dospěli k názoru, že během prvních let života se mezi matkou a dítětem vytvoří několik druhů vazeb. Teoretici zabývající se attachmentem zastávají názor, že dospělé styly připoutání (vazba jistá; vazba nejistá – úzkostná, vzdorující; vazba nejistá – úzkostná vyhýbavá) jsou odvozeny ze dvou základních dimenzí. První dimenze - úzkostnost – referuje o tom, jakou měrou se daný jedinec obává toho, že nebude milován, či bude druhým opuštěn. Druhá dimenze – vyhýbání – referuje o tom, jak moc se jedinec aktivně vyhýbá či naopak přimyká k intimním vztahům, spojení s druhými a vzájemné závislosti (Berscheid, Regan, 2005).

Teorie attachmentu, jak ji nastínili Bowlby, tedy ukázala, že typ vazby, kterou si dítě vůči matce vytvoří, se později stává jakýmsi prototypem pro navazování budoucích těsných vztahů. Vnitřní modely vytvořené během dětství tvoří tedy jistou perspektivu pro budoucí orientaci v intimních vztazích (Levinger, 1994). Tato budoucí podoba lásky s sebou nese jak pozitivní, tak negativní prvky, jakými jsou na příklad strach z intimity, žárlivost, neschopnost pečovat apod., a to právě v závislosti na raném vztahu s pečující osobou. Existuje tedy jistá kontinuita mezi socioemocionálním vývojem dítěte v raném dětství a jeho socioemocionálním vývojem v dospělosti, což může být jedním z vysvětlení toho, jaké typy romantických vztahů v dospělosti navazujeme a proč (Hendrick, Hendrick, 1994).

Další důkladný rozbor těchto vazeb je nad rámec této práce, a proto se spokojme pouze s jejich aplikací na těsné vztahy a na propojení teorie attachmentu a problematikou těsných vztahů v dospělosti.

Teorii attachmentu zahrnuli do studia těsných vztahů (hlavně těch romantických) Hazan a Shaverová v roce 1987, kdy publikovali nový pohled na tematiku partnerských vztahů ve spojení právě s teorií Bowlbyho a Ainsworthové. Tímto uvedli poutavý model toho, jak jedinec ve svém vývoji přenáší své zkušenosti z raného vztahu s rodiči na své vrstevníky.

Romantická láska je podle těchto autorů procesem attachmentu (a process of becoming attached), který je odlišnými jedinci prožíván jinak, v závislosti na osobní historii jejich attachmentu, kterou si s sebou nesou z dětství.

Hazan a Shaverová poukázali na to, že rozdílní jedinci mají tendenci prožívat své intimní vztahy odlišným způsobem. To, jak budou tyto vztahy navazovat, a jak se v nich budou chovat, podle zmiňovaných autorů závisí právě na tom, jaký typ vazby si v raném dětství tito jedinci utvořili se svojí matkou (Hazan, Shaver, 1987). Styl attachmentu formulovaný v dětství je relativně nenáchylný ke změně. Způsob, jakým se dítě k druhému připoutává v jednom roce, mnohdy determinuje to, jak se bude připoutávat k druhému

ve věku 21 let (Hendrick, Hendrick, 1994).

Data, která získali ze svého šetření, poukazovala na to, že lidé s odlišnými typy připoutání měli skutečně odlišné zkušenosti na poli romantických vztahů – jejich prožívání, spokojenost ve vztahu, ale také chování, které v těchto vztazích uplatňovali. Data potvrdila hypotézu o unikátní konstelaci emocí provázející každou ze tří kategorií attachmentu, i když, jak píše na příklad Berscheidová a Reganová (2005), styl připoutání nemůže být posuzován v izolaci, ale naopak musí být přihlíženo na příklad k dispozicím druhého z partnerů apod.

Přesto se v mnoha studiích (na příklad v již zmiňované průkopnické studii Hazana a Shaverové, 1987) ukázalo, že jisté rozdíly mezi jedinci existují. Ti jedinci, jejichž rané interakce vykazují jistou vazbu, se vyznačovali vírou v přetrvávající lásku, druhé lidi obecně shledávali jako důvěryhodné a věřili, že si zaslouží být milováni. Popisují sebe sama jako sebevědomé a spokojené s jejich partnerskými vztahy. Jsou ochotni se na druhé spolehnout a věří, že jsou hodni lásky. Vyhýbavý typ attachmentu se vyznačuje většími pochybnostmi o trvalosti vztahu a přesvědčením, že není třeba mít vedle sebe partnera proto, abychom mohli být šťastni. Blízko a intimita tito lidé shledávají jako nedůležitou, vztahovým tématům se spíše vyhýbají a oceňují zejména nezávislost a spolehnutí na sebe sama. Úzkostně vyhýbavý typ se vyznačuje extrémní potřebou navázat blízký a závislý citový vztah s druhým člověkem, která se současně pojí s vysokou mírou strachu, že budeme druhým opuštěni. Jedinci s tímto druhem vazby hledají vysokou míru emoční blízkosti s druhým člověkem bez ohledu na samotné preference jejich partnera, a strachují se, že je tento opustí nebo podvede. Tito lidé také vykazují vyšší míru pochyb o sobě sama. Čtvrtou - dodatečně přidanou vazbou - je tzv. dezorganizovaná citová vazba, která se vyznačuje velkou touhou po navázání blízkých intimních vztahů, avšak ze strachu z odmítnutí či opuštění se tito jedinci intimně cíleně vyhýbají (Berscheid, Regan, 2005; Hazan, Shaver, 1987; Pittman et. al., 2011).

Teorie attachmentu vnesla do zkoumání těsných vztahů velmi atraktivní prvky. Na druhou stranu se ale objevují názory, které poněkud usměrňují toto původní nadšení, které bylo s teorií attachmentu a studiem těsných vztahů spojeno. Jednalo by se totiž, jak píše na příklad Šulová (2005), o velmi zřetelný determinismus, který by potlačoval význam a vliv dalších vývojových faktorů.

Mnozí autoři dále poukazují na nesrovnalosti, které s sebou propojení teorie attachmentu a těsných vztahů nese. Na příklad Hendrick a Hendricková (1994) mezi tyto nesrovnalosti řadí nestabilitu stylu attachmentu v čase, roli temperamentu či spory jednotlivých výzkumných paradigmat v této oblasti.

Mnoho autorů kritizujících tento přístup mimo jiné dále namítá, že vede k ignorování konstitučních a genetických diferencí, které do situace vnáší dítě samo (Hendrick, Hendrick, 1994), nebo že teorie attachmentu je primárně kognitivně-experimentální teorií chování daného individua založenou na etologických předpokladech, a méně teorií interaktivní či sociální – tedy takovou, která by byla schopna říci více o partnerské vzájemnosti či účincích párové interakce na partnery samotné a jejich okolí.

Teorie attachmentu se tedy zdá být inspirativní a vhodná pro vysvětlování motivačních a afektivních zkušeností jedince a jejich důsledků, méně už ale pro kompletní analýzu problematiky týkající se výzkumu těsných vztahů obecně (Levigner, 1994).

3. 3. 2 Vývojový model – Erik Erikson

Erikson vytvořil vývojový model osobnosti, podle kterého každý člověk prochází procesem osmi epigenetických stadií od narození do dospělosti, až po stáří. Stadia jsou na sobě vzájemně závislá a každé z nich představuje jakousi psychologickou krizi, která je popsána pomocí dvou polarit, které označují, na co je v daném stadiu kladen důraz. Tyto dvě polarity v podstatě popisují, čeho lze v daném stadiu dojít, ale i to, jaké riziko s sebou dané stadium nese, nepodaří-li se nám v něm uspět.

Tam, kde Bowlbyho teorie zdůrazňuje jakousi evoluční adaptaci, tam Erikson vyzdvihuje naopak kulturní a historickou stránku vývoje. Identita a intimita, Eriksonovy milníky vývojových period adolescence a rané dospělosti, závisejí v rámci jeho teorie na historickém pozadí a kultuře, v rámci níž jsou formovány (Pittman et al., 2011) apod.

Během života procházíme dle Eriksona stadii, ve kterých se musíme vyrovnat s nároky, které na nás to které vývojové stadium klade a úspěšně se tak vyrovnat s úkoly, které jsou pro nás nachystány.

Naše pozornost se bude v následujících řádcích obracet zejména k pátému a šestému stadiu, která se odehrávají v adolescenci a v rané dospělosti a přísluší k rozvoji identity a intimity, přičemž na předchozí čtyři stadia je třeba nazírat jakožto na základy k pozdějším stadiím v životě člověka.

V období adolescence dochází k postupnému sjednocování toho, co si mladý člověk myslí o sobě sama. V rámci tohoto stadia bychom měli být schopni odpovědět si na otázku, kým skutečně jsme. Vyvíjí se naše sebepojetí, které integrujeme spolu s tím, co si o nás myslí druzí lidé. Zásadním v tomto období je nalezení vlastní identity. V adolescenci – době, kdy je tato fáze vývoje aktuální – se dosavadní rodina stává v životě mladého člověka méně dominantní a do středu pozornosti se nově dostávají zejména vztahy s vrstevníky

a romantickými partnery (Pittman et al., 2011).

Člověk, který prošel stadiem hledání své identity a byl úspěšný, začíná toužit po tom, aby svoji vytvořenou identitu mohl propojit s někým druhým. Je připraven na intimitu, což je, jak píše Erikson (1967), schopnost otevřít se blízkým vztahům a rozhodnutí dodržovat závazky s tímto vztahem spojené - přinášet významné oběti a nacházet kompromisy. Člověk se často mohl cítit zamilován či mohl vstupovat do intimních situací, ale intimita, která je v sázce nyní, je schopností odevzdat se konkrétnímu vztahu a závazku a zároveň s tím snahou tyto závazky udržet i za cenu, že budeme přinášet oběti.

Jedinec musí být schopen čelit strachu ze ztráty sebe sama v situacích, které si žádají otevřít se, jako na příklad v projevu solidarity v blízkém vztahu, v sexuálním splynutí s druhým, v blízkém přátelství apod. Vyhýbání se takovýmto situacím ze strachu ze ztráty sebe sama, může vést k hlubokému pocitu izolace a k následnému stáhnutí se od lidí (Erikson, 1967).

V období dospívání hrají tedy nově navázané těsné vztahy, zejména s partnery, zásadní roli. Na jedné straně partneři poskytují zpětnou vazbu, která může vést k přehodnocení již utvořených představ o sobě sama, na straně druhé mohou být intimní partneři nezastupitelným zdrojem podpory a potvrzení ve chvílích, kdy člověk stojí tváří v tvář situacím, které jeho identitu nějakým způsobem ohrožují (Pittman et al., 2011).

V intimních vztazích se můžeme mnohdy stát zranitelnými. V rámci zdravé formy dospělé intimity by proto měla být již vybudována identita jedince. V předchozím stupni, který se nesl právě v duchu hledání vlastní identity, bylo možným selháním zmatení vlastní role, a právě toto selhání se může nyní manifestovat tak, že se mladí lidé zaplétají do vztahů, ve kterých a priori hledají právě potvrzení své vlastní identity (Erikson, 1967), nikoli pravou intimitu.

Intimita je tedy dle Eriksona jakýmsi zdravým spojením s druhým člověkem beze strachu, že se naše identita, kterou jsme si vybudovali v předchozí fázi, vytratí v identitě druhého.

Z vyřešení konfliktu mezi intimitou a izolací vzniká láska – schopnost mladého dospělého nabídnout v setkání dvou těl a myslí sebe sama, a tak skutečně nalézt druhého. Naopak nebezpečnostím se zde stává izolace - obava, že zůstaneme sami a neuznání, či vyhýbání se kontaktům, které vyžadují jakýkoli stupeň intimity, nebo alespoň blízkosti mezi aktéry. Na druhé straně existují i vztahy, které se vyznačují tzv. isolation a deux (izolace ve dvou), která pomyslně ochraňuje oba partnery před tím, aby společně čelili další fázi, kterou je stadiem generativity (Erikson, 1967; Erikson, 1999).

Po překonání stadia, kdy se učíme žít vedle druhého, beze zbytku se mu otevřít, a při tom neztratit nic z vlastní identity, přichází stadium, kdy se naše soustředěnost obrací ještě více k ostatním lidem okolo nás. V tomto stadiu se lidé učí zapojit se do společnosti a něco v ní zanechat - dochází ke konfrontaci generativity (tvořivosti) a sebezaujetí či stagnace. Generativita je provázána prokreativitou (plodností) a produktivitou. Jedná se o generace nových bytostí stejně jako produktů a nových myšlenek.

Ctností vynořující se z protikladů, které provází tuto fázi vývoje, je péče, jakožto touha pečovat o osoby, produkty a ideje. Všechny ctnosti, které vyrostly z dřívějšího vývoje od kojeneckého věku až do dospělosti, se ukazují být nezbytnými pro generační úkol kultivovat tyto ctnosti i v příštích generacích (Erikson, 1967; Erikson, 1999).

Generativita je dle Eriksona jedním ze zásadních mezníků v psychosexuálním vývoji člověka. Jakmile tvořivé obohacování, které by s sebou generativita měla přinášet, selhává, nastává regrese k dřívějším stadiím, a to buď ve formě obsedantní potřeby pseudo-intimity, nebo nutkavého zabývání se sám sebou, obojí s převládajícím pocitem stagnace a vyčerpání. Tito jedinci se potom mnohdy začínají chovat, jako by sami byli dítětem a pokud to podmínky dovolí, zvolí jako výhodnou pozici na příklad předčasnou fyzickou nebo psychickou invalidizaci apod. (Erikson, 1967; Erikson 1999).

Schopnost navázání zdravého intimního vztahu se tak podle Eriksona stává nedílnou součástí života každého zdravého jedince.

3. 3. 3 Trojúhelníková teorie lásky - Robert Sternberg

Také Sternberg originálním způsobem pracuje s pojmem intimacy. Jeho trojúhelníková teorie lásky obsahuje tři komponenty, které dohromady tvoří pomyslné vrcholy trojúhelníku. Mezi tyto tři komponenty patří již zmiňovaná intimita, vášeň a závazek.

Protože všech těchto tří pojmů bývá, jak jsme již několikrát poznali, užíváno v různém smyslu či v různých situacích, je třeba přiblížit význam těchto pojmů právě v této teorii.

Intimita v sobě zahrnuje prožitky blízkosti, vzájemného propojení a pouta ve vztahu. Skrze ni se ve vztahu konstituují pocity vřelosti vůči druhému, a zastupuje tak emocionální složku vztahu. Jakožto emocionální komponenta lásky zahrnuje pocity blízkosti či vazby k druhé osobě. Prožitek intimacy přináší pocit vzájemného porozumění s milým člověkem, rozvinutou vzájemnou komunikaci či poskytování a přijímání emocionální podpory (Hyde, Delamatar, 2007). Podle Sternberga (1986) je intimita sycena následujícími pocity

a prožitky: touha co nejvíce podporovat blaho blízkého člověka, zažívat štěstí s tímto člověkem, prožitek hluboké úcty k druhému, ochota být druhému k dispozici v případě potřeby, vzájemné porozumění, vzájemné sdílení vlastního majetku, přijímání a poskytování emoční podpory, intimní komunikace apod.

Vášeň se vyznačuje silou, která vede k fyzické přitažlivosti a sexuální touze po druhém, a přebírá tedy roli motivačního faktoru. Závazek v sobě ve Sternbergově teorii zahrnuje jakési dva druhy rozhodnutí, přičemž z krátkodobějšího hlediska se jedná o rozhodnutí, že jeden miluje (má rád) druhého, a z dlouhodobějšího hlediska o rozhodnutí udržet tento vztah do budoucna. Závazek je tedy jakýmsi kognitivním elementem této triády a trvanlivým faktorem vztahu (Sternberg, 1986).

Ač by se mohlo zdát, že Sternbergova teorie se vztahuje pouze a jen na romantické vztahy, není tomu tak. Intimita je, jak píše Hyde a Delamatar (2007) ve své kapitole věnované Sternbergově teorii, přítomna v mnoha různých vztazích a rozhodně není pouze eufemismem pro sex. Tento druh emoční blízkosti může být přítomen mezi nejlepšími přáteli či mezi rodiči a dítětem stejně tak jako mezi milenci.

V rámci romantických vztahů je intimita velmi často propojena s vášní. V některých případech je totiž prvním objevujícím se elementem ve vztahu, a to zejména v době, kdy dvojice prožívá prvotní fyzickou přitažlivost. Intimita poté může (ale nemusí) následovat. V jiných případech se může vášeň objevit až po rozvinutí určitého stupně intimity. Existují ale i případy, kde jsou vášeň a intimita naprosto odděleny a pospolu se neobjeví. Stává se tak na příklad v situaci, kdy spolu mají dva lidé příležitostně sexuální styk, tedy tehdy, kdy vášeň je přítomna, ale intimita nikoliv (Hyde, Delamatar, 2007).

Všechny tři složky lásky se podle Sternberga (1986) liší s ohledem na řadu jejich vlastností a s ohledem na fázi vztahu, ve které se nacházíme. Zdá se, že emocionální základ intimity a kognitivní základ závazku jsou v dlouhodobém vztahu relativně stabilními, naproti tomu motivační základ obsažený v komponentě vášně, má tendenci být relativně nestabilní - objevuje se a zase mizí prakticky nepředvídatelně. Zatímco na počátku vztahu vášeň prudce narůstá a po čase má tendenci stagnovat, u úspěšných vztahů, které vytrvají, dvě zbylé složky (intimita a závazek) narůstají postupně, a posléze se udržují na jakémsi pomyslném plató. Důležitost jednotlivých složek se tedy liší v závislosti na tom, zda se jedná o krátkodobý či dlouhodobý vztah. V krátkodobých romantických vztazích, hraje tu nejzásadnější roli vášeň (intimita v takovýchto vztazích hraje roli jen malou, závazek prakticky žádnou). V kontrastu s tímto se intimita a závazek stávají zásadními, mluvíme-li o dlouhodobých vztazích. Složka vášně ustupuje v takovýchto vztazích do pozadí, respektive

její role v takovémto svazku postupně spíše klesá.

Jak připomínají Hyde a Delamatar (2007), všechny tři komponenty se nějak projevují. Komponenta intimity se projevuje na příklad v situacích, kdy vyjadřujeme osobní informace a pocity, když druhému vyjadřujeme citovou podporu a empatii. Vášně se manifestuje v situacích, kdy se druhého dotýkáme, líbáme ho či se milujeme, a konečně komponenta závazku je zjevná na příklad v takových situacích, kdy zůstáváme ve vztahu, i když zrovna prochází krizí.

Výše zmíněné tři elementy jistě nejsou vyčerpávající pro vysvětlení fungování všech těsných vztahů beze zbytku, ale podávají nám užitečné vodítko, podle kterého se můžeme orientovat v základních prvcích vztahů, dávají nám možnost více porozumět dynamice těsných vztahů v čase apod.

Sternbergova teorie se pokouší názorně ukázat, jakou roli přebírá intimita v těsných vztazích, a jak se liší na příklad od těch komponent vztahu, které bychom mohly řadit na úroveň vášně apod. Spolu s tímto Sternberg vysvětluje důležitost intimity pro těsné vztahy, její chování v průběhu času atp.

3. 4 Vývoj intimity ve vztahu

Motivace k intimitě může být velmi silným hybným činitelem v životě každého člověka. Manifestuje se jako opakující se touha po vřelých a blízkých vztazích s lidmi (McAdams, 1989). Tato motivace ovšem není ustáleným charakterovým rysem osobnosti, který by se utvářel v raném věku a zůstával nadále neměnným, ale naopak se může měnit spolu s novými zkušenostmi a celkovým vývojem (McAdams, 1898). Schopnost vejít do intimního vztahu s druhou osobou, a tento vztah udržovat, je jedním z hlavních kritérií dospělého přizpůsobení. Intimita je tak hlavním vývojovým úkolem mladých dospělých mezi 18 a 26 lety (Feldman et al.,1998).

Jak jsme poznali výše, většinou se intimita prohlubuje s trváním vztahu, a to skrze vzájemné sdílení zájmů, postojů, zážitků apod. Zpočátku o sobě ve vztahu podáváme spíše povrchní informace, postupem času, narůstá-li ve vztahu vzájemná důvěra, dochází k vyjevování informací čím dál tím osobnějších. Vzájemná důvěra přináší pocit, že poskytnuté intimní informace nebudou druhým zneužity, že nebudeme zavrhnuti kvůli něčemu, co o sobě prozradíme apod. (Slaměník, Hurychová, 2010).

Tendence k růstu intimity mezi dvěma lidmi nemůže ale pokračovat donekonečna. Postupem času samozřejmě dojde k jistému vyčerpání toho, co dalšího o sobě můžeme druhému prozradit. Zatímco zpočátku vztahu tak intimita mezi oběma partnery v příhodných

podmínkách narůstá, s delším trváním vztahu dosahuje jakéhosi plató na určité úrovni (viz dále).

Ačkoli intimní prožitky ve vztahu prohlubují vztah jako takový a mají tak bezpochyby obrovský přínos pro oba partnery, jak píše Mosier (2006), neobjevuje se snadno. Pro mnoho dvojic je dosažení intimního svazku během na dlouhou trať. Intimita není něčím, čemu můžeme nějak napomoci, co můžeme „popostrčit“. Naopak je to dynamický a spontánní proces, během kterého zároveň pečujeme a jsme opečováváni, milujeme a jsme milováni, učíme se bezpodmínečně přijímat a sami jsme druhým přijímáni. To vše se podle Mosiera postupem času podílí na vzniku intimního sblížení dvou jedinců.

Nepodaří-li se ale intimitu vybudovat, tento nedostatek bývá ve vztahu prožíván velmi negativně, a to zejména v situaci, kdy jeden z partnerů usiluje o intimní spojení s druhým, ale jeho snahy nejsou z nějakého důvodu opětovány. Zpočátku vztahu to může být způsobeno nedůvěrou a obavami ze zneužití osobně důležitých informací, ovšem v déle trvajícím vztahu může být omezování intimity předzvěstí snižující se těsnosti vztahu, popřípadě signálem jeho budoucího rozpadu (Slaměnik, Hurychová, 2010). Také Horowitz (1979) píše, že neschopnost dosáhnout intimity v romantickém vztahu se ukazuje být jako jeden z hlavních důvodů, proč lidé vyhledávají psychologickou pomoc (cit. podle Barry, Schwebel, 1993, st. 31), a jak píše na příklad Waring (1988) je to také jeden z nejčastějších důvodů k rozvodu (cit. podle Barry, Schwebel, 1993, st. 31).

Partneři v uspokojivých vztazích vnímají své interakce jako více intimní než ti, kdo svůj vztah jako uspokojující nevnímají. Funkční vztahy se vyznačují hlubšími a častějšími intimními kontakty a vyšší mírou vzájemného sebeodhalování obou partnerů (Hyde, Prager, 2001).

Intimita ve vztahu je tedy něčím, co vzniká jako výsledek dlouhodobějšího procesu, a jak si ukážeme dále, u každého individuálního vztahu může být tento proces jinak dlouhý a může se vyvíjet rozdílně.

Podle mnohých autorů je intimita neodmyslitelně spjata se samotou. I ten nejhlubší a nejnaternější intimní vztah v sobě přináší tragický prvek, protože ať chceme či nechceme, každý vztah musí jednoho dne skončit, ať už z vůle některého ze zúčastněných, nebo úmrtím jednoho z nich.

Jak píše McAdams (1989), intimita vždy nakonec přináší bolest či utrpení. Konec intimního vztahu skrze smrt či odloučení, je bezpochyby jedním z nejvíce traumatických zážitků vůbec. Intimita a samota jsou dvě věci, které jsou bezpodmínečně propojeny.

Na toto nevyhnutelné propojení samoty a intimity by se za žádných okolností nemělo zapomínat. I v těch nejintimnějších momentech, kdy jsme druhému blízko tak, jak jen blízko můžeme být, jsme pronásledováni stínem samoty a ztráty. Na druhé straně hluboce prožívaná samota může prohloubit či povýšit schopnost prožitku intimity – učinit ji cennější a umožnit nám lépe si intimní spojení s druhým vychutnat a prožít (McAdams, 1989). Samotu tolik neprožíváme, dokud jsme neokusili, jaké to je být intimně propojen s druhým člověkem.

Vzájemný prožitek intimity prohlubuje vztah jako takový a může se podílet na vzniku jakéhosi specifického vyladění zúčastněných osob, na jejich společné historii, kterou si postupným budováním intimního spojení mezi sebou vytvářejí. Podoba intimity i její vývoj se pravděpodobně budou odvíjet od toho, v jakém vztahu tato vzniká. Intimita s partnerem se jistě bude v určitých nuancích projevovat odlišně, než intimní spojení s dobrým přítelem, i když v mnoha ohledech se budou také překrývat. Těmito možnými nuancemi se budeme zabývat v následující části práce a dále také v první praktické části (viz dále).

3. 4. 1 Intimita a její vývoj v rámci partnerských vztahů

Nejvýznamnější role intimita bezesporu nabývá v partnerských vztazích. Jak píše Vohs a Baumeister (2004), asi jen málo lidí by si přálo, aby jejich vztah (manželství) nebyl schopen dosáhnout intimity. Jak emocionální, tak i sexuální formy vášně a intimity jsou pravděpodobně neoddelitelnými aspekty dobrého partnerského vztahu.

Z vývojového hlediska můžeme za první zkušenosti s partnerskou intimitou považovat experimentace s partnerskými vztahy a první lásky, které jedinci obvykle prožívají v období dospívání. Jak píše Vágnerová (2005), první pokusy o párový vztah mohou mít alespoň dočasně základní znaky intimity, a sice poskytování a přijímání emoční opory, sdílení pocitů, otevřenou komunikaci, vzájemné porozumění a ocenění apod.

Podle Vágnerové (2005) se už v dětském věku mohou projevit genderové rozdíly v různé míře potřeby důvěrnosti. Zatímco u dívek se již mnohem dříve jedná o skutečnou potřebu intimity, u chlapců bývá častěji pouhým prostředkem k dosažení jiného cíle – dobývání dívky a s tím spojenou prestiží před ostatními vrstevníky apod. Dívky jsou sice pro chlapce zajímavé eroticky, ale potřeba partnerství se u nich objevuje až mnohem později než je tomu u dívek – často až v pozdní adolescenci. Jedním z důvodů těchto rozdílů je podle autorky to, že chlapci nemají tolik zkušeností s intimnějšími vztahy, jako mají dívky. Chlapecká kamarádství mívají na rozdíl od dívčích jiný charakter - bývají méně důvěrná, a tudíž méně podobná párové intimitě. Chlapci se tak nemají kde těsnějším kontaktům tak brzy naučit.

Dosažení intimity v partnerském vztahu je tedy dle Vágnerové (2005) možné nejdříve na konci adolescence, kdy je člověk zralejší a schopnější sdílet s partnerem své pocity, vzdát se kvůli němu uspokojování některých svých potřeb, vyrovnat se s požadavky obou, aniž by se cítil ohrožen apod.

Podle Colinsové a Feeneyové (2004) intimita v partnerském vztahu vyžaduje a) ochotu a schopnost odkrývat své pravé já (pocity, myšlenky, přání, obavy); b) ochotu a schopnost spolehnout se na partnerovu útěchu, podporu a péči a totéž druhému i poskytovat; c) ochotu a schopnost sdílet fyzickou intimitu.

Slova jako ochota a schopnost zdají se být jako velmi výstižné, protože mohou nastat situace, kdy tato ochota může klesnout na minimum, či se naprosto vytratit (na příklad po špatné zkušenosti z předchozího vztahu apod.). Předchozí zkušenosti s odmítnutím a raněnými city mohou jedince učinit citlivějším k vnímání risku, který s sebou navázání nového blízkého vztahu nese, a zúžit tak jeho schopnost a energii navazovat nové blízké vztahy (Mashek, Sherman, 2004).

Mnoho autorů vyzdvihuje názor, že klíčem k dobrým rodinným vztahům a jakousi živou vodou manželského vztahu je správná a dobrá komunikace (Gilbert, 1976). Stejně tak na příklad Jourard (1971) zmiňuje, že otevřená komunikace týkající se všech aspektů manželského života, bez ohledu na téma, vede k většímu porozumění a celkové spokojenosti.

Naopak Simmel (1964) je toho názoru, že některé z manželských problémů jsou naopak výsledkem nadměrného sebeodhalování. Partneři se mohou dostat do situace, kdy po nadměrném sdílení nezbývá prostor pro žádné překvapení. Je důležité zachovat si před partnerem i jistou míru soukromí, aby bylo stále co objevovat. Jen tak budeme v partnerovi vzbuzovat zájem i nadále.

Pravděpodobně tedy existují klady i zápory otevřenosti a hlubokého sdílení s druhým a jednoznačné propojení mezi sebeodhalováním a spokojeností ve vztahu, jak jsme již zmínili dříve, není úplně jednoduché. Abychom lépe porozuměli této problematice, musíme se, jak píše Gilbert (1976), pozorněji zabývat jednotlivými elementy takového sebeodhalování. Ačkoliv je velká dávka komunikace v partnerství velice důležitá, je pravděpodobně stejně tak důležitý výběr toho, co bude předmětem této komunikace. Určité postoje a sdílené pocity mohou být ve vztahu spíše destruktivní. Větší míra sebeodhalování je obecně spojována s dvojicemi, které hodnotí svá manželství jako šťastná. Avšak nešťastné dvojice dosahují rovněž vysokého stupně odhalování, i když negativní povahy. To, co je sdělováno - tedy pravý obsah sdělení, či jeho emoční

podbarvení – je tedy pro konečný výsledek velmi rozhodující. Obsah sdělení, jeho valence (pozitivní či negativní) a jeho úroveň (od neintimní úrovně až po tu nejintimnější) – to vše jsou proměnné, které jsou zásadní pro konečný dojem ze sdělení mezi dvěma lidmi, a určují tak velkou měrou spokojenost či naopak nespokojenost s komunikací ve vztahu (Gilbert, 1976).

Také Levigner a Senn (1967) shrnují, že u spokojených dvojic se sice objevuje vysoká míra sebeodhalování, ale u nespokojených dvojic se vysoká míra otevřenosti vyskytuje také. Ta je ale spojena se sdělením nepříjemných pocitů. Spokojenější páry vykazují nižší tendence k rozebírání negativních věcí, obzvláště v případě, kdy se tyto negativní pocity týkají na příklad souhlasu či nesouhlasu s přáteli jednoho z dvojice apod. Spokojené páry se naopak věnují negativním pocitům, které chovají vůči vnějším (neutrálním) jevům (cit. dle Gilbert, 1976, st. 224).

Podle Gilberta (1976) tedy sebeodhalování samo o sobě rozhodně negarantuje vznik intimního vztahu. Sebeodhalování, i když třeba velmi osobní, je pro vznik a uchování vztahu nezbytnou, ale ne dostačující podmínkou. Jeden o druhém můžeme nasbírat mnoho informací, můžeme dokonce být v manželském vztahu, ale ani to neznamená, že je intimní spojení nutně na světě, jak nakonec můžeme vidět v mnoha manželstvích, která se právě kvůli nedostatku prožívané intimity ocitají na prahu rozvodu.

3. 4. 2 Intimita a její vývoj ve vztazích v rámci rodiny

Existují výrazné rozdíly mezi jednotlivci ve schopnosti navazovat intimní vztahy a získávat z nich potěšení. Podle některých autorů, na příklad Feldman et al. (1998), pocházejí tyto rozdíly z dětství a adolescence, kdy se v rámci rodiny jedinec učí tomu, co je to intimita a co je třeba se naučit, abychom jí byli schopni. Čím je dítě starší, tím bedlivějším pozorovatelem se stává vůči vztahu svých rodičů apod.

Jak jsme nastínili v kapitole věnované teorii attachmentu, členové rodiny jsou důležitými modely intimity, a to hlavně pro své nejmenší členy. Vývojem intimity v rámci rodinných vztahů a vztahů s vrstevníky se zabývali na příklad Buhrmester a Furman (1987), kteří svůj výzkum zaměřili na děti kolem sedmého, desátého a třináctého roku věku. Svoje zkoumání samozřejmě uzpůsobili tak, aby otázky byly dětem srozumitelné, což, jak sami autoři přiznávají, mohlo ovlivnit celkové výsledky. Konečné poznatky ale pro jejich zajímavost shrneme v několika následujících odstavcích.

Podle těchto autorů jsou rodiče, a zvláště potom matky, pro děti těmi nejzásadnějšími poskytovateli (vzory) intimity. Nejmladší děti touží po lásce, která bývá nalezena právě v

těsném vztahu s rodiči (attachment relationships). Podstata intimacy – sdílení, je tedy důležitá a žádoucí i pro takto malé děti. Co je ale pravděpodobně odlišné, jsou konkrétní projevy této intimacy. Děti mohou na příklad zvýšeně toužit po fyzické blízkosti, povídání si s rodiči či sourozenci o tom, jakou mají rádi pohádku apod. a v tomto věku pro ně takovéto podobné chvílky mohou být srovnatelným zdrojem intimacy jako je pro dospělého vzájemné hluboké sdílení s druhým člověkem. Teprve v období adolescence se probouzí touha po dospělé formě intimacy – tedy po sdílení, sebeodhalování, případně i po bližších fyzických kontaktech. Z těchto poznatků vyplývá, že intimita jako taková nemusí nutně v období adolescence vznikat, ale spíše než to, proměňuje se již vyvinutá schopnost intimacy ke své dospělé formě.

Vrátíme-li se ještě jednou k vývoji intimacy u dětí různého věku tak, jak ji nastínil Buhrmester a Furman (1987), děti kolem věku sedmi let vnímají jako nejintimnější přirozené vztahy s rodiči. Ve věku kolem deseti let jsou podle Buhrmestera a Furmana stále na prvním místě vztahy s rodiči, ale u dívek se v tomto věku zvyšuje i hodnocení intimních vztahů s kamarády stejného pohlaví, přičemž u chlapců hodnocení přátelských vztahů naopak klesá a vyšších hodnot se dostává vztahům s rodiči. U dívek kolem 13 let věku se vztahy s kamarádkami posunují na přední místo, zatímco u chlapců se jejich přátelství co do prožívání intimacy téměř neliší od vztahů s rodiči. Zajímavý výsledek autoři uvádí o vztahu otec-dcera, otec-syn. Chlapci kolem třinácti let věku označovali své vztahy s otcem jako ty z nejvíce intimních, zatímco dívky tyto vztahy vnímaly jako intimní jen velmi mírně. Vývoj intimacy tedy podle zmiňovaných autorů může u chlapců a děvčat vykazovat jisté rozdíly.

Jak ale píše Vágnerová (2005), postupem času u dívek i chlapců čím dál tím více nabývají na důležitosti vrstevníci, aby nakonec v budoucnu rodiče na poli těsných vztahů nahradili.

Během adolescence se sociální kontext rodiny a adolescentova očekávání od ní, jak vidíme, začínají pozvolna měnit. Dospívající lidé tráví více času objevováním nových možností ve vztazích, které jim nabízejí jejich vrstevníci a blízcí přátelé či první partneři. Role rodičů a vazba k nim se tak stává méně zásadní, než tomu bylo v dřívějších periodách. I když jsou mladí na rodičích v mnoha ohledech stále ještě závislí, začínají se na ně méně spoléhat jako na jedinou bezpečnou základnu (Pittman et al., 2011).

Rodič je partnerem, vůči němuž se dospívající vymezuje. Vrstevnická skupina je pro dospívajícího stále důležitější, jedinec se v ní identifikuje a rozvíjí v rámci ní symetrické vztahy typu přátelství a prvních lásek. V rámci rodiny se potom postojе vůči jednotlivým členům z rodiny mohou postupně měnit. Dospívajícím na příklad začne vadit nadměrné

narušování jejich osobní intimity a vymáhání důvěrností ze strany rodičů. I když je rodina stále ještě důležitým sociálním zázemím, pubescenti se od ní začínají odpoutávat a osamostatňovat se (Vágnerová, 2005).

3. 4. 3 Intimita a její vývoj v rámci přátelských vztahů

Mezi intimní vztahy dále řadíme vztahy přátelské. Z vývojového hlediska je postava vrstevníka či kamaráda důležitou rolí středního dětství. Zkušenost s různými kamarádskými vztahy slouží jako nezbytný předpoklad pro pozdější rozvoj hlubších přátelství a intimních vztahů v adolescenci (Vágnerová, 2005).

V rámci různých sociálních skupin se dospívající učí zvládat nové role. Mezi ně patří na příklad role blízkého přítele – kamaráda, na něhož se lze spolehnout a který je z hlediska sdílení důvěrných prožitků výlučný.

Podle Fehra (2004) je přátelství jedním z důležitých zdrojů intimity v životě člověka. Nicméně připomíná, že je známo jen velmi málo o procesu, který předchází tomu, než lidé začnou přátelský vztah považovat za intimní. Podle tohoto autora se intimita v rámci přátelského vztahu rozvíjí, když lidé ve vztahu začnou vnímat vzájemné sebeodhalování, když mohou se svým přítelem počítat pro případ, že budou potřebovat utěšit či zvednout náladu, mohou očekávat praktickou pomoc v případě potřeby, když je podporuje v řešení problémů, pomáhá jim docílit jejich vytyčených cílů apod.

Někteří autoři tvrdí, že mužská přátelství, jsou méně intimní a podporující než ta ženská, jiná šetření toto vyvracejí s tím, že mezi přátelstvím žen a mužů není žádný podstatný rozdíl (Bank, Hansford, 2000). Četné výzkumy prokázaly, že v rámci přátelství mezi dvěma ženami je společný čas tráven hlavně vzájemnou konverzací a vyměňováním si choulostivých informací týkajících se vztahů, pocitů apod., zatímco mužské přátelství zdá se být založeno spíše na sdílených aktivitách, velmi často soustředěných na příklad na sport. Mužské přátelství se tedy podle některých autorů orientuje spíše na poskytování praktické pomoci či podpory, zatímco ženy si vzájemně poskytují spíše podporu emocionální (Fehr, 2004). Wright (1982) v tomto duchu velmi trefně charakterizuje ženská přátelství jako přátelství tváří v tvář (face-to-face) a mužská jako bok po boku (side-to-side) (cit. dle Fehr, 2004b, st. 267).

Grabillová a Kernsová (2000) ve své studii došly k názoru, že rozdíly mezi mužským a ženským přátelstvím skutečně existují. Podle těchto autorek jsou ženy více ochotny se jedna před druhou odhalit, jedna na druhou více reagují apod., a zdá se tedy, že ženská přátelství by se dala označit jako intimnější, než přátelství mezi dvěma muži.

Jak píše Vágnerová (2005), již v mladším školním věku vykazují dívčí a chlapecká přátelství značné rozdíly. Chlapecká skupina bývá větší a tvoří síť, která je otevřená i ostatním, kontakty mezi jejími členy nebývají tak osobní a intenzivní. Chlapci kladou větší důraz na sdílení zájmů a společnou aktivitu, vzájemné vztahy pro ně nejsou tak důležité. Výlučné kamarádství pro chlapce není typické, v tomto věku je nepotřebují. Dívky mají naopak tendenci k vytváření koalic, preferují důvěrnější kamarádství v menších skupinách – velmi často jsou to pouze dyády či triády, jejichž složení se může měnit. Dívky jsou více soustředěné na vzájemné vztahy, z nichž vyplývá společná aktivita.

Také dle již zmiňovaného výzkumu Buhrmestera a Furmana (1987) se objevují jisté rozdíly v přátelství dívek a chlapců již v časném školním věku. Dívky vykazují vyšší míru intimity ve vztazích s kamarádkami, než je tomu u chlapců a jejich kamarádů. Autoři také nastílnili, kdy se tyto rozdíly možná poprvé objevují (viz výše). Tento sledovaný rozdíl vnímají v souladu s tradičními stereotypy, které uvádějí, že ženy jsou otevřené a vyjadřují své emoce ve vztazích s druhými, zatímco muži jsou v tomto spíše zdrženliví.

Počet dobrých přátel záleží kromě věku rovněž na pohlaví. Jak píše Vágnerová (2005), dívky mají menší počet blízkých přítelkyň a jejich vztahy jsou, jak již bylo několikrát zmíněno, výlučnější. Chlapci udávají větší počet přátel, ale tyto vztahy bývají povrchnější. Chlapci tedy dávají přednost kvantitě před kvalitou a hloubkou přátelského vztahu. Tato tendence je pro chlapce charakteristická a projevuje se již od raného věku. Omezenější počet blízkých přátel u dívek lze podle Vágnerové interpretovat jako projev větší sociální zralosti a větší potřeby hlubších vztahů.

Také podle Buhrmestera a Furmana (1987) u dívek v období dospívání narůstá důležitost jejich kontaktů s jinými dívkami a narůstá mezi nimi postupné odhalování sebe sama. Podle zmiňovaných autorů existuje ale jen málo důkazů o tom, že u chlapců dochází ke stejnému vývoji, a mužská přátelství tak pravděpodobně nikdy nedosáhnou takové úrovně intimity jako přátelství ženská.

Jak jsme ale již zmiňovali, ne všichni se s těmito názory shodují. Obšírněji se touto problematikou zabýval Fehr (2004b) ve své rozsáhlé studii, v níž využil prototypického přístupu. Tímto výzkumem chtěl odpovědět právě na otázku, proč je na mužská přátelství nahlíženo jako na méně intimní, a je-li tomu skutečně tak.

Jak Fehr (2004b) na počátku své studie připomíná, existují tři hlavní pohledy na to, proč existují rozdíly mezi mužským a ženským přátelstvím. Nejdiskutovanější interpretací genderových rozdílů v přátelských vztazích je ta, že ženy i muži se shodují v názoru, že intimity v přátelských vztazích lze dosáhnout skrze sebeodhalování, ale pouze ženy se tímto

způsobem skutečně chovají – jsou tohoto sebeodhalení více schopny, a jejich přátelství je pak intimnější. Druhým možným vysvětlením je, že mužská a ženská přátelství jsou intimní úplně stejně, ale muži tuto intimitu naplňují jiným (možná podceňovaným) způsobem, a to již zmiňovanými společnými aktivitami. Třetí pohled na tuto problematiku nabízí názor, že ženy naplňují intimitu v přátelství pouze skrze sebeodhalování, kdežto muži tuto naplňují jak sebeodhalováním, tak sdílením aktivit (Fehr, 2004b).

Výsledky Fehrovy prototypické analýzy přinesly následující odpovědi: rozdíly mezi pohlavím byly nalezeny pouze v podobě sebeodhalování. Výsledky jeho studie ukazují, že ačkoliv se obě pohlaví shodují, že sebeodhalování je důležitým bodem, z něhož se intimní přátelství vyvíjí, jsou to spíše ženy, kdo právě sebeodhalování považují za typický znak intimity (jejich hodnocení takového chování bylo na prototypické škále hodnoceno výše než u mužů).

Druhé dvě alternativy, tedy tvrzení, že muži budou přidělovat vyšší hodnocení sdíleným aktivitám v rámci přátelského vztahu než sebeodhalování, či že muži se v míře sebeodhalování od žen neliší, ale naopak kromě sebeodhalování se v jejich přátelských vztazích objevují mezi prototypy ještě sdílené aktivity, se v rámci Fehrových studií nepotvrdily. Co se týče sebeodhalování, ženy jsou na tom v tomto ohledu zřejmě lépe než muži. Fehr ale nepotvrdil, že by se u mužů intimita uskutečňovala skrze sdílení společných aktivit (Fehr, 2004b).

Otázkou tedy zůstává, proč (pokud vůbec) je tomu tak, že mužská přátelství, ač třeba ta nejlepší, jsou méně podpůrná a intimní než ženská?

Jako vysvětlení těchto rozdílů v přátelských vztazích mezi muži a ženami, je velká pozornost v gender literatuře a literatuře, která se zaměřuje na mezilidské vztahy, věnována na příklad emoční zdrženlivosti, která se u mužů vyskytuje ve větší míře pro to, že muži jsou od malička nabádáni k tomu, aby své emoce nevyjadřovali tak často a expresivně jako ženy (Bank, Hansford, 2000).

Někdy jsou tyto rozdíly na straně mužů spojovány se strachem, že by mohli být okolím vnímáni jako homosexuálové. Vysoce homofobní jedinci jsou tak ochotni účastnit se intimních interakcí s přítelem stejného pohlaví méně než ti, jejichž míra homofobie je nižší (Bank, Hansford, 2000).

Ať už jsou tedy rozdíly v intimitě v rámci přátelských vztahů s jedincem stejného pohlaví u mužů a žen stejné či rozdílné, silná potřeba přátelství v období dospívání je patrná u obou pohlaví.

Dospívající se snaží získat mezi svými vrstevníky někoho, s kým by mohli sdílet své

vnitřní pocity a komu by mohli důvěřovat. Touha po takovémto důvěrném vztahu s blízkým přítelem se objevuje již na počátku puberty, tj. v 11-12 letech. Tyto vztahy považují dospívající za důležitý zdroj emoční podpory a porozumění. Přátelství má povahu recipročního vztahu, který je charakterizován zejména vzájemností a jistou intimitou. Zahrnuje důvěru, potřebu blízkosti a sdílení prožitků (Vágnerová, 2005).

Intimita v tomto období podle Vágnerové zahrnuje důvěru v přítele, z níž vyplývá možnost svěřit se mu se svými problémy a očekávat oporu či pomoc, ale také přesvědčení, že vše, co bude důvěrně řečeno, druhý nikomu dalšímu neprozradí. Intimita znamená výlučnost – přátelé se k sobě chovají jinak, než se běžně chovají k ostatním. Dospívající sdílejí pocity, prožívají vzájemné pochopení a akceptaci. Pro mladší děti bylo sdílení omezeno pouze na konkrétní činnosti, společnou zábavu či legraci, protože podpory se dočkaly hlavně v rámci rodiny. Takového hlubokého sdílení, které nastupuje v období dospívání, nebyly děti mladšího školního věku ještě schopny.

3. 5 Vyhýbání se intimitě

Přes všechna pozitiva, která nám může navázání intimního vztahu s druhými přinášet, mají lidé někdy i opačné tendence – totiž spíše se intimnímu vztahu vyhýbat, a to z několika důvodů. Jak píše Hatfield a Rapson (1993), intimní vztah k druhému člověku velmi prospívá, ale je pro něj i něčím, co je velmi riskantní. Spousta lidí váhá, zda vůbec má do hlubokého svazku s druhou osobou vstoupit. Co když se druhému otevřeme, ale nakonec nás stejně opustí? Nezneužije druhý naší důvěry? Zůstane to, co druhému vyjvíme pouze mezi námi? To všechno jsou otázky, které zvažujeme, vstupujeme-li s někým do blízkého vztahu. Navázat intimní sblížení s sebou nese i značnou dávku riskování.

Cox (1984) píše, že mezi největší bariéry, zabraňující vzniku intimity, patří strach z odmítnutí, neakceptace sebe sama, stavění se do role pozorovatele a nevyjádřené negativní emoce.

Strach z odmítnutí či opuštění, to je nejsilnější bariéra podílející se na nechuti navázat blízký vztah. Otevření sebe sama druhému a odhalení svých vnitřních prožitků s sebou nese i riziko, že budeme druhým zraněni. Tento strach se potom stává jedním z hlavních důvodů vedoucích k vyhýbání se sblížení. Pokaždé, kdy nás někdo raní, stává se pro nás tím obtížnějším otevřít se, a začít znovu důvěřovat.

Jednu z nejtěžších cest vedoucích k intimnímu sblížení s druhými, mají dle Coxe (1984) nejistí jedinci, kteří trpí nedostatkem sebevědomí. Chceme-li se sblížit s druhým, musíme být nejprve schopni přijmout sebe sama, být sami se sebou spokojeni. Dokud to

nedokážeme, budeme mít strach k druhému člověku opravdu přilnout.

Hatfield a Rapson (1993) v souvislosti s tímto rovněž připomínají, že je třeba, abychom sami sebe přijali takové, jací skutečně jsme. Prvním krokem k tomu, jak se stát schopným intimního sblížení (a potažmo s tím i nezávislosti, viz dříve) je dle těchto autorů akceptovat fakt, že máme právo na to mít vlastní názory, své vlastní pocity, dělat chyby, zkrátka právo na to, být sami sebou. To stejné bychom měli dopřát i našim partnerům. Lidé jsou na sebe sama často velmi tvrdí, ale mnohdy jsou ještě tvrdší vůči svým nejbližším. Chceme-li si ale udržet a naplno prožít intimní vztah, je třeba naučit se druhé přijímat takové, jací opravdu jsou. Přijmeme-li partnera nebo přítele jaký je, ne takového, jaký by mohl být, nebo jak jsme si ho vysnili, otevíráme tak, možná nevědomky, cestu k tomu, aby mezi námi mohl vzniknout intimní svazek.

Podobně Mosier (2006) píše, že k tomu, abychom byli schopni navázat intimní vztah, musíme být v kontaktu se svými vlastními emocemi. Psychologický výraz pro tento jev zní kongruence - být si plně vědom sám sebe, svých pocitů a myšlenek. Pokud nejsme schopni kongruence, je empatie, která je tolik potřeba k vyvinutí intimního spojení, omezena, a zamezuje vzniku blízkého spojení. Lidé, kteří mají problém být blízcí sami sobě, nemohou dle Mosiera, být blízcí ani druhým lidem, neumí sdílet svůj vlastní svět.

Schopnost navázat blízký vztah s druhými dále vyžaduje aktivní zapojení se do vznikajícího vztahu. Ovšem, jak píše Cox (1984), v dnešní době je častější spíše role nezaujatého pozorovatele. Pasivní postoj, kdy preferujeme nechat toho druhého, aby náš život naplnil něčím, jako je intimita. Držíme se svých zažitých stereotypů, mužských a ženských rolí, věříme, že muži nikdy nepláčou a neukazují svoje emoce a sami se tak ochuzujeme o to, stát se účastníkem intimního soužití s druhým. Tuto hypotézu zvažují i Hatfield a Rapson (1993), když píší, že lidé se někdy bojí riskovat. Mají strach, že ve vztahu ztratí kontrolu sami nad sebou. Muži jsou nahlíženi tradičně jako ti, kteří mají situaci v rukách, ideální muž bedlivě kontroluje svoje myšlenky, prezentuje sebe sama jako logického, objektivního a nepodléhajícího emocím. Tento nezaujatý postoj, kdy ze strachu, že ztratíme kontrolu, raději necháme veškerou iniciativu na druhém, ale nemůže nikdy vést k završení intimního spojení.

Intimita, jak je patrné už jen z její definice, vyžaduje otevřenost. To s sebou v ideálním případě přináší fakt, že před druhými neskrýváme skutečné pocity a emoce, které mnohdy mohou být i záporného charakteru. Cox (1984) píše, že jednou z mnoha věcí, které zamezují vzniku blízkého vztahu, jsou právě tyto potlačované negativní emoce, které nejsou s druhým otevřeně sdíleny. Pokud potlačujeme či popíráme zlost, nebo ji vydáváme za něco

jiného, nezbavujeme se jí, ale naopak v nás přetrvává. Postupně se může přetvořit v hostilitu, kterou vůči druhému začneme pociťovat. Je přirozené a nevyhnutelné, že vůči nejmilovanějším osobám cítíme vztek. Vztek a další podobné emoce ovšem nenarušují intimní spojení s druhými. Je to naopak právě narůstající hostilita vzniknuvší z potlačování negativní emocí, co je pro intimní vztah zhoubné. Popírání těchto negativních emocí vůči druhým mimo jiné značí i nedostatek důvěry, kterou vůči partnerovi máme a jak již víme, bez vzájemné důvěry, není pro intimní spojení mezi dvěma lidmi místo.

Mosier (2006) podobně jako Cox zastává názor, že není třeba se vyhýbat interpersonálním konfliktům. Naopak, existuje-li mezi dvěma lidmi intimní spojení, ve kterém oba partneři vůči druhému prožívají hluboký závazek, sdílejí spolu společný prostor, je přirozené, že mezi nimi vznikají konflikty. Ty by ale měly být řešeny přímo. Každý blízký vztah čas od času prochází krizí, ale pokud spolu partneři „bojují“ otevřeně a bez manipulací, je velmi pravděpodobné, že jejich intimní spojení nejenom, že neutrpí, ale naopak má šanci se prohloubit.

Ve zdravém vztahu jsou konflikty řešeny jinak, než tomu bývá ve vztazích, jejichž podstatě se skrývá koloběh závislosti a nedůvěry. Jak píše Hatfield a Rapson (1993) závislá a zoufalá osoba mívá sklon vyhýbat se konfrontaci ze strachu, že by se partner urazil a odešel. Toho se ale velmi bojí, protože má pocit, že bez svého partnera by „to prostě nezvládl/a“. Hromadí tak v sobě negativní emoce a tím i znehodnocuje intimní vztah, který s partnerem má.

Hatfield a Rapson (1993) připomínají i jiné důvody, proč se lidé vyhýbají intimnímu spojení. Podle těchto autorů se lidé zdráhají otevřít druhým kvůli obavám, že jimi vyjevené osobní informace, mohou být jednoho dne (na příklad v případě rozepří či rozchodu) použity proti nim.

Intimní partneři sdílejí s druhým informace, které se týkají jejich minulosti, hodnot, slabostí, výstředností, víry, strachu apod. Jedním z důvodů, proč se obávat intimity tak může být i fakt, že ti, se kterými blízký vztah sdílíme, objeví všechny tyto skryté kouty naší osobnosti, všechny její špatné stránky, to za co se nejvíce stydíme apod., přičemž stále existuje riziko, že v případě ukončení vztahu se tyto citlivé informace dostanou k jiným lidem.

Mezi dalšími důvody, které vedou k nechuti navázat intimní vztah s druhými, zmiňují Hatfield a Rapson (1993) obavy, že se v případě potřeby budeme muset o druhého postarat, nebo budeme vztahem až příliš pohlceni. Podle těchto autorů se lidé mnohdy bojí intimity proto, že spolu s ní za druhého přebírají i část odpovědnosti. Navážeme-li s někým těsný

vztah, nepřímo se zavazujeme k tomu, že mu neublížíme a pakliže se stane opak, budeme za to odpovědni. Stejně tak se budeme o druhého muset postarat v případě, že se mu něco stane apod. Někdy se proto může zdát výhodnějším udržet si odstup.

Mashek a Sherman (2004) uvádějí, že v každém intimním vztahu mohou nastat situace, kdy si začneme přát, aby intimacy bylo pokud možno méně, než aktuálně je. K tomu dochází v situacích, kdy máme pocit, že druhý má na naše já až přílišný vliv, či po nás mnohé vyžaduje. Lidé, kteří toto prožívají, popisují svoje prožitky velmi silně. Cítí se uvěznění, kontrolováni, nevyrovnaní, pohlceni v druhém, neschopni dostat se ze vztahu ven, utiskováni, ochromeni, přivlastněni, uvěznění, omezováni, udušeni či polapeni.

Podobné expresivní výrazy jasně ukazují, že někdy je pocit blízkosti až příliš velký a může vést k tomu, že začneme toužit po volnosti. Z přílišného sblížení, které by nás mohlo blokovat v dalším rozletu, v objevování nových osobních cílů a možností jejich dosahování, kde by mohla být narušena naše autonomie, máme tendenci spíše unikat.

3. 6 Intimita a sexualita

Mezi širokou veřejností je pojmu intimita velmi často užíváno jakožto eufemismu či dokonce synonyma pro sexuální zkušenost či sexuální vztah, který ale nemá nic co do činění s prožitkem blízkosti či důvěry k osobě, se kterou tento sexuální vztah navazujeme.

V rámci této práce ovšem spatřujeme sexualitu a intimitu jako dva oddělené a nezávislé faktory, respektive na sexualitu nahlížíme jako na možnou, ale nikoliv nutnou součást intimacy. Některé intimní vztahy mohou být samozřejmě zároveň vztahy sexuálními, ale jistě existuje i mnoho hluboce intimních vztahů, které do sebe nezahrnují žádný sexuální kontakt mezi oběma partnery. Naopak dodáváme, že mnohé sexuální interakce se mohou odehrávat bez jakékoliv psychické intimacy navázané mezi oběma stranami. Proto spatřujeme jako velmi důležité mezi těmito dvěma jevy rozlišovat a nesměšovat je dohromady, i když v povědomí laické veřejnosti mohou oba jevy do značné míry splývat.

Jak píše Mosier (2006), intimita se může objevit spolu se sexualitou nebo bez ní, ale definovat intimitu pouze skrze sexualitu nelze. Krátký moment intenzivní blízkosti, kterou lze skrze sexuální prožitek dosáhnout s druhým člověkem, nelze zaměňovat za znak intimního vztahu jako takového. Samotný sex nekonstituuje intimitu mezi dvěma lidmi, a nemůže být ani zdravou náhražkou za takovýto opravdový prožitek intimacy. Avšak sex může být posilujícím a prohlubujícím bodem v intimním vztahu. Dvojice účastníci se intimního vztahu obvykle vyhledávají tělesnou blízkost, která se promítá do příjemných prožitků, které spolu s fyzickým kontaktem prožívají.

Také Hyde a Delamatar (2007) píší, že ačkoliv intimita zajisté může mít svou fyzickou dimenzi, povahy sexuální být nutně nemusí.

Sex bez přítomnosti lásky či závazku sice může poskytnout fyzické potěšení bez rizik, která s sebou přináší citový vztah, nebo těžkostí, která jsou spojena s budováním dlouhodobého vztahu, avšak mnoho lidí pociťuje, že samotný sex bez lásky, se jeví jako ne tolik intenzivní, a mnohdy i postrádající význam, smysl či hloubku. To ale závisí na každém člověku i v závislosti na pohlaví apod. Podle některých autorů, jsou muži více ochotni svolit ke styku s někým, kdo je prostě jen přitahuje sexuálně, a naopak ženy mají tendenci vnímat lásku a sex jakožto dvě věci, které jdou spolu ruku v ruce, viz dále (Brehm, 1985). Tomuto se budeme věnovat i v obou praktických částech této práce.

Bianchi (2011) v této souvislosti přichází se zajímavým poznatkem, totiž že neexistuje lineární vztah mezi počtem sexuálních partnerů, styků nebo zážitků a mírou sexuální spokojenosti. Celková sexuální zkušenost těchto osob nevyvažuje spokojenost těch, pro které je sex spojen pouze s intimitou a partnerstvím (viz dále).

Šulová (2005, 1998) píše, že mezi charakteristické znaky těsných vztahů současnosti patří i fakt, že intimní vztahy jsou navazovány bez vazby na jejich možné následky, tedy reprodukci. Za obvyklou je tak považována předmanželská zkušenost v oblasti sexu. Předmanželská intimní zkušenost je významným činitelem pro intimní soužití manželů. Jedinec má rázem větší volnost v sexuálním chování, nemusí se tolik ohlížet na možné následky, a spolu s tímto také klesá nutnost závazku vůči sexuálnímu partnerovi.

Zralost partnerů při prvních intimních zkušenostech je navíc často pouze fyziologická, nikoliv tedy psychosexuální, a tato disproporce může vést ke značně volnému a nezodpovědnému přístupu k sexu.

Jak dále píše Šulová (1998), intimní vztahy, které se rozvíjejí bez vazby na možné důsledky (otěhotnění) významným způsobem ovlivňují i volbu partnera samotného. Intimní partner už nutně nemusí být potenciálním otcem či matkou mého dítěte, což s sebou přináší možnost užívání antikoncepce. I dlouhodobí partneři se, jak dále autorka píše, někdy cítí velmi zaskočení neočekávanou graviditou a jejich intimní partner jim náhle připadá poněkud nevhodným pro výchovu dítěte a společné vyhlídky do vzdálenější budoucnosti.

Pro dnešní vztahy je typické, že chybí očekávání trvalosti vztahu. Jedinec nechce riskovat a obětovat se v zájmu rodiny – nechává si dostatek prostoru pro změnu na základě svého svobodného rozhodnutí. Řada alternativ společného soužití s volnými a formálně nezakotvenými vztahy, které jsou v dnešní době běžné, mu k tomu pomáhají (Šulová, 1998).

Uvolnění pravidel sexuálního chování, které jako by vykážalo sex z manželství,

umožnilo vznik nových forem intimních vztahů. Změnil se sex, ale i samotné navazování vztahů. Na sexuální aspekt vztahu je kladen větší důraz. Ze sexu se tak mimo jiné stal i prostředek navazování vztahu a jeho udržení (Katrňák et al., 2010).

Bianchi (2011) píše, že na základě toho, jaký význam lidé sexu přisuzují, můžeme rozlišovat:

1. Sex jako něco, co je neoddělitelně a nevyhnutelně spojeno s partnerstvím, intimitou a láskou. Sex je tedy podřízen rozvinutí partnerského a intimního vztahu a sex mimo partnerský vztah a bez partnerské intimity, je tedy čímsi nemyslitelným.

2. Sex jako něco, co představuje osobní potěšení, vlastní uspokojení, experimentování, vzrušení apod. V tomto případě dominuje hédonistická komponenta.

3. Sex je více potěšením partnera než zdrojem vlastního potěšení. Sex je jakýmsi nástrojem k udržení a rozvíjení partnerského vztahu a je řízen potřebou druhého.

4. Sex je vylepšením obrazu o sobě. Hlavním uspokojením je fakt, že dokážeme na sex získávat stále nové a nové partnery. Kritériem uspokojení tak není sex sám o sobě, ale to, že dokážeme zaujmout a pro sex získávat stále nové objekty.

Jak je tedy i podle tohoto autora patrné, sex není nutně propojen s intimitou. Naopak se může vyskytovat zcela nezávisle a není k němu třeba žádného stupně prožívané intimity mezi sexuálními partnery. Naopak v intimním vztahu se sex zdá být něčím, co vztah dvojice může obohatit o nové zážitky a vztah tak ještě dále prohloubit.

Dle Bianchiho (2011) je zajímavé připomenout, že z hlediska sexuální spokojenosti jsou, jak jsme zmiňovali výše, nejspokojenější ty osoby, jejich subjektivní význam sexu směřuje k první kategorizaci – tedy sex jakožto integrální součást intimity partnerského vztahu.

Zajímavý pohled na problematiku sexu a jeho záměnnosti za pocity blízkosti či naopak jeho odtržení od citových vztahů, nabízí Rollo May (2007). Tento autor ve spojitosti s touto problematikou nazývá svět schizoidním místem – místem bez kontaktu, vyhýbající se blízkým vztahům, neschopným cítit, kde sex je natolik dostupný, že jediným způsobem, jak si uchovat nějaké niterné jádro, je naučit se mít pohlavní styk, a přitom se nijak nevázat. Podle Maye se v dnešním světě, který se v rámci vztahů orientuje hlavně na výkon a to, jak na druhého zapůsobíme, vytrácí prostý fakt intimity vztahu – setkání, narůstající blízkost

spolu se vzrušením, jak se vše bude vyvíjet, prosazováním a odevzdáváním vlastního Já, která činí milostný prožitek nezapomenutelným a hlubokým. Více než fyzickou nahotu sexuální intimity si lidé hlídají křehkost nahoty duševní a duchovní, a zranitelnými je tak nečiní to, že s někým zažijí pohlavní styk, ale to, že před někým odkryjí svoje sny, fantazie, naději apod. (May, 2007).

Podle Maye došlo od viktoriánských dob ke značnému posunu, protože zatímco viktoriánec usiloval o lásku, aniž by dospíval až k sexu, moderní člověk usiluje o sex, aniž by se zamiloval. Důsledkem toho jedle Maye jakési zmatení motivů v sexu, kdy je při aktu přítomen téměř každý motiv, vyjma touhy milovat se. Současné paradoxy v sexu a lásce mají jedno společné – banalizaci sexu a lásky. Typickou osobností dnešní doby je podle Maye člověk, který je inteligentní, komunikativní, schopný, úspěšný v práci, ale netečný v osobním styku a obávající se intimních vztahů.

Podobný postoj zaujímá Frankl (1994), který píše, že dnešní člověk mnohdy prožívá studenou a neosobní atmosféru, protože čím dál tím více lidí trpí osamělostí. Takovýto člověk potom velmi touží po lidském teple, po blízkosti druhého. Za takovouto blízkost je ochoten zaplatit nemalou cenu. Touha po intimitě se pak podle Frankla může změnit v intimitu. Od sexuální intimity k sexuální promiskuitě je pak pouhý krok. Podle tohoto autora je třeba méně takovéto intimity za každou cenu, ale naopak ochrana intimní sféry. Je třeba vybudovat v sobě odvahu k samotě, abychom se vyhnuli tomu, že se naše intimita změní v intimitu.

Podle Frankla (1994) je lidská sexualita více než pouhá sexualita, a to v tom smyslu, že je výrazem snahy po lásce. Není-li však lásky přítomno, pak nedochází k plnému lidskému prožitku. Sexuální libido se poté nutně musí rozvíjet do jakéhosi existenciálního vaku a smyslové prázdnoty. Člověk, který používá druhého opravdu pouze jen k tomu, aby si vybil vzrušení a napětí, přetváří ve skutečnosti pohlavní styk v masturbační akt.

Teprve na lidské úrovni, u zralého člověka, který se odevzdává lásce, teprve tam se uskutečňuje nejvlastnější možnost sexuality, totiž aby byla vzata do služby láskou (Frankl, 1994).

4. O metodě

Jak píše Lakoff (2006), pro naše myšlení, vnímání, jednání či řeč neexistuje nic centrálnějšího než kategorizace. Kategorizace užíváme pokaždé, když nějakou skutečnost vnímáme jako druh něčeho (strom), uvažujeme-li o typech věcí (židle, nemoci, emoce), ale překvapivě také v situaci, kdy záměrně vykonáváme nějakou aktivitu - konkrétní

aktivita, kterou při nějaké činnosti provádíme, je totiž *druhem* motorické činnosti, která patří do určité konkrétní kategorie motorických činností (psaní tužkou, žehlení). Tyto činnosti sice nejsou nikdy prováděny úplně stejně, ale i přes rozdíly v jednotlivých pohybech jsou to všechno pohyby určitého druhu a my víme, jak se pohyby takového druhu mají provádět apod.

Kategorie tedy z velké části nejsou pouze kategoriemi věcí, ale kategoriemi abstraktních entit. Kategorizujeme události, aktivity, emoce, prostorové vztahy, společenské vztahy i věci čistě abstraktní. Proto jakýkoliv adekvátní popis lidského myšlení musí poskytnout teorii pro všechny tyto naše kategorie (Lakoff, 2006).

Svět je složen z nekonečného počtu rozlišitelných objektů a událostí a jednou z nejzákladnějších schopností všech organismů je schopnost rozčlenit tyto prvky do tříd (kategorií), které lze mezi sebou porovnávat a hledat v nich shody a rozdíly (Rosch, 1976). Kategorie existují pokaždé, když jsou dva či více různých objektů či událostí považovány za rovnocenné. Toto rovnocenné zacházení může mít libovolný počet forem – označování různých objektů nebo událostí stejným názvem, provádění různých akcí s jedním a tím samým objektem apod. Stimuly přicházející do lidské mysli jsou tedy jedinečné, ale organismy je nezpracovávají pro ně jedinečným způsobem. V tomto smyslu může být kategorizace považována za jednu ze základních funkcí živých bytostí (Mervis, Rosch, 1981).

Ke kategorizaci pojmů v lidské mysli samozřejmě existuje několik různých přístupů.

Tradiční (objektivistický) přístup k této problematice následuje klasickou teorii, a tvrdí, že kategorie jsou definovány vlastnostmi společnými jejich členům. Od dob Aristotela byly kategorie považovány za neproblematické – za něco, čemu všichni dobře rozumíme. Kategorie zde na sebe braly podobu abstraktních nádob. Věci byly buď v nich, nebo mimo ně. Tímto se věci z okolního světa zařazovaly do stejných kategorií pouze v případě, že měly určité vlastnosti společné. Tyto společné vlastnosti potom definovaly tuto kategorii. Avšak jiné výsledky výzkumů věnovaných kategorizaci jsou v přímém protikladu k tomuto tradičnímu pojetí. V posledních letech se ukázalo, že kategorizace je ve skutečnosti mnohem složitější. Na tomto místě se objevil zcela nový pohled na kategorizaci u lidí, který je založen na takových principech, které daleko přesahují to, jak byla viděna klasickým přístupem (Lakoff, 2006).

Tradiční přístup je svou podstatou filozofický a jak dále píše Lakoff (2006), vychází z dva tisíce let staré tradice filozofování o povaze rozumu. I když mnohé empirické důkazy svědčí o opaku, tento pohled mezi vědci stále ještě převažuje, a to ze dvou důvodů. Prvním

důvodem je právě ona síla tradice, která nedovoluje, aby tradičně uznávaná teorie byla jednoduše vytlačena teorií novou, druhým důvodem je to, že až donedávna neexistovalo nic, co by alespoň připomínalo dobře propracovanou alternativu zachovávající ty myšlenky, které byly v tradičním přístupu správné, a zároveň tento přístup modifikovala takovým způsobem, aby byl v souladu s novými objevy. Klasická teorie tedy nebyla výsledkem empirických studií. Jednalo se o filosofickou pozici, k níž se dospělo na základě apriorních filosofických spekulací.

Pojmové kategorie byly však v posledních několika letech detailně zkoumány v rámci mnoha kognitivních věd – zejména v antropologii, lingvistice a psychologii, a poznatky, které byly nashromážděny, jsou s tradičním objektivistickým přístupem k myšlení v přímém konfliktu. Pojmové kategorie jsou totiž, jak se zdá, v podstatě velmi odlišné od toho, co po nich požaduje objektivistický přístup (např., že abstraktní symboly mohou mít vazby na věci ve světě nezávisle na specifických vlastnostech jakéhokoli organismu apod.). Nové poznatky přitom, jak dále píše Lakoff (2006), požadují celkově nový přístup jak ke kategoriím, tak k lidskému rozumu. Objektivistický přístup odráží teorii kategorizace, jejíž vznik se datuje do starého Řecka, a i když je dodnes přijímán jako zjevně a nezpochybnitelně pravdivý, nové studie dokládají, že kategorizace je ve skutečnosti velmi odlišnou a mnohem složitější záležitostí. Nový pohled na příklad zastává, že naše myšlení je závislé na těle a struktury, které používáme při sestavování pojmových systémů, vyrůstají z našich vlastních tělesných zkušeností. Dávají tak smysl pouze a jen v jejich kontextu. Myšlení má tedy zřejmě *vlastnosti celistvého tvaru (gestaltu)*, a tudíž není atomistické.

Novým průkopnickým pohledem, který představoval alternativu ke klasickému objektivistickému přístupu a klasickým způsobům definování pojmů, je prototypický přístup Eleanor Roschové.

Jak píše Lakoff (2006), Roschová se zásadním způsobem zasadila o to, že se z kategorizace stal legitimní podobor kognitivní psychologie a zasloužila se o revoluci ve studiu kategorizace v rámci experimentální psychologie. Před uveřejněním jejích prací byla klasická teorie definování pojmů považována za naprostou samozřejmost. Po té, co však Roschová a její spolupracovníci uveřejnili spousty studií, které na základě empirického zkoumání přímo zpochybnily samotné základy klasického způsobu kategorizace pojmů, rozhořela se nová debata o samotné podstatě kategorizace, která přinesla naprosto nové poznatky. Ty mají dalekosáhlé následky nejenom pro kategorizaci samotnou, ale na jejich základě jsme nuceni přehodnotit i naše představy o lidském myšlení jako takovém, o řeči apod.

Slyšíme-li slovo v běžném jazyce, jako na příklad nábytek či pták, a rozumíme-li jeho významu, jaký druh mentální reprezentace vytváříme? Seznam znaků nezbytných pro danou věc, aby mohla patřit do dané kategorie? Konkrétní obraz, který reprezentuje danou kategorii? Seznam členů dané kategorie? Schopnost užívat termín bez použití mentální reprezentace vůbec? Nebo jiné, ještě méně specifické formy reprezentace? Jak píše Roschová (1975), povaha kognitivních reprezentací sémantických kategorií, má přímý vztah ke dvěma oblastem psychologického zkoumání. Jedna se týká struktury kategorií a pojmů, a má vliv na způsob, jakým by měly být pojmy studovány ve výzkumu, druhá oblast se zaměřuje na podstatu duševních reprezentací obecně, a tedy na významnou problematiku v postbehaviorálním studiu duševních událostí.

Podle Roschové (1976) skutečnost obsahuje věci, které jsou ve své podstatě oddělené. V procesu kategorizace redukuje nekonečný počet rozdílů na takový rozsah, který je ještě únosný pro naši kognici. Děje se tak na základě dvou principů: a) pro jedince je výhodné, aby každá třída obsahovala co možná nejvíce informací – abychom mohli odvodit co možná nejvíce informací na základě jedné vlastnosti (za tímto účelem dochází k pojmenování jednotlivých kategorií). Tato strategie vede člověka k tomu, aby vytvořil velké množství kategorií, mezi nimiž jsou jen drobné nuance; b) jedinec musí redukovat kognitivní zátěž na minimum, proto je výhodou mít co nejméně klasifikací. To vede ke strategii vytvářet co nejméně kategorií s co nejvíce abstraktním obsahem. Podle Roschové vzniká bázová úroveň klasifikace pojmů jako kompromis mezi těmito dvěma principy. Funguje tedy na základě nejobecnější, ale zároveň nejobsažnější úrovně.

Bázové kategorie jsou takové, které se naučíme jako první a na nichž jsou věci pojmenovány nejdříve. Jsou tedy jakýmsi přirozenými úrovněmi kategorizace, na rozdíl od úrovní, které byly již vytvořeny „úsilím představivosti“. Na této úrovni jsou jména nejkratší a nejčastěji používaná. Je to nejvyšší úroveň, na níž může jediný mentální obraz odrážet celou kategorii, úroveň, na níž jsou termíny používány v neutrálním kontextu a na níž je uspořádána většina našich vědomostí (Lakoff, 2006).

O existenci bázových jevů svědčí na příklad to, že když respondenti udávají atributy nějaké kategorie, zmiňují jen málo rysů členů na nadřazené úrovni (nábytek, vozidlo, savec), ale spíše většinu toho, co vědí o bázové úrovni (žide, auto, pes). Na podřazené úrovni (vlčák) není téměř žádný nárůst znalostí v porovnání s bázovou úrovní (Lakoff, 2006).

Roschová vychází z toho, že ne každý pojem je možno definovat pouze pomocí jasně daných znaků, jako jsme tomu zvyklí v přírodních vědách či tradičním myšlení filosofie, kde vycházíme z Aristotelových kategorií a kde jsou kategorie představeny jako logicky a jasně

ohraničené entity. To podle Roschové není správný přístup. Pokud by se totiž klasická teorie nemýlila, nemohl by žádný ze členů dané kategorie mít svůj speciální status. Podle klasické teorie jsou vlastnosti definující danou kategorii sdíleny všemi členy, a proto mají všechny tyto členy v rámci dané kategorie stejný status. Výzkum provedený Roschovou ovšem poukázal na existenci jistých asymetrických struktur v rámci jedné kategorie, což samozřejmě klasická teorie nepřipouští. Tyto asymetrie byly nazvány jako prototypové jevy a tyto vznikají na základě faktu, že lidé považují jisté členy kategorií za reprezentativnější než jiné. Prototypy jsou tedy podkategorie nebo členy kategorie, které mají speciální kognitivní status – jsou „nejlepším příkladem“ dané kategorie, na příklad sýkorky jsou lepším příkladem ptáka, než jsou pštrosi apod. (Fehr, 2004; Lakoff, 2006; Rosch, 1975; Slaměník, Hurychová, 2006).

Podle Roschové (1975) vykazují přirozené jazykové pojmy dvě dimenze – vertikální a horizontální. Vertikální dimenze reflektuje hierarchickou organizaci pojmu nebo vztahy mezi různými úrovněmi daného pojmu (pojmy na jednom stupni mohou být zahrnuty do jiných, které jsou na vyšším stupni). Na příklad množina pojmů *savec*, *pes* a *retrívr* ilustruje hierarchii, která postupuje od abstraktního ke konkrétnímu – nadřazené, základní a podřazené úrovně pojmu.

Horizontální dimenze pojmu obsahuje diferenciaci pojmu na stejné úrovni začlenění pojmu (na příklad dimenze, ve které se liší kolie, retrívr a knírač). Roschová navrhuje, že mnoho přirozených pojmů má tuto vnitřní strukturu, a jednotliví zástupci této struktury jsou hodnoceni podle toho, jak moc se podobají prototypu. Kognitivně nejúspěšnějším způsobem reprezentace určité kategorie je situace, kdy si vytvoříme jasný obrázek průměrného prvku dané kategorie (Rosch, 1975).

Jak prototypická metoda funguje? Prototypický přístup se opírá o empirickou metodologii a sbírá data přímo od lidí – staví tedy na jejich zkušenosti. Zaměřuje se zejména na znalosti lidí o daném pojmu či fenoménu – tedy na jejich kognitivní reprezentaci daného konceptu (Berscheid, Regan, 2005).

Ačkoliv lidé někdy nejsou schopni přesně definovat mnohé běžně užívané pojmy, mají vysoce organizovanou kognitivní strukturu těchto pojmů. To se projevuje mimo jiné tím, že tzv. prototypické případy (best examples) jsou identifikovány rychle a spolehlivě, zatímco méně typické pomaleji a jen s určitou pravděpodobností. V každodenním životě lidé nepoužívají kategorie vymezené konečným počtem podstatných znaků, ale kategorie reprezentované prototypem, tzn. příkladem, který nejlépe danou kategorii reprezentuje. (Slaměník, Hurychová, 2006). Na příklad jablko je reprezentativnější příklad ovoce, než jsou

řky atp. Prototypické případy jsou lépe zakotvené v paměti, jsou snáze vybavitelné apod., navíc tato vnitřní struktura pojmu ovlivňuje určitým směrem i zpracovávání informací. (Fehr, 2004). Odpovědi jsou rychlejší pro reprezentativní příklady, jsou-li respondenti vyzváni, aby vypsali nebo nakreslili příklady členů dané kategorie, častěji používají reprezentativnější příklady apod. Nová informace o reprezentativních členech kategorie bude dokonce zobecněna na nerepresentativní členy s větší pravděpodobností, než je tomu naopak – na příklad respondenti věří, že nemoci na jednom ostrově se šíří více ze sýkorek na kachny než z kachen na sýkorky (Lakoff, 2006).

Zde tedy vidíme, jak dalece může námi zavedená kategorizace pojmů ovlivňovat dokonce i to, jak o dané skupině smýšlíme a jak vysuzujeme z daných informací.

Jak píše Lakoff (1973), z prototypické perspektivy se zdá, že lidé používají v přirozeném jazyce jakési živé mantinely (hedges) pro označení pravdy či nepravdy. Lidé užívají těchto mantinelů, aby označili vzdálenost daného pojmu od prototypu, či stupeň jakým pojem patří do té které kategorie. Na příklad většina lidí se shodne na tom, že kos je typický pták. Půjde-li ale o tučňáka, může se stát, že pro mnoho lidí zrovna není typickým příkladem ptáka (cit. dle Fehr, 1988, st. 569).

Na druhou stranu Roschová (1978) varuje před mylnou interpretací jejích závěrů. Prototypy samy o sobě nekonstituují konkrétní model zpracování informací, zobrazení nebo učení. Prototypy jsou povrchové jevy a mohou být výsledkem mnoha různých faktorů. To, že hovoříme o prototypech je v podstatě pohodlnou gramatickou fikcí - ve skutečnosti jde pouze o stupeň prototypičnosti. Označovat tak jednu entitu jakožto prototyp přirozené kategorie je hrubé nepochopení této teorie. Prototypy nekonstruují žádný specifický model zpracovávání informací.

V jedné z fází svého výzkumu se Roschová sice původně domnívala, že prototypy by mohly představovat mentální reprezentace, tuto myšlenku ale posléze zavrhla a začala zastávat názor, že prototypové jevy určují mentální reprezentace pouze neúplně. Soudy o tom, jak dobrým příkladem něco je, tedy nemohou odrážet vnitřní strukturu kategorie tak, jak je reprezentována v mysli. I přes to, že Roschová se vůči svým předešlým domněnkám ohradila, její teorie je i tak často mylně interpretována a lidé se někdy domnívají, že členství v nějaké kategorii je odstupňováno, a tedy že někteří členové dané kategorie jsou v podstatě „méně cennými členy“ než členy jiné (např. sýkorka je „lepší“ pták, než emu apod.). Výzkumy, které Roschová uvedla, ale nic takového netvrdí. Jak sýkorky, tak emu jsou obojí stoprocentními příklady dané kategorie, ale existuje jakási vnitřní struktura, která tvrdí, co je jejím dobrým příkladem (Lakoff, 2006; Rosch, 1978).

Osoby hodnotí, do jaké míry určitý člen kategorie odpovídá jejich představě o významu slova, kterým je kategorie nazvána. Vzhledem k tomu, že se ale struktura prostředí, ve kterém žijeme, může v různých částech světa zásadním způsobem lišit, budou pravděpodobně také kategorie v různých kulturách odlišné (Rosch, 1975).

Tímto tedy zřejmě vznikají odlišnosti v obsahu kategorií mezi lidmi. Na obsah kategorií přitom pravděpodobně mohou mít vliv nejenom kulturní zvláštnosti, ale domnívám se, že může záležet také na zkušenostech daného jedince s posuzovaným sémantickým významem (znalec v daném oboru, laik apod.).

V souvislosti s výše zmiňovanou Aristotelovskou tradicí nazírání na kategorizaci pojmů v lidské mysli, Roschová (1975) uvádí, že oblastí, která sama o sobě nabízí demonstraci kategorizace odlišného typu než je ta aristotelovská, je tematika barvy. Existují značné důkazy o tom, že kategorie barvy jsou zpracovávány lidskou myslí (učení, paměť, označování, rozvíjení v jazyce) z hlediska jejich vnitřní struktury. Kategorie barvy jsou, zdá se, reprezentovány v mysli ne jako sada vlastností s jasně ohraničenými hranicemi, ale spíše ve smyslu prototypu – nejlepšího příkladu (the clearest cases) dané kategorie, obklopené dalšími barvami s postupně snižující se podobností danému stupni příbuznosti.

Prototypická teorie uvádí, že mnoho přirozených pojmů je organizováno právě kolem jejich prototypu. Teorie Eleanor Roschové byla sice vyvíjena na kategorizaci fyzických objektů (zelenina, nábytek), ale byla již také využita na řadu sociálněpsychologických oblastí, zahrnujících emoce (e.g., Fehr, 2004; Slaměnik, Hurychová, 2006 atp.), typy a charakteristiky lásky, kvalitu vztahů apod. Existuje tedy značně velký počet důkazů o tom, že mnoho konceptů týkajících se vztahů, je organizováno jako prototypy (Fehr, 2004).

Přístup Roschové se zaměřuje na to, *co* se v rámci kognitivní reprezentace sémantických kategorií děje, a nikoliv tedy *jak* se toto děje. Její výzkumy byly navrženy pro zkoumání povahy (struktura a obsah) kognitivních reprezentací sémantických kategorií, nikoliv pro zkoumání dynamického procesu (aktivace, vyhodnocení cesty tohoto procesu v lidské mysli apod.) (Rosch, 1975).

Roschové a jejím spolupracovníkům se povedl mistrovský kousek – napadnout do té doby neochvějně postavení klasické teorie kategorizace a poukázat na její nedostatky. Toto navíc provedla za podpory velkého množství zopakovatelných pokusů, které tyto nesrovnalosti mohou opakovaně dokázat.

Vraťme se ale alespoň krátce ke spojení prototypického přístupu a zkoumání těsných vztahů.

Na průzkum intimity v rámci přátelských vztahů (same-sex friendship) se zaměřil na

příklad Fehr (2004b), a to také právě pomocí prototypické metody. Prototypickou metodu považuje za dobře zavedený model organizace znalostí jedince o daném pojmu – jeho kognitivní reprezentaci daného pojmu, a je toho názoru, že existuje mnoho důkazů, které dokládají, že představy o pojmech spojených s mezilidskými vztahy, jsou organizovány způsobem, který je v souladu s prototypickým přístupem, a je tedy možné je tímto způsobem zkoumat.

Podle Fehra si lidé vytvářejí povědomí o vzorcích chování, které na příklad vyvolávají pocity intimity v přátelských vztazích. Dále autor předpokládá, že tyto vzorce mají prototypickou strukturu, takže některé zvyšují pravděpodobnost vnímání intimity než vzorce jiné. Hlavní předpoklad jeho zkoumání tedy byl, že lidé odvozují prožitek intimity v přátelském vztahu z této znalosti interakčních vzorců či podoby vztahů, které navazují se svými přáteli (Fehr, 2004b). Stejně jako na příklad některé druhy emocí vystihují koncept více než jiné, zdá se, že některé interakční vzorce jsou prototypičtější, či jsou bližší vzniku intimity než jiné. Podle Fehra tedy lidé mají představu o specifických vzorcích tvořících pocit intimity v přátelství, a tyto vzorce mají jakési vnitřní struktury, z nichž jsou některé považovány za prototypičtější než jiné.

Podle Fehra (2004b) může prototypická analýza intimity vrhnout světlo na mnohé otázky, které se této problematice týkají tím, že osvětlí, které z těchto pohledů jsou nejvíce v souladu s představami veřejnosti. Podle zmiňovaného autora navíc prototypická analýza ukazuje, které interakční vzorce jsou v kognitivní reprezentaci považovány pro intimitu jako centrální a které jsou naopak na periférii, a tím pomáhá odkrývat váhu těchto pojmů v kognitivní reprezentaci daného jedince. V jiné ze svých studií Fehr (1988) zmiňuje, že tento přístup může osvětlit, na jakou ze složek daného pojmu lidé kladou relativně největší důraz. Prototypy tak umožňují efektivnější zpracování informací a mohou nám poskytnout základ pro odhad chybějících údajů.

PRAKTICKÁ ČÁST I.

1. Prototypická metoda

Na základě poznatků o prototypické metodě se dostáváme k vlastnímu prvnímu šetření, které probíhalo v rámci diplomové práce.

Po vzoru prototypické metody nebyl respondentům pojem intimita nijak definován. Respondenti nám poskytli své vlastní odpovědi na otázku, co intimita znamená pro ně

samotné. Máme za to, že prototypická metoda nás může informovat o tom, co se ve spojení s tímto tématem zdá být prvořadé v lidské mysli, a může tak poodhalit další skryté jevy, které jsou s intimitou spojené. Jak píše Fehr (2004b) prototypická analýza pojmu nám neposkytne jasné prohlášení o tom, jaký pohled na problematiku či jaká definice pojmu jsou ty správné, ale odhalí, které z vědeckých teorií jsou nejvíce v souladu s těmi, které se objevují v mysli laiků. To je podle mého názoru nejinspirativnější částí celé metody.

Šetření probíhalo ve dvou po sobě následujících etapách. V první etapě bylo třeba získat přehled o tom, co všechno laická veřejnost řadí pod pojem intimita a co nikoliv. Ve druhé etapě jsme získávali nejtypičtější příklady reprezentující pojem intimity u laické veřejnosti, a to na základě posouzení získaných slov na prototypické škále.

To, co veřejnost řadí pod pojem intimita, jsme se v druhé fázi šetření rozhodli zkoumat zvlášť pro následující tři skupiny:

- Intimita v partnerském vztahu.
- Intimita v rámci rodinných vztahů.
- Intimita v rámci přátelských vztahů.

Získaná data jsme dále podrobili rozboru, abychom mohli tyto tři skupiny mezi sebou porovnat a zjistit, jak a v čem se pojetí intimity liší právě v těchto interpersonálních vztazích.

1. 1 První etapa

První fáze šetření se zúčastnilo 117 respondentů (viz dále), kteří byli za účelem získání dat osloveni. První z těchto respondentů byli lidé z řad mých přátel, známých či kolegů, kteří postupně získali další účastníky. Respondenti se tedy do šetření připojili na bázi dobrovolnosti. Podmínkou pro účast v šetření však byla věková hranice 25 let a výše. Tato věková hranice byla stanovena z toho důvodu, že se domníváme, že lidé nad dvacet pět let již v životě nasbírali dostatečné zkušenosti na poli mezilidských vztahů, a jsou tak pro účely našeho šetření spolehlivějšími respondenty, než by byli jedinci mladší, na příklad v adolescentním věku (viz teoretická část věnující se vývoji intimity).

Sběr dat probíhal jak elektronickou formou, tak formou tužka - papír, přičemž naprostá většina respondentů odpovídala právě na elektronicky vytvořenou formu dotazování. Respondentům byla zaručena anonymita, pro účel výzkumu uváděli pouze pohlaví, věk a vzdělání.

Respondenti v první fázi měli za úkol reagovat na následující výzvu: *Napište všechno, co vás napadne, slyšíte-li slovo intimita.* Dále už byla iniciativa přenechána odpovídajícímu respondentovi.

1. 1. 1 Popis vzorku respondentů účastnících se první fáze sběru dat

Jak již bylo řečeno, první fáze sběru dat se zúčastnilo 117 respondentů. Ve vzorku převažovaly ženy. Největší počet respondentů byl ve věkové kategorii 25 až 30 let a dále potom ve věku od 30 do 34 let. V obou případech byli dotazovaní ve většině vysokoškolského vzdělání. Podrobný přehled složení respondentů včetně jejich vzdělání uvádíme v kontingenční tabulce (viz tab. 1).

Tabulka 1 - Popis vzorku respondentů účastnících se první fáze sběru dat

Věk	Vzdělání	MUŽI	ŽENY	Celkový součet
25 až 29 let	SOU	3	1	4
	SŠM	8	12	20
	VOŠ	2	3	5
	VŠ	7	28	35
do 29 let - součet		20	44	64
30 až 34 let	SOU	2	2	4
	SŠM	4	5	9
	VŠ	6	10	16
30 až 34 let - součet		12	17	29
35 až 39 let	SOU	3		3
	SŠM	2	2	4
	VŠ	1	1	2
35 až 39 let - součet		6	3	9
40 až 44 let	SŠM		3	3
	VŠ		3	3
40 až 44 let - součet			6	6
45 až 49 let	SŠM		2	2
45 až 49 let - součet			2	2
50 až 54 let	SŠM		2	2
	VOŠ		1	1
	VŠ	1		1
50 až 54 let - součet		1	3	4
55 až 59 let	SŠM		1	1
55 až 59 let - součet			1	1
60 let a více	SŠM		1	1
	VOŠ		1	1
60 let a více - součet			2	2
Celkový součet		39	78	117

1. 1. 2 Kategorizace

Po skončení sběru dat v první fázi jsme zaznamenali celkem 196 slov a slovních spojení, která podle našich respondentů charakterizují slovo intimita. Od respondentů jsme nezískávali pouze jednotlivá slova či slovní spojení, ale mnohdy také celé věty, které musely být jazykově upraveny tak, abychom z nich získali seznam jednotlivých slov vyjadřujících jednotlivé významy intimity.

Následně byl seznam kategorizován ve dvojici s odborníci bohemistického vzdělání, která celý proces kategorizace kontrolovala a vznášela svoje připomínky, a již hotová kategorizace byla následně znovu detailně diskutována s vedoucím této práce.

Jsem si vědoma možných úskalí, která s sebou redukce vět na slova a slovní spojení nese, ale kategorizace za pomoci dalších dvou osob, z níž jedna se na problematiku dívala z jazykového hlediska, mohla dle mého názoru tento problém minimalizovat. Reliabilita celé kategorizace ale nemohla být procentuelně či jinak (kappa koeficient) vyjádřena, protože se mi vzhledem k náročnosti a zdlouhavosti celého procesu kategorizace nepodařilo získat nikoho, kdo by byl ochoten provést celou kategorizaci od počátku až do konce sám, a já tak mohla samostatně vzniknuvší kategorizace porovnat.

Kategoriální seznam získaných výroků obsahuje synonyma či slova významově blízká či podřazená pod tučně označená kategoriální slova. Tato kategoriální slova jsou volena zejména podle zaužívanosti a běžnosti v komunikaci (na příklad slovo strach je jistě běžnější než slovo úzkost či panika, proto bylo zvoleno jako kategoriální slovo apod.).

Kompletní seznam již kategorizovaných 196 slov přikládáme v příloze 1. Tab. 2 obsahuje pouze kategoriální slova s četnostmi jejich výskytu, které jsme v první fázi sběru dat získali. Kategorie jsou seřazeny sestupně dle hodnoty četností jejich výskytu.

Tabulka 2 - Redukovaný seznam kategorií s četnostmi jejich výskytu

Kategorie	celkem	celkem v %	muži	muži v %	ženy	ženy v %	rozdíl v % muži - ženy
sex	77	66	22	56	55	71	15
soukromí	68	58	21	54	47	60	6
blížkost	37	32	6	15	31	40	25
nahota	25	21	4	10	21	27	17
důvěra	23	20	4	10	19	24	14
tajemství	23	20	4	10	19	24	14
láska	22	19	4	10	18	23	13
dotyky	20	17	4	10	16	21	11
partner	16	14	2	5	14	18	13
sdílení	16	14	3	8	13	17	9
osobní hygiena	14	12	7	18	7	9	9
city	13	11	3	8	10	13	5
přítmí	13	11	5	13	8	10	3
vztah	12	10	2	5	10	13	8
můj vnitřní svět	11	9	4	10	7	9	1
něha	9	8	2	5	7	9	4
stud	9	8	3	8	6	8	0
uzavřenost	9	8	2	5	7	9	4
souznění	8	7	1	3	7	9	6
otevřenost	7	6	2	5	5	6	1
tělo	7	6	2	5	5	6	1
nádherné chvíle	6	5	1	3	5	6	3
naplnění	6	5	2	5	4	5	0
podpora	6	5	3	8	3	4	4
radost	6	5	0	0	6	8	8
skrytost	6	5	2	5	4	5	0
ticho	6	5	3	8	3	4	4
vášeň	6	5	2	5	4	5	0
bezpečí	5	4	2	5	3	4	1
pohlavní orgány	5	4	2	5	3	4	1
pohoda	5	4	0	0	5	6	6
přátelství	5	4	1	3	4	5	2
rodina	5	4	0	0	5	6	6
rozhovor	5	4	3	8	2	3	5
věrnost	5	4	0	0	5	6	6
vzrušení	5	4	2	5	3	4	1
domov	4	3	1	3	3	4	1
ostrážitost	4	3	1	3	3	4	1
sebeodhalení	4	3	2	5	2	3	2
vjemy	4	3	1	3	3	4	1
čistota	3	3	1	3	2	3	0
choulostivost	3	3	2	5	1	1	4
krása	3	3	0	0	3	4	4
nervozita	3	3	0	0	3	4	4
niternost	3	3	1	3	2	3	0
pár	3	3	1	3	2	3	0
splynutí	3	3	0	0	3	4	4
strach	3	3	3	8	0	0	8
svoboda	3	3	3	8	0	0	8
touha	3	3	2	5	1	1	4
upřímnost	3	3	1	3	2	3	0
důvěrné rozhovory	2	2	0	0	2	3	3
hudba	2	2	1	3	1	1	2
smutek	2	2	1	3	1	1	2
spodní prádlo	2	2	0	0	2	3	3
šeptání	2	2	1	3	1	1	2
škádlení	2	2	0	0	2	3	3
vzpomínka	2	2	0	0	2	3	3
bezvýchodnost	1	1	1	3	0	0	3
čas	1	1	1	3	0	0	3
člověk	1	1	1	3	0	0	3
deníček	1	1	0	0	1	1	1
naděje	1	1	0	0	1	1	1
nemožnost	1	1	1	3	0	0	3
nevěra	1	1	1	3	0	0	3
nutnost	1	1	1	3	0	0	3
očekávání	1	1	1	3	0	0	3
odvaha	1	1	0	0	1	1	1
porod	1	1	0	0	1	1	1
právo	1	1	1	3	0	0	3
puberta	1	1	0	0	1	1	1
samota	1	1	1	3	0	0	3
smyslnost	1	1	0	0	1	1	1
šťěstí	1	1	1	3	0	0	3
text	1	1	1	3	0	0	3
váhání	1	1	1	3	0	0	3
vážná nemoc	1	1	0	0	1	1	1
vzájemnost	1	1	0	0	1	1	1
zavřené oči	1	1	1	3	0	0	3
zralost	1	1	1	3	0	0	3

1. 1. 3 Kvalitativní rozbor první fáze sběru dat

Kvalitativní rozbor seznamu získaných slov a slovních spojení ukazuje, co všechno námi oslovení respondenti řadí pod pojem intimita. V seznamu slov můžeme najít slova a slovní spojení abstraktní (např. *moje duše, naděje, krása*), ale i konkrétní (např. *partner, zavřené oči, rodina*).

Pod pojem intimita respondenti řadili slova a slovní spojení, která označují prožitky či emoce (např. *vůně, vzrušení, radost*), dále činnosti (např. *držení za ruku, mazlení, procházka lesem*), ale také konkrétní věci (např. *deníček, deodorant, kartáček na zuby*).

Už jen z kvalitativního rozboru získaných dat tedy vidíme, jak široké pole působnosti zabírá pojem intimita v mysli laické veřejnosti, a o čem všem bychom tedy měli uvažovat, snažíme-li se sestavit úplnou definici tohoto pojmu tak, aby vystihovala co možná nejvíce.

Pro ilustraci uvádíme seznam nejobsazenějších kategorií (viz tab. 3, tab. 4). Vůbec nejobsaženější kategorií je kategorie *sex* (zmínilo ji celkem 67 respondentů) a pojmy s ním spojené (další pojmy přiřazené pod kategorii *sex* zmínilo celkem 10 lidí), obojí viz tab. 3. Propojení intimity a sexuality se tedy podle naší první fáze sběru dat zdá být něčím, co je v laické veřejnosti vůbec nejpevněji zakotveno. Na případné nuance se budeme zaměřovat v druhé etapě zkoumání a dále v dalších částech této práce.

Mezi další nejvíce obsazené kategorie patří, jak se po první fázi sběru dat zdá, kategorie *soukromí* (tuto kategorii zmínilo celkem 44 lidí a kategorie s ní spojené dalších 24 respondentů) a *blízkost* (označena ve 26 případech, přičemž v dalších 11 případech lidé označili kategorie podřazené pod touto kategorií).

Ze seznamu nejobsazenějších kategorií je také zřejmé, že pokud respondenti směřovali subjektivní význam slova intimita na nějaké konkrétní vztahy, zmiňovali ve většině případů vztahy partnerské. Rodinné či přátelské vztahy se tak objevovaly v podstatě minimálně a v seznamu nejobsazenějších kategorií tudíž nejsou zahrnuty.

Podle námi sebraných dat v první fázi šetření, je pojem intimita laickou veřejností zřejmě propojen zejména s partnerskými vztahy či se vztahem k sobě sama (ke svému tělu apod.). Touto problematikou se hlouběji budeme zabývat rovněž v druhé fázi prototypického výzkumu a také v druhé praktické části a diskuzích.

Tabulka 3 - Seznam nejobsazenějších kategorií (20 a více respondentů)

Kategorie	celkem	muži	ženy
sex	67	17	50
erotika	2	0	2
milování se	6	5	1
postelové praktiky	1	0	1
sexuální orientace	1	0	1
soukromí	44	13	31
co nechci prozradit	1	1	0
co nechci ukázat	1	1	0
co se týká pouze mě	1	0	1
do čeho nikomu nic není	3	2	1
mé osobní záležitosti	13	2	11
neveřejné	5	2	3
blízkost	26	5	21
blízký vztah	4	0	4
duševní blízkost	1	0	1
tělesná blízkost	1	0	1
nejbližší lidé	4	0	4
sblížení	1	1	0
nahota	24	4	20
psychická nahota	1	0	1
důvěra	21	5	16
důvěrné tajemství	1	0	1
důvěrný vztah	1	0	1
láska	21	4	17
láskyplné chování	1	0	1
tajemství	17	4	13
poklad	1	0	1
tajemno	3	0	3
tajnosti	1	0	1
záhada	1	0	1
dotyky	7	1	6
držení za ruku	1	0	1
mazlení	2	0	2
objetí	2	1	1
pohlazení	4	1	3
políbek	4	1	3

Tabulka 4 – Seznam nejobsazenějších kategorií (10 až 19 respondentů)

Kategorie	celkem	muži	ženy
partner	9	2	7
intimní vztah k partnerovi	1	0	1
manžel	2	0	2
partnerství	4	0	4
sdílení	8	1	7
sdílení celého života	1	0	1
sdílení pocitů	2	0	2
sdílení s nejbližšími	3	1	2
sdílení všeho	1	0	1
vzájemné sdílení	1	1	0
osobní hygiena	5	1	4
deodorant	2	2	0
kartáček na zuby	1	1	0
menstruace	3	2	1
močení před někým	1	0	1
sprchování	1	0	1
toaleta	1	1	0
city	8	1	7
emoce	4	2	2
prožitok	1	0	1
přítmi	4	1	3
noc	1	0	1
šero	3	0	3
tma	3	1	0
tma pod peřinou	1	0	1
tmavý kout	1	1	0
vztah	9	2	7
blízký vztah dvou lidí	3	0	3
můj vnitřní svět	2	1	1
být sám sebou	1	1	0
mé já	1	0	1
moje duše	3	1	2
moje mysl	1	0	1
můj prostor	3	1	2

První část šetření odhalila některé pojmy, které mají jen malou či žádnou podporu v literatuře zaměřené na intimitu. V seznamu kategorií se totiž relativně často objevovaly na příklad kategorie *přítmi*, *šero*, *tma* apod. Respondenty byla tato kategorie a s ní spojené pojmy zmíněny ve třinácti případech, což je vzhledem k velikosti vzorku relativně vysoké zastoupení. Podobné pojmy se v obecných definicích pojmu intimity tak, jak se s nimi setkáváme v literatuře, neobjevují, proto je tento počet poněkud překvapující. Podobný případ spatřujeme u kategorie *můj vnitřní svět*, která se rovněž objevovala relativně často, i když v rámci vlivných teorií intimity podobné kategorie nenajdeme (tedy alespoň ne v prostudované literatuře).

To, zda tyto a další nevšední pojmy veřejnost skutečně vnímá jako to, co vystihuje intimitu, se dozvíme rovněž v druhé fázi šetření, kde bychom měli vidět, jak moc tyto pojmy budou respondenti označovat jako vystihující.

Rozdíly v zastoupenosti jednotlivých kategorií u mužů a žen zvláště uvádíme pro přehlednost v tab. 5, kde tyto odlišnosti můžeme pro obě pohlaví mezi sebou jednoduše porovnat, a to na základě procentuálního vyjádření. Uvádíme zde všechny kategorie, ve kterých se muži a ženy lišili v pěti a více procentech.

Porovnáme-li tyto výsledky, vidíme, že v odpovědích našich respondentů se největší rozdíl objevil v kategorii *blízkost*, kterou ženy do jimi vnímané definice intimity zařazovaly častěji než muži. Další podobné rozdíly zaznamenáváme v kategoriích *nahota*, *sex*, *tajemství*, *láska*, *důvěra* a *dotyky*. Všechny tyto zmiňované kategorie ženy označovaly častěji. To ovšem platí také pro kategorii *sex*, kterou ženy rovněž zmiňovaly více než muži. Tento jev se může zdát být v rozporu s běžně zavedenými názory, že muži intimitu spojují se sexem více než ženy, což se v literatuře objevovalo mnohokrát (viz teoretická část práce). Za všechny můžeme zmínit na příklad výzkum Helgesonové, Shavera a Dyerové (1987), kde ženy intimitu spojovaly a priori s láskou a city, které provází jejich nejintimnější životní okamžiky, a jen zřídka volily jako vystihující sex. Muži v tomto výzkumu naopak volili jako výstižný popis intimity sex a fyzickou blízkost (cit. podle Hatfield, Rapson, 1993, st. 134). Zde se tedy námi získané výsledky s literaturou prozatím rozcházejí.

Nutno dodat, že námi oslovení muži v rámci dalších kategorií obecně neoznačovali žádnou z kategorií výrazně častěji než ženy. Detailnější rozpracování těchto možných rozdílů ale rovněž ponechme na druhou část šetření, kde získaná data budeme zpracovávat statisticky. Výsledky získané v této fázi proto berme protazím jako hrubé a orientační. V druhé části prototypického výzkumu se na problematiku odlišností mezi oběma pohlavími zaměříme konkrétněji, protože dané rozdíly budeme sledovat zvláště pro jednotlivé vztahy, které zkoumáme v této práci. Výsledky odlišností podané v této fázi tak hovoří pro rozdíly, které se ukázaly v první etapě, tedy při hrubé kategorizaci získaných výrazů.

Tabulka 5 - Rozdíly v zastoupenosti jednotlivých kategorií u mužů a žen

Kategorie	celkem	celkem v %	muži	muži v %	ženy	ženy v %	rozdíl v % muži - ženy
blízkost	37	32	6	15	31	40	25
nahota	25	21	4	10	21	27	17
sex	77	66	22	56	55	71	15
tajemství	23	20	4	10	19	24	14
láska	22	19	4	10	18	23	13
partner	16	14	2	5	14	18	13
dotyky	20	17	4	10	16	21	11
důvěra	23	20	5	13	18	23	10
sdílení	16	14	3	8	13	17	9
osobní hygiena	14	12	7	18	7	9	9
vztah	12	10	2	5	10	13	8
radost	6	5	0	0	6	8	8
strach	3	3	3	8	0	0	8
svoboda	3	3	3	8	0	0	8
soukromí	68	58	21	54	47	60	6
souznění	8	7	1	3	7	9	6
pohoda	5	4	0	0	5	6	6
rodina	5	4	0	0	5	6	6
věrnost	5	4	0	0	5	6	6
city	13	11	3	8	10	13	5
rozhovor	5	4	3	8	2	3	5

1. 2 Druhá etapa

Kompletní seznam slov, který jsme získali v první fázi sběru dat, jsme museli před druhou fází podrobit rozsáhlé redukci tak, abychom mohli respondentům, kteří je budou mít za úkol posuzovat na prototypické škále, předložit snesitelný počet výrazů. Vyřadili jsme ta slova a slovní spojení, která se vyskytovala nápadně málo (pouze v jednom či dvou případech, např. *porod, odvaha* apod.) či u nich na první pohled bylo zřejmé, že se pravděpodobně nebude jednat o typické příklady intimity, protože se významově od tohoto pojmu výrazně vzdalovala a domníváme se, že je respondent zařadil do svého seznamu na základě nějaké specifické osobní zkušenosti, a na první pohled tedy nebylo zjevné, co daným pojmem ve spojitosti s intimitou respondent myslí (např. *čas, právo, nutnost* apod.).

Dále jsme v zájmu zredukování posuzovaných slov vyřadili pojmy, které se sice vyskytly více než jednou, ale významově se blíží spíše jiným oblastem, než na které se soustředíme v této práci (např. *svoboda, nervozita, hudba*). K tomu, aby respondenti mohli dobře posuzovat jednotlivá slova na prototypické škále, je třeba, aby bylo jasné, co se daným slovem či slovním spojením myslí. Vyloučení některých slov tedy bylo nezbytné a jejich vyřazení jsem rovněž konzultovala s nezávislou osobou.

Naopak jsme se rozhodli ponechat v seznamu posuzovaných slov kategorii *deníček*, která se sice vyskytuje jedinkrát, ale domníváme se, že by se zde mohly objevit zajímavé výsledky v druhé fázi šetření (intimní věci, které si zapisujeme do deníčku apod.).

Podobně jsme se rozhodli oddělit dvě kategorie *důvěra* a *důvěrné rozhovory*, protože kategorie *důvěrné rozhovory* je na rozdíl od kategorie *důvěra* obohacena o rozměr komunikace a sdělování intimních informací, přičemž *důvěra* sama o sobě může, ale nemusí sdílení zásadních informací obsahovat. Proto jsme se rozhodli tyto dvě, ač na první pohled velmi podobné kategorie, od sebe odlišit.

Kompletní seznam vyřazených slov příkládám v tab. 6. Pro nejasný smysl či malý výskyt pojmů jsme se rozhodli s vyřazenými pojmy již dále nepracovat a uvádíme je pouze pro úplnost v celkovém seznamu slov a slovních spojení spolu s četnostmi jejich výskytu v příloze této práce v příloze 1.

Při redukci jsme rovněž ze seznamu vyřadili ta slova a slovní spojení, která se sama svým významem překrývala se třemi námi zkoumanými skupinami těsných vztahů (partnerská, rodinná a přátelská intimita). Důvod pro vyřazení těchto pojmů je ten, že nedává smysl se respondentem, který na příklad vyplňuje, co vše pro něj znamená intimita v partnerském vztahu, ptát na samotného partnera apod. Seznam vyřazených slov z důvodu jejich překrývání se s jednou ze zkoumaných skupin, uvádíme rovněž v tab. 6, a to ve zvýrazněné části této tabulky.

Tabulka 6 - Seznam vyřazených kategorií s četnostmi jejich výskytu

kategorie	celkem	kategorie	celkem
bezvýchodnost	1	šťěstí	1
čas	1	škádlení	2
člověk	1	text	1
hudba	2	vážná nemoc	1
naděje	1	váhání	1
nemožnost	1	vjemy	4
nerovzita	3	vzpomínka	2
nutnost	1	zavřené oči	1
očekávání	1	zralost	1
odvaha	1	domov	4
porod	1	nevěra	1
právo	1	partner	16
puberta	1	pár	3
samota	1	přátelství	5
smyslnost	1	rodina	5
svoboda	3	vztah	12

Dále jsme přikročili k sloučení tří následujících kategorií, a to z toho důvodu, že se jednalo o kategorie velmi podobné, a bylo by tak zbytečné jimi opakovaně respondenty zatěžovat. Sloučené kategorie jsou následující:

- kategorie *šeptání* sloučena s kategorií *ticho*,
- kategorie *spodní prádlo* sloučena s kategorií *osobní hygiena*,
- kategorie *uzavřenost* sloučena s kategorií *skrytost*.

Domníváme se, že výše uvedeným sloučením kategorií nedošlo k zásadnímu ochuzení seznamu, který respondenti hodnotili na prototypické škále a že pro posuzování na této škále není třeba s podobnými nuancemi pracovat a zbytečně tak zahlcovat respondenty velmi podobnými pojmy.

V seznamu slov, která respondenti porovnávali na prototypické škále, tedy nakonec zůstalo celkem 44 slov a slovních spojení, které jsme zaznamenali do výsledných záznamových archů.

1. 2. 1 Záznamové archy

Po sestavení konečného seznamu slov a slovních spojení byly vytvořeny různé verze záznamových archů.

Seznam vybraných slov byl na záznamových arších uspořádán do dvou sloupců, a to ve dvou podobách. Jedna verze záznamového archu měla posuzované kategorie seřazeny podle abecedy, v druhé verzi byla tato slova náhodně uspořádána. Tímto jsme chtěli alespoň částečně zajistit, aby žádné ze slov nemělo výrazně vyšší šanci, že bude respondentem důsledně hodnoceno na škále (zvýšená únava respondenta při vyplňování ke konci seznamu apod.). Podobu jednotlivých záznamových archů včetně instrukcí, přikládáme v příloze č. 2a až 2f.

Celkem jsme tedy mezi respondenty distribuovali šest různých podob záznamových archů (pro každou ze tří skupin dvě verze s odlišně rozmístěnými slovy) a každý jedinec z celkového počtu 355 respondentů tedy vyplňoval pouze jednu verzi záznamového archu pro jednu ze tří možných skupin.

Použita byla pětistupňová škála Likertova typu, přičemž na jednom pólu této škály byl umístěn bod, který „zcela typicky vystihuje intimitu v příslušném vztahu“, a na opačném pólu bod, který „vůbec není typickým příkladem intimity v příslušném vztahu“.

Před samotnou fází sběru dat jsme záznamové archy nechali vyplnit několika dobrovolníkům (N= 15), abychom měli jistotu, že jsou instrukce dobře chápány. Na základě této zkušenosti jsme uskutečnili několik menších úprav, a to zejména v podání instrukce, co má respondent dělat. V instrukci se jako nezbytné ukázalo vyzvat respondenty, aby se soustředili na „znaky“, „charakteristiky“ či „typické příklady“ intimity v příslušných vztazích, protože bez této instrukce respondenti dobře neporozuměli, co mají vlastně dělat a co je třeba postihnout. Teprve po rozhovoru s těmito dobrovolníky a následných úpravách mohly být archy dovedeny do své finální podoby, kterou uvádíme v příloze č. 2a až 2f.

1. 2. 2 Popis vzorku respondentů účastnících se druhé fáze sběru dat

Druhé fáze sběru dat se zúčastnilo celkem 355 respondentů (po vyřazení 32 respondentů, kteří odevzdali neúplně či nesprávně vyplněné záznamové archy, neuvedli identifikační údaje apod.).

Každý jednotlivý respondent vyplňoval, jak již bylo řečeno, právě jednu variantu ze tří možných variant záznamových archů (intimita v partnerském vztahu, intimita v rámci rodinných vztahů a intimita v rámci přátelských vztahů). Tímto se celkový počet respondentů rozdělil do tří skupin, jejichž popis uvádím v tab. 7, 8 a 9.

K získání respondentů pro tuto fázi šetření jsem znovu oslovila několik lidí z řad mých přátel a známých, kteří poté distribuovali záznamové archy dál, podobně jak tomu bylo v první fázi výzkumu. Účastníci byli tedy pro tyto účely získání také na bázi dobrovolnosti. Záznamové archy se dostaly na příklad mezi respondenty z řad různých firem a institucí (pojišťovna, lékárna, rodiče dětí z mateřské školy, studenti různých vysokých škol po celé České republice apod.).

Obzvláště pro mladší respondenty byla vytvořena i elektronická verze záznamových archů, která byla rozesílána pomocí e-mailových adres. Díky elektronickým podobám záznamových archů jsme mohli oslovit respondenty i prostřednictvím sociálních sítí na internetu apod. Právě díky využití všech těchto možností (osobní i elektronická distribuce), se nám podařilo získat pro výzkum relativně vysoký počet respondentů. Podmínkou pro účast byl rovněž věk nad 25 let, a to z výše uvedených důvodů.

Důležité je připomenout, že druhé fáze sběru dat se účastnili jedinci, kteří se neúčastnili první fáze sběru dat. Složení respondentů ve dvou po sobě jdoucích fázích, jak jsou tu popsány, je tedy odlišné, což je jednou z metodologických podmínek realizace prototypického šetření. V instrukcích, které respondenti obdrželi před samotným vyplňováním záznamových archů, bylo zahrnuto, že šetření se mohou účastnit pouze ti, kdo se neúčastnili některého z mých dřívějších šetření na toto téma.

Získat dostatečný počet lidí, kteří by byli ochotni se šetření zúčastnit, bylo jednou z nejnáročnějších částí této práce, protože vyplňování záznamových archů zabralo každému účastníkovi minimálně několik minut.

Celkem se druhé etapy šetření zúčastnilo 125 mužů a 230 žen. Věkové rozpětí je od 25 do 78 let. Vidíme, že podobně jako v první fázi sběru dat, i zde nejpočetnější skupinu respondentů tvořily ženy ve věku 25 až 29 let, převážně vysokoškolského vzdělání. Ostatní věkové kategorie byly ve vzorku respondentů zastoupeny relativně rovnoměrně, i když je patrné, že respondenti určitého věku či vzdělání místy zcela chyběli.

Sběr dat probíhal stejně jako v první fázi anonymně, pouze s uvedením pohlaví věku a vzdělání. Ke každému ze záznamových archů byl připojen letáček, který respondenty informoval o tom, k čemu budou získané informace využity. Pro poskytnutí rozšiřujících informací byla zřízena e-mailová adresa, na kterou se každý z respondentů mohl kdykoliv obrátit s případnými dotazy. Tato adresa byla vcelku hojně využívána. Respondenti ji často využívali k zaslání svých osobních reakcí na podobu záznamových archů apod.

Tabulka 7 - Popis vzorku respondentů účastnících se druhé fáze sběru dat - skupina partnerské vztahy

Věk	Vzdělání	MUŽI	ŽENY	Celkový součet
25 až 29 let	VŠ	6	23	29
	VOŠ		1	1
	SŠM	11	22	33
	SOU	2	3	5
25 až 29 let - součet		19	49	68
30 až 34 let	VŠ	3	6	9
	SŠM	1	3	4
	SOU	1		1
30 až 34 let - součet		5	9	14
35 až 39 let	VŠ	2		2
	VOŠ		2	2
	SŠM	4	3	7
	SOU	1	1	2
35 až 39 let - součet		7	6	13
40 až 44 let	VŠ	1	3	4
	SŠM		1	1
	SOU		1	1
40 až 44 let - součet		1	5	6
45 až 49 let	VŠ	1	1	2
	VOŠ	1		1
	SŠM	1	4	5
45 až 49 let - součet		3	5	8
50 až 54 let	VŠ		2	2
	VOŠ		1	1
	SŠM		3	3
50 až 54 let - součet			6	6
60 let a více	SŠM	1	3	4
60 let a více - součet		1	3	4
Celkový součet		36	83	119

Tabulka 8 - Popis vzorku respondentů účastnících se druhé fáze sběru dat - skupina rodinné vztahy

Věk	Vzdělání	MUŽI	ŽENY	Celkový součet
25 až 29 let	VŠ	6	11	17
	VOŠ		1	1
	SŠM	10	23	33
	SOU	1	2	3
25 až 29 let - součet		17	37	54
30 až 34 let	VŠ	5	5	10
	SŠM	4		4
30 až 34 let - součet		9	5	14
35 až 39 let	VŠ	2	3	5
	VOŠ	1	2	3
	SŠM	3	3	6
35 až 39 let - součet		6	8	14
40 až 44 let	VŠ	3	4	7
	SŠM	2	2	4
40 až 44 let - součet		5	6	11
45 až 49 let	VŠ	1	2	3
	VOŠ		1	1
	SŠM	2	4	6
	SOU	1	1	2
	ZŠ	1		1
45 až 49 let - součet		5	8	13
50 až 54 let	VŠ	1	1	2
	VOŠ	1	1	2
	SŠM	1	1	2
	SOU	1		1
50 až 54 let - součet		4	3	7
55 až 59 let	VŠ	2	2	4
	SŠM	1	4	5
	SOU		1	1
55 až 59 let - součet		3	7	10
60 let a více	VŠ		1	1
	SŠM	2	1	3
	SOU	2	1	3
60 let a více - součet		4	3	7
Celkový součet		53	77	130

Tabulka 9- Popis vzorku respondentů účastnících se druhé fáze sběru dat - skupina přátelské vztahy

Věk	Vzdělání	MUŽI	ŽENY	Celkový součet
25 až 29 let	VŠ	3	14	17
	SŠM	10	17	27
	SOU	3	1	4
25 až 29 let - součet		16	32	48
30 až 34 let	VŠ	2	3	5
	VOŠ		1	1
	SŠM	2	5	7
30 až 34 let - součet		4	9	13
35 až 39 let	VŠ	1	1	2
	VOŠ	1	1	2
	SŠM	1	2	3
	SOU		1	1
35 až 39 let - součet		3	5	8
40 až 44 let	VŠ	2	4	6
	SŠM	1	2	3
40 až 44 let - součet		3	6	9
45 až 49 let	VŠ	1	1	2
	SŠM	1	2	3
	SOU	2	1	3
45 až 49 let - součet		4	4	8
50 až 54 let	VŠ	1	1	2
	VOŠ		1	1
	SŠM		2	2
	SOU	1		1
50 až 54 let - součet		2	4	6
55 až 59 let	VŠ	1		1
	SŠM	1	3	4
55 až 59 let - součet		2	3	5
60 let a více	VŠ		1	1
	SŠM	1	4	5
	SOU	1	2	3
60 let a více - součet		2	7	9
Celkový součet		36	70	106

2. Výsledky prototypické metody

Pro druhou fázi sběru dat byla použita škála Likertova typu zakotvená na jednom pólu „zcela typicky vystihuje intimitu v daném vztahu“ a na opačném pólu „vůbec není typickým příkladem intimity v daném vztahu“.

Získané odpovědi byly zpracovány do průměrných škálových hodnot, a to u každého slova či slovního spojení označujícího intimitu zvlášť. Prototypický přístup užívá ke stanovení typických případů průměr nebo medián z průměrných škálových hodnot daného pojmu. V našem případě bylo užito průměru.

Popis výsledků průměrných hodnot uvádíme v tab. 10. V příloze č. 3 přikládáme popis výsledků průměrných hodnot zvlášť pro muže a ženy. Tyto průměrové hodnoty pro obě pohlaví zvlášť jsou důležité zejména pro to, že nám poslouží k následnému porovnávání výsledků prototypů mezi muži a ženami (viz dále).

Tabulka 10 - Popis výsledků průměrných hodnot

Descriptives								
prum_hod					95% Confidence Interval for Mean			
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	Lower Bound	Upper Bound	Minimum	Maximum
1 intimita v partnerskych vztazich	119	3,536669	,4285530	,0392854	3,458873	3,614465	2,3636	4,5455
2 intimita v rodinnych vztazich	130	3,112063	,4747381	,0416373	3,029683	3,194443	1,8864	4,1364
3 intimita v pratelskych vztazich	106	2,884863	,4732335	,0459645	2,793724	2,976002	1,6136	4,4318
Total	355	3,186556	,5294070	,0280980	3,131296	3,241816	1,6136	4,5455

Podle uvedených hodnot celkových průměrů následně pro každou skupinu určíme položky, jejichž průměrná škálová hodnota je vyšší než hodnota celkového průměru. Tyto položky jsou považovány za typické případy.

Celkové výsledky škálových hodnot pro jednotlivé slovní kategorie intimity u jednotlivých typů vztahů, které jsme zkoumali, uvádíme v sestupném pořadí v příloze č. 4a až 4c, přičemž typické příklady intimity jsou od ostatních odděleny dvojitou čarou. V této příloze také můžeme vyhledat rozdíly ve škálových hodnotách mezi muži a ženami.

Pro přehlednost a ilustraci toho, jak jednotlivé kategorie skórovaly, uvádíme v příloze č. 5a až 5c pro každou skupinu názorný graf, ve kterém přehledně vidíme celkové hodnocení dané kategorie našimi respondenty na škále.

Obě pohlaví nejvyšší škálové hodnoty přiřazovala pojům v případě, kdy se jednalo o hodnocení partnerského vztahu. Na druhém místě je shodně u obou pohlaví zastoupeno hodnocení vztahů rodinných, teprve poté přátelských. To koresponduje s výsledky první fáze šetření, kdy se ve výčtu slov a slovních spojení respondentů objevovaly zejména pojmy spojené s partnerstvím, partnerskou láskou apod. Z toho bychom mohli usuzovat, že lidé mají obecně tendenci intimitu a priori spojovat s partnerskými vztahy. Pro tyto vztahy nacházejí nejvíce typických příkladů, a partnerství tedy pravděpodobně pojem intimity sytí nejvíce.

V následujících kapitolách uijeme poněkud přísnějšího měřítka v určování prototypických příkladů a jako kritérium vezmeme hodnocení dané kategorie na škále číslem 4 a 5. Soustředit se tak budeme pouze na slova, jejichž průměrná škálová hodnota byla 4 a více, a těmito kategoriemi se budeme zabývat konkrétněji. Ty kategorie, které dosahují škálových hodnot 4 a více, uvádíme pro přehlednost v tab. 11. Dále porovnáme také prototypické příklady intimity co do mužských a ženských výsledků.

Tabulka 11. Přehled kategorií dosahujících škálových hodnot 4 a více

Partnerské vztahy				
kategorie	průměr	průměr - muži	průměr - ženy	rozdíl průměrů muži - ženy
důvěra	4,56	4,36	4,65	0,29
city	4,52	4,69	4,45	0,25
láska	4,47	4,36	4,52	0,16
sex	4,47	4,50	4,46	0,04
blízkost	4,45	4,33	4,51	0,17
dotyky	4,45	4,39	4,47	0,08
něha	4,26	4,03	4,36	0,33
věrnost	4,22	4,22	4,22	0,01
důvěrné rozhovory	4,20	4,25	4,18	0,07
nahota	4,17	3,89	4,29	0,4
splynutí	4,10	4,11	4,10	0,01
vzájemnost	4,10	3,97	4,16	0,18
upřímnost	4,09	4,00	4,13	0,13
intimní části těla	4,08	3,94	4,14	0,2
vášeň	4,08	4,17	4,04	0,13
vzrušení	4,07	4,14	4,04	0,1
podpora	4,05	3,89	4,12	0,23
sdílení	4,05	3,92	4,11	0,19
bezpečí	4,03	3,53	4,24	0,71
Rodinné vztahy				
kategorie	průměr	průměr - muži	průměr - ženy	rozdíl průměrů muži - ženy
bezpečí	4,51	4,34	4,62	0,28
důvěra	4,51	4,38	4,60	0,22
city	4,47	4,43	4,49	0,06
blízkost	4,46	4,25	4,61	0,37
podpora	4,45	4,19	4,62	0,43
láska	4,35	4,28	4,39	0,11
upřímnost	4,10	3,98	4,18	0,2
pohoda	4,08	4,04	4,12	0,08
důvěrné rozhovory	4,07	3,85	4,22	0,37
vzájemnost	4,02	3,92	4,09	0,17
Přátelské vztahy				
kategorie	průměr	průměr - muži	průměr - ženy	rozdíl průměrů muži - ženy
důvěrné rozhovory	4,51	4,44	4,54	0,1
důvěra	4,39	4,33	4,41	0,08
podpora	4,32	4,08	4,44	0,36
upřímnost	4,32	4,28	4,34	0,07
pohoda	4,22	4,17	4,24	0,08
otevřenost	4,13	4,08	4,16	0,07
radost	4,12	4,06	4,16	0,1

2. 1. Výsledky prototypické analýzy pro partnerské vztahy

Z výsledků prototypické analýzy (viz tab. 11 a tabulky v příloze č. 4a – 4c a grafy v příloze 5a – 5c) můžeme vyčíst, že mezi položkami, které nejvýše skórovaly ve skupině pro partnerské vztahy, se objevují *důvěra*, *city*, *láska*, *sex*, *blízkost*, *dotyky* atp. V partnerských vztazích je tedy podle našich respondentů typickým příkladem intimity pocit důvěry. Tato námi získaná informace je v souladu s obecně přijímanými definicemi intimity v partnerských vztazích. Jak jsme zmiňovali v teoretické části práce, důvěra je jednou z komponent nezbytných k tomu, aby se intimní vztah mezi dvěma lidmi vůbec objevil. Vysoké hodnocení důvěry tedy koresponduje s názory, které lze najít v literatuře.

Další kategorie rovněž nejsou překvapením, protože kladné pocity vůči partnerovi, prožívaná blízkost a překračování hranic k partnerovi až po sexuální splynutí, to vše jsou jevy, které literatura bohatě popisuje.

Prakticky totožně respondenti hodnotili kategorie *láska* a *sex*. Zde se tedy potvrzuje, co již bylo nastíněno v první fázi sběru dat - totiž že sexualita je v laické mysli s intimitou velmi silně spojena, a v tomto smyslu tedy rovněž nacházíme styčné body s některými autory, kteří tvrdí, že intimita bývá mezi laickou veřejností někdy užíváno jakožto eufemismu pro sexualitu. Shodný výsledek u kategorií *sex* a *láska* a vysoká prototypičnost hodnocení kategorií *věrnost* či *něha* apod. ale dávají tušit, že i kdyby byla intimita zaměňována za sexualitu, bude tato sexualita spíše něčím výlučným. Nebude se tedy zřejmě jednat o intimitu ve smyslu intimního chování, jak jsme rovněž diskutovali v teoretické části.

Překvapivě nízkých hodnot se dostalo kategoriím *sebeodhalení* a *soukromí*. Sebeodhalení se přitom opakovaně objevuje jako jeden ze základních pilířů většiny vlivných definic intimity. Kategorie *soukromí* se v první fázi sběru dat umísťovala na přední pozici a byla respondenty v první fázi zkoumání hojně zmiňována. V hodnocení intimity v rámci partnerských vztahů se v druhé fázi šetření tato kategorie propadla až pod dělicí čáru, označující prototypy. Možné důvody tohoto poklesu, stejně jako možné důvody toho, proč respondenti nezmiňovali kategorii *sebeodhalení*, probereme důkladněji v rámci diskuze.

Zde se spokojme pouze s konstatováním, že uvedené dvě kategorie se, v rozporu s očekáváním v rámci hodnocení prototypických příkladů intimity námi oslovených respondentů, umístily na nižších pozicích a nepatří tak k jasným prototypům, jak mohlo být očekáváno.

2. 1. 1 Výsledky prototypické analýzy pro partnerské vztahy – porovnání mužů a žen

Pro lepší uchopení námi získaných typických příkladů intimity v partnerských vztazích uvádíme seznam jejich prototypů v tab. 11, a to pro muže a ženy zvlášť. Můžeme tedy porovnat, co muži a ženy hodnotili jako typické pro intimitu v partnerských vztazích – v čem se lišili, kde se shodovali apod. K dalšímu srovnávání může rovněž posloužit tabulka škálových hodnot, kterou uvádíme v příloze č. 4a.

Tabulka 12 - Průměrné škálové hodnoty typických příkladů intimity v partnerském vztahu – muži vs. ženy

kategorie	průměry - muži	kategorie	průměry- ženy
city	4,69	důvěra	4,65
sex	4,50	city	4,45
dotyky	4,39	láska	4,52
důvěra	4,36	sex	4,46
láska	4,36	blízkost	4,51
blízkost	4,33	dotyky	4,47
důvěrné rozhovory	4,25	něha	4,36
věrnost	4,22	věrnost	4,22
vášeň	4,17	důvěrné rozhovory	4,18
vzrušení	4,14	nahota	4,29
splynutí	4,11	splynutí	4,10
otevřenost	4,08	vzájemnost	4,16
něha	4,03	upřímnost	4,13
upřímnost	4,00	intimní části těla	4,14
vzájemnost	3,97	vášeň	4,04
intimní části těla	3,94	vzrušení	4,04
souznění	3,94	podpora	4,12
sdílení	3,92	sdílení	4,11
touha	3,92	bezpečí	4,24
nahota	3,89	nádherné chvíle	4,02
podpora	3,89	otevřenost	3,94
nádherné chvíle	3,89	souznění	4,00
sebeodhalení	3,81	touha	3,89
radost	3,69	naplnění	3,89
naplnění	3,64	sebeodhalení	3,77
bezpečí	3,53	radost	3,69
tělo	3,53	pohoda	3,76
		tělo	3,66

Srovnání výsledků prototypické analýzy v partnerských vztazích u mužů a žen vykazuje relativní vyrovnanost. Výraznější rozdíl spatřujeme zejména v kategorii *bezpečí*, která se u mužů umístila výrazněji níže než u žen. Dále se muži a ženy z našeho souboru výrazněji lišili v kategoriích: *nahota*, *pohoda*, *něha*, *důvěra* a *naplnění*. Ve všech těchto kategoriích ženy skórovaly výše než muži. Opačně tomu je u kategorie *city*, kterou muži hodnotili na škále výše, i když tento rozdíl není nikterak dramatický, protože jak vidíme, muži i ženy umisťují kategorii *city* na přední místa žebříčku. To se může jevit jako velmi zajímavá informace, protože muži někdy bývají označováni jako méně citliví. Doklady o tomto jsme

uvedli v teoretické části a hlouběji se touto tematikou budeme zabývat ještě dále v rámci statistického zpracování.

Kategorie *sex* byla muži hodnocena o něco výše než ženami, i když je zde rozdíl pouze nepatrný. Přesto ale potvrzuje většinové poznatky literatury, že muži intimitu se sexualitou spojují více než ženy. Výsledky v druhé fázi šetření se tedy shodují s tím, co lze najít v literatuře, a liší se od výsledků první fáze sběru dat, kde ženy *sex* zmiňovaly častěji. Nutno ovšem dodat, že námi získaný výsledný rozdíl mezi pohlavími v kategorii *sex* není tak dramatický, jak jej literatura často popisuje, a zda je nebo není tento výsledek významný, se dozvíme po statistickém zpracování dat.

2. 2 Výsledky prototypické analýzy pro rodinné vztahy

Položkami, které skórovaly nejvýše v prototypické analýze rodinných vztahů, jsou: *bezpečí, důvěra, city, blízkost, podpora, láska* atd. Tyto jmenované, ale i další námi zjištěné typické příklady intimity v rodině, jsou v souladu nejenom s citovanými definicemi intimity v rámci rodiny, ale také v souladu s představou toho, co by v ideálním případě rodina měla svým členům nabízet. Vedoucí kategorie – *bezpečí* - je toho jasným příkladem, který není třeba dále komentovat, a stejně tak i další vysoko umístěné kategorie, které jsme v rámci našeho šetření od respondentů získali, korespondují s obecně přijímanou představou odborné veřejnosti o tom, co je to intimita v rámci rodiny.

Celkově bychom mohli shrnout, že prototypem intimity v rodinných vztazích tak, jak jej vidí námi oslovení respondenti, jsou kladné a vřelé emoce a prožitky, spojené s pocity spolehnutí se a přijetí.

2. 2. 1 Výsledky prototypické analýzy pro rodinné vztahy – porovnání mužů a žen

Porovnáme-li výsledky hodnocení na škále (viz tab. 12) pro rodinné vztahy u mužů a žen zvlášť, výraznější rozdíly můžeme spatřit u kategorií: *podpora, naplnění, blízkost, důvěrné rozhovory a bezpečí*.

S jistou dávkou spekulativnosti bychom mohli zmíněné kategorie, ve kterých se muži od žen lišili, označit jako ty kategorie, které se na první pohled zdají „více ženské“. Vyšší hodnocení kategorie *důvěrné rozhovory* u žen, nalézám i v literatuře. Často se totiž uvádí, že jsou to právě ženy, kdo více komunikují a nedělá jim problémy hovořit o choulostivých věcech. V tomto smyslu by naše šetření tuto domněnku potvrdilo.

Na tomto místě se tedy rozdělení dvou na první pohled velmi podobných kategorií *důvěra* a *důvěrné rozhovory* ukázalo být jako účelné, protože rozdíl mezi muži a ženami v druhé zmiňované kategorii se ukázal být značný (v další části práce bude tento rozdíl

potvrzen i statisticky). Zdá se, že ačkoliv muži prožívají vztah jako důvěrný, nutně to neznamená, že se v rámci těchto vztahů budou druhým se vším, co je pro ně nejnítěnější, svěřovat apod.

Dále taktéž kategorie *podpora* má spíše femininní nádech, protože v souladu se zavedenými stereotypy jsou to právě ženy, kdo od druhých vyžadují více péče, podpory a bezpečí. Muž je spíše ten, kdo by tyto věci měl zajistit.

Jak jsme ale zmiňovali v teoretické části, podobné generalizace a stereotypy, které se okolo mužské a ženské role mnohdy vytvářejí, stojí na velmi vratkých základech. Zmíňme je tedy spíše jako námět k zamyšlení, než abychom se snažili vyvodit jasné závěry. Další zvážení této problematiky přinášíme v kvantitativním zpracování dat a v diskuzi.

Tabulka 13 - Průměrné škálové hodnoty typických příkladů intimity v rodinných vztazích – muži vs. ženy

kategorie	průměr - muži	kategorie	průměr - ženy
city	4,43	bezpečí	4,62
důvěra	4,38	podpora	4,62
bezpečí	4,34	blízkost	4,61
láska	4,28	důvěra	4,60
blízkost	4,25	city	4,49
podpora	4,19	láska	4,39
pohoda	4,04	důvěrné rozhovory	4,22
upřímnost	3,98	upřímnost	4,18
vzájemnost	3,92	pohoda	4,12
otevřenost	3,89	vzájemnost	4,09
důvěrné rozhovory	3,85	radost	3,96
věrnost	3,83	otevřenost	3,95
radost	3,81	sdílení	3,91
nádherné chvíle	3,74	nádherné chvíle	3,87
sdílení	3,70	souznění	3,82
souznění	3,64	něha	3,60
něha	3,57	soukromí	3,58
soukromí	3,53	dotyky	3,49
dotyky	3,36	naplnění	3,31
osobní hygiena	3,30	sebeodhalení	3,26
čistota	3,26	věrnost	3,23
sebeodhalení	3,11	čistota	3,14

2. 3 Výsledky prototypické analýzy pro přátelské vztahy

V prototypické analýze přátelských vztahů u námi oslovených respondentů nejvíce skórovaly následující položky: *důvěrné rozhovory*, *důvěra*, *podpora*, *upřímnost*, *pohoda* atd. Všechny tyto, ale i další vysoce hodnocené kategorie výrazně korespondují nejen s tím, co je na toto téma uváděno v odborné literatuře, ale také s tím, co pravděpodobně každý z nás zažívá ve vztahu s opravdovým přítelem.

Prototypem intimity mezi dvěma přáteli jsou podle našich výsledků hlavně důvěra a s důvěrou sdělované informace, spolu s upřímností a otevřeností v radostné a pohodové atmosféře.

2. 3. 1 Výsledky prototypické analýzy pro přátelské vztahy – porovnání mužů a žen

V tab. 13 můžeme porovnat, jak si jednotlivé kategorie vedly v rámci hodnocení typických znaků intimity v přátelských vztazích pro muže a ženy zvlášť. Vidíme, že pro obě pohlaví je nejtypičtějším zástupcem intimity v přátelském vztahu kategorie *důvěrné rozhovory* a *důvěra*. Ve spojení s tímto ale narážíme na určitý rozpor v získaných poznatcích. Obě pohlaví sice shodně zmiňují jako typické znaky intimity v přátelských vztazích *důvěru* a *důvěrné rozhovory*, ale kategorie jako na příklad *sdílení* nebo *můj vnitřní svět* hodnotí obě pohlaví odlišně (ženy tyto kategorie hodnotí výše, což se potvrdilo i statisticky, viz statistické zpracování dat).

Tento rozpor bychom mohli interpretovat na příklad tak, že muži komunikují méně o těch skutečně nejvnitřnějších pocitech či nejosobnějších záležitostech. Čeho konkrétně se tato nesdělovaná témata týkají, by jistě bylo zajímavou otázkou pro další šetření.

V tomto bodě se tedy shodujeme s některými autory, kteří tvrdí, že muži nerealizují intimitu s přítelem stejného pohlaví skrze sdílení vnitřních prožitků tolik, jako je tomu u žen. Pro tato tvrzení by ale jistě bylo třeba dalšího podrobnějšího zkoumání, protože v mnohých ohledech se mužské i ženské pohledy na intimitu spíše shodují, než rozcházejí. Další bližší zaměření na tyto výsledky nám poskytne statistické zpracování dat.

Tabulka 14 - Průměrné škálové hodnoty typických příkladů intimity v přátelských vztazích – muži vs. ženy

kategorie	průměr - muži	kategorie	průměr - ženy
důvěrné rozhovory	4,44	důvěrné rozhovory	4,54
důvěra	4,33	důvěra	4,41
upřímnost	4,28	podpora	4,44
pohoda	4,17	upřímnost	4,34
podpora	4,08	pohoda	4,24
otevřenost	4,08	otevřenost	4,16
radost	4,06	radost	4,16
blízkost	3,75	sdílení	4,07
sdílení	3,61	blízkost	3,90
sebeodhalení	3,58	vzájemnost	3,86
věrnost	3,58	sebeodhalení	3,79
vzájemnost	3,56	souznění	3,79
bezpečí	3,53	city	3,71
souznění	3,50	bezpečí	3,61
city	3,42	nádherné chvíle	3,63
nádherné chvíle	3,36	věrnost	3,31
soukromí	2,97	soukromí	3,21
naplnění	2,89	můj vnitřní svět	3,20
		tajemství	3,04
		naplnění	2,94

V předchozích kapitolách jsme se snažili jednotlivé skupiny posuzovat odděleně, a dát tak důraz na rozbor výsledků pro všechny tři skupiny námi zkoumaných těsných vztahů zvlášť. V následující kapitole se budeme snažit mezi jednotlivými skupinami najít možné shody, či naopak výrazné rozdíly, abychom mohli získané informace posuzovat jako celek, a mohli si tak udělat lepší představu o tom, co vše námi oslovení respondenti zahrnuli do pojmu intimita.

2. 4 Celkové výsledky prototypické metody

Námi získané výsledky se v mnoha ohledech shodují s výsledky, které lze na toto téma nalézt v literatuře. Nejvyšší škálové hodnoty byly přiřazovány pojům v případě, že se tyto pojmy hodnotily v rámci partnerských vztahů. Lidé tedy zřejmě mají pojem intimita nejvíce spojen s partnerstvím. K tomuto tvrzení nás mimo jiné přivádí také konzistentnost získaných výsledků - co do počtu prototypů se jednotlivé skupiny vztahů umísťovaly v souhlasném pořadí, a to nejen pro námi oslovený celkový vzorek respondentů jako takový, ale bylo tomu tak rovněž pro muže a ženy zvlášť. Nejvíce byly tedy jednotlivé pojmy syceny v případě, kdy byly respondenty posuzovány v rámci partnerských vztahů. Dále následovaly vztahy rodinné, až nakonec vždy vztahy přátelské.

Porovnáme-li mezi sebou výsledky prototypické analýzy pro každou skupinu vztahů zvlášť, můžeme vyzorovat několik kategorií, které se ve všech třech případech umísťovaly na předních místech v seznamu typických příkladů intimity. Jedná se o následující tři kategorie: *důvěra*, *důvěrné rozhovory* a *blízkost*, které bychom tak mohli označit za jakési stálice v našem zkoumání. Zejména potom kategorie *důvěra* se umísťovala pokaždé v první trojici, proto si na základě výsledků získaných v této práci dovoluujeme označit *důvěru* jako jednu z nejdůležitějších komponent intimity v těsných vztazích. V tomto se shodujeme s literaturou pouze z části, protože definice intimity tak, jak je můžeme v literatuře dohledat, se soustředí spíše na emoční složku intimity, na sebeodhalování a sdílení. Na druhou stranu jsme výše zmiňovali, že podle mnoha autorů je jednou z podmínek pro samotný vznik intimity právě *důvěra* mezi oběma lidmi. Pouze v takovém vztahu, který se vyznačuje vzájemnou důvěrou, se můžeme před druhým odhalit a vyjevit tak nejnaternější myšlenky, pocity apod. V tomto ohledu námi získaný výsledek potvrzuje nesmírnou důležitost důvěry v intimních vztazích jako takových.

Opakovaně vysoké hodnocení kategorie *blízkost* se s výsledky uváděnými v literatuře shoduje a námi uvedený výstup je tak s těmito údaji v souladu.

Jestliže jsme v předešlých odstavcích zmiňovali „stálice“, které se podle našich respondentů bez ohledu na zkoumanou skupinu umísťovaly na nejvyšších příčkách, musíme zmínit i ty kategorie, jejichž umístění se v rámci námi zkoumaných třech skupin těsných vztahů nejvíce měnilo. Mezi ně řadíme zejména následující kategorie: *sex, vzrušení, vášeň a nahotu*. Tyto kategorie se umísťovaly na vysokých pozicích v rámci partnerských vztahů, ale ve zbývajících dvou se mezi typické zástupce nedostaly, ba naopak obsadily vůbec ty nejnižší pozice. Tento výsledek zdá se být na první pohled správným, protože zmiňované složky se pojí spíše s jakýmsi obecným stupněm psychického arousalu, který je jistě spojen s partnerstvím, ale nebude typickou komponentou vztahu s přáteli, rodiči apod.

V souvislosti s tímto bychom rádi poukázali na zajímavý trend - na změny, které lze zaznamenat, procházíme-li si výsledky prototypické analýzy od partnerských vztahů, přes rodinné k přátelským. V tomto pořadí lze vyzorovat klesající tendenci těch složek, které mohou být spojovány s již zmiňovaným arousalem, orientací na tělesno, ale také orientací na citové prožitky. Klíčovými charakteristikami, které vystihují intimitu v partnerských vztazích, bychom mohli jmenovat „citovost a tělesnost“, protože typickými byly označeny kategorie jako na příklad *láska, sex, city, dotyky, něha, nahota, intimní části těla* apod. V rámci rodinných vztahů by nám jako klíčová charakteristika mohlo posloužit slovo „zázemí“, protože jako typické jsme zde zaznamenali kategorie jako *bezpečí, podpora, pohoda, upřímnost, vzájemnost* apod. Pro přátelské vztahy jsme jako charakteristické slovo vybrali slovo „sdílení“, protože v rámci přátelských vztahů jsme za nejtypičtější zaznamenávali slova jako *radost, pohoda, otevřenost, podpora* apod.

Jak tedy vidíme, od partnerských vztahů ke vztahům přátelským mají citové a tělesné složky tendenci pomalu klesat a do popředí se dostávají spíše složky spojené s podporou apod.

Co se týče podobnosti jednotlivých skupin, typické znaky intimity pro partnerské vztahy tak, jak ukazují výsledky získané v této práci, vykazují určité odlišnosti od zbylých dvou skupin těsných vztahů, které jsme zkoumali a které jsou si co do výsledků spíše podobné. Ve spojitosti s tímto by jistě nebylo od věci se do budoucna ještě více zaměřit právě na možné rozdíly v intimitě v partnerském vztahu a vztazích s rodinou a přáteli a zjistit, zda je postavení intimity v partnerských vztazích skutečně tak svébytné a nezaměnitelné, jak se zdá. V praxi by mohlo být zajímavé pozorovat, jak a v čem se intimita v partnerském vztahu mění během času, kdy se jak známo, posouvá od vášnivé lásky spíše k lásce přátelské, jak to popisoval na příklad Sternberg (1986), viz teoretická část. Zřejmě budou tyto posuny pozorovatelné nejen v komponentě lásky, ale rovněž v komponentě intimity. Prototypy

spojované s intimitou v partnerských vztazích se tak mohou pohybovat směrem k prototypům, které jsme sledovali v ostatních dvou skupinách. Tuto domněnku by zajisté bylo třeba potvrdit v dalším zkoumání, které by zahrnovalo dvojice, které jsou na počátku vztahu, ale také dvojice, které mají za sebou dlouhodobý vztah.

V literatuře se, jak jsme popisovali v teoretické části, často můžeme setkat s názory, že co se týče intimity, existují značné rozdíly mezi muži a ženami. Na tyto rozdíly lze podle některých těchto teorií usuzovat z rozdílů v citovosti, prožívání emocí vůbec apod.

Názory, že muži spojují intimitu s city a potažmo s láskou méně než ženy - se v našem zkoumání, jak můžeme vidět na první pohled, nikterak výrazně nepotvrdily, ba naopak podobnosti mezi intimitou pojímanou očima mužů a intimitou pojímanou očima žen, byly nápadnější než její rozdíly.

Výsledky hodnocení kategorií jakými jsou na příklad *city*, *láska* či *blízkost* jsou u mužů i žen vyrovnané. V rámci rodinných vztahů dokonce kladou muži *city* na první místo. Na základě výsledků získaných v tomto šetření se tedy přikláníme k názoru, že není třeba za každou cenu hledat rozdíly mezi muži a ženami, co se týče prožívání citů, prožívání intimity apod. Ačkoliv se jisté rozdíly mezi jednotlivými pohlavími mohou objevovat (na příklad ve způsobu vyjadřování prožívaných citů apod.), máme za to, že generalizace rozdělující muže a ženy na dva tábory, ve kterých je intimita spojována s city, láskou, sexem apod. odlišně, není na místě. Námi získané výsledky nepodporují ty názory, že ženy jsou citlivější než muži, ale naopak se přiklání k teoriím, které dramatické rozdíly mezi muži a ženami v těchto ohledech spíše odmítají.

Tyto rozdíly podle námi získaných dat nelze spatřovat ani pro kategorii *sex*. V literatuře se často objevovaly takové výsledky studií, které zdůrazňovaly vysokou míru propojení intimity a sexuality u mužů, zatímco u žen byly sexualita a intimita v mnoha případech jasně odděleny.

Výsledky zkoumání, které bylo provedeno v rámci této práce, poukazují na to, že rozdíly v tomto ohledu jsou mezi muži a ženami velmi nepatrné (nepatrně vyšší u mužů), a spíše tak domněnku, že ženy mají oproti mužům sexualitu a intimitu striktně odděleny, nepodporují.

Naopak můžeme shrnout, že laická veřejnost na rozdíl od té vědecké, má intimitu a sexualitu (v partnerských vztazích) pevně propojeny. Sexualita se tak dostává na přední místa typických příkladů toho, co lidé považují za intimitu v partnerském vztahu, a prozkoumáme-li blíže celkové výsledky prototypické analýzy u partnerských vztahů, můžeme dále vidět, že

kategorie *sex* byla hodnocena prakticky totožně s kategorií *láska* (obojí škálová hodnota 4,47). To vše hovoří pro to, že intimita a sexualita jsou v mysli laiků vzájemně propojeny a kategorie sexuality by tak alespoň pro partnerské vztahy neměla být z definice intimity vyškrtuta.

Další zajímavé výsledky shledáváme u kategorie *věrnost*. Hodnoty této kategorie jsou pro skupinu partnerských vztahů u mužů a žen sice totožné, rozdíly se ovšem objevují, srovnáme-li hodnocení této kategorie u dalších dvou skupin – rodinné a přátelské vztahy, kde muži stavěli kategorii *věrnost* na vyšší pozice, než tomu bylo u žen. Podobnou tendenci zaznamenáváme v kategorii *otevřenost*, kterou muži rovněž označovali častěji za typický příklad intimity. Máme za to, že obecně vyšší hodnocení kategorie *věrnost* u mužů, by mohlo být zajímavým tématem k dalšímu zkoumání. Tento zajímavý rozdíl by jistě bylo třeba znovu potvrdit (či vyvrátit) v opakované studii podobného typu a potvrdí-li se závěry, ke kterým jsme došli v rámci tohoto výzkumu, další zkoumání by mohlo přinést zajímavé výsledky – takové, které by možná další nepatrnou měrou přispěly k potvrzení názoru, že muži se v rámci těsných vztahů od žen příliš neliší v citové zainteresovanosti apod.

3. Statistické zpracování dat

V rámci statistického zpracování dat jsme se rozhodli využít dvouvýběrový t-test pro dva nezávislé výběry, abychom lépe postihli, které rozdíly v hodnocení kategorií mezi muži a ženami vykazují signifikantní rozdíly. Výsledky statistické analýzy uvádíme v následujících kapitolách.

Námi provedený t – test po všech nutných statistických úpravách (F test pro zjištění shodnosti rozptylů sledovaných souborů apod.) odhalil statisticky významné rozdíly v hodnocení následujících kategorií (uvedeme pro jednotlivé typy vztahů zvlášť).

V rámci možného zpřesnění výsledků jsme v rigorózní práci (oproti práci diplomové) podrobily data i neparametrickému testování, jehož výsledky zde také prezentujeme s tím rozdílem, že Wilcoxonův test jsme použili pouze pro prototypy a netestovali jsme tedy ty kategorie, které se pro daný vztah mezi prototypy neobjevily.

3. 1. Výsledky t - testu a Wilcoxonova testu pro partnerské vztahy

V rámci partnerských vztahů jsme mezi muži a ženami odhalili statisticky významný rozdíl v průměrech u dvou prototypů (viz tab. 14).

Tabulka 15 - Výsledky t- testu - partnerské vztahy

		Independent Samples Test								
		Levene's Test for		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Differen	Std. Error	95% Confidence	
								Lower	Upper	
bezpečí	Equal variances assumed	8,546	,004	-3,527	117	,001	-,713	,202	-1,114	-,313
	Equal variances not assumed			-3,092	51,003	,003	-,713	,231	-1,176	-,250
nahota	Equal variances assumed	,393	,532	-2,082	117	,040	-,400	,192	-,781	-,019
	Equal variances not assumed			-2,099	67,879	,040	-,400	,191	-,781	-,020

Ženy tedy statisticky významně častěji než muži vidí jako prototypický příklad intimity v partnerském vztahu *bezpečí* a *nahotu*.

Statisticky jsme tak potvrdili rozdíly v těchto prototypech, které byly patrné již při kvalitativním zkoumání rozdílů mezi muži a ženami, a zároveň tak můžeme vidět, že v rámci partnerských vztahů se v námi sebraných datech neukázaly signifikantní rozdíly v hodnocení takových kategorií jako na příklad *sex* či *city*, i když právě tyto kategorie bývají v literatuře zmiňovány jako ty, ve kterých je mezi muži a ženami největší rozdíl.

Z výsledků, které jsme díky t-testu obdrželi je patrné, že hodnotíme-li pojmání prototypických znaků intimity v rámci partnerských vztahů, nespatřujeme nikterak zásadní rozdíly v tom, jak tuto intimitu popisují muži a ženy. Naopak jsme získali rozdíly pouze ve dvou prototypech, které na hladině $\alpha = 0,95$, prokázaly statistickou významnost, a tyto prototypy nepatřily k těm, které bychom na základě literatury očekávali.

Zatímco v diplomové práci jsme se spokojili s výsledky t-testu, v rámci rigorózní práce jsme se rozhodli podrobit data i neparametrickému testování. Využili jsme Wilcoxonův test pro dva nezávislé výběry. V následující tabulce můžeme vyčíst, že i neparametrický test odhalil statisticky významný rozdíl u zmiňovaných prototypů *bezpečí* a *nahota* v rámci partnerských vztahů.

Tabulka 16- Výsledky Wilcoxonova testu – partnerské vztahy

Test Statistics	bezpečí	nahota
Mann-Whitney U	1000,000	1096,000
Wilcoxon W	1666,000	1762,000
Z	-3,028	-2,480
Asymp. Sig. (2-tailed)	,002	,013

3.2 Výsledky t – testu a Wilcoxonova testu pro rodinné vztahy

U vztahů v rámci rodiny se jako statisticky významné ukázaly být rozdíly mezi muži a ženami v těchto kategoriích (viz tab. 17).

Tabulka 17 - Výsledky t- testu - rodinné vztahy

		Independent Samples Test								
		Levene's Test for		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Differenc	Std. Error Differenc	95% Confidence	
								Lower	Upper	
blizkost	Equal variances assumed	11,031	,001	-2,688	128	,008	-,365	,136	-,634	-,096
	Equal variances not assumed			-2,515	85,217	,014	-,365	,145	-,654	-,076
nahota	Equal variances assumed	,013	,908	2,123	128	,036	,470	,221	,032	,908
	Equal variances not assumed			2,104	108,297	,038	,470	,223	,027	,913
podpora	Equal variances assumed	24,571	,000	-2,781	128	,006	-,435	,156	-,744	-,125
	Equal variances not assumed			-2,532	75,772	,013	-,435	,172	-,777	-,093
duverne_rozhovory	Equal variances assumed	,000	,987	-2,226	128	,028	-,372	,167	-,702	-,041
	Equal variances not assumed			-2,172	101,998	,032	-,372	,171	-,711	-,032

Kategorie *nahota* sice v rámci rodinných vztahů vychází jako signifikantní, ale vzhledem k tomu, že tato kategorie u rodinných vztahů není mezi prototypy, nebudeme se její interpretací více zabývat.

Zbýlé tři kategorie patří mezi prototypy. Nejvyšší míry signifikance dosahuje kategorie *podpora*, v těsném sledu za ní kategorie *blizkost* a dále kategorie *důvěrné rozhovory*. Všechny tyto kategorie jsme zmiňovali již v kvalitativním rozboru dat a statistické výsledky tyto rozdíly pouze potvrdily.

V některém z dalších šetření by jistě bylo na místě získané poznatky ještě jednou ověřit, nicméně jak jsme již zmiňovali, rozdíly v těchto kategoriích poukazují na možné rozdíly v jakémsi připoutání se k rodině a hledání *podpory* právě v rodinném kruhu, nikoliv však v prožívaných *citech*, *lásce* či *něhy*. Muži a ženy se podle námi sebraných dat tedy neliší v míře prožívaných (projevovaných) citů k rodině, ale ženy mají pravděpodobně vyšší tendenci sdělovat v rámci rodinného prostoru své emoce a prožitky.

Rozdíl v hodnocení mezi muži a ženami zmiňovaných tří prototypů se ukázal jako statisticky významný rovněž za použití Wilcoxonova testu pro dva nezávislé výběry, viz tabulka č. 18.

Tabulka 18 - Výsledky Wilcoxonova testu - rodinné vztahy

Test Statistics	blizkost	podpora	duverne_rozhovory
Mann-Whitney U	1616,000	1688,500	1610,500
Wilcoxon W	3047,000	3119,500	3041,500
Z	-2,317	-1,977	-2,166
Asymp. Sig. (2-tailed)	,021	,048	,030

3.3 Výsledky t - testu a Wilcoxonova testu pro přátelské vztahy

T-test prokázal statistickou míru významnosti mezi muži a ženami v rámci přátelských vztahů v následujících kategoriích (viz tab. 19).

Tabulka 19 - Výsledky t-testu - přátelské vztahy

		Independent Samples Test								
		Levene's Test for		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Differen	Std. Error	95% Confidence	
								Lower	Upper	
denicek	Equal variances assumed	13,740	,000	-2,846	104	,005	-,656	,230	-1,112	-,199
	Equal variances not assumed			-3,352	102,586	,001	-,656	,196	-1,043	-,268
laska	Equal variances assumed	1,039	,310	-2,079	104	,040	-,527	,253	-1,030	-,024
	Equal variances not assumed			-2,047	67,850	,045	-,527	,257	-1,041	-,013
muj_vnitni_svet	Equal variances assumed	,000	,995	-2,379	104	,019	-,561	,236	-1,029	-,093
	Equal variances not assumed			-2,431	75,037	,017	-,561	,231	-1,021	-,101
sdileni	Equal variances assumed	,010	,920	-2,835	104	,006	-,460	,162	-,782	-,138
	Equal variances not assumed			-2,948	78,771	,004	-,460	,156	-,771	-,149

Máme za to, že kategorie, ve kterých vyšly statisticky významné rozdíly se, jak je na první pohled patrné, váží zejména k jakési celkové otevřenosti ve vztahu. Tyto rozdíly by podporovaly poznatky, které uvádějí některé zdroje v literatuře (viz teoretická část), totiž, že ženy jsou v přátelských vztazích otevřenější, nedělá jim problém sdílet hodně ze svého soukromí, z jejich *vnitřního světa*. Jejich přátelské vztahy jsou možná častěji než u mužů naplněny dlouhými důvěrnými rozhovory, které se týkají i těch nejintimnějších témat.

Domníváme se, že tyto rozdíly nehovoří pro nikterak zásadní rozdíly v pojmání přátelství mezi muži a ženami (již zmiňované teorie, podle kterých jsou mužská přátelství méně intimní), ale poukazují spíše na kvalitativní odlišnosti v naplňování těchto vztahů, a to zejména pro to, že zde neshledáváme signifikantní rozdíly v takových kategoriích, jakými jsou na příklad *blížkost*, *důvěra*, *splynutí* apod. Námi získané výsledky by mohly poukazovat na tendenci mužů nedávat v přátelských vztazích city tolik najevo, ale domníváme se, že

prožívaná a projevovaná blízkost v přátelském vztahu není od ženských intimních přátelství nijak významně odlišná.

Je rovněž důležité upozornit na to, že kategorie *deníček* a *láska* nejsou, co se týče přátelských vztahů, prototypy, proto jsou interpretace těchto rozdílů spíše doplňkového charakteru a zásadní význam pro nás mají zbylé dvě kategorie – *můj vnitřní svět* a *sdílení*. Důvod možných rozdílů v hodnocení těchto dvou kategorií jsme již okomentovali.

Wilcoxonův test rovněž odhalil statisticky významný rozdíl v hodnocení prototypů *můj vnitřní svět* a *sdílení* mezi muži a ženami, jak dokládá tabulka č. 20.

Tabulka 20 - Výsledky Wilcoxonova testu - přátelské vztahy

Test Statistics	muj_vnitri_svet	sdileni
Mann-Whitney U	934,000	853,500
Wilcoxon W	1600,000	1519,500
Z	-2,241	-2,912
Asymp. Sig. (2-tailed)	,025	,004

4. Diskuse I

Výsledky prezentované v této práci se velkou měrou shodují s výsledky výzkumů, které byly na toto téma již uskutečněny a publikovány v literatuře. V této práci se tak neobjevují výrazné odchylky od již zjištěných a mnohými studii doloženými informacemi, i když v několika případech prototypická analýza poukázala na zajímavé výsledky, které by si jistě zasloužili hlubší prozkoumání v budoucnu a které by mohly nějaké nové výsledky do této problematiky přinést.

V několika aspektech se data, která byla v rámci této práce nasbírána, přiklánějí na jeden či druhý pól protichůdných názorů, které jsou rovněž prezentovány v literatuře. V této části práce kriticky zhodnotíme získané výsledky a zaměříme se na možné slabiny či silné stránky námi zvoleného postupu zkoumání a výsledků zkoumání obecně.

4.1 Zhodnocení použité metody

Námi zvolená metoda zkoumání přináší nový pohled na kategorizaci významů daného pojmu, a jak jsme zmiňovali výše, představuje protiklad ke klasickému definování pojmů, který je v mnoha ohledech nevyhovující.

Jednou z hlavních výhod tohoto přístupu je, že prototypická metoda poskytuje

možnost, jak nahlédnout do skrytých významů daného pojmu tak, jak na něj nazírají laici, a tím umožňuje výzkumníkům podchytit větší množství informací, které by jinak mohly zůstat skryty.

Základní představu o tom, co vše může sytit zkoumaný pojem, jsme získali v první fázi šetření, kdy byli respondenti vyzváni k tomu, aby napsali vše, co je napadne, slyší-li slovo *intimita*. Po té bylo třeba všechny údaje zpracovat do kategorií, což s sebou samozřejmě přináší i jisté riziko zkreslení. I když byla tato kategorizace prováděna ve dvojici s nezávislou osobou a poté detailně konzultována s vedoucím této práce, jistou míru nepřesnosti nelze vyloučit. Rozdělení do kategorií vždy bude mít do určité míry rysy subjektivity a bude závislé na úsudku toho, kdo kategorizaci tvoří. Některé pojmy, které byly zvoleny jako typické (kategoriální), nemusí přesně odrážet ten nejvhodnější příklad, což se může ukázat teprve v dalších krocích šetření, tedy v druhé fázi výzkumu, kdy zjistíme, že některé z výrazů by bývalo bylo lepší zvolit jinak.

V našem případě se tak stalo na příklad u námi zvolené nadřazené kategorie *vjemy*, která, jak se nyní domníváme, byla možná zvolena ne příliš šťastně, protože její podkategorie *vůně* by pravděpodobně byla lepším příkladem a mohla by posléze lépe zapadat do představy *intimity*.

V souvislosti s problémy, které přináší kategorizace, vyvstává i jedna z nejslabších stránek celého šetření. Tou se ukázala být podoba finálních záznamových archů, ve kterých respondenti posuzovali námi vybrané kategorie vzniknuvší právě z předešlé kategorizace.

Tato námi zvolená slova a slovní spojení byla v záznamovém archu nutně vytržena z kontextu, přičemž slova bez kontextu, třebaže zasazená do rámce jedné ze skupin námi zkoumaného vztahu, mohou být chápána velmi různě, a co je horší, mohou potom být hodnocena na zcela opačných pólech kontinua.

Tento nežádoucí jev si můžeme prakticky ukázat na příkladu kategorie *ostrážitost*. Tato kategorie vznikla v první fázi šetření na příklad z následujících výpovědí: *něco, co si střežím* apod. Námi zvolená redukce těchto informací zasazená do konečné podoby kategorie *ostrážitost*, se vytržena z kontextu ukázala jako nevyhovující. U slova mimo kontext mohlo dojít k posunu významu či k jejich víceznačnosti. Od významu „*něco, co si střežím*“ na příklad k významu „*něco, před čím jsem ostrážitý*“ apod. Podobný posun nelze vyloučit ani u dalších kategorií. Na druhou stranu lze namítnout, že uvedený problém ve své podstatě není v rozporu s teorií prototypů, která říká, jak jsme zmiňovali výše, že typické příklady jsou identifikovány rychle a spolehlivě, zatímco méně typické pomaleji a jen s určitou pravděpodobností (Rosch, 1965; Slaměník, Hurychová, 2006). Předpokládáme tak, že ty

příklady, které jsou skutečně typické, budou zjevné na první pohled, a jejich zasazení do situace nebude mít tak výrazný vliv, jak by se mohlo zdát. Méně typické příklady se potom budou přirozeně pohybovat na nižších pozicích v rámci hodnocení prototypičnosti, a to z toho důvodu, že jednoduše nenesou znaky typického příkladu daného pojmu, v našem případě intimity.

Toto vysvětlení se ovšem neslučuje s již zmiňovanou kategorií *soukromí*, která se v rámci první fáze šetření umísťovala na prvních místech a patřila k nejzmiňovanějším pojmům vůbec. V rámci druhé fáze výzkumu ovšem svoji pozici viditelně ztratila. Domníváme se, že v tomto případě mohl efekt kontextu zafungovat naplno a ovlivnit tak výsledky. Na riziko spojené s redukcí informací na (jednoslovné) kategorie je tedy v podobně sestrojených konceptech výzkumu nutno pamatovat.

Většinu těchto nepříjemností spojených s kategorizací lze obejít velmi elegantním způsobem, který navrhnul na příklad Fehr (2004b). V několika svých prototypických studiích zjišťoval typické příklady intimity na základě nikoliv slov a slovních spojení, ale pomocí celých vět. Respondenti posuzovali prototypičnost daného jevu na základě posouzení situace, která tento jev popisovala. Tyto popisy pak přesněji než jednotlivé kategorie odrážely, kam výzkumník směřuje a co potřebuje zjistit. Domnívám se, že by mohlo přinést nové a možná i přesnější výsledky, kdybychom studii zopakovali tímto způsobem.

Kromě těžkostí spojených s kategorizací pojmů, je další možnou nevýhodou této metody to, že, jak píše Fehr (1988), i navzdory přítomnosti kognitivní struktury daného pojmu v mysli jedince, mohou aktuální zkušenosti, které daný člověk zakouší, zastínit podobu této struktury. Pod tíhou možných vnějších událostí se tak nemusíme dopátrat přesně toho, co chceme postihnout, ale tyto informace mohou být překryty či ovlivněny těžko podchytitelnými proměnnými.

V podobně koncipovaných výzkumech jako je tento, můžeme v rámci hodnocení na škále narazit na nepříjemnost, že nám prakticky zůstává skryto, jaká kritéria respondent volí ke klasifikaci daného pojmu, a zachytíme tak pouze výsledek jeho posouzení na prototypické škále (který pak může být více či méně zkreslený). Na druhou stranu je toto eliminováno v rámci první fáze šetření, kdy respondenti uvádějí, co vše pod daný pojem zahrnují, a mohou tak mnohá z těchto kritérií třeba i nevědomky zmínit. Z mnoha reakcí, které takto od lidí získáme, potom můžeme usuzovat na to, jaké různé proměnné se za hodnocením na škále mohou ukrývat.

Nevýhodou posuzování na prototypické škále jako takové může být, jak zmiňuje Ferjenčík (2000) na příklad to, že si každý z dotazovaných nastavuje svá vlastní měřítka, pro

kteřá je charakteristické nerovnoměrné rozdělení „dílků“ stupnice. V praxi se to může projevit tak, že někteří z respondentů mohou volit častěji střední hodnoty, jiní mohou mít naopak sklon k extrémnějšímu hodnocení apod. V námi vytvořené podobě škály určené k posuzování toho, co je a co není typickým znakem intimity, může být vyvažujícím elementem přesné popsání jednotlivých stupňů hodnocení. Pečlivost, s jakou respondenti jednotlivé výrazy hodnotili, je ovšem něčím, co lze jen těžko kontrolovat.

V rámci námi zvoleného výzkumného designu jsme přistoupili k rozdělení těsných vztahů na vztahy partnerské, rodinné a přátelské, a rozhodli jsme se zkoumat prototypy intimity pro tyto tři skupiny odděleně. Tento nový prvek, který jsme do metodologie prototypického přístupu vnesli, jsme zvolili na základě zpětných informací od několika dobrovolníků (N = 15), kteří se podíleli na vývoji finální podoby záznamových. Tito respondenti se opakovaně vyjadřovali, že nemohou intimitu posoudit, pokud nevědí, v jakém vztahu má být posuzována. Měli tendenci svoje odpovědi na škále průměrovat.

Z tohoto důvodu jsme se rozhodli rozdělit naše zkoumání do tří uvedených skupin a ze seznamu kategorií tak vydělit ty kategorie, které se s těmito skupinami kryly. Tento námi zvolený postup se podle získaných výsledků osvědčil, protože jisté kategorie (např. *sex* či *tělo*) získaly v jednotlivých skupinách svébytné postavení.

Na druhou stranu mohlo dojít k jisté redukci informací, protože informace o tom, co laická veřejnost považuje za intimitu bez apriorní specifikace podmínek, jistě může ukrývat zajímavé poznatky. Modifikace námi zvolené metody tak, aby se dala k tomuto využít, se tedy může stát výzvou pro další zkoumání.

4. 2 Zhodnocení výzkumného vzorku

Co se týče zastoupenosti respondentů v obou fázích šetření, jsme si vědomi toho, že rozložení pohlaví a věku není optimální.

Respondenti účastníci se první i druhé fáze výběru zastupují spíše mladší generaci (od 25 do 30 let), a to zejména vysokoškolsky vzdělanou. V první fázi šetření prakticky chybí muži od 35 let dále, což je asi jednou z největších slabín výzkumného vzorku.

Respondenti získaní pro druhou fázi sběru dat mají v tomto ohledu poněkud lepší bilanci, i když ani zde se nám nepodařilo do výzkumu zapojit dostatečný počet lidí z různých věkových skupin tak, aby náš vzorek byl pokud možno co nejvíce vyrovnaný.

I z tohoto důvodu jsme se rozhodli ustoupit z původního záměru srovnat to, jak na intimitu nahlízejí různé věkové skupiny. Takto vytvořené závěry by měly podobu neoprávněné generalizace a domníváme se, že výsledky z nich získané, by jistě neměly

velkou hodnotu.

Námi získaná data by se kriticky dala zhodnotit zejména jako prototypický přístup k intimitě u mladší generace a jistě by stálo za to, zopakovat sběr dat v případě, že by k dispozici bylo více respondentů starších 30 let a získaná data verifikovat a porovnat co do věku.

4. 3 Zhodnocení výsledků výzkumu

V rámci zhodnocení výsledků výzkumu bychom se v následujících odstavcích rádi věnovali problematickým místům ve výsledcích námi získaných dat a kriticky tak zhodnotili, zda jsou zde prezentované výsledky v souladu či naopak v protikladu k očekávaným výsledkům, a tomu, co pravděpodobně mohlo k těmto výsledkům přispět. Dále se zaměříme na to, co mohlo naše výsledky negativně ovlivnit či jakých jsme se mohli dopustit chyb, ale na druhou stranu budeme hledat i taková vysvětlení, která by mohla ukázat námi prezentované výsledky jako správné a platné.

4. 3. 1 Zhodnocení výsledků první fáze šetření

Výsledky získané v rámci první fáze šetření byly odrazovým můstkem pro sestavení výsledné podoby dalšího zkoumání, proto námi sebrané výsledky v této fázi mají velkou důležitost a chyby, které se zde mohly objevit, je třeba důkladně reflektovat.

Možnost zkreslení výsledků vzniknuvších z nepříliš vyrovnaného (tedy mladého) vzorku respondentů jsme zde již diskutovali. Mezi jiné možné proměnné, které by mohly tuto část zkoumání ovlivnit, bychom mohli jistě zařadit přílišnou volnost, která je respondentům v rámci prototypické metody dána.

Respondenti jsou vyzváni, aby napsali vše, co je napadne, slyší-li slovo intimita. Žádné další instrukce zadány nejsou. Tato do jisté míry velmi nestrukturovaná instrukce mohla způsobit problémy. U řady účastníků může dojít buď k tomu, že se omezí jen na jediné slovo, které je napadne jako první, nebo naopak do výčtu toho, co spojují s intimitou, zahrnou i vlastní dojmy a zkušenosti, které se v tu chvíli stanou značně subjektivně zbarvenými – tedy závislými na náladě, rozpoložení či momentální zkušenosti jedince. I takovéto výpovědi ale musejí být započítány a není zde místo pro rozřazování toho, co se jeví být nesmyslem a co nikoliv (viz některé z odpovědí, které se vyskytly pouze jednou apod.).

Dále je třeba brát v potaz hlavně odlišné pojetí odpovědí ve smyslu jejich zaznamenání. Někteří z respondentů odpovídali samostatnými slovy, jiní celými souvětími, ze kterých bylo dále nutné jednotlivé odpovědi teprve získat, a tím samozřejmě, jak jsme již naznačovali, mohlo dojít k redukci či posunu významu apod.

Přesto se získaná slova a slovní spojení co do obsahu zdají být konzistentními. To usuzujeme zejména z toho, že se tato slova mnohokrát nezávisle na sobě opakovala a celkové složení odpovědí v první fázi sběru dat dává tušit, že respondenti v naprosté většině případů pochopili instrukci stejným způsobem.

Máme za to, že některé odpovědi přinesly velmi originální a nové informace v tom smyslu, že žádné podobné kategorie nebyly dosud v literatuře s intimitou spojovány, i když v námi realizované první fázi se přitom objevily nezávisle na sobě hned v několika případech. Máme na mysli zejména tyto kategorie: *nahota, tajemství, osobní hygiena, můj vnitřní svět, přítmi* apod.

Zde je vidět, že prototypická metoda pravděpodobně opravdu skrývá jistý potenciál, který by mohl být využit při sestavování širší definice intimity – tedy takové, která by postihovala co možná nejvíce z toho, co lze pod daný pojem zařazovat.

Na druhou stranu je nutno dodat, že v druhé fázi šetření se tyto neobvyklé pojmy mnohdy nikterak neprosadily, a naopak podlehly obecně známým pojmům, které jsou běžně s fenoménem intimity spojovány.

4. 3. 2 Zhodnocení výsledků druhé fáze šetření

Jisté zhodnocení výsledků druhé fáze výzkumu jsme nabídli výše. V následujících odstavcích se zaměříme hlouběji na některé ne příliš očekávané výsledky.

Již jsme zmiňovali překvapivý výsledek kategorie *sebeodhalení*. Toto slovo (disclosure) se objevuje v podstatě ve všech vlivných definicích intimity. V našem zkoumání se tento pojem mezi prototypické kategorie ve všech třech typech námi zkoumaných vztahů sice dostal, ale jeho místo je vždy až na chvostu námi získaných prototypů - možná s výjimkou přátelských vztahů, kde dosahuje nejvyšší hodnoty, a to průměru o hodnotě 3,72. I přesto ale odporuje takřka všem učebnicovým textům, které nabízejí definici intimity, protože v souladu s nimi, by se tento pojem měl umisťovat na nejvyšších pozicích.

Domníváme se, že důvodem tohoto rozdílu může být to, že slovo sebeodhalení není v češtině příliš zaužíváno, a i když v rámci definice intimity významově sedí (odhalování nejnítěnějších částí nás samých), v běžné mluvě se s ním tolik nesetkáme. I v první fázi šetření toto slovo zmínili pouze 4 respondenti. Zdá se, že v mysli laiků je třeba tento pojem nejprve operacionalizovat (či možná najít jiný český ekvivalent?). Následně by možná lépe zapadal do představ, které laická veřejnost o intimitě má a možná by tak získal i vyšší škálové hodnocení.

Dalšího překvapivého výsledku se nám dostalo pro kategorii *soukromí*, která se

v rámci posuzování intimity v partnerských vztazích mezi typickými příklady intimity neumístila, ačkoliv v první fázi šetření byla tato kategorie zmiňována po kategorii *sex* vůbec nejčastěji.

Domníváme se, že k tomuto posunu mohlo dojít na základě dvojího možného pochopení instrukce (či již zmiňovaného dvojího významu slov vytržených z kontextu). Respondenti měli za úkol označit, co je typickým příkladem intimity v partnerském vztahu. Ve spojení se slovem *soukromí* pravděpodobně mohlo dojít k různému pochopení situace. Je sice typické, že partnerské vztahy jsou soukromou záležitostí (viz na příklad první část šetření), ale uvnitř vztahu moc prostoru pro soukromí být nemusí (společná domácnost, sdílení osobních myšlenek) apod. Toto vysvětlení by mohlo stát za zarážejícím poklesem kategorie soukromí v druhé fázi našeho šetření v rámci partnerských vztahů. Ovšem ani v rámci vztahů rodinných či přátelských se kategorie *soukromí* neumístila nikterak vysoko, jak bylo možné předpovídat na základě první fáze výzkumu. V rámci širšího zkoumání se nám tedy nepotvrdila jakožto kategorie, která by byla s intimitou opravdu výrazným způsobem propojena.

4. 3. 3 Zhodnocení výsledků statistického zpracování

Výsledky statistického zpracování dat v mnohých ohledech podpořily informace získané v předešlých fázích výzkumu a poukázaly na místa, ve kterých jsou mezi muži a ženami největší rozdíly. Vzhledem k pořadovému charakteru dat (hodnocení na Likertově škále), jsme se rozhodli kromě *t* - testu pro zpřesnění dat využít také Wilcoxonův neparametrický test, který rozdíly mezi muži a ženami v uváděných prototypch jen potvrdil.

Některé z pozorovaných statisticky významných rozdílů podpořily to, co bylo zřejmé na první pohled již při časnějších fázích této studie, jiné podhalily rozdíly, které možná na první pohled nebyly tak zjevné (na příklad kategorie *podpora* v rámci rodinných vztahů apod.).

Ukázalo se, že srovnáme-li kategorie, jejichž rozdíly byly mezi muži a ženami statisticky významné, v rámci všech tří skupin intimních vztahů, které jsme zkoumali dohromady, nenacházíme pouze jednoho společného jmenovatele, který by jako odlišnost opakovaně prostupoval všemi těmito vztahy a ukazoval tak na možný základní rozdíl v intimitě mezi muži a ženami jako takový. Naopak se zdá, že tyto rozdíly jsou velmi odvislé od toho, ve kterém vztahu se pohybujeme, který vztah posuzujeme.

Do budoucna by jistě mnohé zajímavé výsledky mohlo přinést další hlubší rozpracování právě těchto kategorií, v nichž se rozdíly mezi muži a ženami jeví jako

signifikantní. Tyto kategorie bychom na příklad mohli ještě jednou nabídnout dalším respondentům k posouzení, a potvrdit tak či vyvrátit zde prezentované výsledky.

Možná jsou to právě tyto rozdíly, které jsou zásadní pro pochopení mužské a ženské intimity. Informace získané prototypickou metodou, tedy takové, které nám poskytli sami respondenti v několika po sobě následujících fázích zkoumání, by mohly v této oblasti být zvláště inspirující.

Ve druhé studii, kterou uvedeme v této práci, se budeme rozdílným pojmáním intimity u mužů a žen ještě zabývat.

TEORETICKÁ ČÁST II.

1. K definici intimity

V rámci předchozích částí práce jsme uvedli mimo jiné několik výzkumů, které se zásadním způsobem podílely na tom, jak na intimitu nahlížíme v současné rovině poznání a z čeho tyto výzkumy vycházely. Na tomto místě se k definicím intimity ještě jednou vrátíme, abychom uvedli i svůj vlastní pohled na věc.

Už výše jsme tedy naznačili, že vysvětlit, co to intimita je, není jednoduché. Jak píše Cordova a Scottová (2001), každý z nás má nějakou zkušenost s intimitou, ale navzdory tomu, že máme tuto osobní zkušenost, behaviorální vědy shledávají velmi těžké tento fenomén studovat a mnohé jeho definice jsou matoucí nebo nevyhovující. Nejjednodušší by tedy zřejmě bylo, kdybychom se drželi definice, kterou uvádí Patrick a Beckenbach, totiž, že intimita je „*experience or emotion that is difficult to put into words*“ (2009, st. 51).

Jak je zřejmé, odborná veřejnost přišla s mnoha definicemi intimity. Ty by mohly být podle Mosse a Schwebela (1993) rozříděny do tří kategorií: popisné, multidimenzionální a operacionální definice. Popisné definice obvykle vycházejí z výzkumů orientujících se na dospělé vztahy a drží se hlavně toho, co účastníci těchto vztahů sami označují jako intimní a s tímto popisem si i vystačí. Multidimenzionální definice se obvykle získávají obdobným způsobem, ale počítají s množstvím několika předem myšlených kategorií. Pokud ve vztahu všechny tyto kategorie alespoň v nějaké míře existují, je tento vztah považován za intimní. Operacionální definice byly získány pozorováním a měřením takového chování, které bylo spojeno s růstem nebo naopak poklesem míry různých faktorů ve vztahu (např. blízkost, manželská spokojenost, míra sebeodhalování apod.) a pomocí těchto faktorů je měřena i sama intimita.

Zjednodušíme-li tuto klasifikaci definic, můžeme říci, že zatímco někteří autoři berou tuto problematiku spíše zeširoka a snaží se dojít k nějakému obecně využitelnému popisu intimity, jiní autoři se soustředí spíše na praktickou stránku věci a pokouší se všemožně odpovědět na otázky spojené s tím, jak vlastně intimita funguje, kde se vyskytuje a v jaké podobě.

V rámci linie, která se soustředí na definici intimity, bychom se mohli spokojit s tím, že intimita je, jak píše na příklad Hatfieldová (1982), pokus komunikovat na všech úrovních, nebo podle McMahona (1982), intimita je schopnost odkrývat to, co je našemu já tím nejposvátnějším. Patrick a Beckenbach (2009) na základě svých zkoumání definovali intimitu jako upřímnou, otevřenou komunikaci, kdy všechna svá falešná self odložíme stranou. Intimita je místo, kde člověk může být sám sebou a může ukazovat i své nejhorší stránky bez toho, aby se bál, že bude zavrhnut. Kieffer (1977, cit. podle Cox, 1984, st. 18) píše, že plně intimní vztah se musí vyznačovat otevřeností a hloubkou ve všech svých sférách. Rubin (1983) uvádí, že intimita je druh vzájemného vyjadřování pocitů a myšlenek, který vede k poznání vnitřního života druhého a k tomu, abychom byli schopni sdílet vlastní vnitřní život s druhým. Podobně Wynne a Wynneová (1986) píší, že definovat intimitu lze jako subjektivní vztahovou zkušenost, ve které jsou hlavními komponentami důvěrné sebeodhalování a sdílená empatie. A konečně Weingarten (1992) vidí intimitu jako sdílení, pocity porozumění a spoluutváření smyslu.

Co se týče vlastního přínosu do problematiky definice intimity, autorka této práce na základě prototypické analýzy a prostudované literatury nahlíží na intimitu jako na odhalení sebe sama v celé své psychické a fyzické nahotě, přičemž odhalení pouze fyzické nahoty s sebou přináší riziko, že samotná intimita bude redukována na sexualitu (viz dále).

Hook a kol. (2003) píší, že mnozí autoři nazírají na intimitu jakožto na již zmiňovaný multidimenzionální koncept sestávající z několika specifických komponent, mezi které nejčastěji patří *láska a city, osobní přijetí (personal validation), důvěra a sebeodhalování*, nebo jak zmiňují na příklad Greeff a Malherbeová (2001), většina definic zdůrazňuje jednu z následujících tří charakteristik: behaviorální vzájemnou závislost, naplňování potřeb a emoční přilnutí. Cordova a Scottová (2001) píší, že slovo intimita je často používáno v situacích, kdy chceme popsat *specifické druhy pocitů*, jako na příklad vělost, blízkost a lásku, dále intimita představuje termín označující *chování daného individua*, na příklad sebeodhalování, *interakce* mezi partnery, ale také různé typy *vztahů*. Výzvou pro ty, kteří chtějí intimitu vystihnout v celé její šíři, je vysvětlit proces, který integruje všechny tyto různé komponenty intimity dohromady.

I někteří další autoři se nespokojili s tím, že intimita je a nějak funguje, ale ve svých úvahách se soustředí na možnost rozdělit ji na několik komponent a ty posléze zkoumat jako oddělené celky.

Jak píše Gaiová (2002), z přehledu literatury je zřejmé, že některé dřívější teorie se zaměřovaly na pochopení intimity jakožto vývojového procesu, nebo jako rysu attachmentu, zatímco jiné teorie řešily posuzování a kategorizaci jednotlivých úrovní dosažené intimity.

Na tomto místě zmiňme na příklad Olsona (cit. podle Gaia, 2002, st. 154), který popsal dokonce sedm subtypů intimity, které podle něj lze dále odděleně zkoumat. Mezi ně řadí tyto: *emoční intimita*, *sociální intimita*, *intelektuální intimita*, *sexuální intimita*, *volnočasová (recreational) intimita*, *spirituální intimita* a *estetická intimita*.

Rozdělení intimity na subtypy, jak to provedl právě tento autor, se stalo v rámci zkoumání intimity velmi uznávaným a mnohými následovaným krokem. Odborníci na poli interpersonálních vztahů se v posledních letech snažili o konceptualizaci pojmu intimita a vyvinutí takových metod, které by mohly intimitu účinně měřit. Tyto pokusy se snaží pochopit fenomén intimity napříč různými interpersonálními vztahy včetně manželské intimity nebo na příklad intimity mezi přáteli. Snahy výzkumníků směřovaly k tomu, abychom mohli co možná nejspolehlivěji měřit stupeň zakoušené intimity ve vztahu, nebo k tomu, aby stanovili specifické komponenty intimity, tedy to, z čeho se intimita skládá, co do ní vstupuje.

Pokusy o měření intimity vycházejí zejména z potřeby najít účinný prediktor fungování vztahu, a to zejména těch partnerských, kde se dostatečná míra intimity ukazuje jako jedna ze zásadních komponent spokojenosti ve vztahu a spolu s tím také jedním z určovatelných psychologických zdraví a spokojenosti jedince či setrvání ve vztahu vůbec.

Hook a kol. (2003) připomínají tři škály, které byly různými autory vyvinuty k tomu, aby měřily intimitu a postihovaly zejména výše zmiňované komponenty, na kterých se odborná veřejnost shoduje jako na základních rysech intimity – lásku a city, osobní přijetí, důvěru a sebeodhalování. Mezi tyto tři škály patří: Miller Social Intimacy Scale (R. S. Miller, H. M. Lefcourt, 1982), Personal Assessment of Intimacy in Relationships Scale (PAIR) (M. T. Schaefer, D. H. Olson, 1981) a Fear of Intimacy Scale (C. J. Descunter, M. H. Thelen, 1991). PAIR inventory poskytuje informace o očekávaném a vnímaném stupni intimity v pěti dimenzích (emoční, sociální, sexuální, intelektuální a volnočasová).

Ačkoli se tato metoda hojně využívá a na jejím základě jsou vystavěny desítky jiných studií, jak píší na příklad Broucke, Vertommen a Vandereycken (2001), jejich značnou nevýhodou je, že není úplně jasné, co vlastně měří. Gaiová (2002) píše, že tato metoda má

značné limity. Ačkoli byla vytvořena k měření intimity napříč různými interpersonálními vztahy, je využitelná zejména v romantických či manželských vztazích a využívá se spíše na poli párové terapie, nežli v celé šíři interpersonálních vztahů zahrnujících i přátelství apod. Podobně se vyjadřují na příklad Hook a kol. (2003), kteří píší, že není jisté, zda tato škála poskytuje adekvátní konstruktivní validitu a jestli skutečně měří hlavní rysy intimity, které jsme popsali výše a které odborná veřejnost tak často popisuje jako stěžejní prvky intimity. Tito autoři mají za to, že nástroj vyvinutý k měření intimity by právě tyto rysy měl postihovat a dodávají, že ani jedna z výše uvedených škál, tedy ani PAIR inventory, tyto rysy intimity adekvátně neměří.

Jiní autoři sice s jednotlivými subtypy intimity pracují, ale ve svých úvahách zůstávají poněkud více při zemi a jednotlivých možných subtypů zmiňují méně. Příkladem mohou být Dandurandová a Lafontainová (2013), které se ve svých pracích věnovaných spokojenosti ve vztahu, zabývají dvěma druhy intimity, a to emoční intimitou a sexuální intimitou. Tyto dva subtypy vnímají jako dva dobře zavedené a funkční aspekty intimity. Kieffer (1977, cit. podle Cox, 1984, st. 18) se ve spojitosti s intimitou zmiňuje o intelektuální, fyzické a emoční sféře, stejně tak Dahms (1972) rozlišuje intelektuální, fyzickou a emoční intimitu. Sperry (2003) naproti tomu uvádí, že intimita zahrnuje emoční, intelektuální, sociální a spirituální vazby.

Praktická část této práce bude s jednotlivými subtypy intimity pracovat a bude se snažit je prakticky využít. V nadcházejících kapitolách proto zmíníme některé zde uvedené subtypy intimity tak, jak nám je nabízejí různí autoři, abychom si utvořili lepší představu o tom, co je jimi myšleno a jak jejich pochopení může přispět k pochopení fenoménu intimity jako celku.

Při psaní této práce máme při tom stále na paměti, že ačkoli jsou pokusy o rozčlenění intimity na její části jakkoli časté, není ani zdaleka jisté, že takovéto rozdělení v praxi odráží skutečný stav věci. Drigotas a Rusbult (1992) ve své studii věnované intimitě v manželských vztazích zmiňují pět různých potřeb, mezi nimiž jsou intimita, sex, emoční angažovanost, přátelskost a intelektuální zapojení. Naplnění či naopak opomíjení těchto potřeb rozhoduje, zda dvojice setrvá ve vztahu nebo ne. Z jejich rozdělení potom můžeme tušit, že zmiňovaní autoři zřejmě dané jevy oddělují.

1. 1 Emoční intimita

Máme-li jednoduše vystihnout, co je skryto pod názvem emoční intimita, citujme Gaiovou (2002), která píše, že emoční intimita (někdy nazývaná také jako psychologická

intimita) je jakýmsi lepidlem všech vztahů. Je to vitální komponenta interpersonálních vztahů, ať už romantických, partnerských či přátelských. Jak píše Olson (1977, cit. podle Prager, 1995), emoční intimita je zážitkem blízkosti, sdílení pocitů a schopnost přijmout podporu druhých (Schaefer, Olson, 1981).

Dandurandová a Lafontainová (2013) píší, že emoční intimitu lze definovat jako zkušenost blízkosti a schopnost svobodného sdílení v otevřené a přátelské atmosféře plné podpory a opravdového porozumění.

Emoční intimita je nejčastěji spojována s dosažením alespoň nějakého stupně těchto kvalit: sebeodhalování (sdílení osobních informací), vyjadřování emocí (mluvení s druhým o tom, co nás znepokojuje, co nám dělá starosti nebo co v nás vzbuzuje emoce), podpora (zažívání psychické i fyzické podpory, a to zejména v časech krizí), důvěra (víra, že druhý neprozradí sdílené osobní informace), fyzická intimita a doteky (na příklad objímání, polibky, držení za ruku apod.), vzájemnost (sdílení prožitku intimity jako výsledku ze vzájemné interakce dvou lidí) a blízkost (Gaia, 2002).

Ačkoli by se mohlo zdát, že fyzické dotyky už představují něco, co od emoční intimity přechází k intimitě sexuální, jak píše (McCarthy, 2003), doteky by v rámci emoční intimity neměly být nikterak podceňovány a rozhodně nemusí být předehrou k sexuálnímu aktu. Do fyzické intimity a doteků můžeme v přeneseném významu řadit i situace, kdy se cítíme být dotknuti emočně, tedy takové chvíle, kdy nás něco tak zvaně chytí za srdce. Jak píší Cordova a Scottová (2001), neverbální chování je taktéž bráno jako příklad intimity a řadíme sem na příklad držení za ruku či pláč na něčím rameni apod. Intimita obsahuje pocity lásky, péče, blízkosti, stejně jako naděje, radosti či naplnění.

Tento subtyp intimity tedy může, ale nemusí zahrnovat sexuální komponentu. Pro její naplnění není ale tato komponenta nutná, jak jsme již naznačovali v některých z předchozích kapitol a jak budeme znovu probírat i dále.

Na příklad Armstrongová (2006) píše, že intimita je součet emocionální intimity a fyzické náklonnosti. Intimita může zahrnovat sexualitu, ale je více než sama sexualita. Emoční intimitu tedy řadí na pomyslný vyšší stupeň.

Emoční intimita odpovídá také definici intimity podle Pragerové (1995), která píše, že intimita je sdílení osobních myšlenek a pocitů, které do sebe mohou často zahrnovat i nepříjemné pocity, jako na příklad smutek, strach, obavy, úzkosti či pocity trapnosti či zmatení, které můžeme souhrnným názvem označit jako sdílení osobní bolesti (*sharing personal pain*) (Cusinato, L'Abate, 1994).

Možnost sdílet pocity a emoce s blízkými lidmi je jasnou náplní intimity. Cox (1984) píše, že mezi hlavní cíle intimity řadíme poskytování emočního uspokojení, pomoc přestat krize a problémy a podporu v celkovém růstu.

S ohledem na výsledky šetření uvedené v první části práce konstatujeme, že mnohé z toho, co zde zmiňujeme, se objevuje i v našem seznamu prototypů. I zde naši respondenti zmiňovali slova jako naděje, radost, naplnění, blízkost, a dokonce také zmiňované držení za ruku apod.

1. 2 Sexuální intimita

V jedné z předešlých kapitol jsme se již dotkli problematiky sexu a intimity. Jedná se o téma, k němuž je potřeba se vracet, a které neustále přináší nové a nové podněty k zamyšlení. Důležitost opakovaně vnášet tematiku sexu do příspěvků věnujících se intimitě a interpersonálním vztahům, je vzhledem k jejich nedělitelnosti zejména v očích laiků, neopomenutelná. Jak totiž píší na příklad Baumeister a Bratslavsky (2000), je stále ještě zažito, že v rámci slušné konverzace je intimita (*being intimate*) synonymum pro to, chceme-li mluvit o sexu.

V návaznosti na předchozí kapitolu, Armstrongová (2006) píše, že znalost druhého je velmi důležitá pro samotný prožitek intimity a emoční intimita je tak ideálním základem intimní sexuality. Sexuální intimita, která je založena na intimitě emoční a která je naplněna něhou ve všech oblastech vztahu, která zahrnuje hlubokou znalost druhého a vzájemnou důvěru, je podle Kleinplatze (1996) základem pro povznesení těla i ducha. Výsledkem je, že zúčastnění jsou schopni plnit si svoje nejnvtřnější sexuální sny a fantazie.

Sexuální intimita může být definována jako výraz lásky a smysluplného spojení, které je poháněno emocionální intimitou a něžností, ať už takzvaně v ložnici nebo mimo ni (Armstrong, 2006). Pro autorky Dandurandovou a Lafontainovou (2013) je sexuální intimita zážitek obecné náklonnosti k druhému, doteků a fyzické blízkosti.

Přes neodmyslitelné propojení intimity emoční i fyzické, je Armstrongová (2006) znepokojena jejich vývojem v posledních letech. Podle této autorky se současná společnost soustředí spíše na samotný akt a jeho vyvrcholení. Méně, či zda vůbec se už společnost orientuje na dosažení interpersonální intimity. Je vyzdvihován sexuální akt mezi cizími lidmi, kteří se mezi sebou neznají, místo toho, aby jako ideál byla brána sexualita v rámci dlouhodobého vztahu.

Vzhledem k tomu, jak se k otázkám sexuality a intimity staví laická veřejnost, a že je velmi častým jevem, že mluvíme-li o intimitě, první, co mnoha lidem proběhne hlavou, je

sex, domnívám se, že je důležité rozlišovat mezi intimitou a intimnostmi, nebo jinak řečeno intimním chováním.

Gaiová (2006) rozlišuje mezi intimitou, která je zakoušena v dlouhodobých těsných vztazích a jednorázovým emočním zážitkem (*one-time emotional experience*), který můžeme prožít s někým známým (tedy mimo těsný vztah).

Podobně na příklad Olson (1977, cit. podle Prager, 1995) popisuje tzv. intimní zkušenost (*intimate experience*) a intimní vztah (*intimate relationship*), přičemž intimní zkušenost je pocit blízkosti, který můžeme zažít s mnoha lidmi, aniž by to vyžadovalo intimní vztah jako takový. To, co nazývá intimním vztahem, v sobě naopak předem zahrnuje očekávání trvalosti tohoto vztahu v čase a s tím spojené investice, které do něj vkládáme, důvěru a vzájemnost.

Jak bylo již naznačeno výše, intimitu nelze zaměňovat za chvilkový pocit porozumění a blízkosti, který můžeme zakoušet v mnoha životních situacích, ať už se jedná o potřebu pochopení a s tím spojené sdílení osobních věcí s lidmi, se kterými bychom mimo tíživou situaci jen těžko rozvíjeli nějaký hlubší vztah, nebo o jednorázovou sexuální zkušenost, v rámci níž sice s druhým sdílíme tělesnou intimitu, ale tato má spíše povahu jakýchsi intimností, než intimity v pravém slova smyslu.

Ve spojitosti se sexualitou, bychom pro takovéto rozdělení mohli najít oporu v pracích některých autorů, ačkoli nepracují explicitně s názvy jako *intimita* a *intimnosti*. Na příklad Simpson a Gangestad (1991) se ve svých studiích zabývali otázkou, jaké individuální rozdíly mezi lidmi určují, zda ke svolení k sexuálnímu aktu dojde poměrně záhy, či zda je k sexuálnímu aktu zapotřebí silný závazek, blízkost a emocionální přilnutí k partnerovi. Rozlišují tzv. omezenou sociosexuální orientaci (*restricted sociosexual orientation*) a neomezenou sociosexuální orientaci (*unrestricted sociosexual orientation*). Lidé s omezenější sociosexuální orientací jsou méně ochotni svolit k příležitostnému sexu, dávají přednost větší lásce, oddanosti a emocionální blízkosti, než požitku ze samotného sexuálního aktu. Jedinci vyznačující se neomezenou sociosexuální orientací, jsou více ochotni mít příležitostný sex a jsou svolní zapojit se do sexu bez lásky, závazku nebo blízkosti.

Domníváme se, že v tomto ohledu je v rámci domácí literatury stále poněkud prázdné místo, jež by stálo za to pokusit se zaplnit v některém z budoucích výzkumů. Správně zvolenými postupy bychom se mohli dozvědět, zda je vůbec možné na sex nahlížet z těchto dvou naznačovaných pohledů - z pohledu intimity a intimností či jinak řečeno intimního chování.

Velmi dobře tyto myšlenky popisuje na příklad Pragerová (1995). Intimní interakce (*intimate interactions*) a intimní vztah jsou dvě odlišné věci, dvě odlišná nazírání času a prostoru. Intimní interakce existují v jasně ohraničeném časovém i místním rámci. Jakmile tato interakce skončí, intimita je pryč. Vztah ovšem existuje v mnohem širším a mnohem abstraktnějším rámci – jeho počátek a konec je mnohem těžší určit, pokračuje, i když kontakt mezi dvěma jedinci není pozorovatelný (na příklad při odloučení apod.).

Podobně dále na příklad Heller a Wood (1998) píše, že někteří autoři rozlišují mezi zážitkem blízkosti díky kontaktu s druhým a intimitou jako takovou. Na příklad Sperry (2003) upozorňuje na tzv. *pseudo-intimitu*. Jedná se o vztah, který se na první pohled jeví jako intimní, ale ve skutečnosti intimní není. Velmi typické to je podle Sperryho právě pro sex. Sexuální prožitek se velmi často může jevit jako opravdová intimita, ačkoli skutečná povaha vztahu je utajována. Sex tak pomáhá udržet fiktivní pocit, že ve vztahu je intimita přítomna, i když ve skutečnosti tomu může být jinak.

Srovnáme-li výše popsané s výsledky naší studie z první části práce, můžeme potvrdit, že lidé se na sexualitu dívají (alespoň co se partnerských vztahů týče) jako na jednu ze základních komponent intimity. Jistě by se na tomto místě dalo uvažovat i o jakémisi svébytném postavení sexuality v rámci lidské intimity. Tomuto bychom se rádi podrobněji věnovali i v následujícím šetření.

1. 3 Intelektuální intimita

Jednou z dalších forem intimity je tzv. intelektuální intimita. Jedná se o situace, kdy si dva lidé vyměňují myšlenky, názory, postoje, jež více či méně sdílejí.

Intimní souhry v tomto ohledu dosahují tak, že zastávají stejná či podobná stanoviska k řešení problémů, mají obdobné názory nebo jsou alespoň schopni o nestejnostech smysluplně debatovat a z těchto rozporů těžit. Neberou proto tyto rozdíly jako obtíže, ale vnímají je jako šanci pro svůj osobní růst. V rámci intelektuální intimity mohou jedinci zakoušet pocity porozumění a souhry v náhledu na životní filozofii, kterou sdílejí s druhým člověkem. Prožívají pocity pochopení a souladu v myšlenkách a společných vizích v různých oblastech života – v těch každodenních i velmi specifických.

Podle Schaefera a Olsona (1981, cit. podle Hatfield, Rapson, 1993, st. 135), se jedná o sdílení idejí a zážitků o životě a práci. Sperry (2003) píše, že intelektuální intimita zahrnuje sdílení idejí a ideálů, situace, kdy mluvíme z duše nebo z hloubi srdce o otázkách, které představují něco zásadního a hlubokého pro náš život.

Intimitě napomáhá i povídání o zájmech, postojích, společenských událostech, hudbě či literatuře, a pokud se mezi oběma lidmi sblíží jejich stanoviska, lze očekávat, že intimita mezi nimi bude narůstat (Slaměník, 2011).

Na tomto místě můžeme zmínit, že některé práce zkoumají intimitu i v jiných sférách než jsou ty, které zakoušíme doma v rodinném kruhu či s partnery a nejbližšími přáteli. Značnou část svého života trávíme také v zaměstnání, kde se mnohdy můžeme seberealizovat a kde spolu se spolupracovníky sdílíme nejenom pracoviště, ale také objekt našeho profesního zájmu. I zde podle některých autorů můžeme zakoušet intimitu.

Rogers a Holloway (1993) mluví o kolegiálních vztazích s našimi spolupracovníky, ale i s učiteli či studenty. Kvalitní kolegiální vztahy se podle těchto autorů taktéž mohou vyznačovat city, důvěrou či oddaností a leží někde na pomyslné hranici mezi kolegiálností a osobní intimitou.

Intimita na pracovišti vzniká, ač se to nemusí na první pohled zdát, na obdobných principech, na jakých vzniká intimita v blízkých vztazích. Jak dále Rogers a Holloway píší, zakládá se zejména na vzájemných intelektuálních zájmech (společný či příbuzný obor apod.), uvolněné atmosféře na pracovišti i mimo něj (společná sezení mimo pracovní prostor), zkušenosti se vzájemným sdílením pocitů a slabostí, týkajících se na příklad nedostatku sebedůvěry.

Pozitivní přijetí a výraz kladných emocí tak, jak je vidáme ve spojitosti s intimitou v těsných vztazích, jsou v rámci intelektuální intimity saturovány skrze ocenění druhého a explicitní vyjádření uznání jeho práce a úspěchů.

Opačný pohled na věc nabízí Pragerová (1995), která ve své knize zmiňuje, že vztahy, které jsou založené na nerovnosti rolí, jako na příklad vztahy mezi lékaři a jejich pacienty, učiteli a jejich studenty apod., nemůžeme považovat za intimní. Podobně se vyjadřuje i Sperry (2003), který píše, že ačkoli můžeme s kolegou velmi blízce spolupracovat, tento vztah nelze považovat za intimní, pokud se v něm neobjevují náklonnost a vřelost.

Jak tedy vidíme, koncept profesní intimity je opět jedním z ne zcela dořešených problémů spojených s otázkami intimity, a jistě by stálo za to, aby se mu dostalo nové pozornosti.

Zůstává ale otázkou, zda je potřeba hledat specifický název pro to, co se odehrává mezi úzce spolupracujícími kolegy, kteří spolu tráví mnoho času, nebo zda bychom si vystačili s tím, že se v rámci kolegiálních vztahů může vyvinout jistý druh přátelství a spolu s ním i určitá míra intimity, která je pro přátelství jakožto pro jeden z druhů těsných vztahů typická. Tuto hypotézu by z části potvrdzovaly i výsledky našeho zkoumání pomocí prototypické

metody, protože lidmi generovaná slova a slovní spojení bychom s něčím tak specifickým, co by se dalo nazývat jako intelektuální intimita, mohli spojovat jen velmi opatrně. Vysoké hodnocení slov, jako na příklad *otevřenost*, *souznění* či *podpora*, mohou jistě patřit i k popisu jiných druhů intimity než pouze té, která by se mohla objevovat výlučně v rámci intelektuálního porozumění.

1. 4 Sociální a volnočasová intimita

Jestliže pro emoční či sexuální intimitu nalzáme nespočet zdrojů, které dané koncepty popisují z mnoha různých úhlů a věnují se i jemným nuancím, které se mezi nimi či v rámci nich objevují, o sociální a volnočasové intimitě nic podobného napsat nemůžeme.

Ačkoli se těmito pojmy v rámci výzkumů intimity operuje a jsou zahrnuty do dotazníků pro určení míry intimity, jejich jasný popis či výzkumy věnované ryze této tematice, nacházíme jen stěží.

Schaefer a Olson (1981) popisují sociální intimitu jako situaci, kdy mají lidé společné přátele a sociální síť, volnočasovou intimitu potom jako sdílení zážitků, společné zábavy a účast na společných aktivitách.

Intimity je tedy v těchto případech dosahováno tím, že pár spolu tráví čas, který specifickým způsobem naplňuje či se stýká s širším sociálním okolím, které je oběma zúčastněným společné. Od kvality těchto vztahů a prožívaného volného času se potom odvíjí pociťovaná intimita ve vztahu – spokojenost s ní, nebo naopak nespokojenost.

Jak je patrné zejména z některých popisů uvedených subtypů intimity, hranice mezi jednotlivými subtypy nejsou vždy úplně ostré. V jistých ohledech se může emoční intimita prolínat s intimitou sexuální, ale také s intimitou intelektuální apod.

Vrátíme-li se k tomu, že mnozí autoři preferují definovat intimitu jako multidimenzionální fenomén, v jehož základu stojí rysy jako láska, city, osobní potvrzení, důvěra a sebeodhalování, dalo by se říci, že tento multidimenzionální model zřejmě nejvíce naplňuje popis emoční intimity.

2. Další z pohledů na intimitu

V následujících odstavcích představíme některé ne příliš často zmiňované pohledy na problematiku intimity, a také poznatky, které jsou svojí povahou spíše doplňujícího charakteru. I přes to je ale shledáváme jako natolik zajímavé, že jim věnujeme samostatné kapioly.

2. 1 Intimita z behaviorálního hlediska

Autoři Cordova a Scottová (2001) představují konceptualizaci intimity jakožto behaviorálního problému. Behaviorální věda se studiu intimity mnohdy vyhýbala, protože intimita byla nahlížena spíše jako hypotetický konstrukt než jako jev nějakého jasně pozorovatelného chování. Nicméně současné postupy v behaviorální terapii se tématu intimity již nevyhýbají a zaměřují se na řešení potíží s intimitou jak u jednotlivce, tak v rámci terapie dvojic apod.

Cordova a Scottová (2001) vidí intimitu jako proces pozorovatelných sekvencí událostí, ve kterých takové chování, které bývá často druhými trestáno (není oceňováno), je v rámci počínajícího intimního vztahu naopak posíleno. Autoři nazývají toto chování, které stojí podle behaviorální teorie v základu rozvíjení intimního vztahu, *behavior vulnerable to interpersonal punishment*.

Jak výše popsané vypadá v praxi? Podle behaviorální teorie na samém počátku budoucího vztahu dochází k situaci, kdy druhému sdělíme jeden ne příliš lichotivý zážitek (něco jsme pokazili, znemožnili jsme se, něco nás trápí apod.), a jeho reakce na tuto informaci je podporující - neironizuje nás, neprohlubuje v nás pocity trapnosti či selhání. Na příště se s podobným zážitkem a pocitem tomuto člověku svěříme s větší pravděpodobností než tomu, s kým nemáme tuto kladnou zkušenost. Zpočátku jsou svěřované obsahy podobné těm, ve kterých jsme původně byli podpořeni, časem se potom mohou rozšiřovat i dál na nové a nové situace.

Na základě těchto behaviorálních principů vytvářejí výše zmiňovaní autoři originální teorii intimity, která vychází z toho, že intimita je reálným behaviorálním fenoménem a nikoliv pouze verbálně odvozeným hypotetickým konstruktem. Z hlediska behaviorálního pohledu na věc slovo intimita referuje o něčem, co může být pozorováno, predikováno a dokonce i ovlivňováno.

Behaviorální teorie popisuje způsob, jakým se tvoří společná historie daného páru. Tato specifická historie, zážitky, které ji tvoří, to vše se podílí na tom, zda je daný vztah více či méně intimní.

Podle behaviorální teorie může být výsledek společné historie nějakého páru vyjádřen v libovolném bodě jako nahromaděný podíl trestů a posílení v rámci zranitelného chování (*vulnerable behavior*). Intimní vztah je produkt nahromaděných intimních událostí. Intimita je dynamický proces, nikoli statická záležitost a není možné definovat intimitu skrze jednotlivý zážitek, ale pouze na základě nakumulovaných zážitků v čase. Intimita je proces, ve kterém se dva lidé snaží sblížit a objevit své podobnosti a rozdíly v pocitech, myšlenkách a chování (Hatfield, 1988).

Na tomto místě bych ráda propojila poznatky behaviorálního pohledu na intimitu, který praví, že intimitu nelze vybudovat skrze jednotlivý zážitek, ale pouze na základě nakumulovaných zážitků v čase, s názory výše zmiňovaných autorů, věnujících se intimitě a sexualitě, kteří mají za to, že sex na jednu noc a zážitek s ním spojený, nelze v žádném případě zaměňovat za intimitu jako takovou. Zde je pohled na toto téma podobný.

Behaviorální konceptualizace intimity v sobě propojuje různé významy slova intimita. Intimní interakce, pocity intimity a intimní vztahy nejsou pouhými subkategoriemi intimity (Cordova, Scott, 2001), ale samotnou intimitu tvoří.

Behaviorální pohled na intimitu se svérázným způsobem zabývá také trváním intimního vztahu v čase a sleduje, jak se v rámci vztahu postupně odhodláváme k dalšímu a dalšímu chování, které bychom si vně intimního vztahu zřejmě nedovolili. Postupem času se učíme, co všechno si ve vztahu s druhým můžeme dovolit na rozdíl od vztahů se širším okolím, a v závislosti na narůstajících pocitech bezpečí. Na příklad sdílení trapných momentů na počátku vztahu může být velmi riskantní, ale postupem času, kdy se ubezpečujeme o tom, že za tyto věci nebudeme druhým odmítáni, stává se takovéto sdílení zcela běžným. Zde můžeme zmínit na příklad komické situace, kdy si v bezpečném intimním vztahu po čase dovolíme i takové věci, jako na příklad škrábání, říhání, srkání apod., ačkoliv v rámci jiných běžných vztahů zůstávají tyto projevy i nadále skryty (Cordova, Scott, 2001). Asi jen těžko bychom si dovedli představit to, že na počátku vztahu s druhým člověkem, budeme dělat třeba jen jednu z výše zmíněných aktivit, přesto se po čase ve vztahu vyznačujícím se důvěrou a těsností, může toto chování vyskytovat v podstatě každodenně. Vyvíjí-li se vztah tímto směrem, je velmi pravděpodobné, že se mezi partnery objeví pocity, které můžeme nazývat intimním bezpečím (*intimate safety*).

2. 2 Hranice intimity

Jak píše Baumeister a Bratslavsky (1999), vysoce intimní sebeodhalování se před cizími lidmi, může být pocíťováno jako velmi nepříjemné, proto většina lidí potřebuje, aby

jejich vztah nabyl alespoň určité míry blízkosti a důvěry. Teprve potom přistupují k odhalování informací o sobě sama.

Některé studie ale ukazují pravý opak. Totiž že lidé za určitých okolností vyjevují své nejintimnější záležitosti i před naprosto cizími lidmi. Odhalují nejnítěrnější informace o sobě a svých blízkých nejenom těm, se kterými jsou v dlouhotrvajícím vztahu, ale také těm, které nikdy před tím neviděli a které, jak předpokládají, už nikdy ani neuvidí. Cox (1984, st. 250) nazývá tuto zvláštnost „*strangers on train phenomenon*“. Jaké jsou důvody pro toto zvláštní chování?

Cox píše, že sdílení intimních záležitostí s blízkými lidmi se může v jednu chvíli stát zbraní v rukách toho, komu intimní věci sdělíme. S blízkými lidmi trávíme mnohem více času, sdílíme s nimi společný prostor častěji než s lidmi, kteří nám blízcí nejsou, a právě to může vést k častějším konfliktům. Blízcí lidé znají nejskrytější složky naší osobnosti, naše stinné stránky, selhání a pochybnosti. Informace z těchto privátních sfér našich životů mohou ve chvílích konfliktu být tím, co způsobí, že blízký člověk nás raní více, než by to mohl udělat někdo cizí, kdo o nás má pouze kusé informace. Tuto situaci dobře vystihuje přísloví: „Tvůj nejlepší přítel, je tvůj nejhorší nepřítel.“

Podobně Cordova a Scott (2001) píší, že lidé, kteří mají limitované možnosti, jak nás za naše chování „potrestat“, jako na příklad cizí lidé, které vidíme pouze jednou, mohou vyvolat vyšší pravděpodobnost, že před nimi vyjevíme i citlivé prožitky a chování než před těmi, se kterými se stýkáme často, a to právě z již zmiňovaného důvodu – lidé, které už pravděpodobně nepotkáme, mohou posloužit jako vrba, ale nebudou nám naše selhání a slabosti nadále připomínat svojí přítomností.

V uplynulých odstavcích jsme představili ty pohledy na intimitu, které jsme v první teoretické části nezmínili, nebo jsme se jim věnovali jen velmi okrajově. Zatímco v první teoretické části, která vznikala jakožto teoretický základ diplomové práce, jsme představili klasické teorie intimity, v druhé teoretické části jsme uvedli i alternativní pohledy či přístupy k věci.

Poznáváme tedy, že na intimitu lze nahlížet holisticky, jakožto na jednu z nejvyšších potřeb či hodnot člověka, u které pochybujeme, zda ji lze vůbec postihnout v celé její šíři, anebo k ní naopak přistupujeme takovým způsobem, že ji rozdělíme na několik částí, ty postupně zkoumáme a ze získaných výsledků očekáváme jasnou odpověď na to, co je to intimita. Druhá praktická část této práce bude na rozdíl od předešlé praktické části inspirována spíše druhým z uvedených přístupů.

PRAKTICKÁ ČÁST II.

V druhé teoretické části jsme podali stručný přehled toho, jak jsou jednotlivé subtypy intimity viděny očima různých autorů. V praktické části se na tyto subtypy zaměříme konkrétněji.

1. Cíl

Cílem následujícího výzkumu je prozkoumat v praxi výše zmiňované subtypy intimity. Jak jsme měli možnost poznat z předchozích odstavců, různí autoři zmiňují rozdílný počet jednotlivých subtypů intimity a pracují s různými z nich. Zatímco jedni zmiňují dva (Dandurand, Lafontain, 2013), jiní zmiňují celou paletu možných typů (subtypů) intimity, které by mohly obsáhnout velkou škálu situací (Dahms (1977); Kieffer(1972); Sperry (2003); Schaefer, Olson (1981)).

Přidržíme-li se výsledků námi provedené prototypické analýzy, nabízí se hypotéza, že koncept emoční a sexuální intimity se jeví jako nejpraktičtější (nejlépe odrážející pohled laické veřejnosti na intimitu). Menší podporu bychom, zdá se, ve výsledcích našli pro takové druhy intimity, jako je na příklad intimita sociální, intelektuální, volnočasová apod.

Cílem našeho zkoumání je se na tuto problematiku zaměřit konkrétněji. Na základě literatury chceme prozkoumat, jaké proměnné by mohly zmiňované subtypy intimity sytit a ty potom předložit respondentům k posouzení. Získané výsledky by měly ukázat, které subtypy intimity se laické veřejnosti jeví jako ty „intimnější“ nebo lépe vystihují jejich představu o intimitě, a spolu s tím se pokusit odpovědět na otázku, zda je celkový koncept rozdělení intimity na jednotlivé subtypy nosný.

Na základě předchozího zkoumání s pomocí prototypické metody předpokládáme, že koncepty emoční a sexuální intimity budou oproti konceptům sociální, volnočasové a intelektuální intimity vyhodnocovány statisticky významně výše jako intimní.

V tomto šetření jsme se rozhodli omezit oblast zkoumané intimity na **partnerské (manželské) vztahy**. Vycházíme opět z prototypické analýzy, ze které plyne, že laická veřejnost spojuje intimitu nejvíce právě s partnerskými vztahy a nachází pro ni také nejvíce prototypů, ale v neposlední řadě také pro to, abychom předešli možnému zmatení respondentů. Domníváme se, že respondenti se budou lépe orientovat v situaci, ve které budou mít jasně vymezené hranice vztahu, na jehož základě budou moci hodnotit svoje

zkušenosti a postoje k tomu, co je a co není intimní a v jaké míře. Od tohoto omezení si tedy slibujeme větší vypovídající hodnotu výsledků.

1. 2 Metoda zkoumání a tvorba výzkumných nástrojů

Ke zkoumání jsme se rozhodli využít hodnocení daných proměnných na škále a následné porovnání výsledků statistickými metodami. Škály představují relativně jednoduchou metodu výzkumu, která nám umožňuje zachytit kvalitativní jev kvantitativně. Jedná se o transformaci jevu, který má nějaké dané vlastnosti na předem definované stupnici. V této práci využijeme Likertovo (sumační) škálování.

Jednotlivé subtypy intimity tak, jak o nich hovoří literatura, budou reprezentovány námi vytvořenými škálami, o kterých se domníváme, že by mohly danou oblast intimity sytit. Ty potom nabídneme respondentům k posouzení a následně získané výsledky statisticky porovnáme.

Prvním krokem bylo na základě literatury vyselektovat takové proměnné, které budou jednotlivé subtypy intimity reprezentovat a zformulovat je tak, aby nebyly pro respondenty matoucí a zavádějící.

Inspiraci k tomu, jak jednotlivé škály sestavit, jsme nacházeli v literatuře. Ačkoli se může zdát, že tento proces není složitý, opak je pravdou. Zatímco k některým subtypům intimity nacházíme nespočet zdrojů, které je popisují, k jiným toho lze dohledat jen velmi málo. Domnívám se, že i to je poměrně zajímavý moment, kterého je třeba si všimnout. Literatura popisuje mnohé, mluvíme-li na příklad o emoční intimitě, ale snažíme-li se zaměřit pouze na sociální intimitu, jsou její prameny poněkud skoupější. Mám za to, že nikoli náhodou.

O několik odstavců výše připomínáme, na kolik subtypů intimity se zaměřují různí autoři. Na počátku tvorby výzkumného materiálu jsme i my stáli před otázkou, které z nich zahrneme do našeho zkoumání a kolik jich bude. V tomto případě jsme vycházeli zejména z literatury a prototypické analýzy, kde se jako ty vůbec nejstěžejnější ukázaly kategorie zařaditelné do subtypů *emoční intimity* a *sexuální intimity*. Dále jsme se rozhodli pracovat s následujícími třemi subtypy intimity dohledatelnými v literatuře: *sociální intimita*, *intelektuální intimita*, *volnočasová intimita*, a to nejenom proto, že tyto kategorie jsou i nosnými pilíři Schaeferova a Olsonova (1981) PAIR inventory, ale také proto, že se alespoň v nějaké míře odrážely ve volbě kategorií našich respondentů v rámci prototypické studie. Máme na mysli na příklad tyto kategorie, které by mohly souviset se zmiňovanými subtypy: *nádherné chvíle*, *otevřenost*, *pohoda* apod.

V rámci prototypické metody jsme však zaznamenali i několik slov nebo slovních spojení, která se nehodí do výše uvedených subtypů intimity (pakliže nějaké subtypy existují), ale přesto tvoří jakýsi trs podobně zaměřených asociací týkajících se slova intimita. Jedná se o slova jako: *osobní hygiena, můj vnitřní svět, soukromí, tajemství* apod. Tato slova se dostala i mezi prototypy. Na základě toho jsme se rozhodli zařadit svoji vlastní subkategorii intimity a nazvali jsme ji *osobní intimita*. Zařazujeme ji zejména proto, abychom se neochudili o možnost zajímavých zjištění. Tyto subškály proto nebudou vázány na partnerský vztah a budou tvořit jakýsi samostatný soubor zjištěných informací (viz dále).

K vybraným subtypům intimity jsme se snažili dohledat co nejvíce informací v literatuře. Jak dané subtypy popisují různí autoři? Které proměnné v těchto subtypech intimity vidí jako rozhodující? Na základě zdrojů z literatury, které ve zkratce uvádíme výše, jsme pro každý z uvedených typů intimity vytvářeli vlastní posuzovací škálu. Inspirací nám byla mimo jiné také tabulka věnovaná analýze intimních vztahů z knihy Libbyho a Whitehursta (1977).

1. 3 Škály jednotlivých subtypů intimity

Při tvorbě jednotlivých položek škály emoční intimity jsme měli možnost čerpat z mnoha zdrojů. Zahraniční literatura je v otázce emoční neboli psychologické intimity poměrně bohatá. Hatfieldové (cit. podle Baumeister a Bratslavsky, 1999, st. 50) popisují emoční intimity zahrnují kromě tradičních ryze emočních složek také behaviorální charakteristiky, jako na příklad dotýkání se, upřené pohledy z tváře do tváře či fyzická blízkost dvou osob, tedy verbální i neverbální složku komunikace. Podobně popisují emoční intimitu Burke a Youngová (2012), kteří zmiňují objímání, držení za ruku, mazlení, užívání zdobnělin, ale také lechtání či postrkování se, polibky apod. Podobně definuje emoční intimitu Gaiová (2002), jako sdílení osobních informací, sdílení emocí, podpora během krizových situací, doteky apod.

Námi navržené subškály věnované **emoční intimitě** zahrnují:

Jak moc je pro vás intimní...

- svěřit se partnerovi/partnerce s tím, co vás trápí (neúspěch, bolest, těžkosti a nepříjemné zážitky apod.)
- láskyplné oslovení, používání zdobnělin v kontaktu s partnerem/partnerkou
- otevřeně dávat najevo své skutečné emoce a city (plakat v přítomnosti partnerka/partnerky, rozčilovat se apod.)

- držet se za ruku, obejmout se, dívat se z očí do očí, mazlit se apod.
- sdílet radost, úspěch, nadšení a jiné pozitivní emoce
- projevit negativní emoce (závist, zuřivost, vztek, nepřejícnost apod.)

Jak píše Schaefer a Olson (cit. podle Gaia, 2002, st. 154), sexuální intimita je zážitek sdílení náklonnosti a/nebo sexuální aktivity. Z této definice vyplývá, že sexuální intimita nemusí být nutně saturována pouze a jen sexuálním aktem, ale citovaní autoři zřejmě do tohoto subtypu intimity zahrnují i nesexuální komponentu. Máme za to, že na tomto místě se sexuální intimita značně překrývá s tím, co můžeme nazývat emoční intimitou.

Do našeho zkoumání jsme pro škálu **sexuální intimity** nakonec zvolili následující položky:

Jak moc je pro Vás intimní...

- mít sex se stálým partnerem/partnerkou
- sdělovat partnerovi/partnerce své sexuální fantazie a touhy
- mít sexuální styk s někým tzv. „na jednu noc“
- dotýkat se partnera/partnerky na intimních částech těla
- provozovat s partnerem/partnerkou různé sexuální praktiky (orální sex, anální sex apod.)
- být před partnerem/partnerkou nahý

Vzhledem k tomu, co jsme zmiňovali v samostatné kapitole věnované sexuální intimitě, tedy možné existenci rozdílů mezi zakoušenou intimitou v rámci sexuálního styku se stálým partnerem a mezi náhodným kontaktem, tedy tzv. láskou na jednu noc, rozhodli jsme se i do výše uvedené subškály sexuální intimity tyto dvě komponenty zahrnout a následně sledovat, zda a jak se budou hodnocení těchto dvou zážitků lišit, ačkoli se zahrnutí obojího do jedné škály může jevit jako protichůdné. Blíž se k této problematice vrátíme v diskuzi.

Jako položky **intelektuální intimity** jsme zvolili následující:

Jak moc je pro Vás intimní...

- mít s partnerem/partnerkou společnou vizi budoucnosti a společné cíle
- mluvit s partnerem/partnerkou otevřeně o hudbě, literatuře, společenských událostech apod.

- sdílet podobné názory a postoje a debatovat o nich
- mít společnou životní filozofii a mluvit o ní
- vyjadřovat druhému uznání nebo kritiku za jeho práci
- diskutovat o politických tématech, etických otázkách atd.

Co se týče konceptů sociální a volnočasové intimity, jak jsme zmiňovali výše, je jen velmi málo zdrojů, které se této problematice věnují širěji. Ani výsledky dříve provedené prototypické analýzy nám nebyly příliš nápomocny, protože námi oslovení respondenti se k těmto subtypům intimity vyjadřovali jen velmi sporadicky. Z toho důvodu jsme se rozhodli spojit tyto subtypy intimity dohromady a následně je hodnotit pospolu, protože z popisů jednotlivých subtypů intimity můžeme usuzovat i na to, že se dané subtypy značně překrývají.

Jako položky, které mají zachycovat **volnočasovou a sociální intimitu**, jsme zvolili následující:

Jak moc je pro Vás intimní ...

- společně se věnovat sportu nebo jiné zábavě (V)
- mít s partnerem/partnerkou společné přátele a stýkat se s nimi (S)
- mít stejné koníčky, záliby a věnovat se jim společně (V)
- účastnit se společně různých společenských akcí ve společnosti jiných lidí (S)
- odpočívat a relaxovat v přítomnosti druhého (V)
- vzpomínat na společně prožité chvíle, zážitky apod. (V)

Jako poslední subtyp intimity, který jsme se rozhodli zahrnout do následujícího zkoumání, je tzv. *osobní intimita*. Před tím, než byli respondenti vyzváni k tomu, aby hodnotili koncept osobní intimity, byli upozorněni na to, že ačkoli dosud hodnotili dané položky ve spojitosti s partnerskou intimitou, nyní se mají zaměřit na sebe sama (viz instrukce k vyplňování v příloze č. 6 a 7). Pro škálu **osobní intimity** jsme zvolili následující položky, a to zejména na základě prototypické analýzy:

Jak moc je/Jsou pro Vás samotného/samotnou intimní ...

- věnovat se svým myšlenkám a prožitkům
- pečovat o sebe sama (věnovat se osobní hygieně apod.)
- trávit čas o samotě

- osobní věci (kartáček na zuby, prádlo apod.)
- věnovat se individuální aktivitě (sám si zasportovat, věnovat se samostatně nějakému koníčku apod.)
- osobní záznamy (poznámky, diáře, dokumenty apod.)

Finální podobu dotazníků uvádíme v příloze č. 6. Otázky pro jednotlivé subtypy byly v dotazníku promíchány tak, aby respondenty nenaváděly k tendenčnímu hodnocení a nebyly tak zkresleny výsledky (kromě posledního okruhu otázek zaměřených na osobní intimitu, které již nebyly určeny pro partnerský vztah, a na což bylo nutno respondenty předem upozornit).

Na počátku dotazníku byly uvedeny informace o tom, za jakým účelem jsou data sbírána spolu s příklady vyplňování tak, abychom minimalizovali nepochopení ze strany respondentů. Účastníkům byla uvedena e-mailová adresa, na kterou se mohli obrátit v případě, že by měli jakékoli dotazy.

Dále byli respondenti upozorněni na to, že některé otázky budou choulostivého charakteru a byla zaručena anonymita sběru dat.

1. 4 Popis vzorku respondentů účastnících se výzkumu

Výzkumu se účastnilo celkem 174 respondentů, z toho 58 mužů a 116 žen. Ve výzkumném vzorku nápadně převažovaly ženy, na straně mužů byla ochota zúčastnit se šetření nesrovnatelně nižší.

Spodní věkový limit byl stejně jako u prototypické metody stanoven na 25 let z výše uvedených důvodů. Nevyšší počet respondentů je obdobně jako v prototypickém výzkumu u mužů i žen ve věku 25 - 29 let, ale podařilo se zajistit i respondenty vyšších věkových kategorií. Přesný přehled věkového rozložení uvádíme v následující tabulce.

Tabulka 21 - Věkové rozložení respondentů účastnících se výzkumu

	muži	ženy	
25 - 29 let	13	31	
30 - 34 let	9	24	
35 - 39 let	11	25	
40 - 44 let	9	11	
45 - 49 let	8	16	
50 a více	8	9	
	58	116	174

Co se týče vzdělání respondentů, převažují vysokoškolsky a středoškolsky vzdělaní jedinci, jak dokládá tab. č. 19.

Tabulka 22 - Vzdělání respondentů účastnících se výzkumu

	muži	ženy	
ZŠ	0	3	
SOU	5	2	
SŠ	24	59	
VOŠ	2	2	
VŠ	27	50	
	58	116	174

Respondenti se tohoto výzkumu účastnili na bázi dobrovolnosti. Za účelem získání co možná nejvyššího počtu respondentů jsem nejprve oslovila několik lidí z řad mých přátel a známých s prosbou, aby se pokusili distribuovat dotazníky dalším lidem ze svého okolí. Dále jsem nechala několik výtisků dotazníků volně k rozebrání ve vybraných čekárnách u lékařů spolu se zalepeným sběrným boxem. Neposlední možností, jak se respondenti mohli výzkumu zúčastnit, byla veřejná prosba na několika internetových portálech (sociálních sítích), kde jsem vystavila odkaz na elektronickou podobu dotazníku. Tímto způsobem jsem získala zejména mladší účastníky, avšak několik z nich muselo následně být vyřazeno pro nízký věk.

Celkové zkoumání bylo anonymní a respondenti tak uváděli pouze pohlaví, věk a dosažené vzdělání.

Vzhledem ke způsobu sběru dat a časovému odstupu mezi oběma provedenými výzkumy, tedy prototypickou analýzou a výzkumem věnovanému subtypům intimity, mám za to, že ve většině případů nedocházelo k tomu, aby se účastníci z prototypického šetření zároveň účastnili tohoto výzkumu, i když vyloučit tuto skutečnost i všech 174 respondentů nelze.

2. Výsledky

V rámci statistického zpracování dat jsme se pokusili odpovědět zejména na sledující otázky:

- Jak jsou hodnoceny jednotlivé zkoumané subtypy intimity jako celek a jak se tato hodnocení liší v závislosti na pohlaví?
- Jsou některé subtypy intimity hodnoceny statisticky významně výše než jiné?
- V jakých otázkách se statisticky významně lišily odpovědi mužů a žen?

K zodpovězení těchto a dalších otázek jsme se vzhledem k povaze výzkumného vzorku (počet respondentů a neznámé rozložení) rozhodli využít neparametrického testování.

Jak ukazují výsledky statistické analýzy (viz násl. s.), ženy hodnotily položky statisticky významně výše, než tomu bylo u mužů (bereme-li v potaz všechny položky dotazníku jako

celek), a to nejenom na hladině významnosti 0,05, ale v tomto případě i na hladině významnosti 0,01.

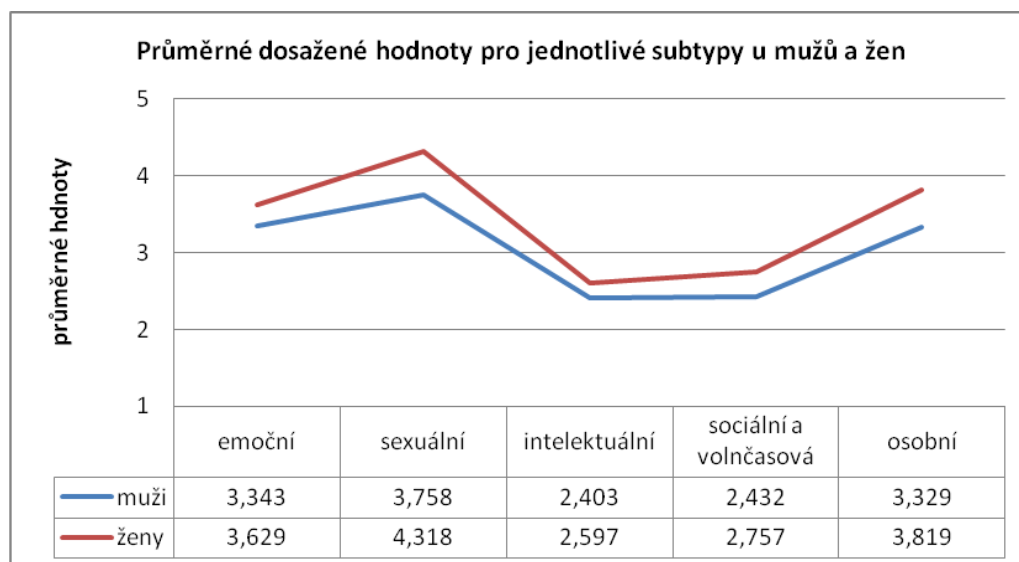
Tabulka 23 – Výsledky Wilcoxonův test - celkové hodnocení položek (muži vs. ženy)

Summary statistics:					
Variable	Observations	Obs. with missing data	Obs. without missing data	Mean	Std. deviation
muži	1392	0	1392	3,208	1,349
ženy	2784	0	2784	3,592	1,333
Two-tailed test:					
U	1613406,000				
Expected value	1937664,000				
p-value (Two-tailed)	< 0,0001				
alpha	0,05				

Zde se tedy ukazuje (na rozdíl od prototypické studie), že muži hodnotili předložené položky statisticky významně jako méně intimní než ženy. Dále se k těmto výsledkům vrátíme v diskuzi.

Podíváme-li se na blíže na to, jakých průměrných hodnot dosahovaly u respondentů jednotlivé subtypy intimity a porovnáme-li dosažené průměrné hodnoty u mužů a žen, můžeme vidět výše popsany trend názorně (viz. graf. č. 1).

Graf 1 - Hodnocení jednotlivých subtypů intimity u mužů a žen zvlášť

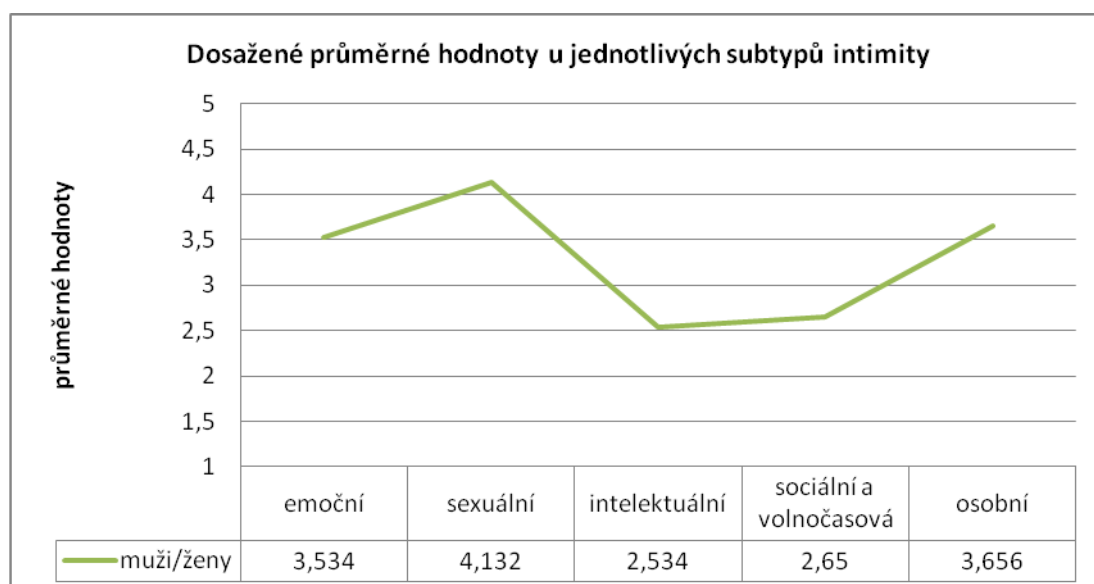
Uvedené subtypy intimity jednotlivě byly ženami hodnoceny statisticky významně výše, než tomu bylo u mužů. Kromě intelektuální intimity, v jejímž hodnocení se potvrdil statisticky významný rozdíl v hodnocení mužů a žen na hladině významnosti .05 ($p=0,03$), se u všech ostatních subtypů intimity tento rozdíl potvrdil i na jednoprocenní hladině významnosti ($p<0,01$).

Zajímavým zjištěním je, že u mužů i u žen se jednotlivé subtypy intimity umísťovaly co do jejich hodnocení v souhlasném pořadí a u obou pohlaví je tak patrná jistá tendence nahlížet na jednotlivé nabízené subtypy intimity velmi podobně.

Hodnotíme-li, jak si vedly jednotlivé subtypy intimity u mužů a žen dohromady, rovněž můžeme konstatovat, že statisticky významně nejvýše byly hodnoceny položky reprezentující subtyp sexuální intimity, a to dokonce na jednoprocenní hladině významnosti ($p < 0,01$), dále potom položky týkající intimity osobní a emoční, mezi nimiž byl rovněž shledán statisticky významný rozdíl v jejich hodnocení ($p = 0,04$).

Nejnižší byly hodnoceny položky intelektuální a sociální a volnočasové intimity. Všechny tyto výsledky přehledně dokládá následující graf č. 2.

Graf 2 - Průměrné hodnoty u jednotlivých subtypů intimity u mužů a žen dohromady

Zaměříme-li svoji pozornost na jednotlivé otázky a jejich rozdílné hodnocení u mužů a žen, v příloze č. 8 uvádíme konkrétně, ve kterých otázkách dosahovalo hodnocení obou pohlaví statisticky významných rozdílů. K těmto rozdílům se vrátíme v diskuzi a zde je uvádíme pouze pro úplnost. Porovnáváním jednotlivých otázek mezi sebou nám přináší možnost nahlédnout, jak jednotlivé otázky hodnotila obě pohlaví a zda se ve svých hodnoceních lišila či naopak zastávala podobná stanoviska.

Na tomto místě bychom se rádi zastavili pouze u otázek č. 9 a č. 15. Tyto otázky se zaměřují na to, jak respondenti hodnotí sexuální styk se stálým partnerem a jak jej hodnotí s partnerem tzv. na jednu noc.

Vzhledem k tomu, co jsme o této problematice uvedli výše v kapitole věnované intimitě a sexu, nás zajímalo, zda se budou hodnocení těchto dvou otázek lišit a jak na tom budou muži ve srovnání se ženami.

Tabulka 24- Porovnání hodnocení otázek č. 9 a 15 – muži

Summary statistics:			
Variable	Observations	Mean	Std. deviation
ot. 15	58	4,228	1,254
ot. 9	58	2,947	1,444
U	2449,000		
Expected value	1624,500		
Variance (U)	28605,046		
p-value	< 0,0001		
alpha	0,05		

Tabulka 25- Porovnání hodnocení otázek č. 9 a 15 - ženy

Summary statistics:			
Variable	Observations	Mean	Std. deviation
ot. 15	116	4,513	0,958
ot. 9	116	3,400	1,425
U	9720,000		
Expected value	6612,500		
Variance (U)	218114,574		
p-value	< 0,0001		
alpha	0,05		

Jak dokládají tabulky č. 24 a 25, muži i ženy se k oběma otázkám staví velmi obdobně. Hodnotí totiž statisticky významně výše jako intimnější sex se stálým partnerem oproti sexu bez závazku, a to i na jednocentní hladině významnosti u obou pohlaví. Hluběji se těmito výsledky budeme zabývat v diskuzi.

Co se týče toho, zda muži či ženy hodnotili otázku spojenou se sexem na jednu noc statisticky významně výše než druhé pohlaví, zde se rozdíl v hodnocení projevil na samé hranici statistické významnosti ($p=0,05$), přičemž vyšších hodnot v tomto případě dosahovaly ženy.

U otázky zkoumající, zda muži či ženy statisticky významně výše oproti druhému pohlaví hodnotili sex se stálým partnerem jako intimnější se rovněž rozdíl nepotvrdil ($p=0,147$) a můžeme tak konstatovat, že muži i ženy tyto dvě situace hodnotí shodně.

2. 1 Ověření platnosti jednotlivých škál

Vzhledem k tomu, že škály, které jsme ve výzkumu použili, nebyly předem nijak validizovány ani nebyl proveden předvýzkum, pro ověření platnosti jednotlivých škál, uvádíme výpočty koeficientů reliability.

Při tom jsme vycházeli zejména ze studie Gadermanna a kol. (2012), kteří se věnují odhadu koeficientu reliability u ordinálních dat Likertova typu, k čemuž využívají pořadové alfa (ordinal alpha), využívající tzv. polychorické korelační matice. Odhad koeficientu ordinal alfa je podle těchto autorů pro data pořadového charakteru přesnější, než je tomu u hojně využívaného Crombachova alfa. Jak píší výše uvedení autoři, u škál Likertova typu, mohou odhady Crombachova alfa vést k nepřiměřené redukci odhadu reliability a využití koeficientu ordinal alfa, je tedy ve škálách Likertova typu přesnější.

Na základě zmiňované studie, jejíž součástí je i podrobný návod, jak spočítat koeficient ordinal alfa, jsme i my pomocí počítačového softwaru na statistickou analýzu dat R (Revelle, 2013) učinili odhad těchto koeficientů reliability, a ty uvádíme v následující tabulce (tab. č. 26)

Literatura doporučuje, aby koeficient alfa pro danou škálu nebyl v rámci výzkumných účelů menší než .70 (Gadermann a kol., 2012). Jak můžeme vidět, koeficienty korelace u námi představených subškál tomuto požadavku vyhovují, a to jak u Crombachova alfa, tak u vhodnějšího odhadu reliability, tedy ordinal alfa.

Dále se budeme zabývat hodnotou koeficientu beta. Zatímco koeficient alfa je *průměrem* všech možných split-half reliabilit, koeficient beta je odhadem minimální možné hodnoty split-half reliability. Nízká hodnota beta reliability značí, že v rámci jedné škály může být přítomna ještě jiná subškála (Soutar, 2009). Námi vypočtené koeficienty beta jsou rovněž uvedeny v tabulce číslo 22. K jejich výpočtu byl opět využit program R (Revelle, 2013) pro statistickou analýzu dat.

Na základě informací o koeficientu beta se můžeme dozvědět mnohé užitečné informace o použitých výzkumných škálách. Koeficient alfa velmi často dosahuje vyšších (nebo stejných) hodnot než koeficient beta. Hodnota koeficientu beta a její rozdíl oproti koeficientu alfa ilustrují důležité vlastnosti škály. Pokud je koeficient beta menší než .50, je velmi pravděpodobné, že v rámci jedné škály je přítomna další subškála. Koeficient beta by měl v ideálním případě dosahovat hodnoty .70 a výše, a jak píší na příklad Cooksey a Soutar (2006, cit. podle Soutar, 2009), faktorově homogenní škály by měly vykazovat hodnoty beta velmi blízké hodnotám koeficientu alfa. Pokud tomu tak není, škála pravděpodobně není jednodimenzionální.

Tabulka 26 – Hodnoty koeficientů alfa, ordinal alfa a beta

škála	α	ordinal α	β
emoční intimita	0,788	0,809	0,605
sexuální intimita	0,768	0,829	0,226
intelektuální intimita	0,874	0,903	0,818
sociální a volnočasová intimita	0,876	0,899	0,738
osobní intimita	0,759	0,78	0,679

Jak můžeme vyčíst z výše uvedené tabulky, jednotlivé hodnoty alfa a alfa ordinal splňují požadované vlastnosti koeficientu reliability pro výzkumné účely. Jiné je to už v případě koeficientu beta, tedy nejpřísnější možné hodnoty reliability, kterou uvádíme. Zde jsou získané hodnoty nápadně nižší a mohou tak hovořit, že některé ze škál nemusí být jednodimenzionální, ale mohou v sobě zahrnovat potenciální subškálu. Zejména se tak stalo u škály věnované subtypu sexuální intimity. K tématu hodnot koeficientů reliability jednotlivých subškál a tomu, co může stát za dosaženými hodnotami uvedených hodnot, se podrobněji vrátíme v diskuzi.

3. Diskuse II

Výsledky plynoucí z výše uvedeného výzkumu věnovaného subtypům intimity v mnohém naplňují předpoklady, ke kterým jsme došli již během realizace prototypické studie a z velké části tak potvrzují její výsledky.

Podle výše uvedených výsledků se ukazuje svébytné postavení sexuality v laickém nahlížení na intimitu, a to i přes to, že v literatuře zaměřené na zkoumání intimity, je největší prostor tradičně věnován spíše emocím, prožitkům, citům, lásce apod. Těmto, ale i jiným fenoménům se budeme i nadále věnovat v následujících kapitolách. Zaměříme se zejména na nedostatky, ale i na možné přínosy realizovaného výzkumu.

3. 1 Vhodnost použití zvolené metody výzkumu

Samotná volba výzkumného nástroje s sebou přináší jistá rizika a nevýhody. Zejména se jedná o fakt, že zvolenou metodu, ale ani její výsledky, nemáme možnost srovnat s jiným obdobně postaveným výzkumem a dojít tak ke srovnatelným nebo naopak odlišným závěrům.

Ačkoli podklady pro námi vytvořené škály, které mají měřit předem dané konstrukty, jakými jsou jednotlivé subtypy intimity, jsme nacházeli v literatuře a byli jsme inspirováni tím, co se běžně objevuje v testech, jež mají měřit míru zakoušené intimity ve vztahu, nejedná

se v našem případě o test, ale spíše o jakési zamyšlení nad tím, zda jsou zmiňované konstrukty nosné a zda samotné rozdělení intimity na jednotlivé subtypy odráží představu laické veřejnosti o tom, co vše do sebe intimita zahrnuje a co již nikoli.

Narážíme tedy na dva rozdílné pohledy na věc. Cílem tohoto výzkumu nebylo měřit jednotlivé subtypy intimity nebo měřit intimitu v partnerském vztahu jako takovou, ale zjistit, jak jednotlivé subtypy intimity naši respondenti vnímají.

Část odborné veřejnosti rozhodla, že intimitu lze rozčlenit na jednotlivé komponenty a následné poznání těchto komponent utvoří plastičtější představu o tom, jaká intimita vlastně je a z čeho se skládá. Na základě první studie, tedy prototypické analýzy, jsme nabízeli poněkud odlišný pohled na to, jak lze intimitu poznat a zkoumat. Nezískávali jsme data tím, že bychom vymezili, co do intimity patří a co je už mimo ni, ale nechali jsme respondenty, ať oni sami rozhodnou, jak ji vnímají. V rámci zkoumání jednotlivých subtypů intimity jsme postupovali z druhého konce a nabídli jsme respondentům předem jasně vymezené otázky k posouzení.

Výběr samotných škál s sebou přináší jisté metodologické obtíže. Do výzkumu jsme vybrali ty jevy, o kterých předpokládáme, že jednotlivé subtypy sytí, a i když jsme postupovali na základě prostudování co možná největšího počtu zdrojů, které jsou k tomuto tématu dostupné od různých autorů, tato selekce proběhla bez jakéhokoli předvýzkumu. To spatřujeme jako vůbec největší slabinu celého zkoumání.

I přes to ale oprávněnost použití námi zvoleného postupu podporují dosažené hodnoty výše uvedených koeficientů Crombachova α , a α ordinal, které se u všech subtypů intimity pohybují nad hodnotu 0,7. Poměrně uspokojivých výsledků dosahujeme také v dosažených hodnotách β , tedy za přísnějších podmínek posouzení (viz tab. č. 26), i když zde subtyp sexuální intimity dosahuje pouze hodnoty $\beta=0,226$. Nápadný pokles hodnot reliability u této škály je nasnadě. Jak je patrné ze samotných položek, vyskytují se zde dvě otázky, ve kterých se ptáme na dvě velmi odlišné věci. Máme na mysli otázky týkající se posouzení stupně intimity v případě sexuálního styku se stálým partnerem a partnerem tzv. na jednu noc. Je pravděpodobné, že bude-li někdo vnímat sex se stálým partnerem jako velmi intimní záležitost, bude sex s náhodnou známostí vnímat diametrálně odlišně. I přes to nás ale právě tyto výsledky zajímaly a jejich protipólnost je záměrem. Právě na základě tohoto rozdílu zřejmě hodnoty reliability tak dramaticky poklesly. Hodnoty beta reliability tedy správně odhalily tuto nejednotnost v subškále sexuální intimity.

Co se týče hodnot reliability u ostatních škál, vzhledem k nízkému počtu položek v jednotlivých škálách (6), můžeme mez hodnot β reliability menší než .60, které dosahují subtypy emoční a osobní intimity, nahlížet jako relativně uspokojivou, ačkoli nikoli ideální.

Další z dosažených výsledků, na příklad shoda posuzování jednotlivých subtypů u mužů a žen, rovněž hovoří pro to, abychom získané výsledky mohli považovat za věrohodné, i když by jistě stálo za to, potvrdit je nebo vyvrátit v dalším zkoumání zaměřeném tímto směrem, na příklad bychom viděli jako přínosné provést položkovou analýzu jednotlivých položek a následně sběr dat zopakovat.

3. 1. 1 Obsahové zhodnocení jednotlivých škál

O vhodnosti i nevhodnosti použití škál jsme v krátkosti pojednali výše. Zde se zaměříme spíše na obsahovou stránku věci.

Ačkoli jsme vycházeli z literatury, konečná podoba jednotlivých škál, které respondenti dostali k posouzení, není bezchybná. I když bylo naší snahou zahrnout do škál co možná nejvíce různých proměnných při poměrně nízkém počtu posuzovaných položek tak, abychom nezatěžovali respondenty až příliš velkým množstvím otázek a nezmenšovali tak pravděpodobnost, že budou mít zájem se výzkumu účastnit, v konečné podobě jednotlivých škál jsme se nevyhnuli tomu, aby si některé ze subškál byly podobné (na příklad otázka „Jak moc je pro vás intimní sdílet s partnerem/partnerkou podobné názory a postoje a debatovat o nich?“ a otázka „Jak moc je pro vás intimní diskutovat s partnerem/partnerkou o politických tématech, etických otázkách atd.?“) a my se tak zdánlivě neptali na jednu věc dvakrát.

Na druhou stranu máme za to, že i přes možné podobnosti se v jednotlivých subškálách vždy zaměřujeme o trochu jiným směrem a než aby se mezi sebou jednotlivé otázky duplikovaly, spíše se doplňují.

Podobným problémem by mohlo být zahrnutí vícero jednotlivých jevů do jedné otázky. Na příklad otázka „Jak moc je pro vás intimní dávat partnerovi/partnerce otevřeně najevo své skutečné emoce a city (plakat v jeho/její přítomnosti, rozčilovat se apod.)?“ v sobě zahrnuje rozčilování se a pláč. Jedno může být spojené s druhým, ale tyto dvě zkušenosti mohou být také (na příklad zejména u mužů) něčím naprosto odlišným, ve smyslu – před svojí partnerkou se klidně rozčiluji, ale nepláču před ní apod. I když se může jednat o dvě rozdílné emoce, v tomto případě nám jde o to, jak je to s vyjadřováním emocí obecně (tedy všech emocí), a méně už se chceme zabývat tím, zda na příklad muži před ženami méně pláčou apod. (konkrétně v této otázce se ani neprokázal statisticky významný rozdíl v hodnocení mezi pohlavími).

3. 2 Zhodnocení vzorku účastníků výzkumu

Výzkumu se i tentokrát zúčastnili zejména respondenti z věkové kategorie od 25 do 29 let. Oproti prototypické analýze se ale podařilo do výzkumu získat i respondenty z vyšších věkových pásem a celkové věkové rozložení proto představuje poměrně dobře všechny věkové kategorie, ačkoli rozložení respondentů ve prospěch mladší generace je zjevné.

Jisté výhrady bychom mohli mít k samotnému sběru dat, který probíhal na bázi dobrovolnosti a nad nímž jsme neměli plnou kontrolu, vzhledem k tomu, že dotazníky byly mimo jiné distribuovány na veřejných místech apod.

Vzhledem k povaze tématu a jeho celkové náročnosti ale považujeme za úspěch, že se zúčastnilo celkem 174 lidí nad 25 let (po vyřazení nevhodných respondentů).

3. 3 Zhodnocení výsledků výzkumu

Nahlížíme-li na výsledky zkoumání jako na celek, můžeme konstatovat, že se naplnily předpoklady, které jsme zmiňovali již před samotnou realizací výzkumu s ohledem na to, jaké informace jsme vytěžili z prototypické analýzy, ale objevily se i zvláštnosti, kterým stojí za to se věnovat blíže.

V následujících odstavcích se pokusíme zamyslet nad tím, co vedlo k očekávaným i neočekávaným výsledkům a na závěr připojíme kapitolu, kde výsledky z obou studií, tedy prototypické analýzy a hodnocení subtypů intimity, propojíme.

3. 3. 1 Výsledné pořadí jednotlivých subtypů

Jak jsme již uvedli výše, **subtyp sexuální intimity** byl hodnocen statisticky významně výše než ostatní subtypy, a to i na jednocentní hladině významnosti. Jak je tedy patrné, svébytné postavení sexuality hraje v představě partnerské intimity u laické veřejnosti zásadní roli. Tohoto výsledku subtyp sexuální intimity dosáhl i přes to, že v rámci subtypu sexuální intimity jsme respondentům nabídli k hodnocení dva naprosto odlišné jevy, jejichž hodnocení se může pohybovat v relativně odlišných hodnotách v otázkách č. 9 a 15 (zmiňované položky dosahují velmi nízké hodnoty korelace $r=0,03$). Je-li tomu tak, u značného počtu respondentů jsme se mohli setkat s tím, že v rámci jednoho subtypu intimity, budou jednu otázku hodnotit velmi vysoko a druhou velmi nízko, což by mohlo mít následně vliv na snížení celkového skóru subtypu sexuální intimity. I přes to se ale u obou pohlaví co do hodnocení uvažovaných subtypů intimity ukazuje být sexuální intimita jako nejvýstižnějším subtypem intimity u partnerského vztahu vůbec.

Následující dva subtypy (osobní intimita a emoční intimita). Vysoké hodnocení subtypu **osobní intimity** navazuje na to, co jsme zjistili již v prototypické studii, tedy že

v mysli laické veřejnosti je intimita velmi pravděpodobně spjata s něčím, co se týká jich samotných. Přinášíme tak do konceptu rozdělení intimity na jednotlivé subtypy zajímavý prvek, se kterým jsme se dosud v literatuře setkali jen sporadicky. Intimita bývá často popisována v kontextu vztahu k druhému, ale méně už potom ve vztahu k sobě sama. Toto naše zkoumání tak poodhalilo možné další cesty, kudy by se mohl výzkum věnovaný intimitě dále ubírat.

Vzhledem k tomu, že se hodnocení subtypu osobní intimity nakonec v očích námi oslovených respondentů pohybuje na úrovni hodnocení subtypu emoční intimity, která bývá v literatuře jednou z nejvíce diskutovaných, nemělo by se možná na ryze osobní prožitek intimity zapomínat. Uvědomujeme si ale, že v rámci tohoto zkoumání se jednalo spíše o doplňkovou informaci zcela vytrženou z kontextu partnerských vztahů, a v dotazníku byly otázky týkající se osobní intimity odděleny zcela samostatně, což mohlo přispět k tomu, že respondenti daným otázkám přiřadili vyšší důležitost. Nelze tedy vyloučit chybu měření způsobenou možná až příliš návodnými instrukcemi.

Už při tvorbě jednotlivých subškál jsme narazili na to, že zatímco k emoční intimitě či intimitě spojené se sexem, nacházíme mnoho informací, pro subtypy intelektuální, sociální a volnočasové intimity byly zdroje informací omezeny. I z tohoto důvodu jsme proto vyjadřovali pochybnosti, zda je toto jejich samostatné vydělení smysluplné a přispěje k bližšímu pochopení či poznání fenoménu intimity.

Z výsledků vyplývá, že tyto zmiňované subtypy se v hodnocení umísťovaly výrazně nejnižše. Tento poměrně nízký výsledek u daných subškál ale nepřijímáme bez toho, abychom se zamysleli nad důvody těchto výsledků.

Co se týče **intelektuální intimity**, vyjevovat svá niterná přesvědčení, ať už se týkají čehokoli, řadíme pod již několikrát zmiňované sebeodhalování, které je samo o sobě bráno jako svrchovaný znak intimity. V našem výzkumu ovšem takovéto sebeodhalování bylo v kontextu partnerského vztahu hodnoceno oproti jinému velmi nízko. Domníváme se, že vysvětlení může být dvojí.

Jistě bychom udělali chybu, kdybychom celou věc uzavřeli konstatováním, že debatovat o politice či etických otázkách, je námi oslovenými respondenty vnímáno jako málo intimní, a proto dané subtypy nevystihují intimitu v partnerském vztahu. Stejně tak bychom totiž dané výsledky mohli interpretovat tak, že v partnerském vztahu došlo k takové míře otevřenosti a sebeodhalení, že podobná témata nejsou již brána jako intimní, ačkoli na počátku se mohla jevit jako velmi intimní. Jinak řečeno, intimita v partnerském vztahu dosáhla takové míry, že zúčastnění jedinci o těchto tématech v bezpečném prostředí

partnerského vztahu mluví natolik otevřeně, že vymizela potřeba nazývat toto sebeodhalování jako intimní. Jistě by stálo za to posoudit tento subtyp v kontextu jiného vztahu nebo naopak ne-vztahu, tedy na příklad: „Jak moc je pro vás intimní vyjevovat před ostatními lidmi svá pravá politická přesvědčení?“ apod. Není tedy vyloučeno, že tato subškála v sobě skrývá více potenciálních informací, než se v tuto chvíli zdá a ačkoli bychom mohli přistoupit k domněnce, že subtyp intelektuální intimity spíše nevystihuje intimitu v partnerském vztahu, připouštíme zde možný prostor pro další úvahy, které tento typ výzkumu nebyl schopen postihnout.

Poměrně odlišně nahlížíme na subtyp **volnočasové a sociální intimity**. Ve své podstatě mají tyto subtypy zachycovat intimní složku zahrnutou v sociálním kontextu vztahu – tedy jakéhosi propojení se sociálním okolím, a dále také tu složku intimity spojenou s aktivním trávením volného času. Tento subtyp intimity byl účastníky našeho šetření hodnocen jen velmi nízko. Domníváme se, že zde se představa intimity (partnerské intimity), jakožto čistě privátní sféry lidského života neslučuje s konceptem těchto subtypů jako takových. Víme-li nejenom z výsledků prototypické studie, ale také z literatury, že intimita je vnímána jako něco, co je vlastního pouze dané dvojici a co je budováno postupně na základě sebeodhalování a vyjevování těch nejniternějších pocitů a přesvědčení, zřejmě nás podobné výsledky příliš nepřekvapí. Jestliže jsme u subtypu intelektuální intimity připustili, že jeho nízké hodnocení může být způsobeno více faktory, u subtypu volnočasové a sociální intimity se přikláníme k názoru, že toto jejich nízké hodnocení odráží skutečný stav věci, tedy že koncept sociální a volnočasové intimity není příliš nosný.

Celkově vzato se jednotlivé subtypy umístily co do hodnocení respondentů v takovém pořadí, které jsme odhadovali již na počátku zkoumání a potvrdily tak naše domněnky o možném rozložení daných subtypů.

Na základě těchto výsledků se tedy domníváme, že budoucí práce aspirující na měření intimity ve vztahu by se měly zaměřovat právě na tyto subtypy (emoční a sexuální intimity). Souhlasíme tak na příklad s názorem Dandurandové a Lafontainové (2013), že emoční a sexuální intimita jsou, co se týče pohledu na intimitu dvěma dobře zavedenými koncepty, které pravděpodobně nejlépe odrážejí intimitu v partnerském vztahu.

Dále bychom z těchto možných budoucích prací nevyklučovali ani koncept intelektuální intimity, který spatřujeme rovněž jako nosnou myšlenku odrážející jednu ze zásadních složek intimního partnerského vztahu a přiklonili bychom se tak k názoru na příklad Dahmse (1972), který rozlišuje intelektuální, fyzickou a emoční složku intimity. Bližší zkoumání volnočasové a sociální intimity se nám po zrealizovaných šetřeních pro poznání

partnerské intimity jeví spíše jako druhořadé, ale nevylučujeme, že by tyto dva subtypy mohly nabývat zcela jiných hodnot, kdyby byly posuzovány na příklad v kontextu přátelských vztahů.

3. 3. 2 Porovnání výsledků u mužů a žen

V následujících řádcích shrneme výsledky mužských a ženských respondentů. Ačkoli jsme zaznamenali rozdíly, máme za to, že shody ve výsledcích u obou pohlaví převažují.

Zejména jsme zaznamenali, že muži hodnotili položky jako celek níže než ženy (přisuzovali jednotlivým položkám nižší hodnoty, viz výsledky výše). Jak bychom mohli interpretovat tyto výsledky? Jedno z možných vysvětlení by zde bylo ve shodě s mnoha již provedenými studii (viz teoretická část I), které uvádějí, že muži jsou „méně intimní než ženy“, respektive přistupují k intimitě jako celku odlišně. Hodnotíme-li ale pouze statisticky významné rozdíly, můžeme se blíže podívat na jednotlivé otázky, v nichž muži a ženy skórovali odlišně.

V příloze č. 8 uvádíme tabulku, v níž lze snadno dohledat otázky, ve kterých ženy hodnotily dané položky jako statisticky významně více intimní než muži. V rámci subtypů se jedná zejména o subtyp osobní intimity, v němž *u všech* otázek ženy skórovaly výše než muži. Vzhledem k tomu, že se jedná o námi „vytvořený“ subtyp, kterému není v literatuře věnováno příliš pozornosti (je-li vůbec něco jako intimita prožívaná vůči sama sobě v literatuře zavedeno), není na místě, abychom tyto výsledky výrazněji interpretovali a omezíme se pouze na konstatování, že tato problematika by v sobě mohla skrývat zajímavé informace pro některé z budoucích zkoumání. Odpovědi na to, proč muži skórovali tak významně odlišně než ženy, nám tato povaha výzkumu zatím nenabízí.

4. Závěrečná diskuze

Tato práce je snahou o co možná nejplastičtější popis fenoménu intimity a snahou o přiblížení se definici tohoto pojmu, je-li definice tak složitého problému vůbec možná, přičemž si uvědomujeme, že v rámci partnerské intimity je psána zejména z heterosexuálního pohledu a že její výsledky vychází povětšinou z dat získaných od mladší generace respondentů. Obě dvě tyto skutečnosti mohou v konečném důsledku limitovat výsledky této práce.

Vzhledem k odlišnému přístupu obou studií, tedy prototypické studie, která vychází z informací od samotných respondentů, a výzkumu subtypů intimity, ve kterém jde o posouzení již připravených proměnných, je na místě, abychom se v rámci závěrečné diskuze

pokusili získaná data z těchto dvou studií propojit a zjistit, zda spolu získané poznatky souvisí, zda se doplňují nebo naopak ukazují zcela odlišné pohledy na věc.

Jak bylo již několikrát naznačeno, jako nejvýraznější shodu ve výsledcích obou studií, shledáváme suverénní postavení sexuality v laické představě intimity v partnerských vztazích. Ačkoli literatura sex a intimitu povětšinou neodděluje, poukazuje na to, že sama sexualita bývá v očích laiků často s intimitou zaměňována. Na základě dvou námi provedených šetření vyplývá, že laická veřejnost má spíše tendenci vidět sex a intimitu v partnerském vztahu jako neoddělitelný celek, jako dvě strany téže mince. Zřejmě se tak budeme opakovaně setkávat s tím, že vyslovíme-li slovo intimita, bude si značná část posluchačů myslet, že řeč bude o sexuální tematice. Budeme-li se je snažit přesvědčit o tom, že intimita je ve skutečnosti něčím jiným, budeme zřejmě zároveň riskovat, že se z jejich strany setkáme s nepochopením.

Na druhou stranu je nutné připomenout, že pohlédneme-li na výsledky prototypické analýzy a výzkumu jednotlivých subtypů partnerské intimity blíže, zjistíme, že toto propojení sexu a intimity se pravděpodobně týká spíše sexuality ve spojení s láskou, city a výlučností, tedy sexuality v těsném vztahu, a méně už (či zda vůbec) mimo tento těsný vztah. Důkazem pro toto tvrzení nám mohou být výsledky prototypické analýzy, které ukazují těsnou blízkost kategorií sex s kategoriemi jako láska, city apod., stejně jako výsledky výzkumu subtypů intimity, kde se ukázalo, že jak muži, tak ženy, hodnotí jako statisticky významně výše intimnější sex se stálým partnerem než s náhodným kontaktem. Domněnky o tom, že laická veřejnost až příliš často zaměňuje intimitu za intimní zážitek (intimnost), se tak v našich výzkumech spíše nepotvrdily, i když by jistě stálo za to věnovat některý z budoucích výzkumů pouze tomuto tématu.

Zůstaneme-li ještě u tematiky intimity a sexuality, v obou našich výzkumech se nepotvrdilo, že by muži hodnotili sex výše než ženy, jak to uvádí mnohá literatura. Ba naopak, v námi zrealizovaných výzkumech zde nespátřujeme výrazné rozdíly a na základě posuzování jednotlivých subtypů intimity, které ženy hodnotily statisticky významně výše než muži (tedy i subtyp sexuální intimity), bychom se k hypotéze, že mužské nahlížení intimity je více „sexuální“, nepřiklonili.

Kde ovšem zůstáváme i nadále bez odpovědí, je otázka, zda muži hodnotí intimitu jako takovou jinak, než je tomu u žen. V literatuře se mnozí autoři přiklání k tomu, že ženy mají jakousi vyšší kapacitu pro intimitu, jsou jí více otevřeny. Zatímco v prototypické analýze se tyto rozdíly spíše stíraly, v rámci výzkumu subtypů se ukázalo, že ženy měly statisticky významně častěji tendenci hodnotit položky jako více intimní.

Co je ale podstatou tohoto rozdílu, zůstává i nadále skryto. Máme za to, že se může jednat spíše o způsob vyjadřování intimity, než o kapacitu k intimitě jako takové. Tedy možnost, že mužům je vlastní spíše jakási tendence ke skrývání intimních témat, než jasná tvrzení, že muži jsou méně intimní než ženy. Námi uvedené výsledky mohou nabízet nový pohled na toto téma, ale odkrytí pravé podstaty rozdílů by se mělo stát tématem jiné další studie.

Výsledky obou výzkumů odkrývají možnou existenci dosud ne příliš popisovaného konceptu *osobní intimity*, tedy jakýchsi intimních prožitků vlastních pouze a jen danému individu. Dosud se výzkum intimity v těsných vztazích zaměřoval hlavně na intimitu mezi dvěma či více lidmi (rodina, přátelé) a otázka toho, jakou roli může hrát vlastní prožitek intimity i právě v těchto vztazích, se do popředí zájmu příliš nedostávala. Máme za to, že širší výzkum i právě této oblasti by mohl přinést zajímavé výsledky, které by mohly být využitelné ve výzkumu intimity jako takové. Prototypická analýza odkrývá to, co se pod daným pojmem skrývá v mysli laiků a co by odborná veřejnost mohla nechat nepovšimnuto. V námi zrealizované prototypické analýze pojmu *intimita* se opakovaně ukazoval prostor pro zavedení a zkoumání konceptu *osobní intimity* a další studie zaměřená na subtypy intimity tyto domněnky potvrdila.

5. Závěr

Cílem této práce, která postupně vznikala přes dva roky, bylo získat co možná nejplastičtější poznatky o tom, co vše laická veřejnost řadí pod pojem *intimita* a tyto výsledky porovnat s tím, co lze na toto téma dohledat v literatuře. Na základě prototypické metody jsme se snažili vystihnout nuance, které se v rámci definování intimity objevují u jednotlivých typů vztahů, ale také při srovnání přístupu k intimitě mezi muži a ženami. Na základě získaných informací od celkem 472 lidí jsme se snažili alespoň rámcově vystihnout, jakou roli hraje podle laické veřejnosti *intimita* ve vztazích, kterých se každodenně účastníme a následně jsme se na základě všech těchto nasbíraných informací snažili podat svoji vlastní definici intimity tak, jak ji vnímá autorka této práce.

Ve výzkumu věnovanému jednotlivým subtypům intimity popsáných v literatuře, kterého se zúčastnilo celkem 174 dalších lidí, jsme se snažili tyto naše domněnky zpřesnit a doplnit o další možné úhly pohledu, a zároveň ukázat, že nejenom samotný fenomén intimity je velmi široký, ale možnosti, jak k němu přistupovat a jak jej zkoumat také.

Máme za to, že data, která byla v rámci této práce nasbírána a pečlivě zpracována po

kvalitativní i kvantitativní stránce, doplňují akademicky definovaný pojem intimity o její lidštější rozměr. V rámci prototypické analýzy čerpáme vedle poznatků o této tematice nabízené literaturou nové informace od laické veřejnosti – z její zkušenosti a prožívání, a snažíme se oba dva pohledy (akademický i laický) sloučit do jednoho celku, který tak může být obohacen právě o pohledy lidí, kteří vědí sice méně o teoriích těsných vztahů, ale o to více mohou být schopni tyto vztahy autenticky popsat. Tyto dva pohledy (laický a vědecký) poté znovu propojujeme ve výzkumu věnovanému jednotlivým subtypům intimity a rovněž přinášíme inspirativní výsledky.

Prototypická studie provedená v rámci této práce naznačuje, že laická představa o tom, co je to intimita, se od té vědecké sice příliš neliší, ale s trochou nadsázky bychom mohli říct, že zatímco vědecká definice intimity je spíše sofistikovanejšího charakteru, ta laická se drží více při zemi. Vědecké teorie mnohdy zdůrazňují duchovní propojení subjektů na úkor lidské sexuality, která podle některých autorů bývá s intimitou mylně směřována. Naopak námi oslovení respondenti zjevně v rámci partnerských vztahů vidí sexualitu jako něco, bez čeho by tato intimita mohla být jen těžko naplněna. Je tak jakousi alfou a omegou ve vnímání intimity v partnerském vztahu a v obou námi předložených výzkumech jsme tak otázce propojení sexuality a intimity věnovali značnou pozornost.

Snažili jsme se poukázat na rozdíly v pohledech na intimitu v rámci různých mezilidských vztahů a plasticky jsme ukázali, které komponenty se pravděpodobně na těchto rozdílech nejvíce podílejí (některé prototypy se na příklad v rámci partnerského vztahu umisťovaly na zcela jiných pozicích než v rámci vztahu s dobrým přítelem apod.). Vidíme tedy, že ačkoli můžeme intimitu jakožto jeden fenomén zakoušet v různých vztazích a na různých úrovních, jsou tyto vztahy co do intimity s vysokou mírou pravděpodobnosti kvalitativně odlišné a pro ten či onen vztah i typické.

Co se týče rozdílů v pojímání intimity mezi muži a ženami, které jsou tak často v literatuře rozdílně popisovány, ani zde prezentované výsledky nemají pro čtenáře jasné výsledky. Na jedné straně ukazují, že rozdíly mezi pohlavími ve vnímání intimity jsou spíše minimální, na straně druhé jsou jisté nuance nepopíratelné. I přes tyto rozdíly se ale řadíme spíše k zastáncům těch názorů, že není třeba za každou cenu hledat genderové rozdíly mezi pohlavími, ba naopak, že ve vztazích, mají muži a ženy mnoho společného.

Na počátku psaní této práce jsem se setkávala s názory, které pochybovaly o tom, zda je vůbec možné něco tak komplexního jako je intimita nějak uceleně zkoumat. Často se mě lidé ptali, co to vlastně ta intimita je, a na co se v jejím zkoumání budu vůbec zaměřovat.

Spousta lidí nechápala, co by mohlo z výsledků mé práce vzejít a k čemu je dobré vědět něco hlubšího o lidské intimitě. Domnívám se, že výsledky této práce by mohly být prospěšné všem těm, kteří se zabývají mezilidskými vztahy, ať už z teoretického, či z praktického hlediska. V teoretické rovině by mohly výsledky sloužit jako obohacení čistě vědeckého pohledu na intimitu jako takovou. Z praktického hlediska by mohly posloužit na příklad jako vodítko při práci s klienty, kteří řeší vztahovou problematiku, a u kterých tyto potíže mohou pramenit právě z narušení intimního pouta k druhému či neschopnosti intimitu vůbec navázat apod.

Výsledky zde prezentovaných studií by tedy mohly poupravit teoretikovy představy o tom, co je podstatou intimity a ukázat mu, že pohled laiků je mnohdy bohatší, než by si mohl myslet. Toto poznání by mohlo vést k lepšímu porozumění prožívání lidí, kteří mají z jakéhokoliv důvodu problém intimitu naplno prožívat či vůbec pochopit.

V praktické rovině by nepsychologicky vzdělaným lidem mohla práce nabídnout inspiraci k pojmenování jejich vnitřních prožitků, pro které možná dosud svoje pravé pojmenování neměli (někteří lidé si pod pojmem intimita nejsou schopni nic konkrétního představit a trvá jim značně dlouho, než jsou schopni vyjádřit, co pro ně znamená, nemají kromě jasného propojení se sexualitou žádnou jinou představu o tom, kde jinde může hrát intimita roli a jak moc se její prožívání či naopak neschopnost ji prožívat, může odrážet na kvalitě jejich vztahů či života samotného).

Čtenář této práce jistě poznal, že problematika intimity je natolik široká, že ji nelze dostatečně pojmut v jedné práci a zde prezentované poznatky a výsledky provedených zkoumání tak mohou sloužit jako jeden z mnoha odrazových můstků pro další a další zkoumání na poli těsných vztahů. Mnohé z toho, co bylo v této práci uvedeno, by mohlo být dále rozpracováno a zpřesněno. Získaná data by bylo vhodné validizovat dalšími možnými postupy a následně je s námi prezentovanými výsledky porovnat. Získali bychom tak další potřebné informace, které by mohly přispět k pochopení tak složitého a výsostně lidského jevu, jakým bezesporu intimita je.

Seznam použité literatury:

- Armstrong, L. L. (2006). Barriers to intimate sexuality: Concerns and mening-based therapy approaches. *The Humanistic Psychologist*, 34, 3, 281 – 298.
- Aron, A. P., Mashek, D. J., Aron, E. N. (2004). Closeness as including other in the self. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (27 - 41). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bank, B. J., Hansford, S. L. (2000). Gender and friendship: Why are men's best same-sex friendships less intimate and supportive? *Personal Relationships*, 7, 63 – 78.
- Baumeister, R. F., Bratslavsky, E. (1999). Passion, intimacy, and time: passionate love as a function of chase in intimacy. *Personality and Socvial Psychology Review*, 3, 1, 49 – 67.
- Berscheid, E., Snyder, M., Omoto, A. M. (2004). Measuring closeness: The relationship closeness inventory (RCI) Revisited. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (81 – 101). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Berscheid, E., Regan, P. (2005). *The psychology of interpersonal relationships*. Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall.
- Bianchi, G. (2011). Subjektivnost sexuality: diskursy sexuality, sexuální spokojenost, významy sexu, motivy sexuálního debutu a sociální ospravedlnění rizikového sexu. In L. Šulová, T. Fait, P. Weiss a kol., *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví* (130 – 146). Praha: Maxdorf.
- Bowlby, J. (1979). *The making and breaking of affectional bonds*. London: Tavistock.
- Brehm, S. S. (1985). *Intimate relationships*. New York: McGraw-Hill.
- Broucke, V., Vertommen, S., Vandereycken, W. (2001). Construction and validation of a marital intimacy questionnaire. *V*, 44, 3, 285 – 290.
- Bruner, J. S. (1957). On perceptual readiness. *Psychological Review*, 64, 123 – 152.
- Buhrmester, D., Furman, W. (1987). The development of companionship and intimacy. *Child Development*, 58, 4, 1101 – 1113.

- Burke, T. J., Young, V. J. (2012). Sexual transformations and intimate behaviors in romantic relationships. *Journal of Sex Research*, 49, 5, 454 – 463.
- Collins, N. L., Feeney, B. C. (2004). An attachment theory perspective on closeness and intimacy. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (163 – 189). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cordova, J. V., Scott, R. L. (2001). Intimacy: A behavioral interpretation. *The behavior analysis*, 24, 75 – 86.
- Cox, F. D. (1984). *Human intimacy: marriage, the family, and its meaning*. St. Paul: West Publishing.
- Dahms, A. (1972). *Emotional intimacy*. Denver: Pruett.
- Dandurand, C., Lafontaine, M. F. (2013). Intimacy and couple satisfaction: The moderating role of romantic attachment. *International Journal of Psychological Studies*, 5, 1, 74 – 78.
- Drigotas, S. M., Rusbult, C. E. (1999). Level of commitment, mutuality of commitment, and couple well-being. *Personal Relationships*, 6, 389 – 409.
- Erikson, E. (1967). *Childhood and society*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Erikson, E. (1999). *Životní cyklus rozšířený a dokončený: doplněné vydání o devátém stupni vývoje od Joan M. Eriksonové*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Fehr, B. (2004a). A prototype model of intimacy interactions in same-sex friendships. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (9 – 16). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Fehr, B. (2004b). Intimacy expectations in same-sex friendships: A prototype interaction-pattern model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86, 2, 265 – 284.
- Fehr, B. (1988). Prototype analysis of the concepts of love and commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 55, 4, 557 – 579.
- Feldman, S. S., Gowen, L. K., Fisher, L. (1998). Family relationships and gender as predictors of romantic intimacy in young adults: A longitudinal study. *Journal of Research on Adolescence*, 8, 2, 263 – 286.

- Ferjenčík, J. (2000). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál.
- Frankl, V. E. (1994). *Vůle ke smyslu: vybrané přednášky o logoterapii*. Brno: Cesta.
- Gadermann, A. M., Guhn, M., Zumbo, B. D. (2012). Estimating ordinal reliability for Likert-type and ordinal item response data: A conceptual, empirical, and practical guide. *Practical assessment, research and evaluation. A peer-reviewed electronic journal*, 17, 3. Available online: <http://pareonline.net>.
- Gaia, C. (2002). Understanding emotional intimacy: a review of conceptualization, assessment and the role of tender. *International social science review*, 77, 3/4, 151 – 170.
- Giddens, A. (1992). *The transformation of intimacy. Sexuality, love and eroticism in modern societies*. Stanford: Stanford University Press.
- Gilbert, S. J. (1976). Self disclosure, intimacy and communication in families. *The family coordinator*, 25, 3, 221 – 231.
- Grabill, Ch. M., Kerns, K. A. (2000). Attachment style and intimacy in friendship. *Personal Relationships*, 7, 4, 363 – 378.
- Greeff, A. P., Malherbe, H. L. (2001). Intimacy and marital satisfaction in spousal. *Journal of Sex and Marital therapy*, 27, 247 – 257.
- Hatfield, E. (1982). Passionate love, companionate love, and intimacy. In M. Fisher and G. Stricker (Eds.), *Intimacy* (267 – 292). New York: Plenum.
- Hatfield, E., Rapson, R. L. (1993). *Love, sex, and intimacy: Their psychology, biology, and history*. New York: Harper Collins.
- Hazan, C., Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 3, 511 – 524.
- Heller, P. E., Wood, B. (1998). The process of intimacy: similarity, understanding and gender. *Journal of Marital and Family Therapy*, 24, 3, 273 – 288.
- Hendrick, C., Hendrick, S. S. (1994). Attachment theory and close adult relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1, 38 – 41.

- Hook, K. M., Gerstein, L. H., Detterich, L., Gridley, B. (2003). How close are we? Measuring intimacy and examining tender differences. *Journal of Counseling and Development*, 81, 462 – 472.
- Hyde, J. S., Delamater, J. D. (1994). *Understanding human sexuality*. New York: McGraw-Hill.
- Jourard, S. M. (1971). *The transparent self*. New York: Van Nostrand.
- Katrňák, T., Lechnerová, Z., Pakosta, P., Fučík, P. (2011). *Na prahu dospělosti. Partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Brno: Dokořán.
- Kelley, H. (2010). *Personal relationships: their structures and processes*. New York, London: Psychology Press.
- Kleinplatz, P. J. (1996). The erotic encounter. *Journal of humanistic psychology*, 36, 105 – 123.
- Kouneski, E. F., Olson, D. H. (2004). A practical look at intimacy: ENRICH Couple Typology. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (117 – 133). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Lakkof, G. (2006). *Ženy, oheň a nebezpečné věci: co kategorie vypovídají o naší mysli*. Praha: Triáda.
- Laurenceau, J. P., Rivera, M. L., Schaffer, A. R., Pietromonaco, P. R. (2004). Intimacy as an interpersonal process? Current status and future directions. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (61 – 78). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Larzelere, R. E., Huston, T. L. (1980). The dyadic trust scale: Toward understanding interpersonal trust in close relationships. *Journal of Marriage and the Family*, 42, 3, 595 – 604.
- Levigner, G. (1994). Attachment theory as a paradigm for studying close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 45 – 47.
- Libby, R. W., Whitehurst, R. N. (1977). *Marriage and alternatives: Exploring intimate relationships*. Foresman and Company.

- Lippert, T., Prager, K. J. (2001). Daily experiences of intimacy? A study of couples. *Personal Relationships*, 8, 3, 283 – 289.
- Mashek, D. J., Sherman, M. D. (2004). Desiring less closeness with intimate others. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (343 - 356). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- May, R. (1994). *Láska a vůle*. Praha: Pragma.
- McAdams, D. P. (1989). *Intimacy: the need to be close*. New York: Doubleday.
- McCarthy, B. (1999). Marital style and its effects on sexual desire and functioning. *Journal of Family Psychotherapy*, 10, 3, 1 – 12.
- McMahon, J. (1982). Intimacy among friends and lovers. In M. Fisher and G. Stricker (Eds.), *Intimacy*, (293 – 304). New York: Plenum.
- Mervis, C. B., Rosch, E. (1981). Categorization of natural objects. *Annual Review of Psychology*, 32, 1, 89 – 115.
- Mosier, W. (2006). Intimacy: The key to a healthy relationship. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 9, 1, 34-35.
- Moss, B. F., Schwebel, A. I. (1993). Defining intimacy in romantic relationships. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 42, 1, 31-37.
- Orthner, D. K. (1981). *Intimate relationships: an introduction to marriage and the family*. Reading: Addison-Wesley.
- Patrick, S., Beckienbach, J. (2009). Male Perceptions of intimacy: A qualitative study. *The Journal of Men's Studies*, 17, 1, 47 – 56.
- Pittman, J. F., Keiley, M. K., Kerpelman, J. L., Vaughn, B. E. (2011). Attachment, identity, and intimacy: Parallels between Bowlby's and Erikson's paradigms. *Journal of Family Theory and Review*, 3, 1, 32 – 46.
- Prager, K. J. (1995). *The psychology of intimacy*. New York: Guilford Press.

- Prager, K. J. (2000). Intimacy in personal relationships. In S. Hendrick, C. Hendrick (Eds.), *Close relationships: A sourcebook* (229 - 244). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Prager, K. J., Roberts, L. J. (2004). Deep intimate connection: Self and intimacy in couple relationships. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (43 – 78). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Reis, H. T. (1998). Gender differences in intimacy and related behaviors: Context and process. In D. L. Canary, K. Dindia (Eds.), *Sex differences and similarities in communication* (203 – 231). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Reis, H. T., Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships: Theory, research, and interventions* (367 – 389). Chichester, UK: Wiley.
- Revelle, W. (2013). Procedures for psychological, psychometric, and personality research [Computer software]. Evanston, Illinois. Retrieved from <http://CRAN.R-project.org/package=psych>
- Revelle, W., Zinbarg, R. E. (2009). Coefficients alpha, beta, omega, and the glb: comments on Sijtsma. *Psychometrika*, 74, 1, 145 – 154.
- Rogers, J. C., Holloway, R. L. (1993). Professional intimacy: Somewhere between collegiality and personal intimacy? *Family Systems Medicine*, 11, 3, 263 – 269.
- Rosch, E. (1975). Cognitive representations of semantic categories. *Journal of Experimental Psychology*, 104, 3, 192 – 233.
- Rosch, E. (1976). Classifications of objects in the real world: Origins and representations in cognition. *Bulletin de Psychologie*, 242 - 250.
- Rosch, E. (1978). Principles of categorization. In E. Rosch, B. B. Lloyd (Eds.), *Cognition and Categorization* (27 - 48). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Rubin, L. (1983). *Intimate strangers: Men and women together*. New York: Harper and Row.
- Schaefer, M. T., Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The PAIR Inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7, 1, 47- 60.

- Simmel, G. (1964). *The sociology of Georg Simmel*. New York: Free Press.
- Simpson, J. A., Gangestad, S. W. (1991). Individual differences in sociosexuality: evidence for convergent and discriminant validity. *J Pers Soc Psychol*. 60, 6, 870-883.
- Skolnick, A. S. (1987). *The intimate environment exploring marriage and family*. Glenview (Illinois): Scott, Foresman and Company.
- Slaměník, I. (2011). *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada.
- Slaměník, I., Hurychová, Z. (2006). Prototypický přístup k emocím: česká populace. *Československá psychologie*, 50, 5, 431 – 441.
- Slaměník, I., Hurychová, Z. (2010). K pojetí těsných interpersonálních vztahů. *Psychologie pro praxi*, 45(3-4), 9 – 19.
- Soutar, G., N. (2009). *Coefficient beta: A neglected statistics*. Australia And New Zealand Marketing Academy Conference 2009, Melbourne, Australia, 1, Pp. 1-7
- Sperry, L. (2003). Intimacy and sexuality. *Liturgical press Collegeville, Minnesota*.
- Sternberg, R. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 2, 195-135.
- Šulová, L. (1998). Člověk v rodině. In J. Výrost, I. Slaměník (Eds.), *Aplikovaná sociální psychologie I*. (303 – 331). Praha: Portál.
- Šulová, L. (2005). *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum.
- Thibaut, J. W., Kelley, H. (1961). *The social psychology of groups*. New York: Wiley & Sons.
- Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- Vohs, K. D., Baumeister, R. F. (2004). Sexual passion, intimacy and gender. In D. J. Mashek, A. Aron (Eds.), *Handbook of closeness and intimacy* (189 - 199). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Výrost, J. (2008). Osobní vztahy. In J. Výrost, I. Slaměník (Eds.), *Sociální psychologie* (233 – 248), 2. vyd. Praha: Grada.

Weingarten, K. (1991). The discourses of intimacy: Adding a social constructionist and feminist view. *Family Process*, 30, 3, 285 – 305.

Weingarten, K. (1992). A consideration of intimate and non-intimate interactions in therapy. *Family Process*, 31, 45 – 59.

Wynne, L., Wynne, A. R. (1986). The quest for intimacy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 12, 4, 383 – 394.

Přílohy:

Příloha 1

Kategorie	celkem	celkem v %	muži	muži v %	ženy	ženy v %	rozdíl v % muži - ženy
bezpečí	5	4	2	5	3	4	1
bezvýchodnost	1	1	1	3	0	0	3
blízkost	26	22	5	13	21	27	14
blízký vztah	4	3	0	0	4	5	5
duševní blízkost	1	1	0	0	1	1	1
tělesná blízkost	1	1	0	0	1	1	1
nejbližší lidé	4	3	0	0	4	5	5
sblížení	1	1	1	3	0	0	3
city	8	7	1	3	7	9	6
emoce	4	3	2	5	2	3	2
prožitok	1	1	0	0	1	1	1
čas	1	1	1	3	0	0	3
člověk	1	1	1	3	0	0	3
čistota	2	2	0	0	2	3	3
cudnost	1	1	1	3	0	0	3
deníček	1	1	0	0	1	1	1
dotyky	7	6	1	3	6	8	5
držení za ruku	1	1	0	0	1	1	1
mazlení	2	2	0	0	2	3	3
objetí	2	2	1	3	1	1	2
pohlazení	4	3	1	3	3	4	1
polibek	4	3	1	3	3	4	1
domov	3	3	1	3	2	3	0
zázemí	1	1	0	0	1	1	1
důvěra	21	18	5	13	16	21	8
důvěrné tajemství	1	1	0	0	1	1	1
důvěrný vztah	1	1	0	0	1	1	1
důvěrné rozhovory	2	2	0	0	2	3	3
hudba	2	2	1	3	1	1	2
choulostivost	2	2	2	5	0	0	5
zranitelnost	1	1	0	0	1	1	1
krása	1	1	0	0	1	1	1
jemnost	1	1	0	0	1	1	1
přirozenost	1	1	0	0	1	1	1
láska	21	18	4	10	17	22	12
láskyplné chování	1	1	0	0	1	1	1
můj vnitřní svět	2	2	1	3	1	1	2
být sám sebou	1	1	1	3	0	0	3
mé já	1	1	0	0	1	1	1
moje duše	3	3	1	3	2	3	0
moje mysl	1	1	0	0	1	1	1
můj prostor	3	3	1	3	2	3	0
naděje	1	1	0	0	1	1	1
nádherné chvíle	1	1	0	0	1	1	1
báseň do ucha	1	1	0	0	1	1	1
choulení v křesle	1	1	0	0	1	1	1
procházka lesem	1	1	0	0	1	1	1
společná vana	1	1	0	0	1	1	1
romantika	1	1	1	3	0	0	3
nahota	24	21	4	10	20	26	16
psychická nahota	1	1	0	0	1	1	1
naplnění	3	3	1	3	2	3	0
cíl	1	1	0	0	1	1	1
uskutečnění	1	1	0	0	1	1	1
uspokojení	1	1	1	3	0	0	3
nemožnost	1	1	1	3	0	0	3
nervozita	1	1	0	0	1	1	1
uhýbání očima	1	1	0	0	1	1	1
červenání se	1	1	0	0	1	1	1
nevěra	1	1	1	3	0	0	3
něha	9	8	2	5	7	9	4
nítornost	2	2	1	3	1	1	2
vlastní nitro	1	1	0	0	1	1	1
nutnost	1	1	1	3	0	0	3
očekávání	1	1	1	3	0	0	3

Kategorie	celkem	celkem v %	muži	muži v %	ženy	ženy v %	rozdíl v % muži - ženy
odvaha	1	1	0	0	1	1	1
osobní hygiena	5	4	1	3	4	5	2
deodorant	2	2	2	5	0	0	5
kartáček na zuby	1	1	1	3	0	0	3
menstruace	3	3	2	5	1	1	4
močení před někým	1	1	0	0	1	1	1
sprchování	1	1	0	0	1	1	1
toaleta	1	1	1	3	0	0	3
ostrážitost	1	1	0	0	1	1	1
co si střežím	3	3	1	3	2	3	0
otevřenost	3	3	0	0	3	4	4
poznávání	2	2	0	0	2	3	3
přijmout někoho	2	2	2	5	0	0	5
partner	9	8	2	5	7	9	4
intimní vztah k partnerovi	1	1	0	0	1	1	1
manžel	2	2	0	0	2	3	3
partnerství	4	3	0	0	4	5	5
pár	1	1	0	0	1	1	1
dva lidé	2	2	1	3	1	1	2
podpora	1	1	0	0	1	1	1
chápat někoho	1	1	1	3	0	0	3
porozumění	3	3	1	3	2	3	0
soucitit	1	1	1	3	0	0	3
pohlavní orgány	4	3	2	5	2	3	2
intimní partie	1	1	0	0	1	1	1
pohoda	1	1	0	0	1	1	1
luxus	1	1	0	0	1	1	1
příjemnost	1	1	0	0	1	1	1
útlunost	2	2	0	0	2	3	3
porod	1	1	0	0	1	1	1
právo	1	1	1	3	0	0	3
přátelství	4	3	1	3	3	4	1
kamarád/ka	1	1	0	0	1	1	1
přítmi	4	3	1	3	3	4	1
noc	1	1	0	0	1	1	1
šero	3	3	0	0	3	4	4
tma	3	3	3	8	0	0	8
tma pod peřinou	1	1	0	0	1	1	1
tmavý kout	1	1	1	3	0	0	3
puberta	1	1	0	0	1	1	1
radost	4	3	0	0	4	5	5
potěšení	1	1	0	0	1	1	1
úsměv	1	1	0	0	1	1	1
rodina	3	3	0	0	3	4	4
maminka	1	1	0	0	1	1	1
rodiče	1	1	0	0	1	1	1
rozhovor	2	2	1	3	1	1	2
otázky	1	1	1	3	0	0	3
rozhovory s rodiči	1	1	0	0	1	1	1
výměna informací	1	1	1	3	0	0	3
samota	1	1	1	3	0	0	3
sebeodhalení	4	3	2	5	2	3	2
sdílení	8	7	1	3	7	9	6
sdílení celého života	1	1	0	0	1	1	1
sdílení pocitů	2	2	0	0	2	3	3
sdílení s nejbližšími	3	3	1	3	2	3	0
sdílení všeho	1	1	0	0	1	1	1
vzájemné sdílení	1	1	1	3	0	0	3
sex	67	57	17	44	50	64	20
erotika	2	2	0	0	2	3	3
milování se	6	5	5	13	1	1	12
postelové praktiky	1	1	0	0	1	1	1
sexuální orientace	1	1	0	0	1	1	1

Kategorie	celkem	celkem v %	muži	muži v %	ženy	ženy v %	rozdíl v % muži - ženy
skrytost	3	3	1	3	2	3	0
neviditelnost	1	1	1	3	0	0	3
tabu	1	1	0	0	1	1	1
závěs	1	1	0	0	1	1	1
smutek	1	1	1	3	0	0	3
pláč	1	1	0	0	1	1	1
smyslnost	1	1	0	0	1	1	1
soukromí	44	38	13	33	31	40	7
co nechci prozradit	1	1	1	3	0	0	3
co nechci ukázat	1	1	1	3	0	0	3
co se týká pouze mě	1	1	0	0	1	1	1
do čeho nikomu nic není	3	3	2	5	1	1	4
mé osobní záležitosti	13	11	2	5	11	14	9
neveřejné	5	4	2	5	3	4	1
souznění	7	6	1	3	6	8	5
kooperace	1	1	0	0	1	1	1
spodní prádlo	2	2	0	0	2	3	3
splynutí	1	1	0	0	1	1	1
spojení těl i duší	1	1	0	0	1	1	1
symbioza	1	1	0	0	1	1	1
strach	1	1	1	3	0	0	3
panika	1	1	1	3	0	0	3
úzkost	1	1	1	3	0	0	3
stud	9	8	3	8	6	8	0
svoboda	1	1	1	3	0	0	3
volnost	1	1	1	3	0	0	3
nezávislost	1	1	1	3	0	0	3
šeptání	2	2	1	3	1	1	2
šťěstí	1	1	1	3	0	0	3
škádlení	1	1	0	0	1	1	1
provokování	1	1	0	0	1	1	1
tajemství	17	15	4	10	13	17	7
poklad	1	1	0	0	1	1	1
tajemno	3	3	0	0	3	4	4
tajnosti	1	1	0	0	1	1	1
záhada	1	1	0	0	1	1	1
text	1	1	1	3	0	0	3
tělo	5	4	2	5	3	4	1
co se týká mého těla	1	1	0	0	1	1	1
intimní zóna	1	1	0	0	1	1	1
ticho	4	3	2	5	2	3	2
beze slov	1	1	0	0	1	1	1
klid	1	1	1	3	0	0	3
touha	3	3	2	5	1	1	4
upřímnost	2	2	1	3	1	1	2
pravdivost	1	1	0	0	1	1	1
uzavřenost	4	3	1	3	3	4	1
zamčeno	1	1	0	0	1	1	1
zavřeno	1	1	0	0	1	1	1
zamykání pokoje	1	1	0	0	1	1	1
zámek	1	1	0	0	1	1	1
jen pro vyvolené	1	1	1	3	0	0	3
váhání	1	1	1	3	0	0	3
vášeň	6	5	2	5	4	5	0
vážná nemoc	1	1	0	0	1	1	1
věrnost	2	2	0	0	2	3	3
oddanost	3	3	0	0	3	4	4
vjemy	1	1	0	0	1	1	1
vůně	3	3	1	3	2	3	0
vzájemnost	1	1	0	0	1	1	1
vzpomínka	1	1	0	0	1	1	1
myšlenka	1	1	0	0	1	1	1
vzrušení	4	3	1	3	3	4	1
jiskření	1	1	1	3	0	0	3
vztah	9	8	2	5	7	9	4
blízký vztah dvou lidí	3	3	0	0	3	4	4
zavřené oči	1	1	1	3	0	0	3
zralost	1	1	1	3	0	0	3

Příloha 2 a – záznamové archy

muž/ žena, věk:

Vzdělání: VŠ VOŠ SŠ s maturitou SOU

Během života navazujeme a udržujeme různé mezilidské vztahy. Některé z nich mohou být hodnoceny jako intimní. Za intimní vztahy považujeme na příklad vztahy s partnerem/partnerkou. Přečtěte si prosím následující seznam slov, která by mohla vyjadřovat **znaky** nebo **charakteristiky** (typické příklady) intimity právě **ve vztahu s partnerem/partnerkou** a do políčka za každé slovo prosím napište číslo vyjadřující Vaše hodnocení na základě klíče, který vidíte pod tímto textem.

slovo	hodnocení	slovo	hodnocení
bezpečí		pohoda	
blízkost		radost	
city		sebeodhalení	
čistota		sdílení	
deníček		sex	
dotyky		skrytost	
důvěra		smutek	
důvěrné rozhovory		soukromí	
osobní hygiena		souznění	
choulostivost		splynutí	
intimní části těla		strach	
krása		stud	
láska		tajemství	
můj vnitřní svět		tělo	
nádherné chvíle		ticho	
nahota		přítmi	
naplnění		touha	
něha		upřímnost	
niternost		vášeň	
ostražitost		věrnost	
otevřenost		vzájemnost	
podpora		vzrušení	

Příloha 2 b – záznamové archy

muž/ žena, věk:

Vzdělání: VŠ VOŠ SŠ s maturitou SOU

Během života navazujeme a udržujeme různé mezilidské vztahy. Některé z nich mohou být hodnoceny jako intimní. Za intimní vztahy považujeme na příklad vztahy s partnerem/partnerkou. Přečtěte si prosím následující seznam slov, která by mohla vyjadřovat **znaky** nebo **charakteristiky** (typické příklady) intimity právě **ve vztahu s partnerem/partnerkou** a do políčka za každé slovo prosím napište číslo vyjadřující Vaše hodnocení na základě klíče, který vidíte pod tímto textem.

slovo	hodnocení	slovo	hodnocení
stud		radost	
splynutí		důvěra	
deníček		sebeodhalení	
přítmi		touha	
otevřenost		sdílení	
bezpečí		vzájemnost	
sex		nahota	
něha		tělo	
podpora		čistota	
skrytost		naplnění	
ticho		smutek	
upřímnost		souznění	
niternost		krása	
nádherné chvíle		dotyky	
city		tajemství	
vášeň		pohoda	
můj vnitřní svět		soukromí	
věrnost		důvěrné rozhovory	
ostražitost		osobní hygiena	
intimní části těla		láska	
strach		blízkost	
vzrušení		choulostivost	

Příloha 2 c – záznamové archy

muž/ žena, věk:

Vzdělání: VŠ VOŠ SŠ s maturitou SOU

Během života navazujeme a udržujeme různé mezilidské vztahy. Některé z nich mohou být hodnoceny jako intimní. Za intimní vztahy považujeme na příklad vztahy v rodině. Přečtěte si prosím následující seznam slov, která by mohla vyjadřovat znaky nebo charakteristiky (typické příklady) intimity právě **ve vztazích v rámci rodiny (rodiče, sourozenci, děti..)** a do políčka za každé slovo prosím napište číslo vyjadřující Vaše hodnocení na základě klíče, který vidíte pod tímto textem.

slovo	hodnocení	slovo	hodnocení
bezpečí		pohoda	
blízkost		radost	
city		sebeodhalení	
čistota		sdílení	
deníček		sex	
dotyky		skrytost	
důvěra		smutek	
důvěrné rozhovory		soukromí	
osobní hygiena		souznění	
choulostivost		splynutí	
intimní části těla		strach	
krása		stud	
láska		tajemství	
můj vnitřní svět		tělo	
nádherné chvíle		ticho	
nahota		přítmí	
naplnění		touha	
něha		upřímnost	
niternost		vášeň	
ostrážitost		věrnost	
otevřenost		vzájemnost	
podpora		vzrušení	

Příloha 2 d – záznamové archy

muž/ žena, věk:

Vzdělání: VŠ VOŠ SŠ s maturitou SOU

Během života navazujeme a udržujeme různé mezilidské vztahy. Některé z nich mohou být hodnoceny jako intimní. Za intimní vztahy považujeme na příklad vztahy v rodině. Přečtěte si prosím následující seznam slov, která by mohla vyjadřovat znaky nebo charakteristiky (typické příklady) intimity právě **ve vztazích v rámci rodiny (rodiče, sourozenci, děti..)** a do políčka za každé slovo prosím napište číslo vyjadřující Vaše hodnocení na základě klíče, který vidíte pod tímto textem.

slovo	hodnocení	slovo	hodnocení
stud		radost	
splynutí		důvěra	
deníček		sebeodhalení	
přítmi		touha	
otevřenost		sdílení	
bezpečí		vzájemnost	
sex		nahota	
něha		tělo	
podpora		čistota	
skrytost		naplnění	
ticho		smutek	
upřímnost		souznění	
niternost		krása	
nádherné chvíle		dotyky	
city		tajemství	
vášeň		pohoda	
můj vnitřní svět		soukromí	
věrnost		důvěrné rozhovory	
ostražitost		osobní hygiena	
intimní části těla		láska	
strach		blížkost	
vzrušení		choulostivost	

Příloha 2 e – záznamové archy

muž/ žena, věk:

Vzdělání: VŠ VOŠ SŠ s maturitou SOU

Během života navazujeme a udržujeme různé mezilidské vztahy. Některé z nich mohou být hodnoceny jako intimní. Za intimní vztahy považujeme na příklad vztahy mezi dobrými přáteli. Přečtěte si prosím následující seznam slov, která by mohla vyjadřovat **znaky** nebo **charakteristiky** (typické příklady) intimity právě **ve vztahu s dobrým přítelem/dobrou přítelkyní (kamarádem, kamarádkou)** a do políčka za každé slovo prosím napište číslo vyjadřující Vaše hodnocení na základě klíče, který vidíte pod tímto textem.

slovo	hodnocení	slovo	hodnocení
bezpečí		pohoda	
blízkost		radost	
city		sebeodhalení	
čistota		sdílení	
deníček		sex	
dotyky		skrytost	
důvěra		smutek	
důvěrné rozhovory		soukromí	
osobní hygiena		souznění	
choulostivost		splynutí	
intimní části těla		strach	
krása		stud	
láska		tajemství	
můj vnitřní svět		tělo	
nádherné chvíle		ticho	
nahota		přítmi	
naplnění		touha	
něha		upřímnost	
niternost		vášeň	
ostrážitost		věrnost	
otevřenost		vzájemnost	
podpora		vzrušení	

Příloha 2 f – záznamové archy

muž/ žena, věk:

Vzdělání: VŠ VOŠ SŠ s maturitou SOU

Během života navazujeme a udržujeme různé mezilidské vztahy. Některé z nich mohou být hodnoceny jako intimní. Za intimní vztahy považujeme na příklad vztahy mezi dobrými přáteli. Přečtěte si prosím následující seznam slov, která by mohla vyjadřovat **znaky** nebo **charakteristiky** (typické příklady) intimity právě **ve vztahu s dobrým přítelem/dobrou přítelkyní (kamarádem, kamarádkou)** a do políčka za každé slovo prosím napište číslo vyjadřující Vaše hodnocení na základě klíče, který vidíte pod tímto textem.

slovo	hodnocení	slovo	hodnocení
stud		radost	
splynutí		důvěra	
deníček		sebeodhalení	
přítmi		touha	
otevřenost		sdílení	
bezpečí		vzájemnost	
sex		nahota	
něha		tělo	
podpora		čistota	
skrytost		naplnění	
ticho		smutek	
upřímnost		souznění	
niternost		krása	
nádrehné chvíle		dotyky	
city		tajemství	
vášeň		pohoda	
můj vnitřní svět		soukromí	
věrnost		důvěrné rozhovory	
ostrážitost		osobní hygiena	
intimní části těla		láska	
strach		blízkost	
vzrušení		choulostivost	

Příloha 3 - Popis výsledků průměrných hodnot - muži a ženy

Descriptives								
celkové průměry - MUŽI								
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
1 intimita v partnerských vztazích	36	3,471591	,3974303	,0662384	3,337120	3,606062	2,3636	4,3864
2 intimita v rodinných vztazích	53	3,111063	,4507856	,0619202	2,986812	3,235315	1,9091	3,9545
3 intimita v přátelských vztazích	36	2,846591	,4873965	,0812327	2,681680	3,011502	1,6136	4,4318
Total	125	3,138727	,5041056	,0450886	3,049484	3,227970	1,6136	4,4318
Descriptives								
celkové průměry - ŽENY								
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
1 intimita v partnerských vztazích	83	3,564896	,4406858	,0483715	3,468670	3,661122	2,4545	4,5455
2 intimita v rodinných vztazích	77	3,112751	,4934659	,0562357	3,000748	3,224754	1,8864	4,1364
3 intimita v přátelských vztazích	70	2,904545	,4681207	,0559511	2,792926	3,016165	1,8182	4,3636
Total	230	3,212549	,5419666	,0357362	3,142136	3,282963	1,8182	4,5455

Příloha 4a – Průměrné škálové hodnoty jednotlivých kategorií pro partnerské vztahy v sestupném pořadí

kategorie	průměr	průměr - muži	průměr - ženy	rozdíl průměrů muži - ženy
důvěra	4,56	4,36	4,65	0,29
city	4,52	4,69	4,45	0,25
láska	4,47	4,36	4,52	0,16
sex	4,47	4,50	4,46	0,04
blízkost	4,45	4,33	4,51	0,17
dotyky	4,45	4,39	4,47	0,08
něha	4,26	4,03	4,36	0,33
věrnost	4,22	4,22	4,22	0,01
důvěrné rozhovory	4,20	4,25	4,18	0,07
nahota	4,17	3,89	4,29	0,4
splynutí	4,10	4,11	4,10	0,01
vzájemnost	4,10	3,97	4,16	0,18
upřímnost	4,09	4,00	4,13	0,13
intimní části těla	4,08	3,94	4,14	0,2
vášeň	4,08	4,17	4,04	0,13
vzrušení	4,07	4,14	4,04	0,1
podpora	4,05	3,89	4,12	0,23
sdílení	4,05	3,92	4,11	0,19
bezpečí	4,03	3,53	4,24	0,71
nádhermé chvíle	3,98	3,89	4,02	0,14
otevřenost	3,98	4,08	3,94	0,14
souznění	3,98	3,94	4,00	0,06
touha	3,90	3,92	3,89	0,03
naplnění	3,82	3,64	3,89	0,25
sebeodhalení	3,78	3,81	3,77	0,03
radost	3,69	3,69	3,69	0,01
pohoda	3,64	3,36	3,76	0,4
tělo	3,62	3,53	3,66	0,13
osobní hygiena	3,32	3,17	3,39	0,22
niternost	3,24	2,94	3,36	0,42
soukromí	3,21	3,00	3,30	0,3
čistota	3,18	3,25	3,16	0,09
můj vnitřní svět	2,85	2,78	2,88	0,1
krása	2,71	2,92	2,61	0,3
choulostivost	2,53	2,42	2,58	0,16
přítmi	2,51	2,44	2,54	0,1
tajemství	2,37	2,39	2,36	0,03
smutek	2,34	2,44	2,29	0,16
ticho	2,31	2,19	2,36	0,17
skrytost	2,28	2,19	2,31	0,12
strach	2,16	2,28	2,11	0,17
stud	2,10	2,14	2,08	0,05
ostrážitost	1,96	1,94	1,96	0,02
deníček	1,74	1,69	1,76	0,06

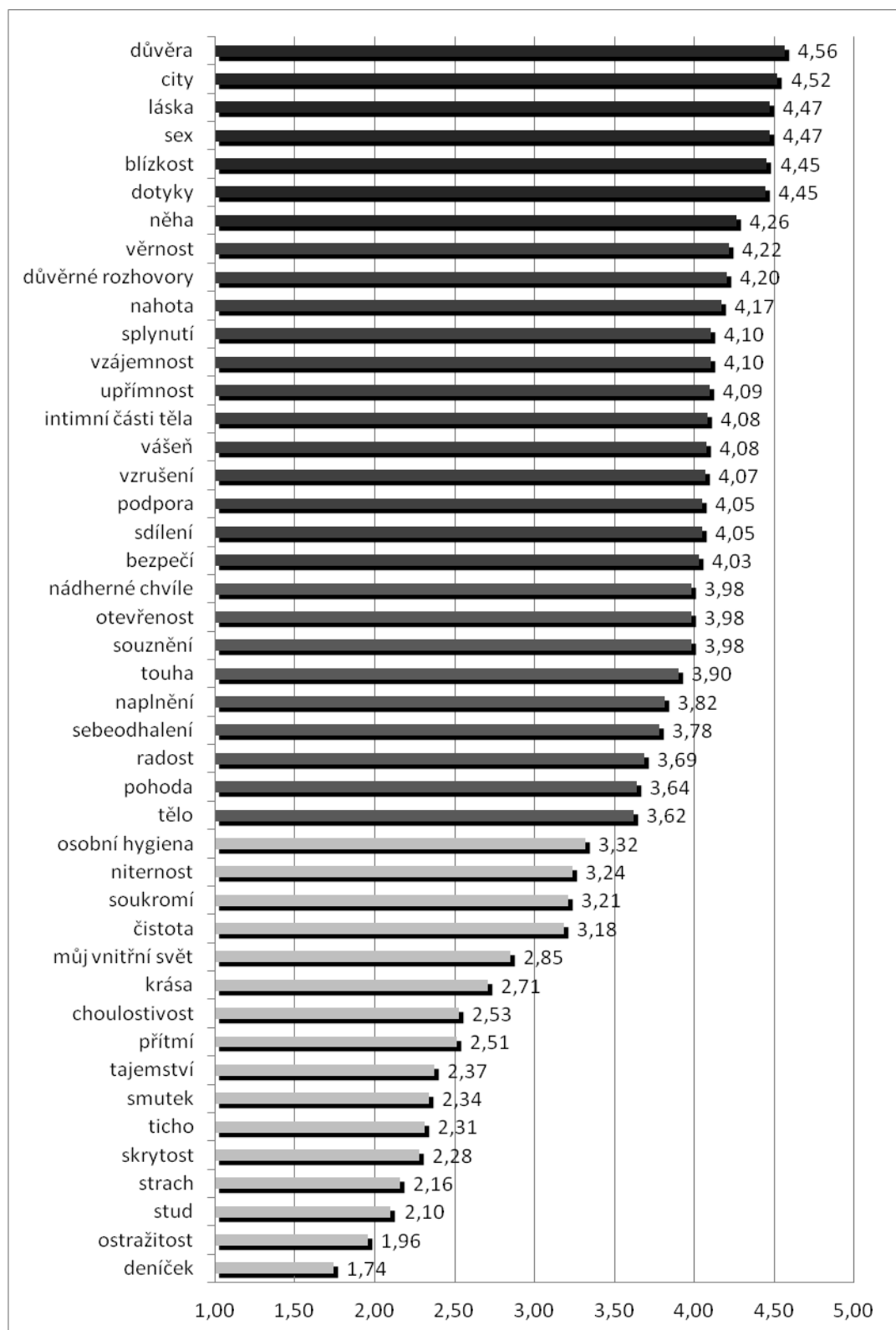
Příloha 4b – Průměrné škálové hodnoty jednotlivých kategorií pro rodinné vztahy v sestupném pořadí

kategorie	průměr	průměr - muži	průměr - ženy	rozdíl průměrů muži - ženy
bezpečí	4,51	4,34	4,62	0,28
důvěra	4,51	4,38	4,60	0,22
city	4,47	4,43	4,49	0,06
blízkost	4,46	4,25	4,61	0,37
podpora	4,45	4,19	4,62	0,43
láska	4,35	4,28	4,39	0,11
upřímnost	4,10	3,98	4,18	0,2
pohoda	4,08	4,04	4,12	0,08
důvěrné rozhovory	4,07	3,85	4,22	0,37
vzájemnost	4,02	3,92	4,09	0,17
otevřenost	3,92	3,89	3,95	0,06
radost	3,90	3,81	3,96	0,15
sdílení	3,82	3,70	3,91	0,21
nádherné chvíle	3,82	3,74	3,87	0,13
souznění	3,75	3,64	3,82	0,18
něha	3,58	3,57	3,60	0,03
soukromí	3,56	3,53	3,58	0,06
věrnost	3,48	3,83	3,23	0,6
dotyky	3,44	3,36	3,49	0,14
sebeodhalení	3,20	3,11	3,26	0,15
čistota	3,19	3,26	3,14	0,12
osobní hygiena	3,15	3,30	3,05	0,25
naplnění	3,15	2,92	3,31	0,39
splynutí	3,06	3,02	3,09	0,07
niternost	2,92	2,87	2,95	0,08
můj vnitřní svět	2,84	2,85	2,83	0,02
choulostivost	2,62	2,83	2,48	0,35
smutek	2,62	2,55	2,66	0,12
nahota	2,44	2,72	2,25	0,47
tajemství	2,41	2,47	2,36	0,11
intimní části těla	2,37	2,64	2,18	0,46
krása	2,33	2,43	2,26	0,17
tělo	2,26	2,53	2,08	0,45
strach	2,23	2,30	2,18	0,12
ticho	2,22	2,43	2,08	0,36
stud	2,21	2,19	2,22	0,03
ostrážitost	2,17	2,28	2,09	0,19
skrytost	2,17	2,19	2,16	0,03
touha	2,05	2,09	2,03	0,07
přítmi	1,91	2,02	1,83	0,19
deníček	1,90	1,92	1,88	0,04
vášeň	1,88	1,83	1,91	0,08
vzrušení	1,82	1,83	1,81	0,02
sex	1,53	1,57	1,51	0,06

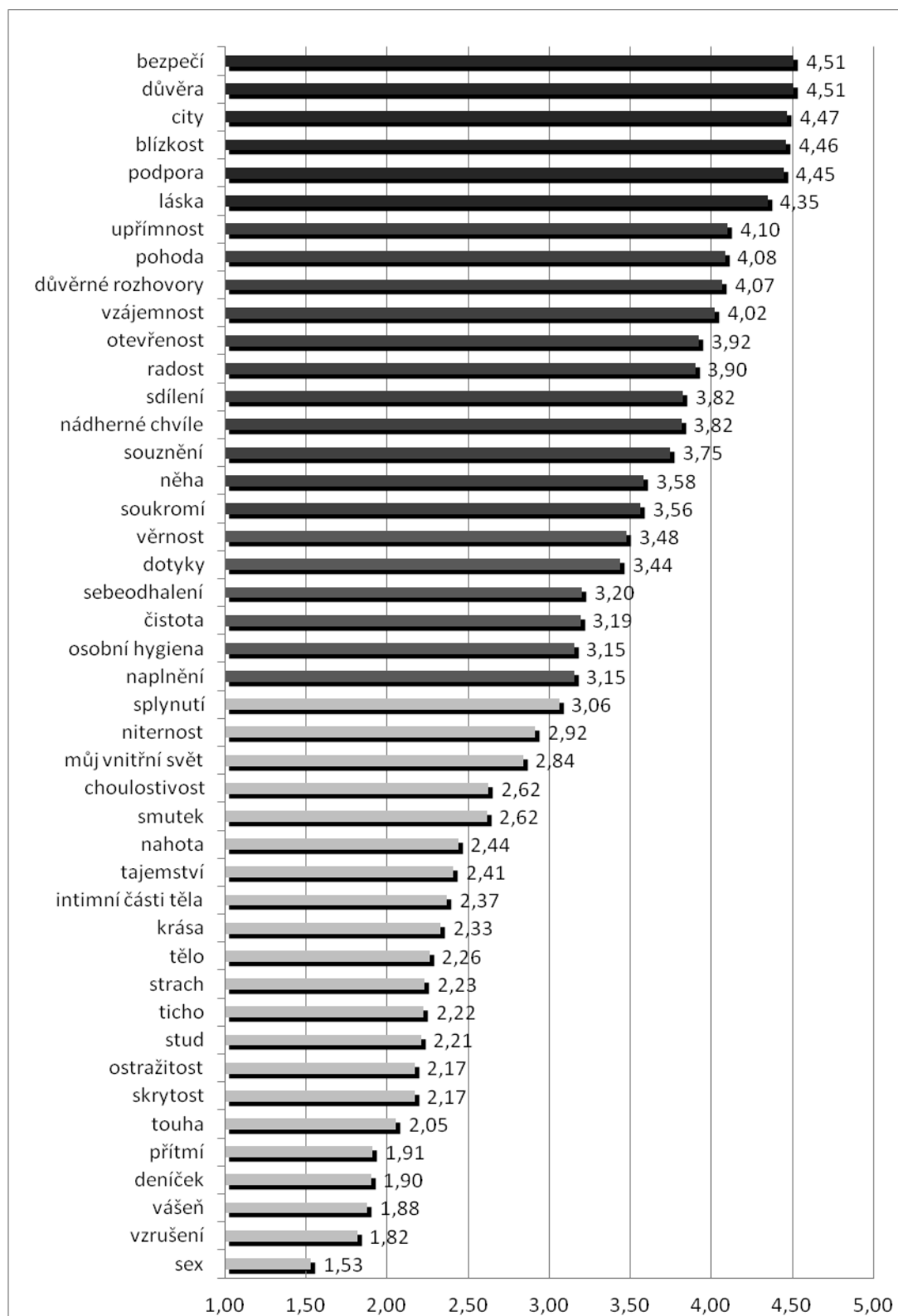
Příloha 4c – Průměrné škálové hodnoty jednotlivých kategorií pro přátelské vztahy v sestupném pořadí

kategorie	průměr	průměr - muži	průměr - ženy	rozdíl průměrů muži - ženy
důvěrné rozhovory	4,51	4,44	4,54	0,1
důvěra	4,39	4,33	4,41	0,08
podpora	4,32	4,08	4,44	0,36
upřímnost	4,32	4,28	4,34	0,07
pohoda	4,22	4,17	4,24	0,08
otevřenost	4,13	4,08	4,16	0,07
radost	4,12	4,06	4,16	0,1
sdílení	3,92	3,61	4,07	0,46
blízkost	3,85	3,75	3,90	0,15
vzájemnost	3,75	3,56	3,86	0,3
sebeodhalení	3,72	3,58	3,79	0,2
souznění	3,69	3,50	3,79	0,29
city	3,61	3,42	3,71	0,3
bezpečí	3,58	3,53	3,61	0,09
nádherné chvíle	3,54	3,36	3,63	0,27
věrnost	3,41	3,58	3,31	0,27
soukromí	3,13	2,97	3,21	0,24
můj vnitřní svět	3,01	2,64	3,20	0,56
tajemství	2,97	2,83	3,04	0,21
naplnění	2,92	2,89	2,94	0,05
nitemost	2,84	2,58	2,97	0,39
láska	2,79	2,44	2,97	0,53
splynutí	2,73	2,78	2,70	0,08
čistota	2,58	2,50	2,61	0,11
smutek	2,58	2,67	2,53	0,14
osobní hygiena	2,46	2,56	2,41	0,14
dotyky	2,42	2,58	2,33	0,25
choulostivost	2,33	2,14	2,43	0,29
něha	2,32	2,28	2,34	0,07
ostrážitost	2,15	2,28	2,09	0,19
ticho	2,12	2,28	2,04	0,23
stud	2,08	2,11	2,07	0,04
krása	2,04	2,17	1,97	0,2
touha	2,03	2,19	1,94	0,25
skrytost	2,01	2,08	1,97	0,11
tělo	1,94	2,22	1,80	0,42
strach	1,92	2,03	1,86	0,17
vášeň	1,90	2,03	1,83	0,2
vzrušení	1,90	2,08	1,80	0,28
deníček	1,88	1,44	2,10	0,66
nahota	1,87	1,94	1,83	0,12
intimní části těla	1,79	1,81	1,79	0,02
přítmi	1,74	1,78	1,71	0,06
sex	1,42	1,61	1,33	0,28

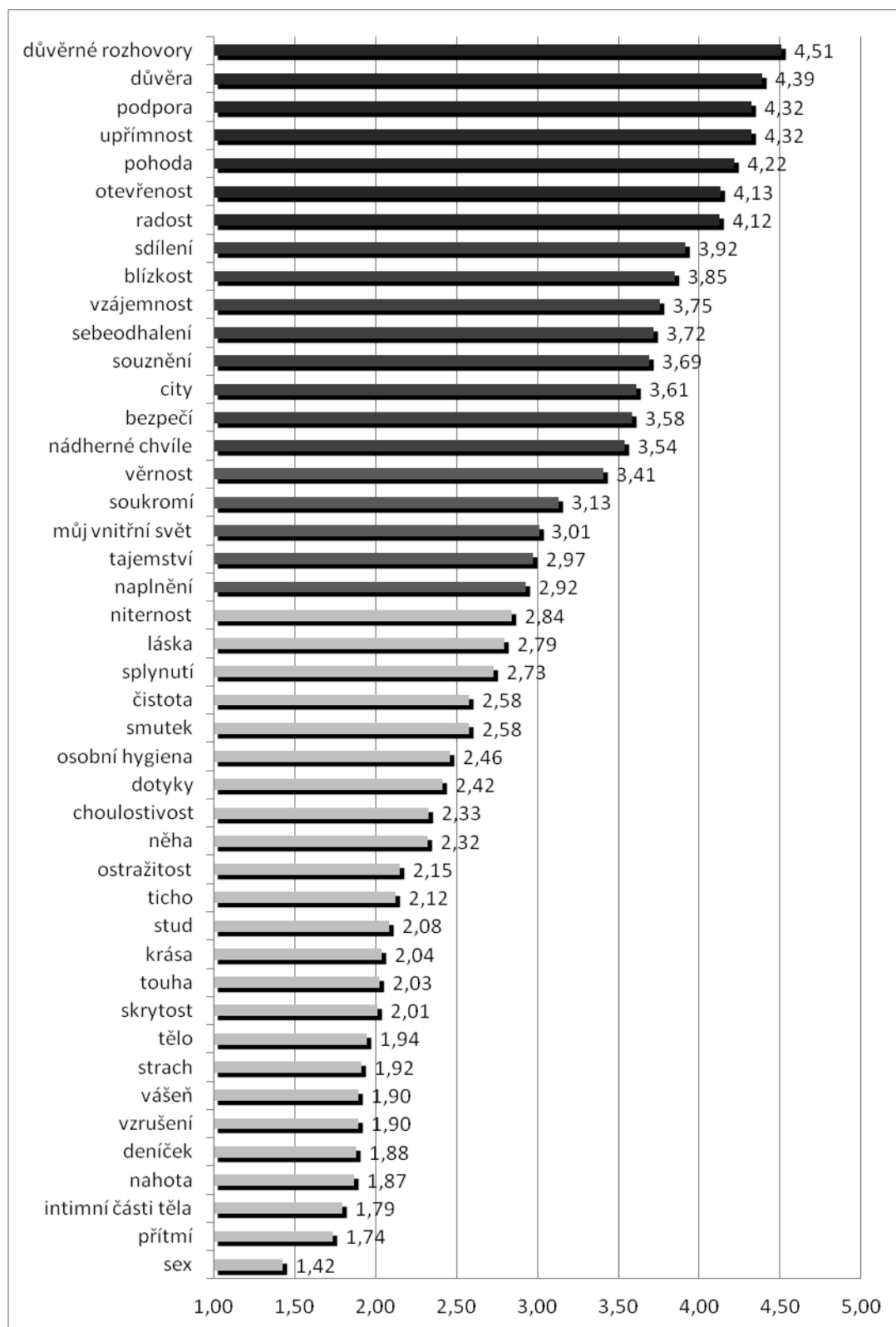
Příloha 5a – Přehled hodnocení daných kategorií pro partnerské vztahy.

Příloha 5b - Přehled hodnocení daných kategorií pro rodinné vztahy.

Příloha 5c - Přehled hodnocení daných kategorií pro přátelské vztahy.

Příloha 6 – Finální podoba dotazníku věnovaného jednotlivým subtypům intimity

1. Jak moc je pro vás intimní dávat partnerovi/partnerce otevřeně najevo své skutečné emoce a city (plakat v jeho/její přítomnosti, rozčilovat se apod.)?
2. Jak moc je pro vás intimní vzpomínat s partnerem/partnerkou na společně prožité chvíle, zážitky apod.?
3. Jak moc je pro vás intimní sdělovat partnerovi/partnerce své sexuální fantazie a touhy?
4. Jak moc je pro vás intimní vyjadřovat partnerovi/partnerce uznání nebo kritiku za jeho práci?
5. Jak moc je pro vás intimní odpočívat a relaxovat v přítomnosti partnera/partnerky?
6. Jak moc je pro vás intimní být před partnerem/partnerkou nahý?
7. Jak moc je pro vás intimní svěřit se partnerovi/partnerce s tím, co vás trápí (neúspěch, bolest, těžkosti a nepříjemné zážitky apod.)?
8. Jak moc je pro vás intimní provozovat s partnerem/partnerkou různé sexuální praktiky (orální sex, anální sex apod.)?
9. Jak moc je pro vás intimní mít s partnerem/partnerkou společnou životní filozofii a mluvit o ní?
10. Jak moc je pro vás intimní mít s partnerem/partnerkou stejné koníčky, záliby a věnovat se jim společně?
11. Jak moc je pro vás intimní mít sexuální styk s někým tzv. „na jednu noc“?
12. Jak moc je pro vás intimní mít s partnerem/partnerkou společné přátele a stýkat se s nimi?
13. Jak moc je pro vás intimní držet se za ruku, obejmout se, dívat se z očí do očí, mazlit se apod.?
14. Jak moc je pro vás intimní projevit negativní emoce (závist, zuřivost, vztek, nepřejícnost apod.)?
15. Jak moc je pro vás intimní mluvit s partnerem/partnerkou otevřeně o hudbě, literatuře, společenských událostech apod.?

16. Jak moc je pro vás intimní účastnit se s partnerem/partnerkou společně různých společenských akcí ve společnosti jiných lidí?

17. Jak moc je pro vás intimní mít sex se svým stálým partnerem/partnerkou?

18. Jak moc je pro vás intimní mít s partnerem/partnerkou společnou vizi budoucnosti a společné cíle?

19. Jak moc je pro vás intimní společně se věnovat sportu nebo jiné zábavě?

20. Jak moc je pro vás intimní dotýkat se partnera/partnerky na intimních částech těla?

21. Jak moc je pro vás intimní sdílet s partnerem/partnerkou radost, úspěch, nadšení a jiné pozitivní emoce?

22. Jak moc je pro vás intimní sdílet s partnerem/partnerkou podobné názory a postoje a debatovat o nich?

23. Jak moc je pro vás intimní láskyplné oslovení, používání zdvořilých v kontaktu s partnerem/partnerkou?

24. Jak moc je pro vás intimní diskutovat s partnerem/partnerkou o politických tématech, etických otázkách atd.?

Následující otázky budou směřovat k vám samotným, ne tedy už ke vztahu s partnerem/partnerkou. Zaměřte se prosím na sebe sama a odpovězte, JAK MOC JE PRO VÁS SAMOTNÉHO/SAMOTNOU INTIMNÍ...

25. Jak moc je pro vás intimní věnovat se svým myšlenkám a prožitkům?

26. Jak moc je pro vás intimní pečovat o sebe sama (věnovat se osobní hygieně apod.)?

27. Jak moc je pro vás intimní trávit čas o samotě?

28. Jak moc jsou pro vás intimní osobní věci (kartáček na zuby, prádlo apod.)?

29. Jak moc je pro vás intimní vnímání vlastního těla (vnitřních pocitů ale i vnímání sebe sama v zrcadle apod.)?

30. Jak moc jsou pro vás intimní osobní záznamy (poznámky, diáře, dokumenty apod.)

Příloha 7 - Instrukce pro účastníky výzkumu

Dobrý den!

Následující šetření je zaměřeno na výzkum těsných interpersonálních vztahů a intimity a jeho výsledky se stanou hlavní součástí mé připravované rigorózní práce na katedře psychologie FF UK.

Dříve než budete pokračovat, **přečtěte si prosím pozorně následujících několik řádků.**

Intimita se vyznačuje sdílením nejnaternějších prožitků, myšlenek a názorů. Vztahy vyznačující se vysokou mírou intimity bývají naplněny důvěrou, emoční vřelostí, pochopením a sdílením nejprivátnějších sfér našeho života. Jako intimní označujeme vztahy mezi partnery (manželi), přáteli a rodinnými příslušníky.

V následujících krocích budete vyzváni k tomu, abyste se zamysleli, zda a jak moc vnímáte níže popsané situace jako intimní, a to ve vztahu **s vaším partnerem (partnerkou)**. Neexistují žádné správné ani špatné odpovědi, vše záleží pouze a jen na tom, jak Vy sami danou situaci vnímáte.

Hodnoťte prosím podle sebe a své zkušenosti, nemáte-li s danou situací zkušenosti, hodnotěte podle toho, co si o dané situaci myslíte.

Hodnotící škála vypadá následovně:

5	4	3	2	1
<i>velmi intimní situace</i>	<i>spíše intimní</i>	<i>neutrální</i>	<i>spíše neintimní situace</i>	<i>zcela neintimní situace</i>

Zakroužkujte prosím vždy jednu z uvedených možností.

Příklad: Zdá se mi, že jíst partnerem/partnerkou jídlo ze společného talíře je velmi intimní záležitost - Zakroužkuj 5

Upozorňujeme, že následující otázky mohou být choulostivého charakteru. Sbíraná data jsou anonymní a výzkumník nemá možnost získané výsledky přiřadit k jakékoli zúčastněné osobě.

V případě jakýchkoli dotazů se můžete obrátit na řešitele této práce.

Děkujeme za Vaši ochotu zúčastnit se sběru dat!

Příloha 8 – Přehled otázek, které muži a ženy hodnotili statisticky významně rozdílně

Otázka	průměr muži	průměr ženy	p hodnota
ot. 3 sdělovat partnerovi/partnerce své sexuální fantazie a touhy	4,140	4,757	< 0,0001
ot. 7 vzpomínat s partnerem/partnerkou na společně prožité chvíle, zážitky apod.	3,035	3,643	0,001
ot. 8 provozovat s partnerem/partnerkou různé sexuální praktiky	4,263	4,67	0,001
ot. 13 držet se za ruku, obejmout se, dívat se z očí do očí, mazlit se	3,474	3,991	0,016
ot. 18 mít s partnerem/partnerkou společnou vizi budoucnosti a společné cíle	3,053	3,496	0,021
ot. 20 dotýkat se partnera/partnerky na intimních částech těla	4,000	4,461	0,002
ot. 23 láskyplné oslovení, používání zdobnělin v kontaktu s partnerem/partnerkou	3,439	3,791	0,045
ot. 25 věnovat se svým myšlenkám a prožitkům	3,404	3,791	0,021
ot. 26 pečovat o sebe sama	3,175	3,774	0,001
ot. 28 osobní věci	2,982	3,852	< 0,0001
ot. 29 vnímání vlastního těla (vnitřních pocitů ale i vnímání sebe sama v zradle apod.)	3,509	3,87	0,016
ot. 30 osobní záznamy (poznámky, diáře, dokumenty apod.)	3,702	4,252	0,001